

Warmtewet en -regelgeving

Wijziging Warmtewet
Ontwerp-Warmtebesluit
Ontwerp-Warmteregeling

Redactie:

Iman Brinkman, advocaat/partner
Caroline van der Woude, professional support lawyer

Disclaimer:

Deze publicatie is met de grootste zorg samengesteld, maar aan de inhoud ervan kunnen geen rechten worden ontleend. Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn N.V. staat er niet voor in dat de publicatie geen informatie bevat die onjuist, verouderd of incompleet is. De publicatie is uitsluitend bedoeld als algemene informatie en voor algemeen gebruik. Elk gebruik dat u maakt van de informatie komt voor uw eigen risico. Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn N.V. is niet aansprakelijk voor schade die is ontstaan of zou kunnen ontstaan als gevolg van (in)direct gebruik van de informatie.

De informatie die u ter beschikking wordt gesteld, mag uitsluitend voor eigen doeleinden worden gebruikt. Ander gebruik, waaronder de commerciële exploitatie van deze informatie, is niet toegestaan. Voor zover deze publicatie hyperlinks bevat naar websites, staat Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn N.V. niet in voor de beschikbaarheid van deze websites. Evenmin is zij aansprakelijk voor de inhoud daarvan.

© 2018, Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn N.V.

Inhoud

VOORWOORD	7
WARMTEWET	9
Memorie van toelichting – algemeen gedeelte	9
1. Inleiding	9
2. Doel van dit wetsvoorstel	14
3. Samenhang met andere (wets)trajecten	15
4. Maatregelen in het wetsvoorstel	17
4.1 Reikwijdte van de wet: blokverwarming	18
4.2 Koude en lauw water	28
4.3 Tariefregulering algemeen	29
4.4 Eenmalige aansluitbijdrage	39
4.5 Afsluiting en beëindiging leveringsovereenkomst	43
4.6 Ruimte voor variatie in leveringstarieven	49
4.7 Afleversets	52
4.8 Verantwoordelijkheid voor in pandige warmtenetten	56
4.9 Veiligheid	58
4.10 Meting warmteproductie centrale installatie bij gebouwgebonden blokverwarming	59
4.11 Warmtekostenverdeling	60
4.12 Correctiefactoren	61
4.13 Storingscompensatie	63
4.14 Ruimte voor experimenten	66
4.15 Toegang tot de warmtenetten	67
4.16 Rapportageverplichting duurzaamheid	73
4.17 Handhavingsplan	75
5. Administratieve lasten	76
5.1 Bedrijfseffecten	76
5.2 Regeldrukeffecten	76
6. Uitkomsten consultatie	77
7. Europeesrechtelijke aspecten	79
8. Uitvoering en handhaving	81
Nota van wijziging – algemene toelichting wijziging Gaswet	81
Behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer	86
Eerste termijn	86
Tweede termijn	103
ARTIKEL I - Warmtewet	108
Onderdeel A – Hoofdstuk 1 Warmtewet	108
Onderdeel B – § 1.1 Warmtewet	109
Onderdeel C – art. 1 Warmtewet	109
Onderdeel D – art. 1a – 1b – Warmtewet	119

Artikel 1a	119
Artikel 1b	121
Onderdeel E – art. 2 Warmtewet.....	122
Onderdeel F – art. 3 Warmtewet.....	124
Onderdeel G – art. 3a – 3d Warmtewet	127
Onderdeel H – art. 4a Warmtewet.....	132
Onderdeel I – art. 5 Warmtewet	133
Onderdeel J – art. 5a Warmtewet.....	134
Onderdeel K – art. 6 Warmtewet.....	135
Onderdeel L – art. 8 Warmtewet.....	136
Onderdeel M – art. 8a Warmtewet	138
Onderdeel N – art. 8b Warmtewet.....	139
Onderdeel O – art. 12a Warmtewet.....	141
Onderdeel P – art. 12c Warmtewet.....	143
Onderdeel Q – art. 15 Warmtewet	144
Onderdeel R – art. 18 Warmtewet.....	145
Onderdeel S – art. 19 Warmtewet.....	146
Onderdeel T – Hoofdstuk 6 Warmtewet.....	147
Onderdeel U – art. 42a Warmtewet.....	150
ARTIKEL IA – Gaswet.....	151
Onderdeel A – art. 10 Gaswet.....	151
Onderdeel B – art. 12b Gaswet.....	154
ARTIKEL IB – Overgangsregeling.....	156
ARTIKEL II – Inwerkingtreding.....	157
ONTWERP-WARMTEBESLUIT	159
Toelichting – algemeen gedeelte	159
1. Aanleiding.....	159
2. Inhoud van het besluit.....	160
2.1 Tariefregulering	160
2.2 De eenmalige aansluitbijdrage	165
2.3 Afsluitbijdrage	166
2.4 Tarieven voor verhuur afleverset	166
2.5 Eisen aan aanbod levering warmte dat afwijkt van de maximumprijs.....	168
2.6 Termijn eindafrekening en jaarafrekening	169
2.7 Informatie in boekhouding vergunninghouders	169
2.8 Informatie over duurzaamheid in bestuursverslag	169
2.9 Toegang tot het warmtenet	170
3. Administratieve lasten	170
ARTIKEL I – Wijziging Warmtebesluit.....	171
Onderdeel A – art. 1 Warmtebesluit	171
Onderdeel B – § 2 Warmtebesluit.....	171
Onderdeel C – art. 1a Warmtebesluit.....	172

Onderdeel D – art. 3 Warmtebesluit	173
Onderdeel E – art. 4 Warmtebesluit.....	175
Onderdeel F – art. 4a Warmtebesluit	176
Onderdeel G – art. 5 Warmtebesluit	177
Onderdeel F – art. 5a en 5b Warmtebesluit	178
Onderdeel G – art. 5c Warmtebesluit.....	181
Onderdeel H – § 3 Warmtebesluit	181
Onderdeel I – art. 5d Warmtebesluit	182
Onderdeel J – art. 6 Warmtewet	182
Onderdeel K – art. 7 Warmtebesluit	183
Onderdeel L – art. 8 Warmtebesluit.....	184
Onderdeel M – § 4a Warmtebesluit	186
ARTIKEL II – Inwerkingtreding	187
ONTWERP-WARMTEREGELING	189
Toelichting – algemeen gedeelte	189
1. Doel en aanleiding.....	189
2. Inhoud van het besluit.....	190
2.1 Tariefregulering	190
2.2 Eisen aan aanbod levering warmte dat afwijkt van de maximumprijs.....	191
2.3 Storingscompensatie	192
2.4 Rapportage duurzaamheid	194
2.5 Overleg over toegang voor producenten tot warmtenetten	195
3. Administratieve lasten	195
4. Uitvoerings- en handhavingstoets	195
5. Inwerkingtreding.....	195
ARTIKEL I – Wijziging Warmteregeling	196
Onderdeel A – art. 1 Warmteregeling	196
Onderdeel B – § 2 Warmteregeling.....	196
Onderdeel C – § 2a Warmteregeling.....	197
Onderdeel D – art. 2 Warmteregeling	197
Onderdeel E – § 2b Warmteregeling	199
Onderdeel F – art. 3 Warmteregeling.....	199
Onderdeel G – § 3 Warmteregeling	200
Onderdeel H – art. 4 Warmteregeling	202
Onderdeel H – art. 4a Warmteregeling	204
Onderdeel J – § 4a en 4b Warmteregeling.....	206
ARTIKEL II – Inwerkingtreding	207

Verwerkte documenten:

- *Wijziging Warmtewet*
 - Voorstel van wet (*Kamerstukken II 2016/17, 34723, 2*)
 - Memorie van toelichting (*Kamerstukken II 2016/17, 34723, 3*)
 - Nota van wijziging (*Kamerstukken II 2016/17, 34723, 5*)
 - Nota n.a.v. het verslag (*Kamerstukken II 2017/18, 34723, 7*)
 - Tweede nota van wijziging (*Kamerstukken II 2017/18, 34723, 9*)
 - Behandeling van het wetsvoorstel (*Handelingen II 2018/19, 52, pt. 8 en 54, pt. 11*)
- *Ontwerp-Warmtebesluit*
- *Ontwerp-Warmteregeling*

Vierde versie, de tekst is afgesloten op 25 april 2018.

VOORWOORD

De energietransitie is met een flink tempo aan het versnellen. Conventionele energiebronnen maken in hoog tempo plaats voor duurzame. Het behoeft dan ook weinig verwondering dat warmte – de basaalste van onze energiebronnen – eveneens volop aandacht geniet.

De opvatting dat warmte op termijn gas kan vervangen als bron voor de verwarming van de gebouwde (stedelijke) omgeving lijkt op een steeds breder draagvlak te kunnen steunen, zeker als die warmte afkomstig is uit duurzame bronnen.

Voor het functioneren van de warmtesector is een zekere mate van juridische structurering zo niet onontbeerlijk, dan toch wel zeer wenselijk. De Warmtewet en aanverwante regelgeving beogen die structuur te bieden.

Tot dusver strekt de Warmtewet met name tot bescherming van de positie van de kleine warmteverbruiker. De minister van Economische Zaken ziet in de Warmtewet echter een goed instrument om de markt voor collectieve warmtelevering te versterken en heeft onlangs een voorstel tot wijziging van de Warmtewet ingediend bij de Tweede Kamer (het "**wetsvoorstel**"). De Warmtewet zou de energietransitie kunnen helpen versnellen.

Het wetsvoorstel bestrijkt diverse onderwerpen, zoals blokverwarming, tariefregulering, meting van warmteafname, de leveringsovereenkomst en (onderhandelde) toegang tot warmtenetten. Ook voorziet het wetsvoorstel in de afschaffing van de verplichting voor gasnetbeheerders om afnemers op hun gastransportnetten aan te sluiten als een warmtenet of alternatieve energie-infrastructuur aanwezig is of ontwikkeld zal worden.

In deze bundel hebben wij de impact van het wetsvoorstel op de huidige Warmtewet verwerkt. Daartoe hebben wij met aanvullingen en doorhalingen in de geldende wettekst de consequenties van het wetsvoorstel weergegeven. Tevens hebben wij de relevante toelichting per wetsartikel vermeld. De wijzigingen zijn bijgewerkt tot en met de tweede nota van wijziging (*Kamerstukken II* 2017/18, 34723, 9) en het verslag van de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer (*Handelingen II* 2017/18, 52, pt. 8 en 54, pt. 11). Veel regels zijn uitgewerkt in het Warmtebesluit en de Warmteregeling. In deze bundel hebben wij ook doorlopende teksten opgenomen van het Warmtebesluit en de Warmteregeling inclusief de wijzigingen die de minister daarin beoogt en die zijn gepubliceerd op www.internetconsultatie.nl.

Omdat het wetsvoorstel nog niet is aangenomen, betreft dit uiteraard een 'levend document'. Wij zijn voornemens bijgewerkte versies beschikbaar te maken.

Iman Brinkman

Tel: +31 70 515 3753

E-mail: i.brinkman@pelsrijcken.nl

WARMTEWET

Wijziging van de Warmtewet (wijzigingen naar aanleiding van de evaluatie van de Warmtewet)

VOORSTEL VAN WET

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is, mede naar aanleiding van de evaluatie van de Warmtewet, wenselijk is om in de Warmtewet enkele wijzigingen aan te brengen ten aanzien van onder andere de reikwijdte en de reguleringssystematiek teneinde de werking van deze wet te verbeteren;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Memorie van toelichting – algemeen gedeelte

1. Inleiding

Meer dan de helft van alle energie die we in Nederland verbruiken is voor de warmtevoorziening: om onze huizen en gebouwen te verwarmen, voor warm tapwater en om bedrijfsmatige en industriële processen mogelijk te maken. Op dit moment vervult aardgas bijna volledig (93%) de vraag naar warmte. Begin 2016 heeft het kabinet het Energierapport «Transitie naar duurzaam» uitgebracht (Kamerstukken II 2015/16, 31 510, nr. 50), gevolgd door de Energieagenda eind 2016 (Kamerstukken II 2016/17, 31 510, nr. 64). Centraal daarin staat het bereiken van een betrouwbare, betaalbare en veilige CO₂-arme energievoorziening in 2050. De uitstoot van CO₂ zal drastisch teruggedrongen moeten worden om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder de twee graden, zoals in het klimaatakkoord in Parijs is afgesproken. De transitie van een fossiel gedreven economie naar een duurzame, CO₂-arme economie is al gaande, maar zal de komende decennia aan intensiteit winnen. De vraag naar warmte zal in Nederland naar verwachting iets dalen, maar ook in de toekomst een groot aandeel hebben in de totale vraag naar energie. Het grote beslag dat de warmtevoorziening legt op ons energieverbruik, betekent dat het verminderen en verduurzamen van de warmtevraag cruciaal is om de transitie naar een duurzame energiehuishouding te realiseren.

Waar nu gas overall dominant is, zal in de toekomst de warmtevoorziening in Nederland diverser worden (zie de Energieagenda, hoofdstuk 5). De vraag naar en het aanbod van warmte verschilt per regio. Afhankelijk van lokale kenmerken – stedelijk of landelijk gebied, bestaande bouw of nieuwbouw, beschikbaarheid van warmtebronnen – zal de warmtevraag ingevuld gaan worden door collectieve warmtelevering, elektrische warmtevoorzieningen (warmtepompen, warmte- en koudeopslag), inzet van hernieuwbaar gas of een combinatie hiervan. In gebieden met een grote warmtevraag en een groot aanbod van (rest)warmte zal collectieve warmtelevering naar verwachting een grotere rol gaan spelen, vooral in de gebouwde omgeving en de glastuinbouw. De

ambitie is bovendien dat het aanbod van hernieuwbare warmte sterk gaat groeien, bijvoorbeeld met geothermie.

Collectieve warmtelevering heeft veel potentie als vervanging van aardgas voor warmtegebruik, met name in situaties waar andere warmteoplossingen geen kosteneffectief alternatief bieden om tot CO₂ reductie te komen. Het kabinet voorziet daarom een groei van de huidige warmtenetten; nu zijn ongeveer 5% van huishoudens en gebouwen aangesloten (zie de Warmtevisie van het kabinet, Kamerstukken II 2014/15, 30 196, nr. 305). Voor deze groei is vertrouwen van (potentiele) afnemers in collectieve warmtelevering onontbeerlijk. Willen we de overstap van aardgas naar collectieve warmte realiseren, dan moeten afnemers collectieve warmtelevering net zo betrouwbaar, veilig en betaalbaar ervaren als aardgas. Momenteel is dat bij veel afnemers nog niet het geval, zoals onder meer is gebleken uit de evaluatie van de Warmtewet (Kamerstukken II 2015/16, 34 415, nr. 1). Voor een deel is de huidige regulering daar debet aan. Partijen die met de huidige Warmtewet te maken hebben, ervaren allerlei knelpunten. Dit belemmert zowel het draagvlak voor collectieve warmtelevering onder consumenten en bedrijven die aangesloten zijn op een warmtenet, als de bereidheid van professionele partijen om te komen tot nieuwe initiatieven voor en investeringen in collectieve warmtesystemen. Beide ontwikkelingen zijn ongunstig in het licht van de noodzakelijke transitie zoals hierboven beschreven.

Nota n.a.v. het verslag [p. 1-6]

Hoofdstuk I. Algemeen

Met belangstelling heb ik kennis genomen van de vragen en opmerkingen van de leden van verschillende fracties over het wetsvoorstel houdende wijziging van de Warmtewet (wijzigingen naar aanleiding van de evaluatie van de Warmtewet).

De vragen die u heeft gesteld naar aanleiding van de aangeboden wijzigingen van de Warmtewet, kunnen worden onderverdeeld in drie categorieën:

- vragen over de wijzigingen van de Warmtewet naar aanleiding van de evaluatie van de huidige Warmtewet;
- vragen over de nota van wijziging van 13 juni 2017; en
- vragen over de potentiële wijzigingen van de Warmtewet, mogelijk in combinatie met wijziging in de Elektriciteitswet 1998 en Gaswet, als onderdeel van de uitwerking van het transitiepad lage temperatuurwarmte.

Deze laatste categorie vragen wordt veelal procesmatig beantwoord, met het oog op het maatschappelijke afstemmingsproces dat momenteel plaatsvindt en de politieke besluitvorming die hierover nog zal moeten plaatsvinden.

1. Inleiding

De leden van de *CDA-fractie* vroegen wat er volgens de regering in de uitwerking van de Energieagenda moet gebeuren om de realisatie van warmtenetwerken handvatten te geven. Daarbij vroegen deze leden hoe de regering de coördinatie en afstemming gaat vormgeven om te komen tot doeltreffende en doelmatige oplossingen. Daarnaast merkten deze leden op dat realisatiebesluiten voor collectieve warmtevoorzieningsprojecten zoals stadsverwarming gebaseerd moeten zijn op onafhankelijke maatschappelijke kosten-batenanalyses.

In de Energieagenda is de ambitie neergelegd om uiterlijk in 2050 te komen tot een volledig CO₂-arme voorziening van lage temperatuurwarmte. De huidige warmtevoorziening, die grotendeels is gebaseerd op het gebruik van aardgas, zal plaatsmaken voor een warmtevoorziening gebaseerd op warmtelevering, all-electric oplossingen (warmtepompen) en het gebruik van hernieuwbare gassen (groen gas en waterstof). Op basis van een kosten en baten analyse kan per buurt, stadsdeel of

gemeente bekeken worden welke duurzame invulling van de warmtevoorziening voorkeur verdient. Betaalbaarheid, duurzaamheid en leveringszekerheid moeten hierbij worden afgewogen.

In de Energieagenda is ook aangegeven dat deze transitie een veelheid aan maatregelen vereist. De warmtevoorziening zal lokaal gaan verschillen. Rijk, gemeenten, provincies en netbeheerders zijn in gesprek over de rol- en taakverdeling hierbij. Zoals aangekondigd in de Energieagenda worden bovenstaande, en andere, vragen momenteel uitgewerkt in de transitiepaden hoge en lage temperatuurwarmte. Ook voor de andere functionaliteiten van de Energieagenda worden transitiepaden tot 2050 uitgewerkt.

De leden van de *CDA-fractie* vroegen of de warmtetarieven meestijgen met verhoogde belasting op gas, en zo ja, of dit wenselijk is gelet op het feit dat warmtenetten bijdragen aan het vermijden van CO₂-uitstoot. Verder vroegen genoemde leden of het mogelijk is om voor warmte lagere tarieven te hebben dan voor gas.

Het maximale tarief dat op grond van de Warmtewet in rekening mag worden gebracht voor levering van warmte wordt gebaseerd op een gasreferentie. Op grond van de gasreferentie wordt de prijs die een kleinverbruiker van warmte betaalt afgeleid van de gemiddelde kosten die eenzelfde kleinverbruiker zou maken, wanneer hij door middel van een gasvoorziening in zijn warmtebehoefte zou voorzien. Omdat de kosten die maximaal in rekening mogen worden gebracht voor het verbruik van warmte afgeleid zijn van de kosten die een verbruiker van gas zou maken voor verwarming met gas stijgen de maximale kosten voor levering van warmte, wanneer de energiebelasting op gas stijgt. Dit wil echter niet zeggen dat de warmteprijs evenredig meestijgt met de gasprijs. De gasprijs is namelijk slechts één factor in de warmteprijs. Ook kunnen warmteleveranciers lagere tarieven hanteren dan de vastgestelde maximumprijs. Deze tarieven kunnen ook lager liggen dan de tarieven voor gas.

Voor wat betreft de in de vraag gelegde koppeling met de CO₂-uitstoot kan worden opgemerkt dat de energiebelasting niet is gerelateerd aan de CO₂-uitstoot die gepaard gaat met de opwekking van de verbruikte energie. Dit betekent dat over het verbruik van duurzaam opgewekte energie elektriciteit of gas evenveel belasting wordt betaald als over het verbruik van niet duurzaam opgewekte elektriciteit of gas. Dit ligt besloten in de belastingwetgeving, de Richtlijn Energiebelastingen en de daarbij van kracht zijnde Europese mededingingsregels.

De leden van de *CDA-fractie* vroegen of het maximumtarief voor warmte voldoende is om de kosten van de warmteleverancier te dekken en of warmteleveranciers aan de andere kant niet te veel van hun afnemers vragen. Verder vroegen deze leden of de kosten die gemaakt worden bij opwekking en levering voor de Autoriteit Consument en Markt (hierna: ACM) voldoende transparant en inzichtelijk zijn om een inschatting te kunnen maken van de rendementen van de verschillende warmteleveranciers en indien dit het geval is of de Kamer hierover kan worden geïnformeerd.

Op grond van artikel 7, eerste lid, van de Warmtewet monitort de ACM de ontwikkeling van de rendementen in de warmteleveringsmarkt en doet hier iedere twee jaar verslag van aan de Minister van Economische Zaken. ACM doet dit door middel van de Rendementsmonitor warmteleveranciers. De eerste monitor is op 6 november 2015 gepubliceerd. Deze is aan de Kamer aangeboden met mijn brief van 17 februari 2016 (Kamerstuk 34415, nr. 1).

Uit deze monitor bleek dat warmteleveranciers zonder vastgoed in de jaren 2013 en 2014 geen onredelijk hoge rendementen hebben behaald en dat voor het jaar 2014 de behaalde rendementen lager zijn dan wat redelijk geacht mag worden. Op basis hiervan mag worden geconcludeerd dat de tarieven die warmteleveranciers in rekening brengen niet tot onredelijk hoge winsten leiden en dat aan de andere kant het tarief kostendekkend is, maar lagere rendementen oplevert dan wat redelijk geacht mag worden. Daarbij moet echter worden opgemerkt dat de kosten en baten van de warmteleveranciers met vastgoed (veelal verhuurders die warmte leveren aan huurders) voor de onderzoekers onvoldoende transparant waren om conclusies te kunnen trekken over de rendementen.

De leden van de *CDA-fractie* vroegen of de regering kan ingaan op de vraag of leveranciers automatisch het maximumtarief vragen en zo ja, waarom dat niet anders kan, en zo nee, waarom er wel verschillende tarieven worden gevraagd.

De Warmtewet reguleert uitsluitend de maximale tarieven die voor de levering van warmte in rekening mogen worden gebracht. Dit betekent dat warmteleveranciers de vrijheid hebben om lagere tarieven dan het genoemde maximum in rekening te brengen. Het is niet bekend hoe vaak warmteleveranciers lagere tarieven dan het maximum in rekening brengen.

De leden van de *CDA-fractie* vroegen de regering om een overzicht van de ontwikkeling van het aantal gegeven vergunningen voor warmtelevering en het aantal warmteafnemers.

Er zijn momenteel 25 vergunninghouders voor de levering van warmte. De eerste twee vergunningen zijn verleend in 2015. In 2016 zijn er 23 vergunningen aan warmteleveranciers verleend. Tot nu toe zijn er in 2017 twee vergunningen verleend en twee vergunningen ingetrokken omdat de warmtenetten waren overgenomen door een andere leverancier. Voor een totaaloverzicht van alle verleende vergunningen verwijs ik naar de website van de ACM: <https://www.acm.nl/nl/onderwerpen/energie/energiebedrijven/warmte/vergunninghouders-warmte/>

De Warmtewet verplicht warmteleveranciers om hun warmtenetten aan te melden bij de ACM. Uit het bestand van aangemelde warmtenetten blijkt dat er in Nederland 620.348 warmteafnemers zijn met een aansluiting van maximaal 100 kilowatt (kleinverbruikers) en 7.593 warmteafnemers met een aansluiting groter dan 100 kilowatt (grootverbruikers). Grootverbruikers vallen daarbij niet onder de bescherming van de Warmtewet. Hierbij dient de kanttekening gemaakt te worden dat de ACM niet kan beoordelen of het aantal aangemelde warmtenetten compleet is. Dit omdat onbekend is hoeveel gebouwgebonden blokverwarmingssituaties Nederland in totaal kent. Mogelijk heeft een deel van de warmteleveranciers in gebouwgebonden blokverwarmingssituaties zich niet gemeld bij ACM.

De leden van de *CDA-fractie* vroegen in hoeverre het voorliggende wetsvoorstel het mogelijk maakt dat warmteleverancier en warmtenetbeheerder niet dezelfde zijn en dat er meerdere warmteleveranciers aangesloten kunnen zijn op éénzelfde warmtenet. Daarbij vroegen deze leden of de regering het met hen eens is dat deze stap, meerdere leveranciers op één warmtenet, ten behoeve van het vergroten van het gebruik van warmte nodig is.

De Warmtewet en het voorstel tot wijziging daarvan staan toe dat de rollen van warmtenetbeheerder en warmteleverancier bij verschillende partijen belegd worden. Ook staan de Warmtewet en het voorstel tot wijziging daarvan er niet aan in de weg dat partijen overeen kunnen komen dat een producent of leverancier gebruik kan maken van een warmtenet dat geëxploiteerd wordt door een andere partij. In de praktijk worden de verschillende rollen in de warmteketen ook al door verschillende partijen ingevuld. Het Warmtebedrijf Rotterdam bijvoorbeeld beheert delen van het stadswarmtenet in Rotterdam waarop Eneco en Nuon als warmteleveranciers actief zijn en onder meer het afvalverbrandingsbedrijf AVR de warmte produceert.

De regering onderschrijft de wenselijkheid van het realiseren van meer open netten aan zowel de productie- als de leverancierszijde. Door meerdere warmtebronnen te ontwikkelen, kan het risico op uitval van levering verminderd worden en de verduurzaming van het net bevorderd worden. Meerdere warmteleveranciers op een net zou op termijn kunnen bijdragen aan een meer gevarieerd product- en dienstenaanbod. Tegelijkertijd moet echter worden geconstateerd dat op de warmtemarkt in Nederland, als gevolg van het lokale karakter en de relatief beperkte omvang van warmtenetten, op dit moment onvoldoende partijen actief zijn aan de productiezijde van warmte om effectieve concurrentie tussen leveranciers mogelijk te maken. In het wetsvoorstel wordt er daarom niet voor gekozen om te voorzien in een verplichting voor de eigenaar van een warmtenet om derde leveranciers toe te laten tot een net of met derde leveranciers te onderhandelen over toegang tot een net. Met dit wetsvoorstel wordt wel onderhandelde toegang aan de productiezijde mogelijk gemaakt. De regering verwacht dat dit bijdraagt aan een meer divers aanbod van warmte

De leden van de *D66-fractie* vroegen de regering of de voorliggende wijziging moet worden gezien als een tussenwet om een aantal prangende knelpunten in de wet op te lossen en of de grotere stelselwijziging later komt. Daarbij vroegen deze leden wat het tijdpad is en of het de bedoeling is om op termijn de Warmtewet, Gaswet en Elektriciteitswet 1998 te integreren.

In aanvulling op de antwoorden op de gelijklopende vragen van de leden van de *CDA-fractie* over de uitwerking van de Energieagenda ga ik hieronder in op de plaats van de herziening van de Warmtewet in dit kader. De voorliggende wijziging van de Warmtewet is voortgekomen uit de evaluatie van de Warmtewet die op 17 februari 2016 aan uw Kamer is gestuurd. Uit deze evaluatie kwam een aantal zaken naar voren dat op korte termijn moet worden opgelost om de bescherming van warmteafnemers te kunnen waarborgen. Het oplossen van deze knelpunten is een belangrijke drijfveer voor deze wijziging van de Warmtewet. Het voornaamste doel van de Warmtewet is het beschermen van gebonden afnemers tegen eventueel misbruik van de monopoliemacht van warmteleveranciers. Deze wijziging van de Warmtewet brengt een aantal belangrijke verbeteringen aan en verbetert zo de positie van de huidige en toekomstige afnemers van warmte. Met het vooruitzicht dat het gebruik van aardgas voor ruimteverwarming richting 2050 steeds verder wordt afgebouwd, kan warmtelevering een kosteneffectief en CO₂-arm alternatief vormen. Om de mogelijke overstap van aardgas naar warmtelevering te ondersteunen, is een goed functionerende wettelijke bescherming nodig.

Parallel aan de wijziging van de Warmtewet is in navolging van de Energieagenda, die op 7 december 2016 is gepresenteerd, begonnen met de uitwerking van het transitiepad lage temperatuurwarmte. In dat kader zijn, aanvullend op de wijzigingen van de Warmtewet, veel meer maatregelen nodig. Het is dan ook waarschijnlijk dat in dit kader de regels ten aanzien van elektriciteit, gas en warmte (opnieuw) aangepast moeten worden. De nota van wijziging kan in dat licht worden gezien. Of op termijn het integreren van de Warmtewet, Gaswet en Elektriciteitswet 1998 geleid tot de verschillen in omvang, ontwikkeling en ordening van de verschillende markten zinvol is, zal dan moeten blijken.

De leden van de *D66-fractie* vroegen welke mogelijkheden de regering ziet om gasnetten op termijn te gaan gebruiken voor waterstof.

Hernieuwbare gassen kunnen een nuttige rol vervullen in een CO₂-arme voorziening van lage temperatuurwarmte. Ook waterstof kan zonder CO₂-uitstoot geproduceerd worden en kan zo een blijvende rol vervullen in de energievoorziening: voor de productie van hogere temperaturen in de industrie, voor mobiliteit en ook ten behoeve van ruimteverwarming. De regering werkt momenteel aan een routekaart waterstof. Deze routekaart beoogt de volgende doelen:

1. Schetsen van de potentie van duurzame waterstof in de energievoorziening in 2050.
2. In kaart brengen van de diverse acties en actoren die in Nederland (en mogelijk ook in onze buurlanden) rond duurzame waterstof spelen.
3. Eerste stappen en acties benoemen die kansrijk zijn om de potentie van duurzame waterstof te verzilveren en welke rol daarbij van de Rijksoverheid en andere partijen wordt verwacht.

In de routekaart zal ook aandacht worden besteed aan de mogelijkheden om het huidige gasnet op termijn te gebruiken voor waterstof.

De leden van de *GroenLinks-fractie* vroegen in hoeverre het wetsvoorstel de Energieagenda ondersteunt en op welke manier.

In de Energieagenda is aangekondigd dat de gebouwde omgeving en glastuinbouw op termijn zal moeten omschakelen naar aardgasvrije alternatieven voor warmtevoorziening. Daarbij is aangegeven dat het Rijk de juridische condities zal moeten scheppen om dit mogelijk te maken. Deze wijziging is een eerste stap in het creëren van deze condities. Verder verwijs ik naar de antwoorden op gelijklopende vragen van de leden van de *CDA-fractie* en de leden van de *D66-fractie* over de uitwerking van de Energieagenda en de plaats van het onderhavige wetsvoorstel in dat kader waarin de relatie tussen het wetsvoorstel en de Energieagenda is toegelicht.

De leden van de *GroenLinks-fractie* vroegen hoe de regering aankijkt tegen de informatievoorziening naar verschillende groepen en hoe de regering om wil gaan met kleine gemeenten die belast worden met het realiseren van gasloze wijken maar hiervoor onvoldoende capaciteit hebben.

In de Energieagenda heeft de regering aangekondigd in gesprek te gaan met gemeenten, provincies en netbeheerders over de warmtevoorziening die in de toekomst een meer lokaal karakter zal krijgen. Op welke wijze gemeenten hiermee aan de slag kunnen en wat ze hiervoor nodig hebben, wordt momenteel in pilots uitgewerkt, de zogeheten energiestrategieën van de VNG. Ook in de Green Deal aardgasvrije wijken wordt door 31 gemeenten, samen met onder meer het Rijk, provincies en regionale netbeheerders, gekeken op welke wijze de besluitvorming over aardgasvrije wijken zo goed mogelijk georganiseerd kan worden.

2. Doel van dit wetsvoorstel

Met dit wetsvoorstel wordt een belangrijke stap richting versterking van de markt voor collectieve warmtelevering gezet. Deze herziening moet leiden tot een beter functionerende bescherming van gebonden consumenten die te maken hebben met een monopolist als warmteleverancier. Door een betere werking van de warmtemarkt neemt het vertrouwen in collectieve warmte als product toe en daarmee de potentie van warmtelevering als alternatief voor aardgas. Om dit te realiseren worden allereerst de nu ervaren knelpunten, die naar voren zijn gekomen uit de evaluatie van de Warmtewet, opgelost. Hiertoe worden de fundamentele van de wet verbeterd en verhelderd, onder meer door de reikwijdte van de wet aan te passen. Het wetsvoorstel biedt zo meer helderheid voor de warmteleveranciers en de afnemers van collectieve warmte. Dit is voor de huidige aangeslotenen op warmtenetten van groot belang, maar ook voor toekomstige warmteafnemers. Het tweede oogmerk van dit wetsvoorstel is dan ook om de regelgeving voor collectieve warmtelevering beter te laten aansluiten op toekomstige ontwikkelingen in het kader van de energietransitie. Dit gebeurt onder meer door meer ruimte te bieden waar dat mogelijk is, bijvoorbeeld in de tariefstelling, en betere toegangscondities te creëren om de groei van duurzame warmtebronnen mogelijk te maken.

Nota n.a.v. het verslag [p. 6]

2. Doel van dit wetsvoorstel

De leden van *ChristenUnie-fractie* vroegen wat de positie is van dit wetsvoorstel binnen de route naar een volledige energietransitie en warmtetransitie.

Warmtelevering is een belangrijke technologie, naast hernieuwbare elektriciteit en hernieuwbaar gas, om tot een CO₂-arme warmtevoorziening te komen. Dit wetsvoorstel verbetert de bescherming van gebonden afnemers van warmte. Dat is belangrijk, omdat een goede bescherming van afnemers noodzakelijk is voor het draagvlak van warmtenetten. Daarnaast worden er eerste stappen gezet naar een betere werking en verduurzaming van de warmtemarkt, door meer kostprijsgerichte onderdelen in de tariefstelling op te nemen en de mogelijkheid tot productdifferentiatie en voorschriften inzake derdentoegang op warmtenetten te introduceren.

Handelingen II 2017/18, 52, pt 8 (p. 18-19)

De Warmtewet was ooit een initiatief van het CDA. Hij is er nu niet. Even kijken, jazeker. De wet is pas in werking getreden in 2014 en is heel snel geëvalueerd. Er kwamen allerlei dingen uit en die worden nu bezien. Het doel van de wet is uitdrukkelijk gewoon consumentenbescherming. Het gaat dus niet over de uitrol van duurzame energie. Het gaat niet over de transitie of over de vraag waar

warmtenetten moeten komen. Het is puur consumentenbescherming. Het gaat over tarieven, leveringszekerheid, service en klachtenafhandeling: heel praktisch. Dat doen we natuurlijk omdat het monopolistische situaties zijn. Mevrouw Mulder zei dat consumenten zich voelen overgeleverd. Als je iemand overlevert in ons land, dan moet je ze beschermen, en dat doen wij ook altijd. Maar nogmaals, het betekent niet dat er als gevolg van deze wet ineens allemaal warmtenetten komen. Als je verkeersregels met elkaar afspreekt, betekent dat niet dat er ineens een groot aantal wegen wordt aangelegd. Dat is iets anders.

3. Samenhang met andere (wets)trajecten

In de Warmtevisie is geconstateerd dat de knelpunten met de huidige Warmtewet zodanig van aard zijn, dat een structurele aanpassing van de Warmtewet op korte termijn wenselijk is. Om die reden is de wet versneld geëvalueerd. Met de nu voorliggende voorstellen worden de knellende punten uit de huidige regelgeving weggenomen en worden toekomstige ontwikkelingen ondersteund («no regret»). Om de transitie in de energie- en warmtevoorziening vorm te geven, is echter niet alleen aanpassing van de Warmtewet noodzakelijk. Deze nieuwe Warmtewet is een eerste stap in een reeks aan maatregelen om de energietransitie verder in gang te zetten en vorm te geven. Zo worden er tevens wijzigingen voorzien in de Gaswet en de Elektriciteitswet. Ook in regelgeving op het terrein van andere Ministers, zoals bouwregelgeving en de ruimtelijke ordening (Omgevingswet), krijgt de verdere besluitvorming over verduurzaming en uitfasering van aardgas als warmtebron zijn beslag. De positie van collectieve warmtelevering moet daarom steeds in samenhang worden bekeken met de andere beschikbare opties om te voorzien in de warmtebehoefte.

De transitie van de warmtevoorziening in Nederland vergt immers een enorme ombouwoperatie, met name in de bestaande gebouwde omgeving. Flinke investeringen zijn nodig in energiebesparing, de vervanging van (gastestookte) installaties, in infrastructuur en de productie van duurzame energie. Een cruciaal vraagstuk betreft bijvoorbeeld de financiering van de infrastructuur die nodig is om in de resterende warmtevraag te voorzien en de verdeling van de kosten. De kosten voor warmtenetten zijn relatief hoog. Een kilometer warmteleidingen (aanvoer en retour) is aanmerkelijk duurder dan een kilometer gasleiding. Er zullen bovendien minder consumenten op een warmtenet aangesloten zijn dan op het huidige landelijk dekkende gasnet. Omslaan van de kosten van een net over alle aangeslotenen op dat net (socialisering) zou voor warmteafnemers waarschijnlijk leiden tot een behoorlijke tariefstijging. De afbouw van gasnetten, aanleg van collectieve warmtenetten en uitbreiding van elektriciteitsnetten moeten derhalve in samenhang worden gezien. Op basis van de uitkomsten van deze analyses ontstaat meer inzicht in de kosten die gepaard gaan met de benodigde infrastructuur voor de energietransitie en kunnen de komende jaren keuzes gemaakt worden over de financiering van de infrastructuur, inclusief de warmtenetten. In de Energieagenda is onder meer aangegeven dat er een breder warmterecht in wetgeving zal worden verankerd, dat de aanwezigheid, kwaliteit en betaalbaarheid van de benodigde energie-infrastructureur garandeert. Eindgebruikers krijgen een recht op een aansluiting op – afhankelijk van de lokale situatie – een warmtenet, een (verzwaard) elektriciteitsnet of een gasnet. Dit integrale warmterecht is geen onderdeel van dit wetsvoorstel, dat uitsluitend regels stelt aan warmtelevering via warmtenetten.

Nota n.a.v. het verslag [p. 6-8]

3. Samenhang met andere (wets)trajecten

De leden van de *VVD-fractie* vroegen om een toelichting op de samenhang tussen de Wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en van de Gaswet (voortgang energietransitie) en de voorliggende wet, en vroegen of er voorzien is in een samenvoeging van deze wetten.

Het wetsvoorstel Voortgang energietransitie is gericht op het doorvoeren van een aantal verbeteringen in de Gaswet en de Elektriciteitswet 1998 die in het wetsvoorstel STROOM waren

opgenomen. Het voorliggende wetsvoorstel betreft een wijziging van de Warmtewet. Voor wat betreft de samenvoeging van deze wetten verwijs ik naar het eerdere antwoord op gelijklopende vragen van de D66-fractie over het op termijn integreren van de Warmtewet, Gaswet en Elektriciteitswet 1998.

De leden van de *VVD-fractie* vroegen de regering te bevestigen dat er alleen gekozen wordt voor gas mits er echt geen andere keuze is en hoe dit wordt gewaarborgd.

Er wordt onderzocht hoe eindgebruikers het recht op een aansluiting op een energie-infrastructuur kunnen krijgen waarmee ze in de behoefte aan warmte kunnen voorzien. Daarbij wordt op lokaal niveau gekeken naar welke warmte-optie (hernieuwbaar gas, warmtelevering, all-electric of een combinatie) het meest gunstig is. Het gebruik van aardgas wordt vergaand afgebouwd. Hernieuwbare gassen (biogas, groen gas, waterstof) passen wel in een CO₂-arme warmtevoorziening. In het transitiepad lage temperatuurwarmte wordt uitgewerkt hoe deze keuzes op een effectieve en gedragen wijze gemaakt kunnen worden en welke verantwoordelijkheidsverdeling daarbij hoort. Lokale keuzes moeten bovendien onderling niet strijdig zijn en in voldoende mate bijdragen aan de nationale CO₂-doelen.

De leden van de *VVD-fractie* vroegen welke mogelijkheden de regering heeft om lokale overheden die een nieuw gasnet willen aanleggen (dus geen vervanging) hiervoor een verbod op te leggen en voorts welke mogelijkheden er zijn als het om vervanging gaat.

Er is in de Energieagenda een aantal maatregelen met betrekking tot het afbouwen van aardgas aangekondigd. Eén van de maatregelen is dat er in beginsel geen nieuwe gasinfrastructuur meer wordt aangelegd in nieuwbouwwijken. De nota van wijziging bij dit wetsvoorstel geeft hier uitvoering aan. Vooralsnog gaat het hier niet om een verbod, maar krijgen de gemeenten de mogelijkheid om nieuwbouwwijken aan te wijzen waar de aansluitplicht op het gasnet vervalt. Voor de situatie dat een gasnet vervangen wordt, zijn vooralsnog geen nadere regels opgesteld. De overstap van een bestaand gasnet naar een alternatieve infrastructuur voor de warmtevoorziening (warmtenet, stroomnet) is juridisch complex en maatschappelijk ingrijpend en vraagt om een zorgvuldige uitwerking.

De leden van de *VVD-fractie* vroegen hoe in de praktijk voorkomen wordt dat een gasnet wordt aangelegd in een nieuwbouwwijk.

Met de nota van wijziging is een wijziging van artikel 10 van de Gaswet opgenomen in het wetsvoorstel houdende wijziging van de Warmtewet. Op grond van deze bepaling kan het college van burgemeesters en wethouders, bij de gemeentelijke besluitvorming over de vergunningverlening voor de aanleg van een nieuwbouwwijk, besluiten dat het gebied van de nieuwbouwwijk wordt aangewezen als gebied waar een warmtenet wordt gerealiseerd. In dat geval vervalt op grond van artikel 10, achtste lid, van de Gaswet de aansluitplicht voor gas die in de Gaswet is opgenomen. Daarnaast komen gasvrije wijken tot stand door middel van bilaterale afspraken tussen gemeenten en projectontwikkelaars.

De leden van *VVD-fractie* stelden dat de afbouw van gasnetten, de aanleg van collectieve warmtenetten en de uitbreiding van elektriciteitsnetten in samenhang moeten worden gezien en vroegen een toelichting op hoe daar in dit wetsvoorstel precies rekening mee is gehouden.

De regering onderschrijft dat de ontwikkeling van verschillende energie-infrastructuren in samenhang moet worden beschouwd. Om ervoor te zorgen dat mensen niet in de kou komen te zitten, moet dit zorgvuldig worden gecoördineerd. Dit valt buiten de scope van voorliggend wetsvoorstel. Het in de Energieagenda beschreven "warmterecht" zal hier invulling aan gaan geven.

De leden van de *VVD-fractie* vroegen of de uitbreiding van elektriciteitsnetten kan worden voorkomen door te kiezen voor slimmere oplossingen die in de markt te vinden zijn.

Door een toenemend gebruik van warmtepompen als vervanging van gasgestookte ketels zal het elektriciteitsgebruik naar verwachting toenemen. Hierdoor is een uitbreiding en/of verzwaring van het elektriciteitsnet te voorzien. Om deze uitbreiding zo gering mogelijk te laten zijn, is bij het gebruik van warmtepompen met name de reductie van de zogeheten piekvraag van groot belang. Vergaande isolatie van het te verwarmen gebouw en vraagsturing door slimme apparaten zijn daarvoor mogelijke oplossingen. Hier ligt nog een belangrijke opgave voor de markt om tot een aantrekkelijk producten- en dienstenaanbod te komen.

De leden van de *SP-fractie* vroegen wat de meerwaarde is van de door de regering voorgestelde nota van wijziging die een beperkt eind moet maken aan de gasaansluitplicht in vergelijking met de eerder voorgestelde experimenteerwet.

De in de nota van wijziging voorgestelde wijziging biedt de mogelijkheid aan iedere gemeente een gebied (wijk of straat) aan te wijzen waar geen gastransportnet wordt aangelegd of uitgebreid. Voorwaarde is dat er een warmtenet of een andere energie-infrastructuur is of komt, die in de warmtebehoefte in het aangewezen gebied kan voorzien. Een dergelijk besluit heeft permanente gevolgen. In het Wetsvoorstel Voortgang Energietransitie wordt de mogelijkheid geschapen om tijdelijk te experimenteren in een (beperkt) aantal experimenten, waarna bezien zal worden of dit dient te leiden tot wetswijziging. De nota van wijziging versnelt het proces van wetswijziging voor het aanwijzen van gasvrije nieuwbouwwijken.

De leden van de *SP-fractie* gaven aan een discussie over vragen als socialisering van het warmtenet, concurrentievraagstukken en eigendom van het net te missen in de onderbouwing van de Warmtewet en vroegen op welk moment een dergelijke discussie integraal zal worden gevoerd.

De punten die de SP aansnijdt zullen terugkomen in de uitwerking van de transitiepaden. Het integrale warmterecht zoals bedoeld in de Energieagenda, is ook geen onderdeel van dit wetsvoorstel. De introductie van een integraal warmterecht, de taakverdeling tussen Rijk, gemeenten, provincies en netbeheerders en andere zaken worden uitgewerkt in het transitiepad lage temperatuurwarmte.

De leden van de *SP-fractie* vroegen op welke wijze door de regering gehoor gegeven is aan het advies van de Raad van State om in de toelichting meer concreet in te gaan op de beoogde stappen en wetswijzigingen om het voornemen inzake warmtetransitie te realiseren en het bijbehorende tijdspad aan te duiden.

In het nader rapport naar aanleiding van het advies van de Afdeling advisering van de Raad van State (Kamerstuk 34723, nr. 4) is aangegeven dat aan het in de vraag genoemde advies gevolg is gegeven door aanpassing van paragraaf 3 en 4.3 van de Memorie van Toelichting bij het onderhavige voorstel tot wijziging van de Warmtewet (hierna: Memorie van Toelichting).

De leden van de *SGP-fractie* vroegen wat de regering gaat doen om de aanleg van grootschalige warmtenetten te stimuleren.

Een mix van instrumenten is noodzakelijk om warmtelevering te stimuleren en deze zijn in de Energieagenda voor een deel al beschreven. Het Kabinet voorziet bijvoorbeeld in de toekomst een verdere verschuiving van de energiebelasting op elektriciteit naar gas. Verder zal het omvormen van het recht op een gasaansluiting tot een algemeen 'warmterecht' en een actieve uitfasering van aardgas ook een stimulerend effect hebben op de ontwikkeling van warmtenetten. In het transitiepad lage temperatuurwarmte dat momenteel wordt ontwikkeld, wordt bestudeerd welke precieze mix van maatregelen nodig is.

4. Maatregelen in het wetsvoorstel

Het wetsvoorstel bevat verschillende maatregelen. In onderstaande paragrafen worden deze toegelicht. Allereerst wordt ingegaan op de reikwijdte van de wet en de positie van koude en lauw

water in het wetsvoorstel. Vervolgens komt het onderdeel tariefregulering aan de orde. Na een algemene inleiding over tariefregulering, wordt specifiek ingegaan op de onderdelen eenmalige aansluitbijdrage, afsluiting en ruimte voor variatie in leveringstarieven. Vervolgens wordt een toelichting gegeven op de regulering van de afleversets, de verantwoordelijkheid voor het in pandig leidingstelsel en de veiligheid van het in pandig leidingstelsel. Na behandeling van de onderdelen warmtekostenverdeling en correctiefactoren, komt nog een vijftal onderwerpen aan de orde: de meting van de warmteproductie van gebouwgebondeninstallaties, storingscompensatie, ruimte voor experimenten, toegang tot de warmtenetten en ten slotte de rapportageverplichting over duurzaamheid.

Nota n.a.v. het verslag [p. 8-9]

De leden van de *ChristenUnie-fractie* vroegen welke positie dochterondernemingen van verhuurders en verenigingen van eigenaars die warmte-installaties beheren in het wetsvoorstel hebben.

Artikel 1a van het wijzigingsvoorstel bevat bepalingen ten aanzien van de reikwijdte van de Warmtewet. Voor de reikwijdte van het wetsvoorstel is niet relevant wie de warmte-installatie beheert, maar welke partij als warmteleverancier optreedt. Een dochteronderneming maakt deel uit van het moederbedrijf en wordt ten behoeve van de toepassing van de Warmtewet niet beschouwd als een zelfstandige organisatie. Een verhuurder of een vereniging van eigenaars die voor de warmtelevering een dochterbedrijf inschakelt blijft als moederbedrijf verantwoordelijk voor die warmtelevering en daarmee zijn de reikwijdtebepalingen van artikel 1a ook op de dochteronderneming van toepassing.

4.1 Reikwijdte van de wet: blokverwarming

4.1.1 Doel van de Warmtewet in relatie tot de reikwijdte van de wet

De Warmtewet verplicht een warmteleverancier te zorgen voor een betrouwbare en betaalbare warmtevoorziening voor kleinverbruikers tegen redelijke voorwaarden en een daarbij behorende goede kwaliteit van dienstverlening. Het uitgangspunt van de Warmtewet¹ is dat kleinverbruikers van warmte ter voorziening van hun warmtebehoefte de facto zijn gebonden aan hun lokale warmteleverancier. De warmteleverancier beschikt ten opzichte van de op zijn warmtenet aangesloten kleinverbruikers over een monopolie op levering van warmte. Dit heeft tot gevolg dat de kleinverbruiker kan worden geconfronteerd met (te) hoge prijzen en onredelijke voorwaarden waaronder de warmte door de leverancier ter beschikking wordt gesteld. Bij gebrek aan een volwaardig alternatief bevinden kleinverbruikers zich in een kwetsbare positie. Ter bescherming van de gebonden kleinverbruikers tegen eventueel misbruik van dit monopolie kent de wet aan kleinverbruikers een aantal rechten toe.

De genoemde verplichtingen rusten op alle personen die warmte leveren aan kleinverbruikers. Na inwerkingtreding van de Warmtewet bleek evenwel dat de oorspronkelijke uitgangspunten van de wet voor een aantal leveranciers en groepen kleinverbruikers van warmte niet kloppen of ongewenste effecten hebben. In het kader van de herziening van de Warmtewet is daarom opnieuw goed bezien welke groepen de wet zou moeten beschermen en wat de beste manier is om deze bescherming te bieden.

4.1.2 Gesignaleerde knelpunten ten aanzien van blokverwarming

¹ Tweede Kamer, 2002–2003, 29 048, nr. 3.

Uit de evaluatie van de Warmtewet is gebleken dat de Warmtewet met name voor situaties van blokverwarming meerdere knelpunten met zich brengt. Dit stemt overeen met eerdere meldingen van knelpunten door betrokken partijen.

In situaties van blokverwarming zijn de warmteleveranciers:

- externe warmteleveranciers (hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de grote stadsverwarmingsleveranciers zoals Eneco en Nuon),
- verenigingen van eigenaars (of daaraan vergelijkbare rechtsvormen, zoals de coöperatieve vereniging), of
- verhuurders.

Wanneer de warmteleverancier de vereniging van eigenaars is, zijn de verbruikers de leden van de vereniging van eigenaren of de huurders van deze leden. Wanneer de warmteleverancier de verhuurder is, zijn de verbruikers de huurders van deze verhuurder.

Verhuurders en verenigingen van eigenaars die warmte leveren aan hun huurders dan wel hun leden (of de huurders van hun leden) zijn op grond van de Warmtewet warmteleverancier in de zin van de Warmtewet geworden. Dit betekent dat zij gebonden zijn aan de taken en verplichtingen die uit de Warmtewet voortvloeien. Zowel warmteleverende verhuurders als verenigingen van eigenaars geven aan dat zij als gevolg van de Warmtewet geconfronteerd worden met hoge en disproportionele administratieve lasten en extra kosten. Ook geven beide partijen aan dat zij, wanneer zij zelf warmte afnemen van een externe warmteleverancier en deze vervolgens doorleveren aan hun huurders dan wel leden, de kosten die zij maken voor levering van warmte niet altijd in rekening kunnen brengen bij hun huurders of leden. Verhuurders en verenigingen van eigenaars hebben veelal een aansluiting die groter is dan 100 kiloWatt (hierna: kW) en genieten dientengevolge niet de bescherming die de Warmtewet biedt (omdat die beperkt is tot verbruikers met een aansluiting van maximaal 100 kW). Zij kunnen voor de levering van warmte dan ook een hogere prijs in rekening gebracht krijgen dan de maximumprijs en hebben bovendien zelf ook nog kosten. Hierbij kan worden gedacht aan de kosten voor het onderhoud van het in pandig leidingstelsel. Verhuurders en verenigingen van eigenaars zijn als warmteleverancier op hun beurt echter wel gehouden niet meer dan de maximumprijs in rekening te brengen bij hun huurders of leden. Huurders en leden van verenigingen van eigenaars geven op hun beurt aan sinds de inwerkingtreding van de Warmtewet geconfronteerd te worden met hogere kosten voor de levering van warmte dan voorheen.

Verbruikers die warmte afnemen van een vereniging van eigenaars waarvan zij, als eigenaar van een woon- of bedrijfsruimte in een gebouw, lid zijn, geven voorts aan dat zij de Warmtewet ervaren als overbodige bescherming tegen zichzelf.

Zowel warmteleverende verhuurders als huurders die warmte afnemen van hun verhuurder geven tot slot aan dat er voor wat betreft de bescherming van de warmtelevering door de verhuurder aan de huurder sprake is van een samenloop tussen de Warmtewet en de Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte, titel 4, afdeling 5, van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek (BW), de Wet op het overleg huurders verhuurder (hierna gezamenlijk: het huurrecht) en de algemene bepalingen inzake consumentenrecht uit het BW. Deze samenloop leidt tot onduidelijkheid over de rechtspositie van zowel verhuurder als huurder. Deze verwarrende situatie wordt door beide partijen als onwenselijk ervaren.

Nota n.a.v. het verslag [p. 9-10]

4.1.2 Gesignaleerde knelpunten ten aanzien van blokverwarming

De leden van de *VVD-fractie* vroegen of de administratieve en financiële lasten die samenhangen met het feit dat verhuurders of verenigingen van eigenaars die warmte leveren aan huurders ook

warmteleverancier zijn in de zin van de Warmtewet proportioneel zijn en of dit de verduurzaming van onze energievoorziening niet tegen houdt. Daarbij hebben deze leden aandacht gevraagd voor de onduidelijke rechtspositie voor huurders binnen een vereniging van eigenaars of een soortgelijke coöperatieve vereniging.

Sinds de inwerkingtreding van de Warmtewet zijn op verhuurders die warmte leveren aan hun huurders zowel de bepalingen van het huurrecht als de bepalingen van de Warmtewet van toepassing. Voor verenigingen van eigenaars die warmte leveren aan hun leden gelden zowel de bepalingen van het appartementsrecht als de bepalingen van de Warmtewet. Dit heeft geleid tot een samenloop van administratieve en financiële verplichtingen voor warmte leverende verhuurders en verenigingen van eigenaars, met disproportioneel zware administratieve en financiële lasten voor warmte tot gevolg.¹ Bij verhuurders leidt deze samenloop ook nu nog tot onduidelijkheden in de praktijk bij het in rekening kunnen brengen van de kosten voor levering van warmte. De in de vragen genoemde administratieve en financiële lasten en de onduidelijke rechtspositie van verhuurders en huurders binnen een vereniging van eigenaars vormen dan ook, samen met de andere in de memorie van toelichting genoemde argumenten, de overweging om de reikwijdte van de Warmtewet te beperken en daarmee de nodige verduidelijking te verschaffen. De regering verwacht dat deze verduidelijking een belangrijk obstakel voor verduurzaming wegneemt. Dit laat onverlet, dat naast de wijziging van de Warmtewet, diverse andere stappen moeten worden genomen voor verduurzaming. Op deze stappen wordt nader ingegaan met de brief van 6 april 2017 (Kamerstuk 30 196, nr. 542) en de daarmee toegezonden Uitvoeringsagenda Energieakkoord 2017 van de Borgingscommissie Energieakkoord.

De leden van de *CDA-fractie* vroegen of de regering verwacht dat met het voorliggende wetsvoorstel de verdergaande verketeling, die volgens de Minister van Economische Zaken in snelheid toenam (Aanhangsel van de Handelingen 2015–2016, nr. 1530) wordt voorkomen.

In het antwoord op de vragen waaraan de leden van de *CDA-fractie* refereren heb ik aangegeven dat twee van de redenen voor verketeling die vanuit de markt worden genoemd binnen de werkingssfeer van de Warmtewet liggen. Het gaat om de administratieve lasten die zijn gekoppeld aan de Warmtewet en om situaties waarin de maximumprijs op grond van de Warmtewet niet kostendekkend zou zijn. In het antwoord heb ik tevens aangegeven dat er ook andere redenen zijn aan te wijzen voor verketeling, die buiten het bereik van de Warmtewet liggen. Het gaat dan onder meer om de relatief lage gasprijs, de soms mindere conditie van de in een woningcomplex aanwezige warmteleidingen en een (gevoelsmatig) hogere waardering van een eigen individuele ketel en het daarmee samenhangende gevoel van meer onafhankelijkheid.

4.1.3 Beperking van de reikwijdte van de Warmtewet

Met deze wijziging van de Warmtewet worden twee situaties van blokverwarming uitgezonderd van de het grootste deel van de reikwijdte van de Warmtewet. De bepalingen omtrent de meetverplichting (artikel 8 en artikel 8a) blijven wel van toepassing op deze situaties van blokverwarming. Dit omdat een uitzondering op deze verplichtingen strijdig zou zijn met de verplichting op grond van artikel 9 van Richtlijn 2012/27/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 betreffende energie-efficiëntie, tot wijziging van Richtlijnen 2009/125/EG en 2010/30/EU en houdende intrekking van de Richtlijnen 2004/8/EG en 2006/32/EG (PB L 315) (hierna: EED richtlijn).

Nota n.a.v. het verslag [p. 10]

4.1.3 Beperking van de reikwijdte van de Warmtewet

¹ Zie hieromtrent ook het eindrapport van Ecorys «Evaluatie Warmtewet en toekomstig marktontwerp warmte» (Kamerstuk 34 415, nr. 1, bijlage 686163, p. 131), p. 60 e.v.

De leden van de VVD-fractie vroegen in hoeverre de regering de hoop deelt dat met de genoemde wijziging van de Warmtewet de verduurzaming dichterbij komt.

De regering verwacht dat deze wijziging een obstakel voor verduurzaming wegneemt. Dit laat onverlet, dat naast de wijziging van de Warmtewet diverse andere stappen moeten worden genomen voor verduurzaming. Op deze stappen wordt nader ingegaan met de brief van 6 april 2017 (Kamerstuk 30 196, nr. 542) en de daarmee toegezonden Uitvoeringsagenda Energieakkoord 2017 van de Borgingscommissie Energieakkoord.

a. Verenigingen van eigenaars

Allereerst wordt met deze wetswijziging de levering van warmte uitgezonderd door een leverancier die tevens de vereniging van eigenaars is waarbij de verbruiker als lid is aangesloten. Leden van verenigingen van eigenaars zijn in deze situatie niet aan te merken als de gebonden verbruikers die de wet beoogt te beschermen. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een appartementencomplex dat een gasgestookte ketel in de kelder van het gebouw heeft staan waarmee warmte wordt opgewekt die vervolgens geleverd wordt aan de bewoners van het gebouw. Deze installatie is eigendom van en wordt beheerd door de vereniging van eigenaars die actief is in het gebouw. Maar er kan tevens worden gedacht aan een appartementencomplex dat wordt verwarmd door middelen van stadsverwarming waarbij de vereniging van eigenaars warmte afneemt van de (externe) stadsverwarmingsleverancier en deze vervolgens levert aan haar leden.

In beide gevallen hebben de bewoners (kleinverbruikers), als lid van de vereniging van eigenaars, op grond van de regelgeving omtrent verenigingen van eigenaars in het Burgerlijk Wetboek (Boek 5, Titel 9, Afdeling 2, van het BW), inspraak in beslissingen over de wijze waarop het gebouw verwarmd wordt en de voorwaarden waaronder dat gebeurt, waaronder de kosten die daarvoor in rekening worden gebracht. Door de Warmtewet worden deze kleinverbruikers onnodig beschermd, omdat zij worden beschermd tegen zichzelf. Om deze reden worden verenigingen van eigenaars met deze wetswijziging als warmteleveranciers uitgezonderd van de reikwijdte van de Warmtewet.

De uitzondering omvat tevens gemengde verenigingen van eigenaars waarbij een of meer leden van de vereniging hun woon- of bedrijfsruimte verhuren en tevens warmte leveren aan de huurder. Ook omvat de uitzondering de vereniging van eigenaars waarbij meerdere verenigingen van eigenaars zijn aangesloten, die warmte leveren aan de leden van die verenigingen van eigenaars. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een vereniging van eigenaars die één productieinstallatie exploiteert waarmee twee gebouwen worden verwarmd en de verenigingen van eigenaars van beide gebouwen lid zijn van de warmteleverende vereniging van eigenaars.

b. Verhuurders die warmte leveren aan hun huurders

Een andere groep die met deze wetswijziging wordt uitgezonderd van de reikwijdte van de Warmtewet zijn verhuurders die warmte leveren aan hun huurders en waarbij de levering van warmte onlosmakelijk is verbonden aan de huur van de woon- of bedrijfsruimte. Ook hier is gebleken dat de keuze om deze groep verbruikers te beschermen op grond van de Warmtewet op een onjuist uitgangspunt is gebaseerd. Hoewel huurders die warmte afnemen van hun verhuurder wel als gebonden verbruikers aan te merken zijn, zij hebben immers niet de ruimte om te kiezen voor een andere invulling van hun warmtebehoefte, worden zij op grond van de bepalingen van het huurrecht reeds beschermd tegen mogelijk machtsmisbruik van de warmteleverende verhuurder. De kosten van warmtelevering worden namelijk aangemerkt als kosten voor nutsvoorzieningen met een individuele meter of servicekosten in de zin van artikel 7:237, derde lid, van het BW. De rechtsbescherming hiervoor bij de huurcommissie, bedoeld in artikel 3a van de Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte, is opgenomen in de artikelen 18, 19 en 19a van de Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte en de artikelen 7:259 tot en met 7:261 van het BW.

Zo biedt het huurrecht dus al bescherming gericht op het verzekeren van een betrouwbare en betaalbare warmtevoorziening voor kleinverbruikers tegen redelijke voorwaarden en een daarbij behorende goede kwaliteit van dienstverlening. Ook kent het huurrecht een gebrekenregeling

waardoor gebreken in de warmtevoorziening kunnen leiden tot (tijdelijk) lagere huur en hebben huurdersorganisaties invloed op grond van de Overlegwet huurders verhuurders op het servicekostenbeleid.

Om deze reden worden verhuurders met deze wetswijziging eveneens uitgezonderd van de reikwijdte van de Warmtewet waar het gaat om hun positie als warmteleverancier indien deze warmtelevering onlosmakelijk is verbonden aan de huur van de woon- of bedrijfsruimte. Huurder en verhuurder hebben daarbij, op grond van de contractsvrijheid in het huurrecht, overigens wel de mogelijkheid om de bepalingen van en op grond van de Warmtewet bij overeenkomst van toepassing te verklaren op de warmtelevering door de verhuurder aan de huurder.

Uit analyse blijkt dat de bescherming die het huurrecht aan huurders biedt, die warmte afnemen van hun verhuurder, op het overgrote deel van de punten waarop de Warmtewet de verbruiker bescherming biedt gelijksoortig is. De door het huurrecht geboden bescherming is weliswaar niet volledig identiek aan de bescherming die de Warmtewet kleinverbruikers biedt, maar de doelen die worden nagestreefd met de instrumenten van de Warmtewet, worden voor deze categorie huurders ook bereikt via het huurrecht. De verschillen tussen de door de Warmtewet en het huurrecht geboden bescherming zijn uiteindelijk minimaal en betreffen vooral de vormgeving van de bescherming.

Ten eerste verzekert ook het huurrecht dat huurders niet meer dan een redelijke prijs betalen voor kosten voor nutsvoorzieningen met een individuele meter en servicekosten. In het huurrecht wordt dit echter geborgd door een prijsbescherming gebaseerd op redelijke kosten. Bij de beoordeling van de redelijkheid van kosten worden de kosten die de verhuurder zelf maakt als uitgangspunt genomen. Zoals uiteen is gezet de antwoorden op Kamervragen over stookkosten in het Hilwiscomplex in Amsterdam² biedt het huurrecht huurders ook een bescherming tegen een onredelijke en te hoge prijs van warmtelevering indien de kosten die de verhuurder maakt niet onredelijk hoog zijn. De Warmtewet waarborgt voor verbruikers een redelijke prijs door de kosten die voor levering van warmte in rekening mogen worden gebracht aan verbruikers te maximeren op een op grond van de Warmtewet door de Autoriteit Consument en Markt vast te stellen prijs.

Het tweede punt betreft de rechtsbescherming. De Warmtewet voorziet in de mogelijkheid van geschilbeslechting door een onafhankelijke geschillencommissie. Op grond van de Warmtewet heeft een kleinverbruiker het recht om zich met conflicten die voortvloeien uit de warmteleveringsovereenkomst te wenden tot een laagdrempelige onafhankelijke geschillencommissie. Het huurrecht biedt een onafhankelijke geschillencommissie in de vorm van de huurcommissie. Het huurrecht biedt huurders van gereguleerde woonruimte de mogelijkheid om zich met conflicten omtrent de betalingsverplichting met betrekking tot de kosten van nutsvoorzieningen met een individuele meter en servicekosten te wenden tot de huurcommissie. Voorts kunnen huurders geschillen over het betreffende beleid op grond van de Wet op het overleg huurders verhuurder eveneens aan de huurcommissie voorleggen. De mogelijkheid van geschilbeslechting door de huurcommissie omvat niet alle conflicten die kunnen voortvloeien uit een overeenkomst tot levering van warmte. Voor andere conflicten dan conflicten over de kosten van levering van warmte zullen huurders zich moeten wenden tot de burgerlijke rechter. Dit verschil in mogelijkheden voor geschilbeslechting is echter niet anders dan wanneer het gaat om een conflict over de bemetering van het gebruik van andere nutsvoorzieningen, zoals water, elektriciteit en gas die door de verhuurder aan de huurder geleverd worden. Er is op voorhand geen aanleiding om voor warmte een andere manier van geschilbeslechting in te voeren dan voor deze nutsvoorzieningen.

Nota n.a.v. het verslag [p. 10-15]

² Aangangsel Handelingen Tweede Kamer, vergaderjaar 2012–2013, nr. 2957.

De leden van de *VVD-fractie* vroegen hoe met het uitzonderen van verhuurders die warmte leveren aan hun huurders wordt gewaarborgd dat huurders nu geen hogere kosten gaan betalen voor een afleverset. Verder vroegen zij in hoeverre de huurcommissie kan bepalen of de berekende kosten subsidiair zijn, en of de stap naar een burgerlijke rechter niet te groot is.

Het huurrecht borgt dat huurders niet meer dan een redelijke prijs betalen voor kosten voor nutsvoorzieningen met een individuele meter en servicekosten. Bij de beoordeling van de redelijkheid van kosten worden de kosten die de verhuurder zelf maakt voor de aanschaf, installatie en het onderhoud van de afleverset als uitgangspunt genomen. Zoals uiteen is gezet in de antwoorden op Kamervragen over stookkosten in het Hilwiscomplex in Amsterdam (TK 2012–2013, Aangangsel van de Handelingen, nr. 2957) biedt het huurrecht huurders ook via de regelgeving inzake de servicekosten een bescherming tegen een onredelijke en te hoge prijs van warmtelevering, waaronder de kosten voor de afleverset. In dat kader kan de huurcommissie ook kijken naar de subsidiariteit van de in rekening gebracht kosten. De huurcommissie kan bij de beoordeling of servicekosten niet onredelijk hoog zijn ook rekening houden met de maximale prijs voor afleversets op grond van de Warmtewet. Indien de kosten van de verhuurder voor de afleverset hoger liggen dan de voor deze afleverset op grond van de Warmtewet vastgestelde maximumprijs zal dit aanleiding vormen voor twijfel over de redelijkheid van deze kosten. Op deze manier wordt in de eerste plaats geborgd dat huurders niet meer betalen dan de verhuurder daadwerkelijk aan kosten heeft voor de afleverset. Ten tweede wordt op deze manier geborgd dat deze kosten niet onredelijk zijn.

Geschillen over de kosten van de afleverset kunnen door huurders van woningen met een gereguleerde huurprijs aan de huurcommissie worden voorgelegd. In deze gevallen is de stap naar de burgerlijke rechter voor de beoordeling van de redelijkheid van de kosten die de verhuurder in rekening brengt voor de afleverset dan ook niet nodig. Geschillen over de kosten van de afleverset van huurders van woonruimte met een geliberaliseerde huurprijs dienen wel aan de burgerlijke rechter te worden voorgelegd. Dit is voor huurders van geliberaliseerde woonruimte evenwel niet anders dan voor de kosten voor nutsvoorzieningen, zoals water, elektriciteit en gas. Zoals opgemerkt in de memorie van toelichting is er geen aanleiding om voor warmte een andere manier van geschillenbeslechting in te voeren dan voor andere nutsvoorzieningen.

De leden van de *VVD-fractie* vroegen hoe de beperking van de reikwijdte van de Warmtewet uitwerkt indien er sprake is van een vereniging van eigenaars welke wordt beheerd door een extern (VvE-)bureau.

Wanneer een vereniging van eigenaars voor haar taken, zoals de levering van warmte, een extern bureau inschakelt blijft de vereniging van eigenaars verantwoordelijk voor die taken. De bepalingen ten aanzien van de beperking van de reikwijdte blijven in dat geval onverkort van toepassing.

De leden van de *ChristenUnie-fractie* vroegen op welke manier huurders worden beschermd tegen een onredelijke prijs van warmtelevering door de verhuurder en hoe wordt vastgesteld wat een onredelijke prijs is. Daarbij vroegen deze leden of het maximumtarief in de Warmtewet overeenkomt met de werkelijke kosten voor warmte voor huurders.

De huurcommissie biedt al bescherming tegen een onredelijke prijs van warmtelevering door de verhuurder. Dit wetsvoorstel brengt daarin geen wijziging. In het huurrecht wordt daarbij uitgegaan van redelijke kosten. Zoals in de memorie van toelichting en naar aanleiding van de vragen van de leden van de VVD (I. 4.1.3 onder a. Verhuurders die warmte leveren aan hun huurders, p. 6) uiteen is gezet, neemt de huurcommissie bij haar beoordeling van de redelijkheid van de kosten van warmtelevering de kosten die de verhuurder zelf maakt als uitgangspunt. Daarnaast biedt het huurrecht huurders ook een bescherming tegen een onredelijke en te hoge prijs van warmtelevering. De huurcommissie kan bij de beoordeling of kosten niet onredelijk hoog zijn ook rekening houden met de maximale prijs op grond van de Warmtewet. Indien de kosten van de verhuurder hoger liggen dan de maximumtarieven op grond van de Warmtewet zal dit aanleiding vormen voor twijfel over de redelijkheid van deze kosten.

Zoals in de memorie van toelichting is aangegeven, is de bescherming die het huurrecht huurders biedt op het gebied van prijsbescherming weliswaar niet volledig identiek aan de bescherming die de Warmtewet kleinverbruikers biedt, maar worden de doelen die worden nagestreefd met de Warmtewet ook deels bereikt via het huurrecht. Ook met de maximumprijsbescherming op grond van de Warmtewet wordt beoogd te borgen dat verbruikers niet meer dan een redelijke prijs betalen voor de warmte die zij verbruiken.

De leden van de *ChristenUnie-fractie* vroegen of het huurrecht minder mogelijkheden geeft voor het doorrekenen van energiebesparende maatregelen door verhuurders en indien dat het geval is of de onderhavige wijziging wenselijk is in het kader van verduurzaming van huurwoningen.

Het huurrecht biedt de mogelijkheid om de kosten van energiebesparende maatregelen zoals isolatie en het aanbrengen van dubbel glas in de huurprijs te verrekenen. Deze mogelijkheid stimuleert verhuurders tot verduurzaming van huurwoningen. Tegelijkertijd zorgen energiebesparende maatregelen er in zijn algemeenheid voor dat er minder energie nodig is voor het verwarmen van de woning. Dit betekent dus een lagere energierekening voor de huurder hetgeen een stimulans is voor huurders om mee te werken aan verduurzaming van de huurwoning. In zijn brief van 14 juli 2017 (Kamerstuk 29 453, nr. 450) is de Minister van Binnenlandse Zaken uitvoerig ingegaan op de mogelijkheden voor een verplichtende maatregel voor de corporatiesector voor een extra besparing van 5 petajoule (PJ) in 2020 ten opzichte van de Nationale Energieverkenning 2016 (NEV). Daarbij gaat hij ook in op de mogelijkheden van het doorrekenen van energiebesparende maatregelen in de huur met het oog op de woonlasten van huurders.

De mogelijkheid van het doorrekenen van energiebesparende maatregelen staat overigens los van de vraag of de kosten van levering van warmte onder het huurrecht of onder de Warmtewet gereguleerd zijn. Zowel onder het huurrecht als onder de Warmtewet speelt energiebesparing alleen een rol in de zin dat daardoor de hoeveelheid verbruikte warmte zal verminderen.

De leden van de *ChristenUnie-fractie* vroegen waarom verhuurders eerst onder het regime van de Warmtewet zijn gebracht en slechts enkele jaren later weer er uit worden gehaald. Dit heeft volgens die leden onder meer geleid tot administratieve lasten, aanpassing van processen en aanpassingen in huur en servicekosten. Deze leden vroegen of deze wijziging niet opnieuw tot kosten en administratieve lasten leidt en of er bij verhuurders draagvlak is voor deze keuze. Verder vroegen deze leden of er een overgangsregime geldt voor verhuurders, bijvoorbeeld met het oog op de huidige leveringsovereenkomsten.

Bij verhuurders die tevens optreden als warmteleveranciers gaat het meestal om zogenaamde blokverwarmingssituaties. Deze situaties zijn bij amendement onder de huidige warmtewet gebracht. Bij de evaluatie van de Warmtewet is in de eerste plaats gebleken dat de systematiek van de Warmtewet niet goed past bij warmtelevering door verhuurders aan hun huurders. In de tweede plaats is gebleken dat warmtelevering door verhuurders aan hun huurders ook reeds door het huurrecht wordt gereguleerd en dat huurders door het huurrecht op een gelijkwaardige wijze worden beschermd als onder de Warmtewet. Tegelijkertijd is gebleken dat de Warmtewet voor verhuurders die warmte leveren aan hun huurders heeft geleid tot disproportionele administratieve, organisatorische en financiële lasten. Om deze redenen is besloten de reikwijdte van de Warmtewet te beperken.

De analyse inzake de reikwijdte en gevolgen van de Warmtewet wordt breed gedeeld door verhuurders. Verschillende belangenbehartigers van verhuurders hebben aangegeven dat de Warmtewet géén betrekking moet hebben op huurders, die – als onderdeel van het gehuurde – warmte ontvangen via een gebouwgebonden installatie.² Ook de koepel van woningbouwcoöperaties AEDES heeft in haar reactie op de internetconsultatie van het wetsvoorstel aangegeven zich goed te kunnen vinden in de voorgestelde wijziging, ten eerste omdat de

² Zie hieromtrent de inbreng van IVBN, Vastgoed Belang, VGM NL en Forumvast naar aanleiding van de internetconsultatie van het wetsvoorstel (<https://www.internetconsultatie.nl/herzieningwarmtewet/reactie/f3316b99-9a30-47c6-b0d6-6f371f2684f1>).

verbruiker van warmte nog steeds wordt beschermd via het huurrecht en ten tweede omdat de voorgestelde wijziging leidt tot minder administratieve lasten.³ Wel heeft AEDES in haar reactie op de internetconsultatie een aantal vragen gesteld dat vergelijkbaar is met vragen opgenomen in het verslag van de Tweede Kamer op dit wetsvoorstel. Kern van deze vragen is of de voorliggende wetswijziging ertoe leidt dat een verhuurder bepaalde warmtekosten niet meer in rekening kan brengen bij zijn huurder hetgeen een overgangsregeling zou vergen om verhuurders hierin tegemoet te komen.

Verhuurders die warmte leveren aan hun huurders hebben in het kader van de evaluatie aangegeven dat de invoering van de Warmtewet heeft geleid tot administratieve lasten en kosten. Deze lasten en kosten waren deels eenmalig van aard en vloeiden voort uit de aanpassing van de wijze waarop de kosten van warmtelevering door verhuurders aan huurders in rekening worden gebracht aan de systematiek van de Warmtewet. Voor zover deze lasten en kosten verband houden met de doorlopende administratieve verplichtingen op grond van de Warmtewet zijn deze kosten structureel van aard. Wanneer de vereisten van de Warmtewet, als gevolg van de wijziging van de reikwijdte van de Warmtewet, niet langer van toepassing zijn op warmteleverende verhuurders is er op de langere termijn sprake van een verlaging van deze structurele administratieve lasten voor verhuurders. In de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel is ingeschat dat het gaat om een jaarlijks bedrag van € 480.000,-.

Voor zover kosten en administratieve lasten eenmalig van aard waren leidt de beperking van de reikwijdte van de Warmtewet voor verhuurders die warmte leveren aan hun huurders niet opnieuw tot kosten en administratieve lasten. Voor de inwerkingtreding van de Warmtewet brachten veel verhuurders de kosten voor levering van warmte deels in rekening via de kale huur en deels via de servicekosten. In de kale huur werden veelal de kosten voor de infrastructuur voor warmtelevering gebracht. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de kosten van de warmteproductieinstallatie, het in pandig leidingnet van de gebouweigenaar en de afleverset. Andere kosten, zoals de kosten voor de brandstof (veelal gas) voor de warmteproductieinstallatie, het onderhoud van de warmteproductieinstallatie, het in pandig warmtenet en de afleverset en kosten voor bijvoorbeeld het verdelen van de warmtekosten werden als servicekosten in rekening gebracht aan de huurders.

De invoering van de Warmtewet heeft geleid tot een verduidelijking van de onderdelen van een warmtenet die moeten worden toegerekend tot dat warmtenet. Op grond van de Warmtewet is vervolgens een systematiek ingevoerd voor de berekening van de maximale tarieven die voor dat warmtenet in rekening kunnen worden gebracht. Dit past ook binnen de systematiek van het huurrecht, dat altijd van toepassing is gebleven op warmtelevering door de verhuurder aan zijn huurders. Het niet langer van toepassing zijn van de Warmtewet op warmtelevering door verhuurders aan huurders betekent daardoor niet dat een verhuurder deze kosten niet meer in rekening kan brengen.

In een aantal gevallen is de Warmtewet voor verhuurders aanleiding geweest om de kosten van warmtelevering die onderdeel uitmaakten van de kale huur van de woning uit de huurprijs te halen en onder te brengen in het vastrecht gedeelte van de kosten van warmtelevering. Deze kosten kunnen, net als onder de huidige Warmtewet, als servicekosten in rekening gebracht worden aan de huurder. Het gaat hier namelijk niet om onroerende aspecten van de woonruimte van de huurder. Het gaat hier om de kosten die de verhuurder maakt om de warmte die hij levert aan zijn huurders te kunnen opwekken en leveren. Ook de afleverset, die zich in sommige gevallen in de woonruimte van de verhuurder bevindt, kan niet worden aangemerkt als onderdeel van de woonruimte. Deze afleverset, zoals ook is bevestigd door de kantonrechter, een bestanddeel van het warmtenet.⁴

³ Zie hieromtrent de inbreng van Aedes naar aanleiding van de internetconsultatie van het wetsvoorstel (<https://www.internetconsultatie.nl/herzieningwarmtewet/reactie/395fcf67-7694-4bf9-b81d-9a810f706e20>).

⁴ Rechtbank Oost-Brabant, 24 augustus 2017, ECLI:NL:RBOBR:2017:4593, overwegingen 4.13–4.15.

In het wetsvoorstel is om deze reden niet voorzien in een overgangsregime voor verhuurders. Dit omdat het huurrecht met de huidige Warmtewet reeds van toepassing is bij warmtelevering door verhuurders aan hun huurders. Het feit dat een verhuurder dit heeft vormgegeven met een separate warmteovereenkomst doet daaraan niet af. Een dergelijke warmteovereenkomst moet met de huidige Warmtewet mede in het licht van de huurregelgeving worden bezien. Het wetsvoorstel leidt er niet toe dat contractuele afspraken in de vorm van een warmteovereenkomst hun rechtsgeldigheid verliezen. Het wetsvoorstel leidt er uitsluitend toe dat niet meer tegelijkertijd de Warmtewet en het huurrecht van toepassing zijn op dergelijke warmteovereenkomsten. Het wetsvoorstel leidt daarmee tot een duidelijk wettelijk kader, zodat overgangsrecht niet nodig is. Waar nodig zal hierover bij de inwerkingtreding van het wetsvoorstel aan betrokken organisaties de nodige informatie worden verstrekt.

De leden van de *SGP-fractie* constateerden dat verhuurders die voor warmteleveringen nu onder de Warmtewet vallen, aparte leveringsovereenkomsten met verbruikers hebben gesloten en betreffende kosten uit de huurprijs en de servicekosten hebben gehaald. Deze leden vroegen in dat kader of de veronderstelling juist is dat dit, gelet op bijvoorbeeld artikel 237, derde lid, van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek (hierna: BW), niet zondermeer teruggedraaid kan worden. Verder vroegen deze leden of de veronderstelling juist is dat het onder het huurrecht minder duidelijk is wat redelijke kosten voor warmtelevering zijn dan onder de Warmtewet. Ook vroegen deze leden of de veronderstelling juist is dat onder de Warmtewet investeringen in kleine energiebesparende maatregelen meegenomen konden worden in de tariefstelling, terwijl dat onder het huurrecht niet mogelijk is.

Op dit moment worden warmteleveringsovereenkomsten tussen huurders en verhuurders zowel gereguleerd door het huurrecht als door de Warmtewet. Dit betekent dat ook op dit moment warmteleveringsovereenkomsten tussen een huurder en verhuurder al vallen onder de reikwijdte van het huurrecht. Bepalend is dat warmtelevering door de verhuurder aan de huurder onlosmakelijk verbonden is aan de huur van de woning en daarmee onderdeel uitmaakt van het gehuurde. Dit brengt met zich dat het terugdraaien van de warmteleveringsovereenkomsten niet nodig is.

Zoals in de memorie van toelichting en in reactie op de vragen van de leden van de VVD en de leden van de ChristenUnie uiteen is gezet, neemt de huurcommissie bij haar beoordeling van de redelijkheid van de kosten van warmtelevering de kosten die de verhuurder zelf maakt als uitgangspunt. Daarnaast biedt het huurrecht huurders ook een bescherming tegen een onredelijke en te hoge prijs van warmtelevering. Zoals moge blijken uit de antwoorden op Kamervragen over stookkosten in het Hilwiscomplex in Amsterdam (TK 2012–2013, Aangangsel van de Handelingen, nr. 2957) wordt deze bescherming als voldoende duidelijk geacht.

De kosten van energiebesparende maatregelen spelen zowel bij de vaststelling van de maximale warmteprijs onder de Warmtewet als voor de doorbelasting van redelijke kosten onder het huurrecht geen rol. Het enige verband tussen energiebesparende maatregelen en de warmtekosten is dat dergelijke maatregelen kunnen leiden tot een verlaging van de hoeveelheid verbruikte warmte en daarmee tot lagere kosten voor de huurder. Dit effect treedt zowel onder de Warmtewet als onder het huurrecht op.

De leden van de *SGP-fractie* vroegen waarom de regering er niet voor heeft gekozen om de bepaling uit de consultatieversie te handhaven waarin de vrijstelling beperkt wordt tot de warmte leverende verhuurders bij wie de warmtelevering onderdeel uitmaakt van de huurovereenkomst.

Naar aanleiding van de consultatie van het wetsvoorstel is nader overleg gevoerd met verschillende vertegenwoordigers van de verhuursector. Uit deze overleggen bleek dat ook in het geval verhuurders de levering van warmte hebben ondergebracht in aparte leveringsovereenkomsten zowel het huurrecht als de Warmtewet van toepassing blijven. Dit omdat levering van warmte in het geval de warmte geleverd wordt door de verhuurder onlosmakelijk verbonden is aan de huur van de woning en derhalve niet door een afzonderlijke leveringsovereenkomst tussen huurder en verhuurder buiten de reikwijdte van het huurrecht wordt geplaatst. Om ook in die situaties een

einde te maken aan deze samenloop van de Warmtewet en het huurrecht is ervoor gekozen om niet de contractvorm leidend te laten zijn maar de vraag welke partij optreedt als warmteleverancier van de huurder.

4.1.4. Beperkte uitbreiding van de reikwijdte van de Warmtewet naar aansluitingen van meer dan 100kW

Wanneer een verhuurder of vereniging van eigenaars zelf warmte afneemt van een externe warmteleverancier en deze vervolgens doorlevert aan zijn huurders dan wel leden en een aansluiting van minder dan 100 kW heeft, geniet de verhuurder of vereniging van eigenaars zelf de bescherming van de Warmtewet en de door de Warmtewet geboden bescherming van de maximumprijs. Wanneer de aansluiting van de verhuurder of de vereniging van eigenaars groter is dan 100 kW geniet de een verhuurder of vereniging van eigenaars deze bescherming niet. Dit kan er toe leiden dat aan deze verhuurders of verenigingen van eigenaars hogere kosten voor levering van warmte in rekening gebracht worden, hetgeen leidt tot hogere warmtekosten voor achterliggende kleinverbruikers (de huurders van deze verhuurder en leden van deze verenigingen van eigenaars).

Met deze wetwijziging wordt de bescherming van verhuurders en verenigingen van eigenaars die warmte doorleveren aan kleinverbruikers gelijk getrokken door de reikwijdte van de Warmtewet voor deze verhuurders en verenigingen van eigenaars uit te breiden naar aansluitingen van meer dan 100 kW. Zodoende genieten de leden en huurders (indirect) de bescherming van de maximumprijs die de Warmtewet biedt.

In haar evaluatierapport adviseert Ecorys, op basis van een interview met Vereniging voor Energie Milieu en Water, de 100 kilowatt grens generiek opnieuw te evalueren en, in overleg met de betrokken stakeholders, te onderzoeken of er in de toekomst een bepaalde mate van (tarief)bescherming voor afnemers boven de 100 kilowatt zou moeten worden geïmplementeerd³. Naar aanleiding van het advies van Ecorys is, in overleg met de betrokken stakeholders, bezien of er voldoende aanleiding is om het uitgangspunt van de wet, op grond waarvan alleen kleinverbruikers (aansluitingen tot 100 kilowatt) beschermd worden door de Warmtewet, te herzien. Uit dit overleg is gebleken dat er onvoldoende aanleiding is de in de Warmtewet opgenomen grens generiek aan te passen. Ook in het geval de aansluitplicht voor gas komt te vervallen beschikken zakelijke grote verbruikers over reële alternatieven voor de wijze waarop zij in hun warmtebehoefte voorzien. Zo kan een verbruiker er ook voor kiezen om te voorzien in de eigen warmtebehoefte met behulp van een eigen centrale verwarmingsinstallatie (zoals bijvoorbeeld een warmtepomp). Verbruikers met een aansluiting van meer dan 100 kilowatt zijn dan ook nog steeds niet de gebonden verbruikers die de wet beoogt te beschermen.

Nota n.a.v. het verslag [p. 15-16]

4.1.4. Beperkte uitbreiding van de reikwijdte van de Warmtewet naar aansluitingen van meer dan 100 kilowatt

De leden van de *CDA-fractie* vroegen in hoeverre de begrenzing van 100 kilowatt nog nodig is en waarom grotere zakelijke afnemers niet dezelfde bescherming zouden moeten hebben als kleinverbruikers.

De Warmtewet heeft de bescherming van gebonden (klein)verbruikers als voornaamste doel. Naar aanleiding van het advies van Ecorys is bezien of grootverbruikers ook zouden moeten worden

³ Tweede Kamer, 2015-2016, 34 415, nr. 1, bijlage 686163, p. 131.

beschermd op grond van de Warmtewet. Daarbij is bezien of grootverbruikers, evenals kleinverbruikers, gebonden verbruikers zijn of dat zij beschikken over reële alternatieven voor de wijze waarop zij in hun warmtebehoefte voorzien. Zoals in de memorie van toelichting is aangegeven is uit overleg met relevante stakeholders gebleken dat er onvoldoende aanleiding is de in de Warmtewet opgenomen grens generiek te laten vervallen. Ook in het geval de aansluitplicht voor gas komt te vervallen, beschikken zakelijke grootverbruikers over reële alternatieven voor de wijze waarop zij in hun warmtebehoefte kunnen voorzien. Zo kan een verbruiker er ook voor kiezen om te voorzien in de eigen warmtebehoefte met behulp van een eigen centrale verwarmingsinstallatie (zoals bijvoorbeeld een warmtepomp). Verbruikers met een aansluiting van meer dan 100 kilowatt zijn dan ook nog steeds niet de gebonden verbruikers die de Warmtewet beoogt te beschermen.

4.2 Koude en lauw water

De levering van koude valt nu niet onder de Warmtewet. Onder meer uit de evaluatie van de wet is gebleken dat het wenselijk zou zijn om dit wel te reguleren. Ook de levering van lage-temperatuurwarmte is een situatie waar de Warmtewet onvoldoende rekening mee houdt.

De Warmtewet is nu gericht op de temperaturen die bij de standaard stadsverwarming voorkomen. Dat is 90°C water. Dit is geschikt voor ruimteverwarming met standaard radiatoren en tapwater. Er zijn echter ontwikkelingen om die temperatuur te verlagen en er zijn systemen die een veel lagere temperatuur leveren. Deze ontwikkelingen zijn gunstig in het licht van verduurzaming van de warmtevoorziening, vanwege de lagere CO₂-uitstoot die ermee gepaard gaat. De klant moet bij deze systemen zelf nog aanvullende maatregelen nemen, zoals het inzetten van een warmtepomp of het installeren van grotere radiatoren. De Warmtewet is ook van toepassing op deze zogenaamde tussenproducten (levering van water ten behoeve van verwarming waarbij de afnemer zelf nog kosten moet maken om de geleverde warmte nuttig te kunnen gebruiken). Een recente uitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb, 22 februari 2016, nr. 15/97) heeft dit nog eens bevestigd. De tariefregulering op grond van de Warmtewet is echter onvoldoende toegesneden op deze vorm van warmtelevering. Dit terwijl afnemers van tussenproducten, net als afnemers van warmte, wel als gebonden afnemers kunnen worden beschouwd.

Naast levering van lauw water ten behoeve van ruimteverwarming of verwarming van tapwater is er levering van koude. Koud water wordt ofwel afzonderlijk geleverd ten behoeve van koeling, ofwel als onderdeel van een Warmte Koude Opslag (WKO) systeem. In het laatste geval is levering van koude noodzakelijk om het systeem goed te laten functioneren en is de levering van koude onlosmakelijk verbonden met de levering van warmte. Ook in deze gevallen is er sprake van gebonden verbruikers. Gebonden verbruikers van koude worden via de huidige Warmtewet niet beschermd, er geldt dan ook geen maximum tarief voor koude. In de praktijk zijn er grote verschillen in de tarieven die voor levering van koude gevraagd worden.

De Warmtewet ziet op de levering van de thermische energie van water met als doel ruimteverwarming of de verwarming van tapwater. Dit wordt verduidelijkt door een definitie van het begrip warmte op te nemen. Dientengevolge wordt de levering van koude door de Warmtewet niet gereguleerd. Aan deze keuze ligt de overweging ten grondslag dat koeling in Nederland, anders dan verwarming een product is dat het comfort vergroot, maar geen eerste levensbehoefte is. Dit ligt slechts anders wanneer de levering van koude noodzakelijk is om een systeem voor warmtelevering goed te laten functioneren, zoals bij WKO systemen. In dat geval wordt de levering van koude wel gereguleerd door deze wet. De levering van koude is in dat geval namelijk onlosmakelijk verbonden met de levering van warmte.

Dit wetsvoorstel voorziet in de mogelijkheid om voor zowel de levering van koude, als onlosmakelijk onderdeel van de levering van warmte, als voor de levering van warmte van lagere temperaturen aparte maximumtarieven vast te stellen. Op basis van de uitkomsten van nader

onderzoek naar de beste wijze om de hoogte van het tarief, de tariefdragers en de te onderscheiden temperaturen vast te stellen, worden bij lagere regelgeving nadere voorwaarden gesteld aan deze maximumtarieven.

Nota n.a.v. het verslag [p. 16]

4.2 Koude en lauw water

De leden van de *CDA-fractie* vroegen of het mogelijk is de tarifiering van de levering van koude en lauw water te reguleren, gezien de verschillende omstandigheden bij deze levering.

In het Warmtebesluit, dat op 20 juli is voorgelegd ter internetconsultatie (hierna: het Warmtebesluit,) is een voorstel opgenomen om het tarief voor de levering van koude en lauw water te reguleren. Op basis van extern onderzoek en consultatie van marktpartijen worden in het Warmtebesluit een aantal verschillende situaties onderscheiden en worden daarvoor aparte tarieven vastgesteld.

De leden van de *SP-fractie* vroegen waarom bij koude en lauw water gekozen is voor invulling van de maximumtarieven bij lagere regelgeving en of het mogelijk en wenselijk is om dit met de Kamer in te vullen. Tevens vroegen deze leden wanneer dit geëvalueerd wordt.

Voor de invulling van de maximumtarieven voor lauw water en koude in het Warmtebesluit en de uitwerking daarvan in de Warmteregeling is gekozen om in lijn te blijven met de regulering van de maximumtarieven voor warmte in de Warmtewet. De invulling en uitwerking van de tariefreguleringsystematiek is daarbij een onderwerp dat zich beter leent voor invulling en uitwerking bij lagere regelgeving. Dit omdat het, op basis van de uitvoeringspraktijk, noodzakelijk kan zijn om aanpassingen door te voeren in de invulling of uitwerking van de tariefreguleringsystematiek. Dergelijke wijzigingen zijn sneller uit te voeren wanneer de invulling en uitwerking van de tariefreguleringsystematiek in lagere regelgeving zijn opgenomen. Het Warmtebesluit wordt bij beide Kamers van de Staten-Generaal voorgehangen.

4.3 Tariefregulering algemeen

In Nederland hebben afnemers van collectieve warmte geen keuze tussen verschillende leveranciers. Bij warmtelevering geldt bovendien vaak dat één partij de hele keten in handen heeft: productie-transport-distributie-levering. Afnemers zijn derhalve voor een primaire levensbehoefte afhankelijk van een monopolist. Om misbruik van deze positie door leveranciers te voorkomen, voorziet de Warmtewet in tariefregulering. Kleinverbruikers worden sinds de invoering van de Warmtewet in 2014 beschermd door een wettelijk maximumtarief dat gebaseerd is op een gasreferentie, op basis van het zogenaamde niet-meer-dan-anders-principe (NMDA). Dit principe houdt in dat de prijs die een kleinverbruiker betaalt wordt afgeleid van de gemiddelde kosten die eenzelfde kleinverbruiker zou maken, wanneer hij door middel van een gasvoorziening in zijn warmtebehoefte zou voorzien. Met vastlegging van dit principe in de wet werd de bestaande praktijk gevolgd: warmteleveranciers baseerden hun warmtetarieven ook voor invoering van de wet op de (lokale) gasprijs.

Om meerdere redenen is er aanleiding om de wijze van tariefregulering te heroverwegen, zoals ook in de evaluatie van de Warmtewet is geconstateerd. Het principe van tariefregulering als zodanig staat daarbij niet ter discussie. In vergelijking met de situatie waarin er geen regulering was, heeft de maximum tariefstelling de duidelijkheid en zekerheid voor de afnemers van collectieve warmtelevering vergroot. De bezwaren van partijen richten zich tegen de huidige uitwerking van het NMDA tarief en de effecten daarvan. Ten eerste brengt de huidige opbouw van het tarief afnemers niet wat zij verwachten. De uitwerking van de concrete parameters waarmee ACM de maximumprijs berekent en vaststelt, is ingewikkeld en niet altijd helder voor afnemers. Gevolg is

onvrede over de hoogte van de tarieven die in rekening gebracht worden, wat leidt tot een (sterk) verminderd draagvlak voor warmtelevering.

Ook voor de warmteleverancier kent de tariefregulering op basis van NMDA nadelen. Een warmtetarief gebaseerd op een gasreferentie houdt immers weinig tot geen verband met de daadwerkelijke kosten die hij maakt voor de geleverde warmte. De kostenopbouw bij warmtelevering loopt sterk uiteen met de kosten die met gaslevering gemoeid zijn. Deze scheve verhouding tussen kosten en opbrengsten brengt risico's met zich mee voor de rendementen die de bedrijven kunnen realiseren. De rendementen van warmteleveranciers zijn niet hoog, in tegenstelling tot de gedachte bij de totstandkoming van de oorspronkelijke Warmtewet. Dat vormt een risico voor de langere termijn leveringszekerheid bij bestaande warmtenetten. Ook de beoogde groei van warmtenetten, conform het kabinetsbeleid uit de Warmtevisie, komt niet van de grond als het risico op onvoldoende rendement te hoog is. Loslaten van de gasreferentie en overstappen op een kostengebaseerde regulering zou als voordeel hebben dat het warmtebedrijven beter in staat stelt te sturen op hun kosten en inkomsten. Nadeel van het doorberekenen van werkelijke kosten zou zijn dat de tarieven voor groepen afnemers naar alle waarschijnlijkheid zullen stijgen.

Bovenal is naar mening van het kabinet het gebruik van aardgas als referentiepunt op langere termijn onhoudbaar. Met oog op de verduurzaming van de energievoorziening zal het gebruik van aardgas als bron voor de warmtevoorziening immers vrijwel in zijn geheel moeten verdwijnen. Ook voor een gezonde ontwikkeling van de warmtemarkt en een eigenstandige positie van warmtelevering ten opzichte van andere (duurzame) bronnen is een regulering gebaseerd op kosten gewenst.

Tegelijkertijd constateert het kabinet dat op dit moment nog altijd meer dan 90% van de Nederlanders voor hun warmtebehoefte aangesloten zijn op het gasnet. Aardgas is – en blijft ook in de nabije toekomst – feitelijk de belangrijkste referentie die er is. Het uitgangspunt dat gebonden afnemers van collectieve warmte niet meer (willen) betalen dan gasgebruikers blijft daarmee relevant.

De huidige dominantie van aardgas in de warmtevoorziening in Nederland rechtvaardigt dat in deze wetwijziging het NMDA-principe een dragend onderdeel blijft voor de tariefregulering voor warmte. Echter om de tegenstelling tussen het lange termijn doel en de huidige praktijksituatie nu al waar mogelijk te overbruggen, kiest het kabinet voor een getrapte aanpak van de tariefregulering met nieuwe onderdelen waarbij niet uitgegaan wordt van de gasreferentie.

Eerste onderdeel in de tariefregulering betreft de leveringscomponent van warmte. Hiervoor wordt vooralsnog de gasreferentie gehandhaafd. Bovendien worden er verbeteringen aangebracht in de wijze van berekening van de maximum prijs. Mede op basis van de evaluatie constateert het kabinet dat er aanleiding is om een aantal van de concrete parameters waarmee de maximumprijs wordt vastgesteld te herzien. Deze parameters liggen vast in de lagere regelgeving en dienen te zorgen voor een eerlijke prijs. Het Warmtebesluit en de Warmteregeling worden in overeenstemming hiermee aangepast. Een voorbeeld van een voorziene aanpassing van de Warmteregeling betreft het schrappen van de parameter voor leidingverliezen bij de berekening van de maximumprijs voor warmtelevering. Er blijkt reden te zijn om dit element niet langer mee te wegen in de berekening. Schrappen heeft een prijsverlagend effect voor afnemers. Door handhaving van de maximumprijs en verbetering van de berekening van deze prijs beogen we het draagvlak bij afnemers voor warmtelevering te vergroten.

Daarnaast wordt een aantal nieuwe elementen in de tariefregulering opgenomen: de eenmalige aansluitbijdrage, de kosten voor afsluiting en de tarieven voor het beschikbaar stellen van afleversets. Op dit moment is niet duidelijk wat een aansluiting op een warmtenet werkelijk kost. Hetzelfde geldt voor afsluiting van een warmtenet en de afleversets. Uit de evaluatie is gebleken dat voor deze handelingen hoge tarieven in rekening gebracht worden bij afnemers, die geen recht doen aan de werkelijke kosten daarvan. Het is voor afnemers niet duidelijk hoe de gerekende tarieven zijn opgebouwd. Bescherming van de gebonden afnemers is daarom op zijn plaats. Het kabinet is van mening dat de regulering op deze punten zuiver moet zijn en dat helder moet zijn

waarvoor een afnemer precies betaalt. Voor deze nieuwe componenten wordt daarom overgegaan op een kostengebaseerde regulering, waarbij de maximumtarieven gebaseerd zijn op werkelijke kosten en dus niet een gasreferentie. Op deze wijze wordt een tariefregulering voor deze elementen ontwikkeld die stand kan houden in de toekomst. Een gunstig neveneffect van de keuze voor regulering op basis van werkelijke kosten is dat meer inzicht ontstaat in de werkelijke kosten die gemoeid zijn met bijvoorbeeld het aansluiten van een afnemer op warmte. Dit is mede van belang voor de bredere afwegingen rondom (de kosten van) infrastructuur die gemaakt moeten worden in de energietransitie.

Een ander nieuw onderdeel in de tariefregulering is dat de mogelijkheid wordt geopend voor leveranciers en afnemers om in onderling overleg voor de levering van warmte een andere tariefstelling te kiezen dan op basis van het wettelijke regime. Er is een breed geuite wens om meer vrijheid op dit punt te krijgen. Het geeft de leveranciers meer flexibiliteit om warmte als aantrekkelijk product te verkopen en business cases te verbeteren. Afnemers kunnen daardoor voor het eerst enige keuze krijgen in tariefstelling en kunnen een afweging maken welk aanbod het best aansluit op hun persoonlijke situatie en wensen. Hiermee beoogt het voorstel de creativiteit en innovatie in de sector te vergroten.

Met deze nieuwe onderdelen wordt met het warmtetarief de transitie waar mogelijk ondersteund, in lijn met de gewenste beweging om aardgas uit te faseren en initiatieven voor alternatieven te stimuleren. Hieruit volgt ook dat over enkele jaren, bij de eerstvolgende evaluatie van de wet, opnieuw een afweging aan de orde is tussen lange termijn doel en de praktijksituatie op dat moment. De bovenbeschreven nadelen van NMDA zouden dan zwaarder kunnen wegen. Het tempo waarmee de transitie naar minder aardgasgebruik voor verwarming kan worden ingezet, is mede bepalend voor de keuze die dan gemaakt wordt over het al dan niet handhaven van gas als referentiepunt.

De keuze om vooralsnog niet geheel af te stappen van het NMDA-principe voor de vaststelling van de maximale leveringstarieven voor consumenten betekent dat de inkomsten van de warmtebedrijven grotendeels gekoppeld blijven aan de gastarieven. Op onderdelen wordt de tariefberekening met deze wetwijziging verder aangescherpt. Dit kan een drukkend effect hebben op de rendementen van de warmtebedrijven. Anderzijds kan een stijging van de gastarieven, bijvoorbeeld als de gasprijzen stijgen of wanneer de energiebelasting op gas wordt verhoogd, een positief effect hebben. Meer in het algemeen kan worden geconstateerd dat de rendementen van warmtebedrijven relatief laag zijn (Kamerstukken 2015/16, 34 415, nr. 1, blg-686164). Nieuwe investeringen in warmteprojecten en -netten komen mede daardoor moeizaam tot stand. Naast een beter vertrouwen in het product warmte is het daarom wenselijk dat de investeringscondities voor bedrijven op de warmtemarkt verbeteren. In de Energieagenda is aangegeven dat er gekeken wordt naar het speelveld voor warmtesector in vergelijking met gas- en elektriciteitssector, waaronder het beheer en de financiering van de netten. Tegelijkertijd wordt de ontwikkeling van duurzame warmtebronnen verder gestimuleerd en wordt verwarming met aardgas minder vanzelfsprekend gemaakt (o.a. door afschaffen van de aansluitplicht, regionale afweging van alternatieve en fiscale maatregelen). Deze inzet wordt momenteel in het transitiepad lage temperatuur verwarming verder uitgewerkt.

In het verlengde hiervan is voor de afnemers in algemene zin de verwachting dat de financiële effecten van dit wetsvoorstel gunstig zijn. De exacte financiële consequenties van dit wetsvoorstel zijn echter op voorhand niet in te schatten, omdat ze afhankelijk zijn van meerdere variabelen. Zoals hierboven gesteld blijft voor berekening van de leveringstarieven de gasprijs een belangrijke variabele. Dit wetsvoorstel heeft geen invloed op de ontwikkeling van de gasprijs.

Daarnaast krijgt ACM voor de nieuwe elementen in de tariefregulering de taak om maximumtarieven vast te stellen. Op voorhand kan niet gemeld worden hoe hoog deze tarieven zullen zijn. Het betreft elementen die op dit moment niet gereguleerd zijn. De verwachting is dat de voorgestelde regulering de consumenten beter beschermt, zeker gezien de in de evaluatie geconstateerde hoge tarieven die nu in sommige situaties in rekening worden gebracht bij

afnemers, en dus een gunstig effect heeft op de totale kosten van een afnemer voor warmtelevering.

De verschillende onderdelen van de tariefregulering in dit wetsvoorstel worden hieronder nader toegelicht.

Nota n.a.v. het verslag [p. 16-21]

4.3 Tariefregulering algemeen

De leden van de *VVD-fractie* zien graag dat er in de toekomst nagedacht gaat worden over de rol van warmte in onze energievoorziening. Daarbij vroegen deze leden of warmte bijvoorbeeld bij een netbeheerder zou kunnen worden ondergebracht.

In de Energieagenda is aangegeven dat grootschalige warmtenetten op een meer vergelijkbare wijze met elektriciteits- en gasnetten gereguleerd zullen worden. Het reguleren van de netbeheerfunctie voor warmtenetten is daarbij een van de zaken die in dat kader worden onderzocht, evenals de mogelijkheid om die functie bij de bestaande netbeheerders onder te brengen.

De leden van de *VVD-fractie* vroegen of de energiebelasting bovenop de gasprijs meetelt binnen de gasreferentie en of dit leidt tot een indirecte vorm van subsidiëring.

De gasreferentie vormt de basis voor het vaststellen van de maximumprijs voor warmtelevering aan afnemers die onder de bescherming van de Warmtewet vallen. De gasreferentie heeft als uitgangspunt dat de integrale kosten die een verbruiker maakt voor dezelfde hoeveelheid warmte niet meer mag bedragen dan wanneer hij gas als energiebron voor warmte zou gebruiken. Aangezien de integrale kosten voor warmtelevering op basis van gas ook de energiebelasting bevatten, telt de energiebelasting dus mee voor het bepalen van de maximumprijs voor warmtelevering. Dit leidt niet tot een vorm van indirecte subsidiëring van warmtenetten. Bij gas wordt de energiebelasting namelijk geheven op het verbruik en bij warmte wordt energiebelasting geheven op de productie van warmte.

De leden van de *VVD-fractie* vroegen of het meetellen van de energiebelasting op gas binnen de gasreferentie zorgt voor een oneerlijke verhoging van de warmteprijs en waarom er is besloten om geen energiebelasting op warmte te heffen.

In het verleden is de keuze gemaakt om de maximumprijs voor warmtelevering te baseren op de integrale kosten die een verbruiker maakt indien hij een eigen CV-ketel heeft voor de warmtelevering. De maximumprijs voor warmtelevering is daarmee dus niet gebaseerd op de werkelijke kosten die een leverancier moet maken voor de productie en levering van warmte. De regering acht het vervolgens niet meer dan logisch dat bij de integrale kosten van verwarming op gas ook de door afnemers betaalde energiebelasting op gas wordt meegenomen in de berekening van de gasprijs. Een afnemer van gas betaalt deze immers ook voor zijn warmtelevering via de CV-ketel. Zoals hierboven reeds is aangegeven, wordt bij gas de energiebelasting geheven op het verbruik en bij warmte wordt energiebelasting over het algemeen geheven op de input van de brandstof voor de productie van warmte. Indien zowel op de productie als de levering van warmte belasting zou worden geheven, zou er sprake zijn van dubbele belastingheffing die conform de richtlijn energiebelastingen vermeden moet worden.

De leden van de *VVD-fractie* vroegen hoe wordt voorkomen dat leveranciers door een informatie- en/of kennisvoorsprong een voordeel hebben ten opzichte van de afnemer(s) ingeval gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om een andere tariefstelling overeen te komen dan op basis van het wettelijke regime.

In de eerste plaats zijn leveranciers altijd verplicht om verbruikers een aanbod te doen dat overeenstemt met het wettelijk maximumtarief. De verbruiker heeft dus altijd de mogelijkheid om

te kiezen voor de bescherming die de Warmtewet biedt. Daarnaast bepaalt het wetsvoorstel dat nadere regels kunnen worden gesteld aan de aanbiedingen van de leveranciers die afwijken van het wettelijk maximumtarief. Met deze eisen wordt beoogd de transparantie en de vergelijkbaarheid van de aanbiedingen te borgen. Op deze manier wordt voorkomen dat er sprake is van een kennisvoorsprong van de leveranciers. Deze transparantie-eisen worden ingevuld in het Warmtebesluit en de Warmteregeling.

De leden van de *VVD-fractie* vroegen op welke wijze het wetsvoorstel concreet bijdraagt aan het verbeteren van de investeringscondities voor bedrijven op de warmtemarkt.

Het hoofddoel van de Warmtewet is de bescherming van de gebonden consumenten die te maken hebben met een monopolist als warmteleverancier. Onderhavig wetsvoorstel beoogt bij te dragen aan het vertrouwen van de consument in collectieve warmtelevering en hiervan zullen de warmteleveranciers ook voordeel ondervinden. Daarnaast beoogt de Warmtewet de leveringszekerheid voor de warmteverbruiker te borgen. Gelet op het genoemde hoofddoel beoogt de Warmtewet niet de financiële rendementen van de leveranciers in de warmtemarkt en investeringscondities van bedrijven op de warmtemarkt te verbeteren, maar de Warmtewet zal er evenmin toe moeten leiden dat de rendementen van leveranciers dusdanig onder druk komen te staan dat hierdoor de leveringszekerheid in het geding komt.

De leden van de *CDA-fractie* vroegen om een nadere globale indicatie van de financiële gevolgen van het wetsvoorstel voor afnemers en of de gevolgen verschillen voor verschillende soorten afnemers.

Het wetsvoorstel zelf heeft geen directe financiële gevolgen, omdat de methodiek voor het vaststellen van de maximum tarieven wordt vastgesteld in het Warmtebesluit en de Warmteregeling. De ACM stelt ook nog een aantal tarieven vast op basis van de richtlijnen in het Warmtebesluit. De genoemde prijsdaling door het schrappen van leidingverliezen bij het berekenen van de maximumprijs is 6% verlaging van het variabele deel van de warmteprijs. Door veranderingen in de Warmteregeling en de gasprijs kan dit anders uitpakken. Het verwachte effect op de verschillende afnemers is pas in te schatten als het Warmtebesluit en de Warmteregeling worden vastgesteld.

De leden van de *CDA-fractie* vroegen hoe het wetsvoorstel ertoe bijdraagt dat de kosten voor de afnemer lager worden en tegelijkertijd de business case voor de leverancier gaat verbeteren.

In de memorie van toelichting is aangegeven dat onder andere het schrappen van de leidingverliezen kan leiden tot een lagere maximumprijs. Een stijging van de aardgasprijs kan via de koppeling van de maximumwarmtetarieven aan de prijs van aardgas leiden tot prijsverhoging en een betere businesscase voor warmtebedrijven. Als beide effecten tegelijk optreden, kan de afnemer beter uit zijn ten opzichte van een afnemer van gas (de referentie) en kan ook de businesscase voor de leveranciers verbeteren. Hoe deze effecten uitpakken hangt onder meer af van de ontwikkeling van de gasprijs.

De leden van de *CDA-fractie* vroegen of het principe van de gasreferentie ertoe leidt dat alle kosten, inclusief meetkosten en de kosten voor de afleverset, vergelijkbaar zijn met een huishouden dat gas afneemt.

Het is inderdaad zo dat – op basis van het principe van de gasreferentie – een gemiddeld huishouden met een aansluiting op een warmtenet dezelfde kosten voor zijn warmtevoorziening heeft als een gemiddeld huishouden met een gasaansluiting. De meetkosten voor de warmtelevering, net als de kosten voor de huur van de gasmeter, zijn meegenomen in de berekening van de maximumprijs voor warmte. Voor de huur van de afleverset introduceert onderhavig wetsvoorstel echter een aparte maximumprijs. Dit nieuwe element in de tariefregulering van warmtelevering wordt gebaseerd op de gemiddelde werkelijke kosten.

De leden van de *CDA-fractie* hebben gevraagd naar een overzicht van de prijsontwikkeling bij warmteafnemers in de afgelopen tien jaar.

Er is geen officiële instantie die de prijzen van warmtelevering aan afnemers over de afgelopen tien jaar eenduidig heeft geregistreerd. Zo beschikt het CBS niet over de prijzen van warmtelevering maar alleen over gegevens over gasprijzen (zijnde de gemiddelde consumentenprijs voor gaslevering inclusief vastrecht en meetkosten). Daarom wordt voor de beantwoording van deze vraag gebruik gemaakt van de weinige wel beschikbare informatie. Sinds de inwerkingtreding van de Warmtewet in 2014 heeft de ACM jaarlijks de maximumprijs (vast en variabel) vastgesteld. De prijsontwikkeling van 2014 tot en met 2017 is in onderstaande tabel weergegeven:

Maximumprijs door ACM (inclusief BTW)	2014	2015	2016	2017
Vast	€ 254,00	€ 281,78	€ 276,13	€ 299,16
Variabel (per GJ)	€ 24,03	€ 22,64	€ 22,66	€ 22,69

Voor de jaren 2009 tot en met 2013 zijn bij branchevereniging Energie Nederland gegevens opgevraagd waaruit het volgende bleek. Het gemiddelde vastrecht voor een warmteafnemer in 2013 is ten opzichte van 2009 gestegen met 19%. Het gemiddelde variabele tarief voor warmtelevering in 2013 is ten opzichte van 2009 gestegen met 2,7%. Omdat de data van Energie Nederland inclusief de huur van de afleverset zijn aangeleverd (en de data van ACM niet), kan een directe vergelijking van de twee datasets niet worden gegeven.

De leden van de *CDA fractie* vroegen wanneer de regering het raadzaam acht om te komen tot een andere tariefstelling en of daar een evaluatie voor nodig is.

Het gebruik van de gasreferentie bij de tariefstelling voor warmte is ingegeven door de huidige en historische situatie. Verwarmen met gebruik van aardgas was in het verleden en is momenteel de meest gebruikte vorm van ruimteverwarming in Nederland. Mensen die stoppen met het gebruik van aardgas en op een andere manier gaan verwarmen, zullen de kosten van het verwarmen met aardgas en de kosten van de nieuwe manier van verwarmen vergelijken. Momenteel vergelijken afnemers van warmte hun rekening ook met het verwarmen met behulp van aardgas. Uit de evaluatie van de Warmtewet is gebleken dat het gebruik van de gasreferentie voor de tariefstelling van warmte niet ideaal is. De inschatting is evenwel dat de gasreferentie de komende periode van de energietransitie nog nodig is om draagvlak te houden bij mensen die op een duurzame manier gaan verwarmen. Hoe lang deze vergelijking met aardgas nog noodzakelijk is, kan op voorhand niet worden aangegeven. Het zal onder meer afhangen van het groeiende besef dat de beschikbaarheid van aardgas wordt afgebouwd en ook van de vraag hoe de kosten van verschillende manieren van verwarmen zich zullen ontwikkelen. Het streven is om op termijn over te gaan naar een meer op werkelijke kosten gebaseerde tariefstelling voor warmtelevering.

Is het mogelijk om het concept wijzigingsvoorstel voor het Warmtebesluit en de Warmteregeling gelijktijdig aan te bieden met de nota naar aanleiding van het verslag.

Het is niet mogelijk om de concept-wijzigingsvoorstellen gelijktijdig met de nota naar aanleiding van verslag aan te bieden aan de Kamer. De voorstellen voor aanpassing van het Warmtebesluit en de Warmteregeling zijn thans in voorbereiding. Voor de consultatie van deze voorstellen heeft in juli en augustus 2017 een internetconsultatie opengestaan.⁵ Deze consultatie is op 31 augustus gesloten. De reactie die op deze consultatie zijn ontvangen worden thans verwerkt, dat kan leiden tot aanpassing van de concept-wijzigingsvoorstellen. Vervolgens wordt op het voorstel tot wijziging van het besluit een wetgevingskwaliteitstoets en een uitvoering -en handhavingstoets uitgevoerd. Ook deze toetsen kunnen leiden tot aanpassing van de concept-wijzigingsvoorstellen. Het wijzigingsbesluit wordt na het verwerken van de resultaten van de toetsen, na instemming van de ministerraad, bij beide Kamers van de Staten Generaal voorgehangen.

⁵ Deze concepten zijn te raadplegen op <https://www.internetconsultatie.nl/wijziginglagereregelgevingwarmte>.

De leden van de *D66-fractie* vroegen om een verdere reflectie op de toekomstbestendigheid van het NMDA-principe. Deze leden lazen dat bij de nieuwe evaluatie van de Warmtewet opnieuw zal worden gekeken naar deze koppeling en vroegen zich af waarom pas bij de nieuwe evaluatie van de Warmtewet wordt gekeken naar de koppeling aan gas.

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik naar het antwoord op de gelijklopende vraag van de leden van de CDA-fractie over een andere tariefstelling.

De leden van de *D66-fractie* vroegen hoe ervoor wordt gezorgd dat leveranciers niet altijd de maximaal toegestane prijzen hanteren.

Het tarief dat een warmteleverancier aan zijn verbruikers in rekening mag brengen is gemaximeerd. Doel van deze maximering is het beschermen van verbruikers tegen excessen. Een leverancier heeft de mogelijkheid om een lager tarief voor zijn warmtelevering te vragen aan zijn verbruikers, maar is hiertoe niet verplicht. Er zijn thans geen aanwijzingen dat leveranciers standaard de maximumprijs doorberekenen aan hun afnemers. Daarnaast is uit de rendementsmonitor van ACM uit 2015 gebleken dat de rendementen van warmteleveranciers laag zijn.

Indien uit de tweejaarlijkse rendementsmonitor door de ACM zou blijken dat de rendementen van de warmteleveranciers te hoog zouden zijn, kunnen de bepalingen van artikel 7, tweede tot en met vierde lid, van de Warmtewet worden geëffectueerd. Op grond van het tweede lid van artikel 7 kan de ACM periodiek toetsen of het rendement van een vergunninghouder op al zijn netten gezamenlijk hoger is dan een door de ACM vast te stellen redelijk rendement. Indien het rendement van een leverancier op al zijn netten gezamenlijk hoger is dan een door de ACM vast te stellen redelijk rendement, kan de ACM het meer dan redelijk behaalde rendement op grond van het derde lid van artikel 7 door middel van een correctiefactor laten verdisconteren in de toekomstige tarieven van die leverancier. Deze toets is in de wet opgenomen, maar is nog niet in werking getreden. Op dit moment bestaat namelijk geen aanleiding voor het effectueren van deze toets en correctiemogelijkheid. Uit de rendementsmonitor die door ACM in 2015⁶ is uitgevoerd, is gebleken dat warmteleveranciers geen onredelijk hoge rendementen hebben behaald in de jaren 2013 en 2014.

De leden van de *D66-fractie* vroegen in hoeverre de regering het wenselijk vindt dat warmteprijsen meestijgen en -dalen met de gasprijs, gelet op de onzekerheid voor de consument en de houdbaarheid van de businesscase van de leverancier.

Ten eerste moet worden opgemerkt dat uitsluitend de maximumprijs van warmte meestijgt of -daalt met de gasprijs en dat dit niet per definitie betekent dat de warmteprijs die een verbruiker aan zijn leverancier betaalt evenredig meestijgt. Daarnaast is het effect dat warmteprijsen meestijgen en -dalen met de gasprijs inherent aan de keuze om warmteprijsen te reguleren op basis van de gasreferentie en niet op basis van de werkelijke kosten van warmtenetten. Een consument die is aangesloten op een warmtenet heeft hierdoor met eenzelfde soort onzekerheid te maken als een consument die gas afneemt voor zijn warmtevoorziening. Dit leidt daarom tot een soortgelijke onzekerheid voor vrijwel alle consumenten in Nederland voor wat betreft de kosten van hun warmtevoorziening.

De leden van de *D66-fractie* vroegen waarom niet is gekozen voor prijsregulering op basis van werkelijke kosten en wat de blijvende koppeling aan de gastarieven betekent voor de ontwikkeling van de warmtemarkt.

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik naar het antwoord op de gelijklopende vragen van de leden van de CDA-fractie over het komen tot een andere tariefstelling.

⁶ Zie <https://www.acm.nl/nl/download/publicatie/?id=14919> en <https://www.acm.nl/nl/publicaties/publicatie/14919/Rendementsmonitor-financiele-rendementen-warmteleveranciers/>.

De leden van de *GroenLinks-fractie* vroegen hoe wordt omgegaan met de mogelijkheid van hogere gasprijzen in de toekomst en het aandeel van de gasprijs in de totale berekening van het tarief.

Bij een hogere gasprijs zal ook de maximumprijs voor warmtelevering stijgen. Het daadwerkelijke door de leveranciers gehanteerde tarief hoeft niet mee te stijgen. Als de warmteleveranciers de prijs meer laten stijgen dan nodig is voor een redelijk rendement, ook al zou dat gelet op de maximumprijs mogelijk zijn, dan kan de ACM ingrijpen. Zie hiervoor ook het antwoord op de vragen van de leden van de D66-fractie over het hanteren van maximaal toegestane prijzen.

De leden van de *SP-fractie* vroegen waar de stelligheid waarmee wordt gesteld dat de rendementen van warmteleveranciers niet hoog zijn en dat dit gevolgen kan hebben voor de beoogde groei van warmtenetten vandaan komt.

De ACM brengt op grond van de Warmtewet iedere twee jaar verslag uit aan de Minister over de (financiële) rendementen in de warmteleveringsmarkt. Uit het verslag dat op 6 november 2015 is gepubliceerd⁷ blijkt dat de rendementen van warmteleveranciers zonder vastgoed in de jaren 2013 en 2014 niet onredelijk hoog waren en voor het jaar 2014 lager waren dan wat redelijk geacht mag worden. Wanneer een warmteleverancier (te) lage rendementen behaalt, maakt dit het voor warmteleveranciers niet aantrekkelijk om te investeren in warmteprojecten. Dit heeft op zijn beurt gevolgen voor de beoogde groei van warmtenetten.

De leden van de *SP-fractie* vroegen waarop de aanname gebaseerd is dat een kosten georiënteerde tariefstelling zal leiden tot hogere tarieven van afnemers.

De verwachting dat een regulering van de warmtetarieven op basis van werkelijke kosten zal leiden tot een stijging van de tarieven, is gebaseerd op twee zaken. Ten eerste is uit de rendementsmonitor van de ACM uit 2015⁸ gebleken dat de rendementen van warmteleveranciers in 2013 en 2014 laag zijn. Dit betekent dat de tarieven van warmteverbruikers zouden kunnen stijgen indien warmteleveranciers alle gemaakte kosten voor de warmtelevering zouden mogen doorberekenen aan hun afnemers. Ten tweede geldt in de huidige situatie éénzelfde maximumprijs voor alle warmteprojecten in Nederland terwijl er ongetwijfeld verschillen tussen de kosten van projecten bestaan. Indien deze kostenverschillen tussen individuele warmteprojecten kunnen worden doorberekend aan de warmteverbruiker, is de verwachting dat in elk geval voor een aantal projecten de warmteprijs zal stijgen.

De leden van de *SP-fractie* vroegen waarom het volgens de regering nodig is dat er bij warmtenetten gewerkt moet gaan worden met regulering gebaseerd op kosten. Daarbij vroegen deze leden hoe dat in de toekomst gaat met andere vormen van hernieuwbare energie als zon, wind en bijvoorbeeld geothermie.

Zoals ik heb aangegeven bij het antwoord op de vragen van de leden van de CDA-fractie over het komen tot een andere tariefstelling acht ik een gasreferentie op dit moment nog noodzakelijk. Naarmate de energietransitie vordert, zal het verwarmen op aardgas steeds minder de standaard van verwarmen zijn en dus zal het steeds minder logisch worden om als referentie te hanteren. In de Warmtewet gaat het om regulering van het tarief dat gebonden afnemers betalen voor warmtelevering door een monopolist. Van een dergelijke monopoliesituatie is bijvoorbeeld ook sprake bij de gereguleerde netbeheerders van het elektriciteits- en gasnet. De tarieven die deze netbeheerders mogen vragen worden door de ACM vastgesteld op basis van werkelijke kosten. De prijsvorming voor de geleverde energie uit bronnen als zon, wind en geothermie vindt plaats via de markt en hiervoor is een gereguleerde tariefstelling niet noodzakelijk.

⁷ Zie <https://www.acm.nl/nl/download/publicatie/?id=14919> en <https://www.acm.nl/nl/publicaties/publicatie/14919/Rendementsmonitor-financiele-rendementen-warmteleveranciers/>.

⁸ Zie <https://www.acm.nl/nl/download/publicatie/?id=14919> en <https://www.acm.nl/nl/publicaties/publicatie/14919/Rendementsmonitor-financiele-rendementen-warmteleveranciers/>.

De leden van de *SP-fractie* vroegen wie de kosten van leidingverliezen betaalt nu die uit de berekening van het maximale tarief zijn geschrapt.

In de formule voor de berekening van de maximumprijs voor de levering van warmte werd tot op heden rekening gehouden met het verschil tussen de leidingverliezen in de situatie met een CV-ketel en warmtelevering. Bij de evaluatie van de Warmtewet is gebleken dat er geen aanwijzingen zijn dat er een structureel verschil is in leidingverlies tussen de situatie met een CV-ketel en warmtelevering. Daarom is besloten om het leidingverlies uit de formule te verwijderen. Gezien het uitgangspunt van de gasreferentie en een redelijke prijs voor warmtelevering, is er niet langer een reden om de leidingverliezen in rekening te brengen als deze niet verschillen van de levering van warmte via een CV-ketel. Hiermee wordt de bescherming van de consument tegen onredelijke tarieven geborgd. Het schrappen van de leidingverliezen heeft naar verwachting een negatief effect op de rendementen van de warmteleveranciers.

De leden van de *SP-fractie* vroegen hoe de prijsregulering van de eenmalige aansluitbijdrage, de kosten van afsluiting en de kosten van de afleverset gebaseerd kan worden op de werkelijke kosten als tegelijkertijd wordt gesteld dat die kosten op dit moment niet bekend zijn.

De werkelijke kosten voor de eenmalige aansluitbijdrage, afsluiten en de afleverset zijn momenteel niet bekend. Artikel 12, derde lid, van de Warmtewet biedt echter een grond om bij of krachtens algemene maatregel van bestuur eisen te stellen aan de boekhouding die leveranciers moeten voeren met betrekking tot de levering van warmte. Van deze mogelijkheid zal in het Warmtebesluit gebruik worden gemaakt. Dit maakt mogelijk dat de ACM om deze kosten bij de warmteleveranciers opvraagt. Daarmee kan ACM de nieuwe gereguleerde tarieven vaststellen op basis van de werkelijke kosten.

De leden van de *SP-fractie* vroegen wat er wordt bedoeld met de zin «dit is mede van belang voor de bredere afwegingen rondom (de kosten van) infrastructuur die gemaakt moet worden in de energietransitie».

Voor de energietransitie worden in de nabije toekomst op nationaal en lokaal niveau diverse keuzes gemaakt over de energievoorziening en hoe deze te verduurzamen. Elke keuze heeft een ander kostenplaatje inclusief de kosten voor de benodigde infrastructuur voor het eventueel transporteren van de hernieuwbaar geproduceerde energie van de bron naar de verbruiker. Om de juiste afwegingen te kunnen maken over of een warmtenet in een bepaalde situatie de beste keuze is, is het nuttig om inzichtelijk te hebben wat de werkelijke kosten van (een aansluiting op) een warmtenet zijn. Onderhavig wetsvoorstel voorziet in deze transparantie over de gemiddelde werkelijke kosten van een nieuwe aansluiting op een bestaand of nieuw warmtenet door het introduceren van een nieuwe reguleringssystematiek voor deze diensten van de warmteleverancier.

De leden van de *SP-fractie* vroegen hoe het introduceren van de mogelijkheid om te variëren met leveringstarieven zich verhoudt tot de rentabiliteit van de warmtenetten, en hoe een businesscase kan verbeteren door te «stunten» met tarieven.

Variëren met leveringstarieven biedt de leverancier de mogelijkheid om zijn aanbod beter af te stemmen op specifieke wensen van de consument. Dit hoeft niet automatisch te betekenen dat er zal worden «gestunt» met tarieven. Dit kan bijvoorbeeld ook betekenen dat een consument bereid is meer te betalen voor duurzamere vormen van warmte. Daarnaast kan bijvoorbeeld de zekerheid, die het gedurende langere tijd vastleggen van tarieven leveranciers oplevert, financieringsvoordelen met zich brengen voor de leverancier. Het is verder aan de leveranciers om, mede in het licht van hun financiële mogelijkheden, met voor de consument aantrekkelijke aanbiedingen te komen. De Warmtewet biedt daarbij voor de consument de zekerheid dat een warmteleverancier altijd ook een aanbieding conform de op grond van de Warmtewet vastgestelde maximumprijs moet doen en dat de leverancier de aanbiedingen op een transparante wijze moet presenteren.

De leden van de *SP* vroegen op welke wijze voorliggend wetsvoorstel invulling geeft aan de in de Energieagenda (Kamerstuk 31 510, nr. 64) aangegeven actie dat er gekeken wordt naar het speelveld voor warmtesector in vergelijking met gas-en elektriciteitssector, waaronder het beheer en de financiering van netten. Daarnaast informeerden deze leden waar het «transitiepad lage temperatuur verwarming» uit bestaat en of het wel verstandig is om vooruitlopend op dat transitiepad, nu al de over te gaan tot voorliggende voorstellen.

De regering werkt op basis van de Energieagenda aan de transitiepaden om tot een CO₂-arme energievoorziening te komen. De door de *SP*-fractie aangehaalde beschreven actie wordt in dat kader opgepakt. De regering acht het voorliggende wetsvoorstel een noodzakelijke stap die een opmaat vormt voor de verdere uitwerking van het transitiepad lage temperatuurwarmte.

De leden van de *ChristenUnie-fractie* merkten op dat uit de evaluatie bleek dat er spanning is tussen een acceptabele tariefstelling voor afnemers en het bieden van goede rendementen voor warmtebedrijven. Deze leden vroegen zich in dat kader af welke gevolgen de nieuwe systematiek heeft voor de leveringszekerheid en de uitbreiding en verduurzaming van warmtenetten en hoe de systematiek binnen de brede warmtetransitie past.

Het klopt dat er spanning bestaat tussen de op grond van de Warmtewet vast te stellen maximale tarieven en het kunnen realiseren van redelijke rendementen door de leveranciers. Dit wordt met name veroorzaakt door het feit dat in de Warmtewet op veel onderdelen is gekozen voor maximale tarieven die zijn gebaseerd op een aardgasreferentie, terwijl de kosten van de warmteleveranciers vrijwel geen relatie hebben met de prijs van aardgas. Zoals aangegeven in de memorie van toelichting rechtvaardigt de huidige dominantie van aardgas in de warmtevoorziening in Nederland dat in deze wetswijziging de gasreferentie een dragend onderdeel blijft voor de tariefregulering voor warmte. Voor nieuw te reguleren onderdelen is in het wetsvoorstel evenwel gekozen voor regulering op basis van werkelijke kosten. Voor deze kosten gold eerder reeds op grond van de Warmtewet dat deze redelijke moeten zijn.

De regering heeft geen signalen ontvangen dat met deze keuze de leveringszekerheid in gevaar komt. Met het wetsvoorstel wordt beoogd om het draagvlak voor warmtelevering te vergroten. In dat licht past dit wetsvoorstel binnen de in de Energieagenda beschreven transitiepaden en de doelstelling om de toepassing en verduurzaming van warmtenetten te vergroten.

De leden van de *ChristenUnie-fractie* vroegen hoe de Warmtewet de afnemers beschermt tegen het betalen van hoge tarieven voor vastrecht bij warmtelevering. Verder vroegen deze leden of het klopt dat de afnemers bij hoog vastrecht geen invloed hebben op hun energierekening, of de grootte van het appartement invloed heeft op het vastrecht en hoe de afnemers worden beschermd, zowel voor warmtelevering bij WKO als bij koudelevering. Daarnaast vroegen deze leden of het onderzoek naar maximumtarieven voor de levering van koude afgerond is en hoe het NMDA principe bij de levering van koude gaat werken.

De Warmtewet bepaalt dat de ACM een maximumprijs vaststelt voor de levering van warmte. Deze maximumprijs bestaat uit een verbruiksafhankelijk en een verbruiksonafhankelijk deel (vastrecht). Verbruikers worden beschermd tegen het betalen van te hoge tarieven voor vastrecht door de vaststelling van de maximumprijs. Op grond van het voorstel tot wijziging van de Warmtewet wordt mogelijk gemaakt dat voor verschillende aflevertemperaturen verschillende maximumprijzen worden vastgesteld. Daarnaast kan voor bij algemene maatregel van bestuur aangewezen systemen die mede dienen voor levering van warmte een afzonderlijke maximumprijs worden vastgesteld. Hierbij gaat het om systemen die ook koude leveren, maar waarbij de levering van koude onlosmakelijk is verbonden aan de levering van warmte (zoals WKO systemen).

Op welke wijze deze maximumprijzen moeten worden vastgesteld door ACM wordt verder uitgewerkt in het voorstel voor wijziging van het Warmtebesluit. Daarbij wordt rekening gehouden met de gasreferentie en de verschillende situaties die kunnen optreden, zoals de omvang van de woning en het eigen gebruik. Voor het voorstel tot wijziging van het Warmtebesluit is in juli en augustus 2017 een internetconsultatie opengesteld. Deze is op 31 augustus gesloten. Het voorstel

zal worden voorgehangen bij de beide Kamers van de Staten Generaal. Bij de consultatie van de wijziging van het Warmtebesluit is het rapport bijgevoegd over het onderzoek «Tariefregulering koude en lauw water» van RoyalhaskoningDHV. Dat is waarschijnlijk het rapport waar de ChristenUnie-fractie aan refereert. In dat rapport wordt aangegeven hoe het tarief voor koude en lauw water opgebouwd kan worden. Het voorstel in het Warmtebesluit bouwt voort op dit rapport en de workshops die daarover zijn geweest.

De leden van *ChristenUnie-fractie* vroegen waar de regering de aannahme op baseert dat afnemers in algemene zin financieel gunstige effecten kunnen verwachten.

Het financieel gunstige effect komt met name door het schrappen van de leidingverliezen bij het bepalen van het variabele deel van de maximumprijs, maar ook andere veranderingen die nog uitgewerkt worden in het Warmtebesluit en de Warmteregeling zullen effect hebben op de maximumprijs.

4.4 Eenmalige aansluitbijdrage

Voor een nieuwe aansluiting op een bestaand warmtenet is reeds wettelijke tariefregulering van kracht. Een aansluiting op een nieuw warmtenet is tot op heden niet gereguleerd. Dit wetsvoorstel beoogt dit verschil weg te nemen en te verduidelijken dat voor iedere nieuwe aansluiting een wettelijk maximumtarief geldt, ongeacht of het een aansluiting op een nieuw of bestaand net is.

In het verleden is gekozen om aansluitingen op nieuwe warmtenetten niet te reguleren omdat de kosten voor een dergelijke aansluiting bij de prijs van de woning inbegrepen zijn. Uit de evaluatie van de Warmtewet is gebleken dat deze eenmalige aansluitbijdrage in de praktijk vaak anders is dan de naam suggereert. De aansluitbijdrage komt tot stand in overleg tussen projectontwikkelaar, gemeente en warmteleverancier. Het tarief is vaak niet direct gerelateerd aan de werkelijke kosten voor de gerealiseerde aansluiting. Naast de kosten van de aansluiting worden ook andere kosten in de berekening meegenomen. Voor dergelijke aansluitingen zijn allerlei verschillende aansluittarieven bekend met uitschieters tot € 7.000. Het is vaak echter niet transparant welk bedrag wordt betaald voor de feitelijke aansluiting en welk bedrag daar nog bovenop komt met het oog op de rentabiliteit van het project. Er zijn verbruikers die jaarlijks nog een termijnbedrag moeten betalen ten behoeve van deze «eenmalige» aansluitbijdrage.

Deze onduidelijkheid over de aansluitkosten acht het kabinet onwenselijk, hoofdzakelijk omdat het leidt tot verminderd vertrouwen bij consumenten. Transparantie dient consumentenbescherming en vormt een belangrijk instrument om consumentenvertrouwen te creëren.

In dit wetsvoorstel is opgenomen dat ook een aansluiting op een nieuw warmtenet wordt gereguleerd. Een eventueel financieel tekort in de business-case zou naar mening van het kabinet niet via de aansluitbijdrage opgelost moeten worden. Het staat partijen vrij om hier op een andere manier afspraken over te maken en deze kosten door te rekenen. Doel van de aanpassing in de wet is om de regulering van de aansluiting zuiver te krijgen en deze bijdrage ook echt eenmalig te laten zijn.

Gekozen is om het aansluittarief te baseren op de (gemiddelde) kosten van een warmteaansluiting. Zoals eerder in deze toelichting uiteengezet (paragraaf 4.3), kiest het kabinet ervoor om nieuwe elementen in de tariefregulering te baseren op werkelijke kosten. Het betreffen bovendien eenmalige kosten die geen deel uitmaken van de maandelijkse energielasten van de verbruiker.

Vervolgens is bekeken of het wenselijk is om in de regulering een onderscheid te houden tussen een aansluiting op een bestaand warmtenet en een nieuw warmtenet. Het tarief voor een aansluiting op een bestaand net is op dit moment nog gebaseerd op de gasreferentie. De aansluiting is afgebakend als uitsluitend de verbinding tussen een onroerende zaak en het warmtenet. Er is daarom geen aanleiding om een onderscheid te maken tussen een bestaand net

en een nieuw net. Voor iedere vergelijkbare nieuwe aansluiting geldt zodoende dezelfde maximumprijs.

Voor wat betreft de hoogte van de eenmalige aansluitbijdrage wordt mogelijk gemaakt dat de eenmalige aansluitbijdrage voor verschillende categorieën aansluitingen verschillend kan worden vastgesteld afhankelijk van de bestanddelen waarvoor de bijdrage in rekening wordt gebracht. Deze categorieën en regels voor het berekenen van de hoogte van de bijdrage door ACM worden bij lagere regelgeving vastgesteld.

Voor de indeling in categorieën wordt daarbij voor aansluitingen tot 100 kilowatt gedacht aan een enkele categorie. Meer differentiatie naar aansluitvermogen binnen de categorie tot 100kW leidt ertoe dat de tariefregulering beter past bij het specifieke profiel van de desbetreffende afnemer en kan daarbij prikkels aan afnemers geven om het (piek)warmteverbruik te verlagen. Een dergelijke differentiatie binnen de 100 kW-categorie zal echter leiden tot extra uitvoeringskosten (voor zowel de toezichthouder als warmteleveranciers) en de resulterende tariefverschillen zullen naar verwachting beperkt zijn. Daarbij is bij gas het eenmalige aansluittarief voor alle kleinverbruikers aansluitingen <10m³/h (G6) ook hetzelfde. Voor aansluitingen boven de 100 kilowatt kan het wenselijk zijn om meerdere categorieën vast te stellen indien de resulterende tariefverschillen een dergelijk onderscheid rechtvaardigen.

Nota n.a.v. het verslag [p. 25-28]

4.4 Eenmalige aansluitbijdrage

De leden van de *VVD-fractie* vroegen naar de mogelijkheden om aanvullende afspraken te maken om de business case van een warmtenet sluitend te maken.

Het voorliggende wetsvoorstel introduceert regulering voor de eenmalige aansluitbijdrage voor een nieuwe aansluiting op een bestaand of een nieuw warmtenet. De regulering van deze kosten wordt gebaseerd op de gemiddelde werkelijke kosten die een leverancier maakt voor het realiseren van een aansluiting. Hierdoor wordt voor consumenten duidelijkheid verschaft over wat een aansluiting op een warmtenet werkelijk kost. Op dit moment worden in de kosten voor de aansluiting op het warmtenet ook andere kosten opgenomen dan louter de kosten voor het fysiek aansluiten van een woning op het net. Een voorbeeld daarvan is de kostendekkingsbijdrage die nodig is om projecten kostendekkend te maken. Met dit wetsvoorstel wordt niet het in rekening brengen van een kostendekkingsbijdrage uitgesloten. Wel wordt uitgesloten dat deze bijdrage in rekening wordt gebracht als aansluitbijdrage. Dit om te verduidelijken waar de gebruiker voor betaald. De regering verwacht dat transparantie over wat een nieuwe aansluiting werkelijk kost leidt tot meer consumentenvertrouwen.

Het onderhavige wetsvoorstel schrijft geen verdere regels voor over de wijze waarop deze additionele afspraken tussen partijen tot stand dienen te komen en gecontroleerd worden. Deze afspraken behoren tot de onderhandelingsvrijheid tussen partijen bij het tot stand komen van nieuwe warmteprojecten.

De leden van de *VVD-fractie* vroegen of de regering kan toelichten hoe er meerdere categorieën worden vastgesteld voor aansluitingen boven de 100 kilowatt.

Op basis van artikel 6 van de Warmtewet worden in het Warmtebesluit categorieën vastgesteld waarvoor verschillende tarieven voor de aansluitbijdrage gelden. Daarbij moet worden opgemerkt dat aansluitingen boven de 100 kilowatt slechts door de Warmtewet worden gereguleerd voor zover het aansluitingen betreft van verhuurders en verenigingen van eigenaars die de warmte die zij afnemen doorleveren aan hun huurders of leden. Deze huurders en leden vallen als gevolg van de aanpassing van de reikwijdte van de Warmtewet niet langer direct onder de bescherming van Warmtewet. Door de bescherming van hun verhuurder of vereniging van eigenaars worden zij wel

indirect beschermd door de Warmtewet. De bescherming van huurders en leden is ook de reden voor uitbreiding van de reikwijdte van de Warmtewet naar aansluitingen van meer dan 100 kilowatt naar verhuurders en verenigingen van eigenaars.

In artikel 5 van het concept Warmtebesluit zoals dat ter internetconsultatie is voorgelegd wordt een onderscheid geïntroduceerd tussen categorieën van aansluitingen met een doorlaatwaarde tot 100 kilowatt en vanaf 100 kilowatt. Hoewel het wetsvoorstel de mogelijkheid biedt om ook boven de 100 kilowatt verschillende categorieën te onderscheiden, is daar derhalve bij de uitwerking in lagere regelgeving op dit moment geen gebruik van gemaakt. Een nadere differentiatie in aansluitingen met een doorlaatwaarde tot 100 kilowatt leidt naar verwachting tot slechts beperkte tariefverschillen terwijl de uitvoeringslasten van een dergelijke nadere differentiatie aanzienlijk zijn. Omdat de kosten en baten een nadere differentiatie niet rechtvaardigen, is afgezien van een nader onderscheid binnen deze categorieën. Wel is een onderscheid gemaakt in de lengte van de aansluiting waardoor bij een lengte van meer dan 25 meter sprake is van een vast tarief per meter bovenop de eenmalige aansluitbijdrage.

De leden van de *CDA-fractie* achten het onwenselijk om het warmteleveranciers toe te staan om naast de eenmalige aansluitbijdrage ook nog een (ongereguleerde) aansluitbijdrage in rekening te kunnen laten brengen bij nieuw aangesloten warmteafnemers op een nieuw warmtenet. Deze leden vroegen wat voor afspraken de regering dan in gedachten heeft of dat zij hier alleen doelt op investeringsafspraken.

Voor de beantwoording van deze vraag verwijs ik naar het antwoord op de vragen van de leden van de *VVD-fractie* over de mogelijkheden om aanvullende afspraken te maken om de business case van een warmtenet sluitend te maken.

De leden van de *GroenLinks-fractie* vroegen hoe het in rekening brengen van additionele kosten naast de eenmalige aansluitbijdrage precies georganiseerd kan worden en hoe ervoor gezorgd wordt dat er geen onduidelijkheden bij de afnemer bestaan.

Voor de beantwoording van deze vraag verwijs ik naar het antwoord op de vragen van de leden van de *VVD-fractie* over de mogelijkheden om aanvullende afspraken te maken om de business case van een warmtenet sluitend te maken.

De leden van de *SP-fractie* vroegen naar de reden voor het tot op heden niet reguleren van de aansluiting op een nieuw warmtenet, anders dan dat deze kosten «verstopt» zaten in de prijs van de woning.

In het verleden waren deze kosten voor een nieuwe aansluiting op een warmtenet van een koopwoning inderdaad bij de prijs van de woning inbegrepen. De memorie van toelichting geeft aan dat bij nieuwbouw de aansluitbijdrage tot stand komt in overleg tussen projectontwikkelaar, gemeente en warmteleverancier. Dit overleg speelt zich af in een situatie waarbij de projectontwikkelaar en gemeente vrije keuze hebben ten aanzien van de energievoorziening van de nieuwe woningen. Daarom zou er geen sprake zijn van een gebonden afnemer ten gevolge van een monopolie positie. Hoewel de afnemer geen direct betrokken partij is bij de onderhandelingen over de aansluitbijdrage, was de gedachte dat in deze situatie een redelijke prijs tot stand zou komen.

Uit de evaluatie van de Warmtewet is gebleken dat deze eenmalige aansluitbijdrage in de praktijk vaak anders is dan de naam suggereert. Het tarief is vaak niet direct gerelateerd aan de werkelijke kosten voor de gerealiseerde aansluiting. Naast de kosten van de aansluiting worden ook andere kosten in de berekening meegenomen. Voor dergelijke aansluitingen zijn aansluittarieven tot € 7.000 bekend. Het is vaak echter niet transparant welk bedrag wordt betaald voor de feitelijke aansluiting en welk bedrag daar nog bovenop komt met het oog op de rentabiliteit van het project. Er zijn verbruikers die jaarlijks nog een termijnbedrag moeten betalen ten behoeve van deze «eenmalige» aansluitbijdrage. Deze onduidelijkheid over de aansluitkosten acht de regering onwenselijk, hoofdzakelijk omdat het leidt tot verminderd vertrouwen bij consumenten.

Transparantie dient consumentenbescherming en vormt een belangrijk instrument om consumentenvertrouwen te creëren.

De leden van de *SP-fractie* vroegen of bij wet verboden moet worden dat verbruikers nog steeds een termijnbedrag moeten betalen ten behoeve van de eenmalige aansluitkosten.

Het voorliggende wetsvoorstel voorziet op het punt van regulering van de aansluitbijdrage in een onmiddellijke werking. Dit betekent dat de wijziging in de regulering van de aansluitbijdrage ook gevolgen heeft voor de wijze waarop aansluitbijdragen in bestaande situaties in rekening mogen worden gebracht. Dit heeft tot gevolg dat voor bestaande contracten de aansluitbijdrage moet worden aangepast. Dit betekent echter niet dat de kosten niet langer in rekening gebracht mogen worden. Voor zover de kosten die thans vervat zijn in de aansluitbijdrage andere kosten betreffen dan de kosten van het fysiek aansluiten van een woning of bedrijfsruimte op het warmtenet (bijvoorbeeld de kostendekkingsbijdrage om de aanleg van een warmtevoorziening rendabel te maken), dan mogen deze kosten nog wel in rekening gebracht worden, maar niet onder de noemer aansluitbijdrage.

De leden van de *SP-fractie* vroegen of een eenmalige zuivere aansluitprijs niet de oplossing is voor nieuwe aansluitingen op bestaande en nieuwe warmtenetten.

In het voorliggende wetsvoorstel wordt inderdaad uitgegaan van eenzelfde aansluitbijdrage op zowel bestaande als nieuwe warmtenetten. De achterliggende gedachte is namelijk dat de benodigde infrastructuur (zoals bijvoorbeeld leidingen) voor het verbinden van een woning met een warmtenet hetzelfde is voor beide situaties. De bijdrage van individuele verbruikers die aangesloten zijn op een warmteproject aan het rendabel maken van de aanleg van het betreffende warmteproject dient de warmteleverancier niet in de eenmalige aansluitbijdrage te verwerken. De vaste aansluiting is na de realisatie inderdaad in eigendom en in beheer van de warmteleverancier.

De leden van de *SP-fractie* vroegen of één categorie aansluitingen tot 100 kilowatt inhoudt dat de kosten voor een aansluiting altijd hetzelfde zijn, ongeacht de warmtebron.

De kosten voor een aansluiting met een doorlaatwaarde tot 100 kilowatt houdt geen verband met de warmtebron voor het warmtenet waarop het gebouw is aangesloten. Bij de kosten voor de aansluiting gaat het om het eenmalig aanleggen van een aansluiting van de woning of bedrijfsruimte van de verbruiker op het warmtenet: de leidingen en daarmee verbonden hulpmiddelen die bestemd zijn voor het transport van warmte tussen een binneninstallatie van de verbruiker en een warmtenet of inpandig leidingstelsel. Deze aansluiting verschilt niet per warmtebron.

De leden van de *ChristenUnie-fractie* vroegen naar de doorberekening van kosten die niet onder de eenmalige aansluitbijdrage vallen en of deze oplossing niet tot meer onduidelijkheid over en verschillen in de kosten leidt. Daarnaast vroegen zij hoe deze additionele kosten worden gecontroleerd.

Voor de beantwoording van deze vraag verwijs ik naar het antwoord op de vragen van de leden van de *VVD-fractie* over de mogelijkheden om aanvullende afspraken te maken om de business case van een warmtenet sluitend te maken.

De leden van de *ChristenUnie-fractie* vroegen op welke manier wordt omgegaan met bestaande afspraken over aansluitbijdrage, bijvoorbeeld in concessieafspraken met gemeenten.

Het onderhavige wetsvoorstel beoogt transparantie te bewerkstelligen over de werkelijke kosten van een aansluiting. Eventuele additionele kosten om de business case van een warmteproject sluitend te maken, dienen daarom afzonderlijk en onder een andere titel aan de toekomstige verbruikers te worden opgegeven. Dit geldt niet voor bestaande afspraken zoals concessieafspraken met gemeenten.

4.5 Afsluiting en beëindiging leveringsovereenkomst

Uit de evaluatie is gebleken dat de positie van afnemers bij beëindiging van levering versterking behoeft. Voor beëindiging worden uiteenlopende vergoedingen gevraagd en in veel gevallen is niet duidelijk wat de basis voor deze kosten is.

Er zijn twee aspecten te onderscheiden bij het beëindigen van de warmtelevering: de fysieke ontkoppeling van de aansluiting en de beëindiging van de leveringsovereenkomst. Voor beide aspecten bevat dit wetsvoorstel aanpassingen waarmee wordt beoogd consumenten meer duidelijkheid te bieden en hen te beschermen tegen te hoge tarieven.

Op grond van artikel 4, derde lid, van de Warmtewet zijn in de Warmteregeling (artikel 5–7) de voorwaarden opgenomen waaronder de leverancier mag afsluiten. Daar is bepaald dat de leverancier op verzoek van de afnemer kan afsluiten. De afnemer kan altijd om afsluiting verzoeken. Afsluiting op initiatief van de leverancier is slechts mogelijk in de situaties die in de Warmteregeling zijn vastgelegd. Dit wetsvoorstel gaat uit van het uitgangspunt dat de kosten die in rekening worden gebracht voor het fysieke afsluiten van de aansluiting de feitelijke kosten niet ver mogen overstijgen. Hiertoe is in dit wetsvoorstel opgenomen dat een maximumtarief wordt vastgesteld voor fysieke afsluiting van de warmteaansluiting. Dit maximumtarief geldt zowel in het geval de afnemer om afsluiting verzoekt als in het geval de leverancier overgaat tot afsluiting overeenkomstig de bepalingen in de Warmteregeling.

De basis voor vaststelling van dit maximumtarief vormen de (gemiddelde) werkelijke kosten die gemoeid zijn met de fysieke afsluiting. Dit is conform de algemene lijn in dit wetsvoorstel dat nieuwe elementen in de tariefregulering gebaseerd worden op werkelijke kosten (zie paragraaf 4.3). Net als bij de bepalingen in dit wetsvoorstel voor de aansluiting op een warmtenet, dient regulering van de afsluiting zuiver te zijn. Het moet voor een afnemer inzichtelijk zijn wat de kosten zijn voor de fysieke afsluiting, waarbij nog een verschil kan bestaan tussen de kosten van een tijdelijke afsluiting, die later weer hersteld kan worden en definitieve verwijdering van de volledige aansluiting. Het blijft binnen deze regulering uiteraard mogelijk om een afnemer kosteloos af te sluiten. Naar aanleiding van de consultatie is in artikel 4a van het wetsvoorstel verduidelijkt dat de toezichthouder verschillende maximumtarieven kan vaststellen voor de fysieke afsluiting. Hiermee is bedoeld recht te doen aan in ieder geval de verschillen (in werkzaamheden) tussen tijdelijke en permanente afsluiting. Er zijn bijvoorbeeld duidelijk andere kosten gemoeid met het tijdelijk buiten werking stellen van de warmteaansluiting of het volledig verwijderen van de aansluiting.

Het kabinet is verder van mening dat een afnemer de levering van warmte tegen redelijke voorwaarden moet kunnen beëindigen. Op grond van algemeen consumentenrecht kunnen afnemers in algemene zin al hun leveringsovereenkomst beëindigen, als het een overeenkomst voor onbepaalde tijd betreft. Een overeenkomst voor bepaalde tijd kan slechts in uitzonderlijke situaties worden opgezegd. Dit is in het Burgerlijk Wetboek geregeld. Deze overeenkomsten kunnen worden opgezegd als dit in de overeenkomst is opgenomen of als sprake is van onvoorziene omstandigheden die van dien aard zijn dat de wederpartij naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid ongewijzigde instandhouding van de overeenkomst niet mag verwachten (artikel 6:258 van het BW). Het opzeggen van een leveringsovereenkomst is dus niet voor alle afnemers mogelijk. Met dit wetsvoorstel wordt beoogd voor alle afnemers opzegging mogelijk te maken.

Het voorgestelde wettelijke systeem omvat twee uitzonderingen op de regel dat een afnemer altijd zijn leveringsovereenkomst moet kunnen beëindigen. De eerste doet zich voor wanneer het technisch niet mogelijk is om de levering van warmte in zijn geheel te beëindigen. Indien een afnemer geen eigenstandige aansluiting heeft, zoals in situaties van blokverwarming door middel van inpandige stijgleidingen zonder individuele aansluitingen, is het technisch vrijwel niet mogelijk om de levering van warmte volledig te beëindigen. Het warme water blijft immers door de stijgleidingen stromen en warmte afgeven ten behoeve van de overige bewoners, waarvan ook de afgesloten afnemer zou blijven profiteren. De tweede is wanneer beëindiging van de

leveringsovereenkomst, en daarmee ook de levering van warmte, leidt tot «aanzienlijk nadeel» voor een andere gebruiker. Gekozen is voor deze vrij ruime term omdat er bij warmtelevering veel verschillende situaties zijn, die niet in één wettelijke bepaling te vatten zijn. Bijvoorbeeld in gevallen waarin warmtesystemen serieel geschakeld zijn bestaat een risico op nadeel voor andere gebruikers, omdat beëindiging van de levering aan een afnemer zou kunnen betekenen dat afnemers verderop in het systeem ook geen warmte meer geleverd krijgen, tenzij de leverancier de infrastructuur dusdanig omlegt dat de levering aan deze afnemers gegarandeerd blijft. Een andere mogelijke situatie is een klein warmtenet met een beperkt aantal aansluitingen, waar een of meerdere opzeggingen leiden tot dusdanige verslechtering van de financiële situatie van de leverancier dat de warmtelevering aan de overige aangeslotenen in gevaar komt. Beëindiging van de levering door een afnemer mag er niet toe leiden dat andere afnemers verstoken blijven van warmtelevering of hiervoor ineens hogere kosten in rekening gebracht krijgen.

Voor beide uitzonderingen ligt de bewijslast bij de leverancier die de afnemer een onderbouwing moet verschaffen indien hij het verzoek tot beëindiging van de leveringsovereenkomst weigert op grond van een van deze twee uitzonderingsmogelijkheden. De leverancier bepaalt dus of de uitzonderingsmogelijkheden van toepassing zijn en verstrekt de verzoekende afnemer een volledige onderbouwing indien hij zich beroept op een van de uitzonderingsgronden. Mede op grond van reacties op de consultatie van dit voorstel, is deze motiveringsplicht verankerd in artikel 3c.

Verder is voorzien in overgangsrecht voor overeenkomsten die zijn gesloten voordat deze wijziging in werking treedt. Dit overgangsrecht houdt in dat op reeds gesloten overeenkomsten het nu geldende regime van toepassing blijft. Leveringsovereenkomsten hebben thans veelal een lange looptijd en op basis van die looptijd zijn investeringsbeslissingen genomen en investeringsverplichtingen aangegaan door leveranciers. Indien de bovengenoemde wijzigingen ook op deze overeenkomsten van toepassing zouden zijn, worden de betreffende leveranciers hierdoor onevenredig benadeeld. Derhalve is gekozen voor eerbiedigende werking ten aanzien van die overeenkomsten.

Uit de evaluatie is verder gebleken dat afnemers in bepaalde gevallen een hoog bedrag moeten betalen als zij hun leveringsovereenkomst opzeggen. Voor afnemers kan onduidelijk zijn of dit bedrag dient ter dekking van de feitelijke kosten voor het afsluiten van de aansluiting of dat sprake is van een dekking van het investeringsrisico door leveranciers. Door de regulering met een maximumprijs op basis van de feitelijke afsluitkosten wordt inzichtelijk of de gevraagde bijdrage de feitelijke kosten overstijgt en wordt een eventuele risicodekking zichtbaar.

Een aantal partijen heeft bij de totstandkoming van dit wetsvoorstel betoogd dat afsluiting niet meer mag kosten dan de kosten die de leverancier maakt voor de werkzaamheden voor fysieke afsluiting. Het kabinet vindt het echter in beginsel toelaatbaar om in het geval van een contract met een bepaalde looptijd een opzegvergoeding op te nemen voor de situatie waarin een afnemer tussentijds het contract wil opzeggen. Bij het rondkrijgen van de business case maakt de leverancier een raming op basis van een bepaald aantal afnemers. Het vertrek van een afnemer kan een grote impact hebben op de levensvatbaarheid van het project, vooral bij kleinschalige projecten. Het is niet onredelijk dat een leverancier een financiële prikkel inbouwt waardoor opzeggen voor de afnemer minder voordelig is. Dit is bij vele overeenkomsten voor bepaalde tijd gebruikelijk.

Als gevolg van artikel 6:230m van het BW bevat een overeenkomst de voorwaarden voor opschorting of beëindiging daarvan. Een overeenkomst zal derhalve moeten bepalen welke voorwaarden gelden indien een afnemer zijn overeenkomst wil opzeggen. Hieronder valt ook de in het voorgaande genoemde opzegvergoeding en indien een dergelijke vergoeding niet in de overeenkomst of de daarbij behorende voorwaarden is vermeld kan de leverancier daar geen beroep op doen.

Als over het innen van een dergelijke bijdrage een geschil ontstaat, kan dit aan de rechter worden voorgelegd. Uit jurisprudentie volgt dat deze bijdragen aan rechterlijke toetsing onderhevig zijn,

waarbij de rechter onder meer rekening houdt met de onderlinge positie van partijen en de gedane investeringen⁴.

Het kabinet is van mening dat met deze bescherming een goede balans bestaat tussen de belangen van afnemers en leveranciers en dat daarmee recht wordt gedaan aan de grote diversiteit aan gevallen die het betreft. Hiermee wordt geborgd dat afnemers hun contract kunnen opzeggen, dat afnemers hiervoor een afsluittarief betalen die gerelateerd is aan de werkelijke kosten voor afsluiten en dat leveranciers bij contracten met een bepaalde duur een opzegbedrag kunnen vragen waarmee de investeringsrisico's van leveranciers worden beschermd en waarbij tegelijkertijd afnemers voldoende (rechterlijke) bescherming genieten.

Nota n.a.v. het verslag [p. 28-33]

4.5 Afsluiting en beëindiging leveringsovereenkomst

De leden van de *VVD-fractie* vroegen hoe de regering in de toekomst aankijkt tegen het principe dat de beëindiging van een leveringsovereenkomst niet mag leiden tot hogere kosten bij een andere aansluiting. Ook vroegen deze leden hoe wordt omgegaan met de vaste kosten van een installatie als het prijssysteem op daadwerkelijke kosten zou worden gebaseerd.

Het maximale tarief dat voor levering van warmte in rekening mag worden gebracht aan een verbruiker is gereguleerd op grond van de Warmtewet. Dit betekent dat geen hogere prijs in rekening mag worden gebracht aan een gebruiker dan de maximumprijs op grond van de Warmtewet, ook indien als gevolg van opzeggingen het aantal verbruikers dat is aangesloten op een warmtenet afneemt. Op dit moment wordt de maximumprijs vastgesteld op basis van de gasreferentie. Indien in de toekomst zou worden overgestapt op het bepalen van de maximumprijs op basis van gemiddelde werkelijke kosten zou dit nog steeds betekenen dat aan een verbruiker niet meer dan de op grond van de Warmtewet vastgestelde maximumprijs in rekening mag worden gebracht. Hoe bij de vaststelling van een maximumprijs op basis van gemiddelde werkelijke kosten moet worden omgegaan met vaste kosten van een installatie is een vraag die moet worden gezien indien en wanneer wordt besloten over te stappen op een systeem van regulering op basis van gemiddelde werkelijke kosten.

De leden van de *VVD-fractie* vroegen hoe wordt voorkomen dat er onevenredige verschillen ontstaan tussen bestaande en nieuwe contracten en hoe wordt omgegaan met hoge bedragen voor het opzeggen van een leveringsovereenkomst in oude contracten. Daarnaast vroegen deze leden of afnemers van warmtenetten met reeds gesloten overeenkomsten niet op termijn ook de mogelijkheid zouden moeten hebben om voor afsluiting te kiezen.

Onderhavig wetsvoorstel voorziet in overgangsrecht zodat voor reeds gesloten overeenkomsten het nu geldende regime van toepassing blijft. Omdat leveringsovereenkomsten veelal een lange looptijd kennen en de business cases van warmteprojecten op deze lange looptijd zijn gebaseerd, zouden warmteleveranciers van bestaande projecten onevenredig benadeeld worden indien de nieuwe regels ook zouden gelden voor bestaande projecten. Bovendien moeten de bestaande leveringsovereenkomsten na het aflopen van de bepaalde duur voldoen aan de nieuwe regels in onderhavig wetsvoorstel. Hierdoor worden deze regels na verloop van tijd vanzelf van toepassing op alle bestaande situaties. Overigens betreft bovenstaande uitsluitend het opzeggen van een leveringsovereenkomst en niet de kosten voor het afsluiten van een aansluiting op een warmtenet. De kosten voor afsluiten worden in onderhavig wetsvoorstel gereguleerd en zijn direct van toepassing op alle warmtenetten vanaf de inwerkingtreding.

⁴ Bijvoorbeeld: HR 10 juli 2012, LJN: BQ9854 (*Ronde Venen/Stedin*) en Hoge Raad 21 juni 1991, NJ 1991, 742.

De leden van de *VVD-fractie* hebben gevraagd of het tussentijds opzeggen van een contract voor bepaalde tijd alleen indirect mogelijk is volgens de bepalingen in het Burgerlijk Wetboek. Verder vroegen deze leden of hiervoor een extra opzegbedrag kan worden gevraagd mits dit contractueel bepaald is.

Het opzeggen van een overeenkomst voor bepaalde tijd is op grond van het Burgerlijk Wetboek alleen mogelijk wanneer in de overeenkomst is voorzien in de mogelijkheid van opzegging of wanneer er sprake is van een onvoorziene omstandigheid die van dien aard is dat de wederpartij deze naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid niet mocht verwachten (artikel 6:258 van het BW). In artikel 3c van de Warmtewet wordt van dit uitgangspunt afgeweken en wordt mogelijk gemaakt dat alle leveringsovereenkomsten voor warmte kunnen worden beëindigd (opgezegd), ongeacht dus of het een overeenkomst voor bepaalde of onbepaalde tijd betreft.

Wel is het in het geval van een overeenkomst voor bepaalde tijd mogelijk dat, indien een gebruiker de overeenkomst gedurende de looptijd van de overeenkomst opzegt, de gebruiker de leverancier een opzegvergoeding verschuldigd is. Dat er een opzegvergoeding verschuldigd is bij tussentijdse opzegging en wat de hoogte hiervan is, moet geregeld zijn in de warmteleveringsovereenkomst of de bijbehorende voorwaarden. Als de opzegvergoeding niet geregeld is in de warmteleveringsovereenkomst of de bijbehorende voorwaarden kan de leverancier zich daar niet op beroepen.

De leden van de *CDA-fractie* vroegen of een huurder kan verzoeken om het weghalen van een aansluiting op een warmtenet en het recht heeft om afgesloten te worden.

De specifieke situatie bepaalt of een huurder kan verzoeken om het weghalen van een aansluiting op een warmtenet en het recht heeft om afgesloten te worden. De vigerende Warmtewet leidt op dit punt tot onduidelijkheid die met het voorliggende wetsvoorstel wordt opgeheven. Zoals in de memorie van toelichting wordt aangegeven kan er in het geval huurders warmte afnemen van hun verhuurder sprake zijn van een samenloop tussen de Warmtewet en de Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte, titel 4, afdeling 5, van Boek 7 van het BW, de Wet op het overleg huurders verhuurder (hierna gezamenlijk: het huurrecht) en de algemene bepalingen inzake consumentenrecht uit het BW. Dit doet zich bijvoorbeeld voor in het geval van blokverwarming. Het weghalen van een aansluiting op blokverwarming zou een wijziging inhouden van het gehuurde en de huurovereenkomst hetgeen op grond van het huurrecht overeenstemming vergt van huurder en verhuurder. De huidige Warmtewet is in deze situatie weliswaar van toepassing maar dat leidt in deze situatie niet tot de mogelijkheid voor de huurder om te verzoeken tot het weghalen van een aansluiting op een warmtenet. Het voorliggende wetsvoorstel leidt tot een eenduidige regeling op dit punt.

Een huurder heeft wel, evenals iedere andere gebruiker, het recht om een leveringsovereenkomst voor warmte te beëindigen en het recht om afgesloten te worden van een warmtenet op het moment de huurder geen warmte geleverd krijgt van zijn verhuurder als zodanig. Dit doet zich bijvoorbeeld voor in het geval van stadsverwarming. De leverancier van de stadsverwarming is in dat geval een andere partij dan de verhuurder.

De leden van de *CDA-fractie* vroegen vanaf welke datum de kosten die eerder geheven werden in het kader van de Warmtewet in de huur en servicekosten kunnen worden ingebracht.

Het huurrecht is nu ook al van toepassing op de levering van warmte van verhuurders aan hun huurders. De regelingen inzake de huur en de servicekosten maken hier onderdeel van uit. De wijziging van de Warmtewet brengt hierin geen wijziging. De wijziging van de Warmtewet leidt er uitsluitend toe dat de bepalingen van de Warmtewet niet meer gelden voor de kosten die verhuurders voor de levering van warmte in rekening brengen bij hun huurders.

De leden van de *D66-fractie* hebben gevraagd om een nadere motivering van wanneer er sprake is van «aanzienlijk nadeel» bij andere gebruikers en of dit leidt tot een vorm van ongelijke recht. Daarnaast vroegen deze leden welke juridische stappen gezet moeten worden indien een afnemer

bezwaar heeft tegen het besluit van de leverancier om de leveringsovereenkomst niet op te zeggen.

Zoals is aangegeven in de memorie van toelichting is bewust gekozen voor de vrij ruimte term «aanzienlijk nadeel voor een andere gebruiker». Dit omdat er bij warmtelevering veel verschillende situaties zijn, die niet in één wettelijke bepaling te vatten zijn. In de memorie van toelichting zijn twee voorbeelden (seriële schakeling en risico voor de warmtelevering voor andere gebruikers) geschetst waar opzegging zou kunnen leiden tot dermate aanzienlijk nadeel voor andere gebruikers dat een uitzondering moet worden gemaakt op het recht van een gebruiker om zijn leveringsovereenkomst te beëindigen.

Wanneer een leverancier zich beroept op de uitzonderingsgrond aanzienlijk nadeel berust op de leverancier de verplichting om zijn beroep op de uitzonderingsgrond te motiveren. Dit is expliciet voorgeschreven in artikel 3c, derde lid, van het wetsvoorstel. Op de naleving van deze bepaling wordt ten algemene toegezien door ACM. Wanneer een gebruiker het er niet mee eens is dat de leverancier geen gevolg heeft gegeven aan zijn opzegging kan hij zich ook wenden tot de onafhankelijke geschillencommissie. Bovendien kan een gebruiker zich wenden tot de burgerlijke rechter. Beiden kunnen beoordelen of de motivering van de leverancier voldoende is om geen gevolg te geven aan de opzegging van de gebruiker en of de leverancier terecht gebruik heeft gemaakt van de uitzonderingsmogelijkheid.

De leden van de *D66-fractie* vroegen of aangesloten van warmtenetten met reeds gesloten overeenkomsten die nu al van kracht zijn niet ook op termijn de mogelijkheid zouden moeten hebben om voor afsluiting te kiezen en wat de overwegingen hierbij zijn.

Voor de beantwoording van deze vraag verwijs ik naar het antwoord op de vragen van de leden van de *VVD-fractie* over het tussentijds opzeggen van een contract voor bepaalde tijd.

De leden van de *SP-fractie* vroegen waarom onderhavig wetsvoorstel ervan uitgaat dat kosten voor het fysiek afsluiten van een aansluiting de werkelijke kosten niet ver mogen overstijgen en of het niet meer dan redelijk is om slechts de eigenlijke kosten in rekening te brengen.

Onderhavig wetsvoorstel introduceert de regulering van de kosten van het afsluiten van een aansluiting op een warmtenet op basis van de gemiddelde werkelijke kosten die gemoeid zijn met de fysieke afsluiting. Dit betekent dat een warmteleverancier een afnemer geen hoger bedrag in rekening mag brengen voor het afsluiten dan deze gereguleerde maximumprijs. In sommige gevallen zal deze maximumprijs hoger zijn dan de werkelijke kosten van het afsluiten die de warmteleverancier moet maken, maar de omgekeerde situatie zal ook voorkomen. De maximumprijs voor afsluiten is een maximum en een warmteleverancier mag uiteraard een lager bedrag bij zijn afnemer in rekening brengen. Doel van deze nieuwe regulering is om afnemers meer duidelijkheid te bieden en hen te beschermen tegen te hoge tarieven.

De leden van de *SP-fractie* vroegen waarom er een verschil bestaat tussen een tijdelijke afsluiting en een definitieve verwijdering. Ook vroegen deze leden of het niet redelijker zou zijn als de afnemer zou betalen voor een tijdelijke afsluiting en de kosten voor definitieve verwijdering iets tussen de bouwenaar en de leverancier te laten zijn.

Onderhavig wetsvoorstel introduceert een regulering van de tarieven voor afsluiting van een aansluiting op een warmtenet op basis van gemiddelde werkelijke kosten. Omdat de werkelijke kosten voor het tijdelijk dan wel definitief afsluiten significant anders zijn voor de warmteleverancier, wordt hierin een onderscheid gemaakt. In sommige situaties bestaan de kosten voor het tijdelijk afsluiten voor de warmteleverancier slechts uit het voorrijden en een simpele handeling (bijvoorbeeld door verzegeling of verwijdering van de afleverset) om de warmtelevering tijdelijk stop te zetten. In het geval van het definitief afsluiten van de aansluiting wordt de gehele aansluiting van de gebruiker op het warmtenet verwijderd. Dit vergt in de regel aanzienlijk meer inspanning van de leverancier dan het tijdelijk afsluiten. Met onderhavig wetsvoorstel wordt gekozen voor het reguleren op basis van werkelijke kosten voor de nieuwe elementen in de

tariefregulering zoals het afsluiten van een aansluiting. Dientengevolge is het logisch dat voor een definitieve afsluiting inclusief de verwijdering van alle fysieke infrastructuur, een hoger tarief geldt dan voor een tijdelijke afsluiting.

In veel gevallen is de gebruiker tevens de eigenaar van het gebouw. In de gevallen waarin de gebruiker niet de eigenaar van het gebouw is, zal de eigenaar van het gebouw altijd moeten instemmen met het definitief verwijderen van een aansluiting.

De leden van de *SP-fractie* vroegen naar de voorwaarden voor de beëindiging van de leveringsovereenkomst wanneer die zouden leiden tot een «aanzienlijk nadeel» voor een andere gebruiker en de motiveringsplicht daarvan in artikel 3c van de Warmtewet.

Artikel 3c van het wetsvoorstel biedt inderdaad de mogelijkheid dat, in het geval de beëindiging van een warmteleveringsovereenkomst leidt tot een aanzienlijk nadeel voor een andere gebruiker, een leverancier kan besluiten geen gevolg te geven aan een opzegging van een warmteleveringsovereenkomst door een gebruiker. Deze bepaling vormt een uitzondering op de hoofdregel dat een gebruiker een warmteleveringsovereenkomst kan beëindigen en aan het gebruik van deze uitzondering is voor de leverancier de verplichting verbonden om deze weigering voldoende te motiveren. Dit betekent dat een leverancier zal moeten aantonen dat er sprake is van een aanzienlijk nadeel voor andere gebruikers. Zoals is aangegeven in reactie op de vragen van de leden van de D66-fractie kan een leverancier geen gebruik maken van de uitzonderingsmogelijkheid indien hij het aanzienlijk nadeel voor andere gebruikers niet voldoende kan motiveren. Op de naleving van deze bepaling wordt ten algemene toegezien door ACM. Daarnaast kan een gebruiker voor wie aan de beëindiging van de leveringsovereenkomst door de leverancier geen gevolg wordt gegeven zich wenden tot de geschillencommissie en de burgerlijk rechter voor een toetsing van deze weigering. Hiervoor gelden de gebruikelijke termijnen voor procedures bij de geschillencommissie en de burgerlijk rechter.

Voor de bepalingen van artikel 3c is voorzien in overgangsrecht voor overeenkomsten die zijn gesloten voordat deze wijziging in werking treedt. Dit overgangsrecht houdt in dat op reeds gesloten overeenkomsten het nu geldende regime van toepassing blijft (eerbiedigende werking). Leveringsovereenkomsten hebben thans veelal een lange looptijd en op basis van die looptijd zijn investeringsbeslissingen genomen en investeringsverplichtingen aangegaan door leveranciers. Indien de wijzigingen ook op deze overeenkomsten van toepassing zouden zijn, worden de betreffende leveranciers hierdoor onevenredig benadeeld. Er is geen termijn verbonden aan deze overgangsbepaling. Dit betekent dat contracten voor bepaalde tijd waar deze overgangsbepaling voor geldt kunnen worden uitgediend in overeenstemming met de bepalingen over opzegging zoals deze waren voor inwerkingtreding van deze wetswijziging.

De leden van de *SP-fractie* vroegen in hoeverre de afnemer keuzevrijheid heeft bij het aangaan van een leveringsovereenkomst voor bepaalde tijd en of er een maximale periode is benomen waarvoor deze remmende prikkel mag gelden.

Bij het aangaan van een leveringsovereenkomst voor warmte heeft een afnemer een vrije keuze over welke warmtebron hij kiest voor zijn woning. Alternatieven voor warmtevoorziening via een warmtenet kan bijvoorbeeld zijn een all-electric oplossing met een warmtepomp. Een aansluiting op het gasnet zal niet in alle gevallen mogelijk zijn. Onderhavig wetsvoorstel voorziet in een overgangsregeling dat bestaande contracten voor bepaalde tijd blijven gelden voor de gehele contractduur, ook als die bijvoorbeeld 20 jaar is. De reden hiervoor is dat investeringsbeslissingen in bestaande situaties zijn genomen op basis van bijbehorende gesloten leveringsovereenkomsten en dat een vroegtijdige wijziging van deze contracten een onevenredig nadeel voor de leverancier zouden kunnen opleveren. Indien een overeenkomst van bepaalde duur afloopt, zal de nieuwe overeenkomst tussen de leverancier en afnemer vervolgens wel moeten voldoen aan onderhavig wetsvoorstel.

De leden van de *ChristenUnie-fractie* vroegen naar de maximumtarieven voor afsluiten die gebaseerd zijn op de werkelijke kosten en hoe wordt voorkomen dat met name kleine

warmtebedrijven te maken krijgen met de situatie dat de werkelijke kosten niet overeenkomen met het landelijk gemiddelde.

Het is de verwachting dat de werkelijke kosten voor het afsluiten van een aansluiting op een warmtenet niet sterk uiteen zullen lopen, ook niet voor kleine warmtebedrijven. Onderhavig wetsvoorstel maakt namelijk een uitsplitsing tussen de kosten voor de leverancier in verband met de inspanning van het (al dan niet tijdelijk) afsluiten van de aansluiting en het beëindigen van de leveringsovereenkomst. De kosten van tijdelijk of definitief afsluiten bestaan uit grotendeels dezelfde fysieke handelingen bij alle warmteleveranciers en zullen vergelijkbare kosten veroorzaken. De financiële gevolgen van het beëindigen van een leveringsovereenkomst door een afnemer kunnen echter wel uiteenlopen, afhankelijk van de specifieke situatie en business case van een bepaald warmteproject. Er bestaat dus voor wat betreft de maximumtarieven voor afsluiting geen noodzaak om onderscheid te maken naar regionale verschillen.

De leden van de *ChristenUnie-fractie* vroegen welke keuzevrijheid een afnemer heeft bij het aangaan van een overeenkomst van bepaalde tijd.

Voor de beantwoording van deze vraag verwijs ik naar het antwoord op de vragen van de leden van de SP-fractie over keuzevrijheid van de afnemer bij het aangaan van een leveringsovereenkomst voor bepaalde tijd.

4.6 Ruimte voor variatie in leveringstarieven

Afnemers hebben op dit moment geen enkele keuzevrijheid in tarieven. Zij zitten zowel vast aan een monopolist als aan één aangeboden tarief. Het aanbieden van meer variatie in afnemercontracten zou met het oog op het bieden van keuzemogelijkheden aan afnemers, het stimuleren van energiebesparing en het stimuleren van innovatieve producten en diensten positieve impulsen kunnen geven. Het zou ook meer recht kunnen doen aan de variatie in warmtelevering (verschillende soorten warmtebronnen, grote en kleine warmtenetten, verschillende temperatuurniveaus etc.) en kan leveranciers meer zekerheid bieden over hun bedrijfsvoering.

De Warmtewet staat daar op dit moment aan in de weg. Daarin is geregeld dat de warmteleverancier voor de levering van warmte niet meer in rekening mag brengen dan de maximumprijs voor warmte. De leverancier mag wel een lager tarief in rekening brengen. De maximumprijs wordt bovendien jaarlijks bijgesteld. Verder is in de Warmtewet bepaald dat een leverancier zich onthoudt van iedere vorm van ongerechtvaardigd onderscheid jegens zijn verbruikers. Dit betekent dat de leverancier geen verschillende tarieven mag hanteren bij zijn verbruikers als daar geen gerechtvaardigde reden voor is.

Leveranciers ervaren de Warmtewet als belemmerend omdat er vanwege de non-discriminatie bepaling van artikel 2, vierde lid, van de Warmtewet slechts in beperkte mate gevarieerd kan worden in de tarieven. Op grond van dit artikel moet een leverancier zich immers onthouden van iedere vorm van ongerechtvaardigd onderscheid jegens zijn verbruikers. Hierdoor wordt de huidige tariefsystematiek door leveranciers als een keurslijf ervaren. Vanuit de leveranciers bestaat juist de roep om meer te mogen variëren. Bovendien beperkt de jaarlijkse vaststelling van de maximumprijs, die gebaseerd is op de gasprijs, de mogelijkheden voor tariefdifferentiatie. Een voorbeeld hiervan is dat het voor een leverancier op dit moment niet mogelijk is om een vast tarief, dat onder de maximumprijs ligt, voor meerdere jaren aan te bieden. Hierbij loopt hij immers het risico dat door daling van de gasprijs blijkt dat het tarief dat oorspronkelijk onder het maximum lag, in een van de volgende jaren plotseling boven het maximum uitkomt en daarmee in strijd is met de wet.

Dit wetsvoorstel beoogt leveranciers, binnen strikte voorwaarden, in de gelegenheid te stellen om tarieven aan te bieden naast en in afwijking van het wettelijke maximumtarief. De leverancier is dus verplicht om bij het aangaan van een overeenkomst of vernieuwing van een bestaande

overeenkomst de afnemer in ieder geval een tarief aan te bieden dat niet hoger is dan het wettelijke maximumtarief. Gezien het feit dat er in de warmtemarkt sprake is van gebonden afnemers wordt het aanbieden van leveringstarieven die afwijken van de standaard (met kans op hogere warmterekening) alleen toegestaan indien de desbetreffende afnemer hier vrijwillig en op basis van volledige transparantie voor kiest.

Het kabinet beoogt hiermee meer keuzevrijheid voor afnemers te realiseren en de creativiteit in de sector te stimuleren, waardoor de ontwikkeling van nieuwe initiatieven voor collectieve warmtelevering bevorderd wordt. Vanuit de praktijk is aangegeven dat onder meer behoefte bestaat aan het aanbieden van de volgende tariefsoorten (niet-limitatieve opsomming):

- de klant krijgt de mogelijkheid om de vaste kosten voor een aantal jaar af te kopen en betaalt vervolgens alleen een variabel tarief;
- het tarief (variabel en/of vast) wordt voor meerdere jaren vastgesteld, of
- lagere vaste kosten en een hoger variabel tarief (en vice versa).

Gezien de voorwaarde dat een afnemer altijd kan kiezen voor het wettelijke maximumtarief, verwacht het kabinet dat het toestaan van tariefdifferentiatie leidt tot tariefvoorstellen die aantrekkelijk zijn voor afnemers. Het kan echter wel voorkomen dat er tarieven ontstaan die hoger zijn dan de maximumprijs. Het risico bestaat dat de klant ergens voor kiest waar hij later spijt van krijgt omdat het toch niet voordelig blijkt te zijn. Zeker als er veel verschillende pakketten worden aangeboden, kan het voor de klant onoverzichtelijk zijn. De leverancier moet de klant dan ook vooraf heel goed informeren over de consequenties van zijn keuze en het moet voor hem duidelijk zijn dat hij ook voor de maximumprijs kan kiezen. Het moet voor de klant ook volledig duidelijk zijn of, en zo ja wanneer, hij op een later moment opnieuw kan kiezen voor de maximumprijs.

In het consumentenrecht is al een groot aantal bepalingen opgenomen ter bescherming van de consument. Deze zijn ook van toepassing op warmteleveranciers. Zo is bijvoorbeeld al geregeld dat een consument een bedenktijd van 14 dagen heeft. ACM is op grond van de «Wet handhaving consumentenbescherming» toezichthouder op het consumentenrecht. ACM heeft hier tot nu toe nog niet actief toezicht op gehouden bij warmteleveranciers omdat het om een monopolist gaat die slechts één tarief hanteert. Deze regels worden echter belangrijker als de warmteleverancier meerdere pakketten gaat aanbieden. In aanvulling op het consumentenrecht bevat dit wetsvoorstel in artikel 5a, tweede lid, een bepaling om bij of krachtens algemene maatregel van bestuur eisen te stellen aan het aanbod, zoals transparantie-eisen voor leveranciers die beogen te voorkomen dat verbruikers verkeerd of onvoldoende worden voorgelicht en daardoor voor een pakket kiezen dat voor hen niet voordeliger is. Uitgangspunt hierbij is dat voor de consument duidelijk moet zijn dat hij ook voor de maximumprijs kan kiezen en welke consequenties het kan hebben als de consument voor een andere tariefsoort kiest.

Het kabinet vindt het wenselijk dat de sector met dit wetsvoorstel meer ruimte krijgt om de aantrekkelijkheid van collectieve warmtelevering als product te vergroten en nieuwe initiatieven te ontwikkelen. Tegelijkertijd blijven de leveranciers monopolisten en om die reden zijn nadere voorwaarden aan deze nieuwe bevoegdheid gewenst. Het is voor alle partijen van belang dat er geen wirwar van onoverzichtelijke product- en tariefaanbiedingen ontstaat, omdat dit potentieel een averechts effect kan hebben en de aantrekkelijkheid van en het vertrouwen in het product kan verminderen. De nadere voorwaarden worden in de onderliggende regelgeving bij deze wet verder uitgewerkt.

Het non-discriminatiebeginsel van artikel 2, vierde lid, van de Warmtewet voorkomt dat tussen verbruikers onderscheid wordt gemaakt op basis van ongerechtvaardigde gronden. Deze bepaling werkt ook door in tariefstelling door leveranciers. Het dwingt leveranciers om gelijke gevallen op dezelfde wijze te behandelen, tenzij een onderscheid tussen gelijke gevallen objectief gerechtvaardigd kan worden. Dit is van belang bij monopolie-situaties, omdat een gebonden verbruiker niet kan switchen naar een andere leverancier. Hij zit als het ware vast in deze situatie en daarom is het van belang dat expliciet wordt gewaarborgd dat hij op eerlijke wijze wordt behandeld door de monopolist.

Het is wenselijk om de non-discriminatiebepaling in artikel 2, vierde lid, van de Warmtewet te behouden. In deze bepaling wordt het algemene rechtsbeginsel van het recht op gelijke behandeling geëxpliciteerd voor toepassing op de warmtemarkt en hiermee kunnen excessen bij tariefdifferentiatie worden voorkomen. Om tariefdifferentiatie zoals beoogd in dit wetsvoorstel mogelijk te maken, is evenwel van belang dat de non-discriminatiebepaling ruim wordt uitgelegd. In het kader van de evaluatie van de Warmtewet is voorgesteld om in de regelgeving gevallen op te nemen waar in ieder geval sprake is van een gerechtvaardigd onderscheid. Ook heeft een aantal partijen in de consultatie de vraag gesteld of het wetsvoorstel wel tot beoogde effecten in de praktijk zal leiden, omdat de non-discriminatiebepaling van artikel 2, vierde lid, van de Warmtewet niet gewijzigd wordt.

Het aanpassen van de non-discriminatiebepaling en het expliciteren van gevallen waar in ieder geval sprake is van een gerechtvaardigd onderscheid is echter niet noodzakelijk. De huidige formulering van artikel 2, vierde lid, van de Warmtewet biedt, indien het artikel voldoende ruim wordt uitgelegd, namelijk al voldoende ruimte om onderscheid te maken.

Artikel 2, vierde lid, van de Warmtewet bepaalt dat een leverancier zich onthoudt van iedere vorm van ongerechtvaardigd onderscheid jegens zijn verbruikers. In het licht van de vaste jurisprudentie omtrent de toepassing van het gelijkheidsbeginsel past een rechter of een uitvoeringsinstantie het beginsel in twee stappen toe. In de eerste plaats moet worden beoordeeld of er sprake is van een onderscheid. Daartoe moet eerst worden gezien of er sprake is van gelijke gevallen. Als er sprake is van gelijke gevallen moet worden gezien of deze gevallen ongelijk behandeld worden (of er een onderscheid gemaakt wordt). Pas als is vastgesteld dat er sprake is van gelijke gevallen die ongelijk behandeld worden, is de vraag aan de orde of dit onderscheid gerechtvaardigd is. Bij de beoordeling van de aangedragen rechtvaardiging is daarbij van belang dat een onderscheid objectief gerechtvaardigd is.

De bewijslast voor het onderbouwen van voorstellen voor tariefdifferentiatie ligt nadrukkelijk bij de leverancier. Het is aan de leverancier om aan te tonen dat er geen sprake is van een onderscheid in gelijke gevallen of dat er goede (objectieve) gronden zijn waarmee kan worden gerechtvaardigd dat sprake is van een onderscheid.

Wanneer kan worden aangetoond dat twee gevallen op grond van objectieve gronden niet gelijk zijn dan komt de beoordelende instantie niet toe aan de vraag of er sprake is van een onderscheid en of dit onderscheid gerechtvaardigd is. Het kabinet kan zich goed voorstellen dat er gronden zijn om te stellen dat bij warmtelevering in meerdere situaties, waarbij de groep verbruikers duidelijk te onderscheiden is van de overige verbruikers van de leverancier, sprake is van gevallen die niet gelijk zijn. Zonder limitatief te zijn worden hier een paar voorbeelden genoemd:

- de warmte die wordt geleverd is afkomstig van verschillende soorten productie-installaties; aan de productie van warmte met behulp van een gasinstallatie hangt bijvoorbeeld een ander kostenplaatje dan aan de productie van warmte door middel van een WKO-installatie;
- woningen van verbruikers bevinden zich in dezelfde straat, maar de ene woning bevindt zich in een appartementencomplex en de andere is een eengezinswoning waardoor er andere kosten gepaard gaan met de levering van warmte, of
- woningen van verbruikers bevinden zich in twee verschillende wijken die op verschillende momenten aangelegd zijn en waarbij de netten duidelijk afgebakend zijn.

Wanneer er sprake is van gelijke gevallen en de leverancier in de tarieven een onderscheid maakt tussen deze gevallen, is dit toegestaan indien dit onderscheid objectief gerechtvaardigd is. Het is aan de uitvoeringsinstantie en vervolgens aan de rechter om deze door de leverancier aangedragen gronden te toetsen. Beoordeeld moet worden of deze gronden de inbreuk op het gelijkheidsbeginsel objectief kunnen rechtvaardigen. Een voorbeeld van een situatie waarin naar mening van het kabinet sprake kan zijn van een objectief gerechtvaardigd onderscheid is een situatie waarin een leverancier een pilot wil doen om te onderzoeken of een bepaald tariefaanbod aansluit op de behoefte van afnemers. Dit zou een leverancier vorm kunnen geven door dit aanbod aan slechts een beperkt deel van de afnemers in een (nieuwe) wijk te doen. Dit omdat hij eerst

een inschatting in de praktijk wil maken van de effecten voor zowel de afnemers als voor zijn eigen business-case. Dit kan naar het oordeel van het kabinet een rechtvaardiging vormen voor het niet aanbieden van hetzelfde tarief aan andere verbruikers in gelijke omstandigheden. De leverancier moet daarbij een aantal zaken goed onderbouwen zoals wat het doel van de pilot is, waarom hij deze beperkte groep afnemers heeft geselecteerd, hoe hij het succes van de pilot meet, wat hij met de resultaten van de pilot gaat doen etc.

Andere mogelijke voorbeelden betreffen woningen uit verschillende bouwjaren in dezelfde straat of wijk die op een ander moment aangesloten worden op het warmtenet of situaties waarbij de warmtevoorziening voor een groep (bestaande) verbruikers in zijn geheel wordt gewijzigd, zoals tijdens een renovatie.

Nota n.a.v. het verslag [p. 33-34]

4.6 Ruimte voor variatie in leveringstarieven

De leden van de *VVD-fractie* vroegen aan welke nadere voorwaarden wordt gedacht indien gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om tarieven aan te bieden die afwijken van het wettelijk maximumtarief. Tevens vroegen zij of deze uitwerking bij de beide Kamers wordt voorgehangen en zo, ja op welke termijn het ontwerp tegemoet kan worden gezien.

De nadere voorwaarden die worden ingevuld in het Warmtebesluit en de Warmteregeling richten zich op transparantie ten behoeve van een goed inzicht in de gevolgen van de keuze voor een tarief dat afwijkt van het wettelijk maximumtarief en een goede vergelijkbaarheid van de aanbiedingen van de leverancier. In het bijzonder wordt de leverancier verplicht om de verbruiker er in heldere bewoordingen op te wijzen dat hij, bij aanvaarding van het aanbod, gedurende de looptijd van de te sluiten overeenkomst geen beroep kan doen op de bescherming van de maximumprijsbepaling in artikel 5 van de wet.

Het Warmtebesluit zal worden voorgehangen in beide Kamers. De regering verwacht dat de Kamers het ontwerp kort voor het eind van het jaar tegemoet kan zien. Voor de Warmteregeling is niet voorzien in een voorhangprocedure, dit omdat een voorhangprocedure gelet op de aard van de regels die in een ministeriële regeling worden opgenomen niet voor de hand ligt. Het gaat bij ministeriële regelingen namelijk om voorschriften van administratieve aard, uitwerking van de details van een regeling, voorschriften die dikwijls wijziging behoeven en voorschriften waarvan te voorzien is dat zij mogelijk met grote spoed moeten worden vastgesteld.

De leden van de *ChristenUnie-fractie* vroegen of sprake is van een voldoende transparante markt en een sterke positie van de afnemer om tariefdifferentiatie toe te passen. Het gaat immers om een markt met een monopolist en bovendien is de prijsontwikkeling moeilijk te voorspellen, aangezien deze onder meer afhankelijk is van de ontwikkeling van de gasprijs.

In de eerste plaats zijn leveranciers altijd verplicht om een verbruiker een aanbod te doen om warmte af te nemen tegen de het maximaal het wettelijk maximumtarief. De verbruiker heeft dus altijd de mogelijkheid om te kiezen voor de bescherming die de Warmtewet biedt. Daarnaast voorziet het wetsvoorstel in de mogelijkheid om nadere regels te stellen aan de aanbiedingen van de leverancier. Het gaat hierbij vooral om eisen ten aanzien van transparantie en een goede vergelijkbaarheid van de aanbiedingen. Deze zogenaamde transparantie-eisen worden ingevuld in het Warmtebesluit en de Warmteregeling.

4.7 Afleversets

Een afleverset vormt de verbinding tussen het centrale warmtenet van een warmteleverancier en de binneninstallatie van een afnemer (individuele afleverset) of tussen het centrale warmtenet en

het in pandig leidingstelsel (collectieve afleverset). Het vormt een essentieel onderdeel van de infrastructuur die benodigd is om afnemers aan te sluiten op een warmtenet. In dit voorstel is vastgelegd dat het installeren en onderhouden van een afleverset voorbehouden blijft aan de warmteleverancier. Dit geldt zowel voor een individuele als een collectieve afleverset. Anderen dan de leverancier, of installateurs in opdracht van de leverancier, zijn niet bevoegd om deze activiteiten uit te voeren. Hier liggen twee hoofdoverwegingen aan ten grondslag, te weten de borging van de veiligheid van afnemers en het garanderen van een goed functionerend warmtenet.

In beginsel streeft het kabinet naar het voorkomen van marktregulering als gevolg waarvan de keuzevrijheid van consumenten wordt ingeperkt en positieve effecten die gepaard gaan met goed werkende markten, zoals lagere prijzen en innovatief vermogen, niet materialiseren. Dit geldt ook voor de markt voor afleversets en het feit dat de markt vooralsnog niet wordt vrijgegeven is dan ook de uitkomst van een afweging waarbij ook de potentiële voordelen van een vrije markt zijn meegenomen.

Een aantal afnemers en installateurs heeft aangegeven voorstander te zijn van een vrije markt voor afleversets, omdat er dan keuzevrijheid voor installateur en afleverset ontstaat. Hierdoor ontstaat er ruimte voor afnemers om bewust te kiezen voor een afleverset die het beste past bij hun wensen en zal de toegenomen concurrentiedruk onder leveranciers van afleversets resulteren in lagere prijzen. Vrijgeven van de markt zou een manier zijn om tegemoet te komen aan het door afnemers geuite bezwaar dat leveranciers geregeld een te hoge prijs in rekening brengen voor de huur en onderhoud van afleversets. Een vrijgegeven markt zou bovendien het innovatief vermogen kunnen versterken. Daarentegen zouden in een vrije markt de schaalvoordelen, zoals deze nu worden bereikt door grootschalige inkoop door warmteleveranciers, mogelijk kleiner zijn. Als het effect van de huidige schaalvoordelen groter is dan het drukkende effect dat uitgaat van toegenomen concurrentiedruk, dan kan het ook zo zijn dat afnemers een hogere prijs moeten betalen voor een afleverset.

Het kabinet is zich er echter bewust van dat afleversets goederen zijn die, indien zij niet deugdelijk worden geïnstalleerd of onderhouden, potentieel gevaarlijk kunnen zijn. Het gaat immers om transport van water met een zeer hoge temperatuur in een hoofdzakelijk huiselijke omgeving. Er is een aantal gevallen bekend van lekkages waarbij een aanzienlijke hoeveelheid heet water vrij is gekomen. Gegeven het feit dat er op dit moment onvoldoende zicht bestaat op de risico's die zich kunnen voordoen als andere partijen dan de leverancier of de installateurs aan wie door hen een opdracht wordt verleend, de vrijheid krijgen afleversets te installeren of onderhouden, kiest het kabinet ervoor deze verantwoordelijkheid vooralsnog exclusief neer te leggen bij de leveranciers.

De tweede motivering om de verantwoordelijkheid voor de installatie en het onderhoud van afleversets bij de leverancier te leggen, volgt uit de rol die de afleverset speelt in de systeemoptimalisatie van de warmte-infrastructuur. Ondeugdelijk geïnstalleerde of onderhouden afleversets kunnen nadelige gevolgen hebben voor andere afnemers en het functioneren van het systeem in zijn geheel. Dit is onder andere het gevolg van het feit dat er in een warmtenet sprake is van een retourstroom, waarmee een warmtenet zich onderscheidt van bijvoorbeeld het elektriciteits- of gasnet. Waar een leverancier een prikkel ervaart om de afleverset op een zo optimaal mogelijke manier in te regelen, is deze prikkel voor individuele afnemers minder sterk aanwezig, temeer omdat deze niet altijd direct nadeel ondervinden van een niet optimaal afgestelde afleverset.

Het garanderen van een optimaal functionerend warmtenet is de verantwoordelijkheid van de leverancier. Deze moet er daarom vanuit kunnen gaan dat alle componenten die van invloed zijn op het functioneren van het warmtenet naar behoren zijn geïnstalleerd en onderhouden. Door de verantwoordelijkheid van de afleverset bij de leverancier te leggen, kan deze hier invulling aan geven en draagt deze de consequenties indien de installatie of onderhoudsplicht niet naar behoren wordt ingevuld. Doordat de leverancier verantwoordelijk is voor alle op het warmtenet aangesloten afleversets kan deze ook op grotere schaal in een keer nieuwe, efficiëntere afleversets installeren

wanneer deze op de markt komen en als gevolg van dit schaalvoordeel het functioneren van het warmtenet verder optimaliseren.

In reactie op de consultatie hebben meerdere partijen opmerkingen gemaakt over het monopolie van de leveranciers voor de afleversets. Deze opmerkingen bevatten zowel argumenten voor als tegen het monopolie in de wet. Een eenduidig beeld ontstaat hieruit niet, noch over de risico's noch over de voordelen voor prijsvorming en innovatie als de markt vrijgegeven zou worden. Op grond hiervan houdt het kabinet vast aan de huidige situatie.

Een andere manier om tegemoet te komen aan de klachten van afnemers over de prijzen die leveranciers in rekening brengen voor afleversets, is het invoeren van tariefregulering. Dit wetsvoorstel voorziet hierin. Volgens de huidige Warmtewet mogen de leveranciers de redelijke kosten voor het beschikbaar stellen van een afleverset in rekening brengen. Hier is veel kritiek op gekomen. Het blijkt voor zowel de geschillencommissie als de toezichthouder ACM heel lastig te toetsen of de kosten redelijk zijn. Het uitgangspunt bij de beoordeling van een redelijke prijs door de toezichthouder zijn de «gemaakte kosten» in het individuele geval. Dit stuit op problemen in de uitvoering en handhaving. De «gemaakte kosten» zijn in de meeste gevallen niet eenduidig te bepalen, waardoor handhaving niet kan plaatsvinden. Voor de bepaling van «gemaakte kosten» is ten eerste een eenduidige definitie nodig welke kosten precies meegenomen moeten worden. Die eenduidige definitie is niet te geven omdat dit per situatie kan verschillen. Ten tweede moeten die kosten ook eenduidig uit de administratie te halen zijn. Dit is vaak het grootste probleem, omdat die kosten vaak niet apart geregistreerd worden. Toezicht op basis van een redelijke prijs leidt daarom niet tot effectief toezicht. De gebruiker blijft in de meeste gevallen onbeschermd.

Omdat de redelijkheid van de prijs van de afleverset niet afdoende kan worden getoetst wordt de afnemer onvoldoende beschermd. Het kabinet is om deze reden, en gezien de hierboven onderbouwde keuze om vast te houden aan het monopolie van leveranciers op het beschikbaar stellen van een afleverset aan gebruikers, van mening dat het instellen van een wettelijke maximumtarief voor een afleverset een goede en wenselijke manier is om de afnemer te beschermen. Met een maximumtarief (gebaseerd op gemiddelde kosten of een andere referentie) zijn uitvoering en handhaving veel minder problematisch. Belangrijke verschillen met een redelijke prijs in een individueel geval zijn dat de «discussie» over het maximumtarief vooraf wordt gevoerd, dat ACM niet gebonden is aan de informatie van leveranciers om het maximumtarief te bepalen, en dat de maximumtarieven vooraf vastliggen hetgeen leidt tot effectiever toezicht en beschermde gebruikers. Een ander relevant verschil met de «redelijke kosten» benadering is dat bij een maximumtarief meer vrijheid is om andere gegevens dan van een specifieke leverancier te gebruiken voor een objectieve vaststelling van het tarief. Het resultaat hiervan zijn maximumprijzen die vooraf vaststaan en gelijk zijn bij alle leveranciers. Gebruikers weten van tevoren wat hun rechten zijn en bij klachten kan de geschillencommissie en ACM snel handhaven, omdat er een vastgelegde norm is. Ook de leverancier heeft bij voorbaat zekerheid over inkomsten. ACM betreft belanghebbenden waaronder leveranciers en afnemersorganisaties bij de besluitvorming over de maximumtarieven. De leveranciers en de afnemersorganisaties kunnen in bezwaar gaan op het besluit van de maximumtarieven. Hun rechten zijn derhalve ook geborgd.

Er zijn grote prijsverschillen tussen verschillende categorieën afleversets. Hierbij is bijvoorbeeld te denken aan verschillen tussen verschillende categorieën individuele en collectieve afleversets, zoals afleversets die alleen geschikt zijn voor ruimteverwarming, afleversets die alleen geschikt zijn voor verwarming van tapwater en afleversets die geschikt zijn voor zowel ruimteverwarming als verwarming van tapwater. Daarnaast kunnen de verschillende categorieën afleversets beschikken over een of meerdere aanvullende functionaliteiten. Ook dit kan een prijsverschil rechtvaardigen. Dit wetsvoorstel biedt daarom de mogelijkheid om verschillende maximumtarieven vast te stellen.

Voor alle categorieën individuele en collectieve afleversets kan met behulp van een referentiesituatie een maximumtarief worden vastgesteld. De maximumtariefssystematiek biedt voorts de mogelijkheid om eventuele aanvullende functionaliteiten, zoals bijvoorbeeld een

warmtewisselaar, elektronische regelelektronica bij warm tapwater, CW-waarde hoger dan 4 bij warm tapwater, vermogen en levering van koude bij WKO installaties, te verwerken in het bij de afnemer in rekening te brengen tarief. Op deze manier ontstaat een afgebakend aantal verschillende maximumtarieven. Dit biedt de gewenste duidelijkheid voor zowel de leverancier als de gebruiker, waarmee geschillen, handavingsverzoeken en juridische procedures worden voorkomen. Als er toch een geschil ontstaat, kan de geschillencommissie in individuele gevallen toetsen of de door de leverancier in rekening gebrachte kosten voor de afleverset vallen binnen de kaders van de maximumtariefssystematiek. Omdat de markt zich zal ontwikkelen en prijzen zullen veranderen zullen de maximumtarieven periodiek opnieuw moeten worden vastgesteld.

Omdat invoering van een maximumtarief voor afleversets een nieuw element in de tariefregulering is, worden de (gemiddelde) werkelijke kosten gebruikt als maatstaf voor het vaststellen van het maximumtarief, zoals in de paragraaf over tariefregulering is toegelicht.

Nota n.a.v. het verslag [p. 34-35]

4.7 Afleversets

De leden van de *VVD-fractie* zijn kritisch op het voornemen de markt niet de mogelijkheid te geven te innoveren op het gebied van afleversets. Deze leden vroegen of kosteneffectiviteit, innovatie en veiligheid niet hand-in-hand kan gaan en vroegen hoe de regering de mogelijke ontwikkeling van de markt op dit vlak ziet.

Verder vroegen deze leden of er onderzoek wordt gedaan naar de risico's die zich kunnen voordoen als andere partijen dan de leverancier of de installateur de vrijheid krijgen afleversets te installeren of onderhouden. Daarbij vroegen deze leden in hoeverre de markt voor afleversets toch op korte termijn verder kan worden geopend door een beperktere vorm van regulering, normering dan wel een systeem van accreditatie. Verder vroegen deze leden het vrijgeven van de markt specifiek mee te nemen bij de evaluatie.

In de Warmtewet is de keuze gemaakt om de verantwoordelijkheid voor installatie en onderhoud van de afleverset exclusief bij de leverancier te leggen. Aan deze keuze liggen twee overwegingen ten grondslag. In de eerste plaats het belang van het waarborgen van de veiligheid en in de tweede plaats het effect van afleversets op de stabiliteit en optimalisatie van het warmtenet. Naar aanleiding van de evaluatie van de Warmtewet is bezien of er voldoende aanleiding is om de markt op dit punt vrij te geven. Daarbij is geconstateerd dat er geen eenduidig beeld bestaat over risico's en voordelen van het vrijgeven van de markt voor afleversets. De regering gaat er vanuit dat ook in een situatie waarbij de leverancier exclusief verantwoordelijk is voor de afleversets wel degelijk aandacht zal blijven voor innovatie en kosteffectiviteit. Er is geen specifiek onderzoek gedaan naar de risico's die zich kunnen voordoen bij het vrijgeven van de markt van afleversets. Mede gelet op het ook door de regering onderschreven belang van een vrije markt sluit de regering het op termijn en onder voorwaarden vrijgeven van de markt niet uit. Bij een nieuwe evaluatie van de Warmtewet zal hieraan specifiek aandacht worden besteed.

De leden van de *D66-fractie* vroegen de regering of zij kan bevestigen dat niet alleen de hoge temperatuur, maar vooral ook de hoge druk voor gevaar zorgt, waardoor installatie van de afleverset zorgvuldig moet gebeuren.

Het gaat bij de afleverset inderdaad om risico's als gevolg van een combinatie van hoge temperatuur en hoge druk.

De leden van de *ChristenUnie-fractie* vroegen een toelichting op het besluit om levering van afleversets te beperken tot de warmteleverancier. Deze leden vroegen waarom de veiligheid niet

gebaat is bij het vrijgeven van de markt voor afleversets en waarom de situatie bij afleversets afwijkt van bijvoorbeeld de installatie en het onderhoud van een cv-ketel.

Zoals aangegeven in de memorie van toelichting spelen afleversets een belangrijke rol bij het optimaal functioneren van het warmtenet als geheel. Een niet goed werkende of afgestelde afleverset kan nadelige gevolgen hebben voor het functioneren van het warmtenet in zijn geheel zonder dat dit direct nadelige gevolgen hoeft te hebben voor de individuele verbruiker achter de betreffende afleverset. Dit brengt met zich mee dat er voor een individuele verbruiker geen of hooguit een beperkte prikkel is om bij de aanschaf, het onderhoud en de regeling van de afleverset rekening te houden met de gevolgen voor de werking van het warmtenet. Deze situatie onderscheidt zich van de aanschaf en het onderhoud van een CV-ketel, waarvoor geldt dat een niet goed functionerende of afgestelde ketel geen gevolgen heeft voor de het optimaal functioneren van het gasdistributienet.

De leden van de *SP-fractie* vroegen of door de gecreëerde monopolie positie ten aanzien van afleversets nieuwe ontwikkelingen zullen uitblijven.

Zoals in de memorie van toelichting is aangegeven is de regering zich bewust van de potentiële voordelen van een vrije markt. De keuze om de markt vooralsnog niet vrij te geven is de uitkomst van een afweging waarbij ook die voordelen zijn meegenomen. De regering gaat er daarbij vanuit dat ook in een situatie waarbij de leverancier exclusief verantwoordelijk is voor de afleversets wel degelijk aandacht zal blijven voor innovatie en nieuwe ontwikkelingen, omdat dit ook in het belang is van de leverancier.

De leden van de *SP-fractie* lazen in de memorie van toelichting dat de regering de keuze voor het niet vrijgeven van de markt mede heeft gemaakt vanwege de verschillende en tegenstrijdige reacties vanuit het veld. Deze leden vroegen zich in dat kader af of deze patstelling nu niet eerder een reden is om een gedegen onderzoek naar de beprijzing van afleversets te doen.

De regering heeft er voor gekozen om de keuze voor het niet vrijgeven van de markt van afleversets te combineren met de introductie van maximumprijsregulering op basis van de werkelijke kosten van verschillende soorten afleversets. Genoemde maximumprijs zal door ACM worden vastgesteld op basis van onafhankelijke gegevens. Het wetsvoorstel voorziet dus in onderzoek naar de kostprijs van afleversets.

4.8 Verantwoordelijkheid voor inbandige warmtenetten

In situaties van blokverwarming waarbij warmte door een externe warmteleverancier via het inbandig leidingstelsel van de gebouweigenaar geleverd wordt aan verbruikers zijn knelpunten signaleerd met betrekking tot de verantwoordelijkheid voor het onderhoud van deze inbandige warmtenetten. De externe warmteleverancier is in deze gevallen op grond van de Warmtewet verantwoordelijk voor de levering van warmte en het uitkeren van storingscompensatie indien deze levering onderbroken wordt. Daarmee werd de externe warmteleverancier indirect verantwoordelijk gesteld voor het onderhoud van het inbandig leidingstelsel. De externe warmteleverancier is echter niet de eigenaar van het inbandig leidingstelsel en de individuele aansluiting van de verbruiker daarop, en uit dien hoofde niet bevoegd om onderhoud te plegen aan het inbandig leidingstelsel en de individuele aansluiting van de verbruiker daarop. De warmteleverancier was afhankelijk van de bereidheid van de gebouweigenaar om te komen tot afspraken over het onderhoud van het inbandig leidingstelsel en de individuele aansluiting van de verbruiker daarop en de verantwoordelijkheid voor de kosten daarvan. Gebouweigenaren bleken daar in de praktijk veelal niet toe bereid en de in de Warmtewet ingebouwde prikkel in de vorm van de regeling voor storingscompensatie werd door gebouweigenaren niet gevoeld omdat zij de kosten van storingscompensatie in het geval van storingen in het inbandig leidingstelsel en de individuele aansluiting van de verbruiker daarop niet dragen.

Om aan deze onwenselijke situatie een einde te maken is de gebouweigenaar als partij opgenomen in de Warmtewet. De gebouweigenaar die eigenaar is van een inpandig leidingstelsel dat wordt gebruikt voor de levering van warmte aan verbruikers en de individuele aansluiting van de verbruiker daarop, wordt verantwoordelijk gesteld voor het onderhoud van dit net en deze aansluiting. Daarmee is de gebouweigenaar ook verantwoordelijk voor de kosten die gepaard gaan met dit onderhoud. Dit is het in dit wetsvoorstel gehanteerde uitgangspunt. Wel is tevens bepaald dat het de gebouweigenaar en de leverancier vrij staat om hier andere afspraken over te maken.

In situaties waarin een verbruiker woont of gevestigd is in een complex dat wordt verwarmd door warmte geleverd door een externe warmteleverancier levert de externe warmteleverancier die warmte veelal aan de verbruiker via het inpandig leidingstelsel van de gebouweigenaar. De verbruiker is in dat geval niet zelf aangesloten op het warmtenet van de leverancier, maar op het inpandig leidingstelsel van de gebouweigenaar. Wanneer deze verbruiker wil worden afgesloten moet er een afsluiting plaatsvinden van het inpandig leidingstelsel van de gebouweigenaar, niet van het warmtenet van de leverancier. Het verzoek om afsluiting van het warmtenet wordt echter gericht aan de leverancier waarmee de verbruiker een warmteleveringsovereenkomst heeft. De gebouweigenaar is geen partij bij de warmteleveringsovereenkomst tussen de verbruiker en de warmteleverancier. De leverancier is, tenzij hij hierover met de gebouweigenaar afspraken heeft gemaakt, niet bevoegd om het gebouw binnen te gaan en de binneninstallatie van de verbruiker af te sluiten van het inpandig leidingstelsel.

Om te verzekeren dat een verbruiker ook in deze gevallen kan worden afgesloten wordt in het voorstel (artikel 3d) geregeld dat de gebouweigenaar verplicht is medewerking te verlenen aan het verzoek van een leverancier om een verbruiker af te sluiten, die is aangesloten op het inpandig leidingstelsel van de gebouweigenaar. In artikel 4a wordt voorts geregeld dat, indien de gebouweigenaar zelf de afsluiting verzorgt waar de leverancier om heeft verzocht, de leverancier de vergoeding die hij daarvoor in rekening heeft gebracht bij de verbruiker, betaalt aan de gebouweigenaar. Het gaat hierbij om een door de ACM vastgesteld tarief.

Eén van de gesignaleerde knelpunten bij de verantwoordelijkheid voor inpandige warmtenetten en de individuele aansluiting van de verbruiker daarop is de betaling van storingscompensatie. Wanneer een leverancier opdraait voor het betalen van storingscompensatie voor storingen die zich voordoen in het inpandig leidingstelsel van de gebouweigenaar en de individuele aansluiting van de verbruiker daarop mist de storingscompensatieregeling zijn doel. De regeling is immers met name bedoeld om beheerders van warmtenetten een financiële prikkel te geven om het door hen beheerde net en aansluitingen daarop op orde te houden en de leverancier is in dit geval niet de beheerder van het net en de individuele aansluitingen daarop waar de storing zich voordoet. Het ligt in dit geval voor de hand om de prikkel die met de storingscompensatieregeling beoogd wordt te verplaatsen naar de beheerder van het inpandig leidingstelsel en de daaraan verbonden individuele aansluitingen: de gebouweigenaar. Tegelijkertijd is het voor de verbruiker niet duidelijk waar een storing zich voordoet en moet worden voorkomen dat de verbruiker van het kastje naar de muur gestuurd wordt. Om deze reden wordt in de wet het uitgangspunt gehandhaafd dat de verbruiker storingscompensatie ontvangt van de leverancier, maar wordt tevens bepaald dat, indien zich een storing voordoet in het inpandig leidingstelsel van de gebouweigenaar of de individuele aansluiting van de verbruiker daarop, de gebouweigenaar verplicht is de kosten te vergoeden van de compensatie, die de leverancier als gevolg van de storing in het inpandig leidingstelsel van de gebouweigenaar moet uitkeren aan de verbruikers. Ook hier staat het de leverancier en de gebouweigenaar vrij om andere afspraken te maken over het dragen van de kosten voor storingscompensatie bij een storing in een inpandig leidingstelsel of de individuele aansluiting van de verbruiker daarop. In het geval de gebouweigenaar het onderhoud van het inpandig leidingstelsel en de individuele aansluiting van de verbruiker daarop bijvoorbeeld heeft uitbesteed aan de leverancier, ligt het voor de hand dat de leverancier ook de kosten voor de compensatie van een storing niet op de gebouweigenaar kan verhalen.

Nota n.a.v. het verslag [p. 35-36]

4.8 Verantwoordelijkheid voor inpandige warmtenetten

De leden van de *VVD-fractie* vroegen hoe voorkomen kan worden dat de warmteleverancier te lang moet wachten op een teruggave van de compensatiegelden van een gebouweigenaar.

De regering gaat er vanuit dat er naast de verplichting voor de gebouweigenaar om de door de leverancier aan de verbruiker betaalde storingscompensatie ingeval van een storing in het inpandig leidingstelsel te vergoeden geen nadere regels nodig zijn omtrent de termijn waarbinnen die vergoeding moet worden betaald.

De leden van de *VVD-fractie* zijn van mening dat het aanspreekpunt voor de compensatieregeling bij de warmteleverancier ligt en vroegen in dat kader of de regering zeker kan stellen dat, mochten er tussen een gebouweigenaar en een warmteleverancier andere afspraken worden gemaakt, de consument daar niet de dupe van is.

In het wetsvoorstel is bepaald dat de leverancier tegenover de verbruiker verantwoordelijk is voor de vergoeding van storingscompensatie. Dit staat los van welke afspraken de leverancier en de gebouweigenaar hier verder over maken.

De leden van de *CDA-fractie* vroegen of de regering kan toelichten of in het geval van het ontbreken van een rechtstreekse leveringsovereenkomst tussen de externe warmteleverancier en de verbruikers op het inpandige warmtenet, de externe warmteleverancier alleen een verzoek om afsluiting hoeft af te handelen of storingscompensatie hoeft uit te keren waar het gaat om de centrale aansluiting van de gebouweigenaar en niet voor elke individuele afnemer.

In de beschreven situatie treedt de externe warmteleverancier op als leveranciers van de gebouweigenaar en treedt de gebouweigenaar op zijn beurt op als leverancier van de individuele verbruiker. In die situatie heeft de externe warmteleverancier geen verantwoordelijkheden tegenover de individuele verbruiker. De verantwoordelijkheid van de externe warmteleveranciers beperkt zich tot de aansluiting van het externe warmtenet op de inpandige installatie van de gebouweigenaar.

4.9 Veiligheid

Verschillende afnemers hebben melding gemaakt van zorgen over de veiligheid van collectieve warmtelevering. Onder meer uit de evaluatie is gebleken dat er lekkages kunnen optreden in warmtenetten en de binneninstallatie. Hierop is een korte verkenning door een onderzoeksbureau uitgevoerd. De resultaten van deze verkenning worden gepubliceerd op de website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Deze verkenning heeft aangetoond dat er lekkages voorkomen van verschillende omvang, op verschillende plekken in het zowel het warmtenet van de leverancier als de binneninstallatie van de verbruiker en door verschillende oorzaken. Bij lekkages in de binneninstallatie vindt de lekkage vaak zijn oorzaak in de geschiktheid van het materiaal dat is gebruikt voor de binneninstallatie en onjuist onderhoud. Het aantal grote lekkages is evenwel gering.

In artikel 4 van de Warmtewet is reeds bepaald dat de leverancier al hetgeen redelijkerwijs in zijn vermogen ligt in het werk stelt om afsluiting dan wel onderbreking van de levering van warmte te voorkomen, of indien een onderbreking van de levering van warmte optreedt, deze zo snel mogelijk te verhelpen. Hiermee is de verantwoordelijkheid van de leverancier voor het onderhoud, en daarmee de veiligheid, van het Warmtenet geborgd. De resultaten van de verkenning die is uitgevoerd door het onderzoeksbureau geeft geen aanleiding om hier aanpassingen in te doen.

In de Warmtewet wordt, evenals bij elektriciteit en gas, het uitgangspunt gehanteerd dat de binneninstallatie onder de eigen verantwoordelijkheid van de eigenaar van de onroerende zaak

valt. De uitgevoerde verkenning geeft geen aanleiding om af te stappen van dit uitgangspunt. Wel wordt, om de veiligheid van de binneninstallatie te vergroten, in het voorstel een verplichting opgenomen voor de leverancier om in de leveringsovereenkomst de eisen op te nemen waar de binneninstallatie van een gebruiker moet voldoen. De leverancier is, omdat hij beschikt over de relevante technische informatie over de geleverde warmte (zoals de temperatuur en de druk waaronder deze geleverd wordt), het best in staat om aan te geven aan welke eisen de binneninstallatie van de gebruiker moet voldoen om een veilig gebruik van warmte te borgen. Het is vervolgens de verantwoordelijkheid van de eigenaar van de onroerende zaak van de gebruiker zelf om ervoor te zorgen dat de binneninstallatie aan deze eisen voldoet.

Het uitgangspunt dat de eigenaar van een warmtenet verantwoordelijk is voor het onderhoud, en daarmee de veiligheid, van het warmtenet is ook van toepassing op gebouw-eigenaren die eigenaar zijn van een in pandig leidingstelsel waarmee warmte wordt doorgeleverd aan gebruikers. Dit uitgangspunt wordt, zoals beschreven in paragraaf 4.8, met dit wetsvoorstel vastgelegd in de Warmtewet.

Verder is de afleverset een plek waar veel lekkages optreden. In dit wetsvoorstel blijven de leveranciers verantwoordelijk voor installatie en onderhoud van de afleverset. De leverancier zal dus door voldoende onderhoud lekkages in de afleverset moeten voorkomen. Dit ligt slechts anders wanneer de gebruiker zelf eigenaar is van de afleverset, in dat geval is de gebruiker zelf verantwoordelijk voor het onderhoud en de veiligheid van de afleverset.

Verdere verbetering van de veiligheid van het warmtesysteem zou zijn beslag moeten krijgen buiten de Warmtewet. Te denken valt aan richtlijnen vanuit de sector voor het ontwerp, installatie en beheer van binneninstallaties die geschikt zijn voor aansluiting op een warmtenet. Dit past bij bestaande ISSO richtlijnen die hiervoor uitgebreid moeten worden. Verder is te denken aan opleiding en mogelijk een vrijwillig keurmerk voor installateurs die aan dergelijke installaties werken.

Nota n.a.v. het verslag [p. 36]

4.9 Veiligheid

De leden van de *VVD-fractie* vroegen of de regering kan aangeven hoe het voorstel om de veiligheid van warmtenetten buiten de Warmtewet te waarborgen wordt opgepakt, en of de regering van plan is om gesprekken aan te gaan om bijvoorbeeld de bestaande ISSO richtlijnen verder uit te breiden.

In de toelichting op de Warmtewet is aangegeven hoe de verantwoordelijkheid voor de veiligheid is geregeld. Het zijn de marktpartijen die in eerste instantie hun verantwoordelijkheid moeten nemen. Indien nodig zal de overheid deze acties aanvullen.

4.10 Meting warmteproductie centrale installatie bij gebouwgebonden blokverwarming

De Warmtewet voorziet in een tariefregulering waarbij wordt uitgegaan van een tarief dat bestaat uit twee onderdelen, een vast deel en een variabel deel. Het variabele deel wordt uitgedrukt in euro per gigajoule (GJ). In situaties van gebouw gebonden blokverwarming, waarin meerdere woon -of bedrijfsruimtes in één gebouw worden verwarmd door een centrale installatie die zich in het gebouw bevindt, produceert de centrale installatie warmte die vervolgens door de leverancier geleverd wordt aan de gebruikers. Dit gebeurt doorgaans met behulp van gas, maar een centrale installatie kan bijvoorbeeld ook hout gestookt zijn. Het kan ook voorkomen dat meerdere gebouwen verwarmd worden door een centrale installatie die zich bevindt in één van deze

gebouwen of een gebouw of bouwwerk dat zich in de nabije omgeving van de te verwarmen gebouwen bevindt.

Het variabele deel van het tarief wordt door leveranciers berekend door een omrekening van de kosten van de hoeveelheid brandstof (doorgaans m³ gas) die door een centrale installatie wordt gebruikt om warmte (GJ of kW) te produceren. Wanneer er een meter is geplaatst die meet hoeveel warmte een centrale installatie produceert vindt deze omrekening plaats op basis van deze meetgegevens. Wanneer er geen meter is geplaatst moet een omrekening van brandstof naar warmte plaatsvinden die rekening houdt met de kwaliteit van de brandstof en het brandstofrendement van de betreffende centrale installatie. In de praktijk blijkt dat, wanneer niet wordt gemeten hoeveel warmte er wordt geproduceerd door de centrale installatie, er geregeld discussie ontstaat over de mate waarin rekening wordt gehouden met mogelijke inefficiëntie van de ketel. ACM adviseert leveranciers die niet kiezen voor een meter bij de centrale installatie om dit probleem te ondervangen door eenmalig advies in te winnen bij een technisch adviesbureau om de omrekening van gas (m³) naar warmte (GJ of kW) correct te bepalen. Dit laat echter onverlet dat de efficiëntie van de centrale installatie minder kan worden of kan verbeteren als gevolg van onderhoudswerkzaamheden.

Omwille van transparantie en om te voorkomen dat leveranciers en verbruikers discussie moeten voeren over de correcte omrekening naar de hoeveelheid geproduceerde warmte is in dit voorstel voor situaties van gebouw gebonden blokverwarming een verplichting opgenomen voor de leverancier om de hoeveelheid door de installatie geproduceerde warmte daadwerkelijk te meten. Hoewel deze meting in de praktijk doorgaans plaatsvindt in GJ, kan deze meting ook plaatsvinden in kW.

Als gevolg van de uitzondering in het tweede lid van artikel 1a op de beperking van de reikwijdte van artikel 1a is deze verplichting, zoals beschreven in paragraaf 4.1, ook van toepassing op leveranciers die voor het overige zijn uitgezonderd van de reikwijdte van de Warmtewet.

4.11 Warmtekostenverdeling

In de praktijk is gebleken dat het niet eenvoudig is voor partijen om afspraken te maken over het in rekening brengen van kosten voor de meting van het warmteverbruik bij het gebruik van zogenaamde warmtekostenverdelers. In situaties van blokverwarming wordt regelmatig gebruik gemaakt van warmtekostenverdelers. Dit is het geval wanneer verbruikers geen individuele afleverset met individuele warmtemeter hebben maar zijn aangesloten op een systeem van leidingen waarop op verschillende plaatsen warmtekostenverdelers zijn geplaatst ten behoeve van de verdeling van de kosten van het warmteverbruik. De Warmtewet voorziet in deze situatie niet in een afzonderlijk tarief dat rechtstreeks in rekening kan worden gebracht bij de verbruiker. Wel kan in deze gevallen het door ACM vastgestelde meettarief in rekening worden gebracht (artikel 8, vierde lid). Dit tarief is gebaseerd op het meten van het individueel verbruik met behulp van individuele meters in de gassituatie (de gasreferentie).

De kosten voor het meten van het individuele verbruik met behulp van warmtekostenverdelers zijn over het algemeen hoger dan de kosten voor het meten met behulp van een individuele meter. Indien de leverancier deze kosten niet volledig terug kan verdienen, kiest de leverancier naar alle waarschijnlijkheid voor het verdelen van de warmtekosten met behulp van een kostenverdeelsystematiek, bijvoorbeeld op basis van vierkante meters. Deze keuze is toegestaan op grond van de artikel 9 van de EED richtlijn. De EED richtlijn gaat uit van individuele gebruiksmeters waar dat technisch haalbaar en kostenefficiënt is. Indien dit niet het geval is worden individuele kostenverdelers gebruikt en indien ook dit niet kostenefficiënt is kunnen alternatieve methoden voor de meting van het warmtegebruik worden overwogen.

Het kabinet vindt het echter een onwenselijke ontwikkeling als leveranciers kiezen voor een kostenverdeelsystematiek omdat zij de kosten voor warmtekostenverdelers niet terug kunnen

verdiene. De verbruiker wordt met een kostenverdeelsysteem immers geheel niet gestimuleerd om energie te besparen, aangezien ieder inzicht in individueel gebruik ontbreekt. Het wetsvoorstel beoogt zodoende te regelen dat de kosten voor warmtekostenverdelers doorberekend kunnen worden aan de verbruikers.

Tevens wordt geëxpliciteerd dat de leverancier, wanneer het individueel verbruik van de verbruiker inzichtelijk wordt gemaakt met behulp van een warmtekostenverdeelsystematiek, aan de verbruiker de redelijke kosten voor het berekenen van het warmteverbruik door middel van een kostenverdeelsystematiek in rekening mag brengen. Eerder werden deze kosten geschaard onder het tarief voor meting met behulp van een individuele meter.

Nota n.a.v. het verslag [p. 36]

4.10 Warmtekostenverdeling

De leden van de *VVD-fractie* vroegen of de regering een mogelijkheid ziet voor uitzonderingen ten aanzien van het doorberekenen van de kosten van warmtekostenverdelers voor hele kleine ruimtes of ruimtes die weinig tot geen energie gebruiken en of in dat geval voor de gebruiker inzichtelijke wordt welk deel van de kosten dit betreft.

De regering ziet geen reden om voor de genoemde situaties uitzonderingen te maken. In de eerste plaats brengen warmtekostenverdelers in kleine ruimtes of ruimtes die weinig energie gebruiken ook kosten met zich die ingeval van een uitzondering ongedekt blijven. In de tweede plaats is niet simpel en éénduidig vast te stellen wat een kleine ruimte is of welke ruimtes weinig energie gebruiken. Zo zal in de praktijk de ene verbruiker de slaapruidtes altijd verwarmen terwijl de andere verbruiker de verwarming in slaapruidtes altijd uit heeft staan.

4.12 Correctiefactoren

Individueel verbruik van een verbruiker dat is gemeten door middel van een individuele meter, warmtekostenverdelers of een warmtekostenverdeelsystematiek geeft in de praktijk niet altijd accuraat het warmteverbruik van de verbruiker weer wanneer de verbruiker woont in een appartementengebouw. Een appartement op de hoek van de bovenste etage van een gebouw verbruikt meer warmte dan een woning die gelegen is op de middelste etage van een gebouw. Ook wanneer er door een woning transportleidingen lopen leidt leidingverlies er in de praktijk toe dat, wanneer de buurman aan het stoken is, naastgelegen woningen via muren, vloeren en plafonds verwarmd worden, zonder dat zij hiervoor hun radiatoren hoeven aan te zetten.

Om het individueel gebruik van een verbruiker dat is gemeten door middel van een individuele meter, warmtekostenverdelers of een warmtekostenverdeelsystematiek te corrigeren aan de hand van de ligging van de woonruimte in een gebouw en de gevolgen van leidingverliezen via transportleidingen konden voor inwerkingtreding van de Warmtewet correctiefactoren worden gebruikt.

Artikel 8a voorzag echter niet in de mogelijkheid om correctiefactoren toe te passen. Dit artikel is in de wet opgenomen naar aanleiding van een amendement dat tot doel had de meetverplichting uit artikel 9 van de EED richtlijn te implementeren. Dit amendement is voorgesteld en door de Tweede Kamer aangenomen voordat de tekst van de EED richtlijn definitief was vastgesteld. Op het moment dat het amendement werd voorgesteld en aangenomen bevatte artikel 9 van de EED richtlijn nog niet de mogelijkheid om correctiefactoren toe te passen.

Op grond van de uiteindelijke tekst van artikel 9 van de EED richtlijn wordt het gebruik van correctiefactoren niet uitgesloten. Artikel 9, derde lid, van de EED richtlijn voorziet in de mogelijkheid voor lidstaten om in het geval van appartementengebouwen die zijn aangesloten op

stadsverwarming of waar een eigen gemeenschappelijk verwarmingssysteem voor dergelijke gebouwen gangbaar is met het oog op een transparante en accurate berekening van het individuele verbruik, regels in te voeren voor de verdeling van de kosten van het gebruik van warmte. Waar passend bevatten deze regels richtsnoeren voor de wijze waarop de kosten van het gebruik van warmte verdeeld moeten worden.

In het kader van de aanpassingen die in de Warmtewet zijn gedaan voorafgaand aan de inwerkingtreding is afgezien van het opnemen van de mogelijkheid van het toepassen van correctiefactoren. De overweging hierbij was in de eerste plaats dat een groot deel van de warmteverliezen als gevolg van ligging en bij transportleidingen kan worden voorkomen door betere isolatie. Het mogelijk maken van het gebruik van correctiefactoren zou het beter isoleren van gebouwen en transportleidingen kunnen ontmoedigen. Een tweede overweging was dat het energieverbruik van de woning een factor is die verdisconteerd kan worden in de waarde van de woning of de huurprijs van de woning. Tot slot kan een koper of huurder rekening houden met het energieverbruik van een woning op het moment dat hij besluit een woning te kopen of te huren.

Na inwerkingtreding van de Warmtewet is gebleken dat met name in bestaande bouw, en dan in het bijzonder in oudere bestaande bouw, het individueel verbruik van woningen niet voldoende accuraat wordt weergegeven door de gegevens over het individueel verbruik. Zoals hierboven is opgemerkt profiteren centraal gelegen woningen van het stookgedrag van hun burens en stoken laag en hooggelegen woningen extra, maar zijn zij niet de enige die van dit stookgedrag profiteren. In bestaande bouw blijkt het bovendien, mede als gevolg van het niet langer toestaan van het gebruik van correctiefactoren, voor gebouweigenaren moeilijk te zijn om de noodzakelijke isolatiemaatregelen te treffen. Besluitvorming over de isolatie van het gebouw en de daarin gelegen transportleidingen is in appartementengebouwen doorgaans een beslissing die moet worden genomen door de vereniging van eigenaars en is een beslissing die aanzienlijke kosten met zich brengt. Woningeigenaren die, als gevolg van het niet langer mogen toepassen van correctiefactoren, minder warmtekosten betalen zijn daarbij vaak niet bereid om mee te betalen aan deze kosten omdat deze maatregelen voor hen geen of juist een negatief effect hebben. Een ander gesignaleerd knelpunt is dat huurders van gereguleerde woningen vaak weinig keuze hebben bij het huren van een woning en de factor van het warmteverbruik van de woning niet goed zelf kunnen beïnvloeden.

Om deze redenen wordt de mogelijkheid om correctiefactoren toe te passen alsnog in de wet opgenomen (artikel 8a, vijfde lid). Deze mogelijkheid wordt echter beperkt tot bestaande bouw. Nieuwe gebouwen worden standaard zodanig geïsoleerd dat het gebruik van correctiefactoren overbodig is. Bovendien wordt het toepassen van correctiefactoren niet verplicht. Het is een mogelijkheid waar leveranciers gebruik van kunnen maken, maar waar zij geen gebruik van hoeven te maken.

De correctiefactoren worden door leveranciers vastgesteld met inachtneming van de daarvoor gangbare technische normen, zoals de NEN norm 7440.

Nota n.a.v. het verslag [p. 36-37]

4.11 Correctiefactoren

Gezien de in het wetsvoorstel geschetste situaties vroegen de leden van de *VVD-fractie* de regering de uitsluiting van een correctiefactor voor nieuwbouw te verbieden en terughoudendheid van een correctiefactor in bestaande bouw te stimuleren.

Gelet op de context van de vraag wordt er van uit gegaan dat de leden van de *VVD-fractie* juist vragen om een verbod op de toepassing van correctiefactoren bij nieuwbouw. Hierin is voorzien. Het wetsvoorstel introduceert uitsluitend de mogelijkheid tot toepassing van correctiefactoren bij bestaande gebouwen. In de memorie van toelichting zijn situaties beschreven waarbij de

toepassing van correctiefactoren een stimulerende werking kan hebben op het toepassen van energiebesparende maatregelen, zoals isolatie. Om die reden ziet de regering geen reden om in zijn algemeenheid terughoudendheid bij de toepassing van die correctiefactoren te stimuleren.

De leden van de *SP-fractie* vroegen waarom de mogelijkheid om correctiefactoren toe te passen alleen voor bestaande bouw in de wet wordt opgenomen en niet ook voor nieuwbouw. Daarnaast vroegen deze leden waarom de toepassing van correctiefactoren niet verplicht wordt gesteld.

Zoals in de memorie van toelichting is aangegeven worden nieuwe gebouwen standaard zodanig geïsoleerd dat, gelet op de in de memorie van toelichting genoemde overwegingen, het gebruik van correctiefactoren overbodig is. Er is voor gekozen om de toepassing van correctiefactoren niet verplicht te stellen, omdat er niet voor iedere situatie in de bestaande bouw aanleiding is om correctiefactoren toe te passen.

De leden van de *ChristenUnie-fractie* vroegen nadere toelichting waarom correctiefactoren alleen voor bestaande bouw worden opgenomen. Daarnaast vroegen genoemde leden waarom de huidige isolatie voldoende is om correctiefactoren niet toe te staan en of hier onderzoek naar is gedaan. Deze leden vroegen bovendien of het niet algemeen verplicht toepassen van correctiefactoren niet tot ongelijke situaties leidt tussen bewoners van verschillende gebouwen.

Zoals in de memorie van toelichting is aangegeven worden nieuwe gebouwen standaard zodanig geïsoleerd dat, gelet op de in de memorie van toelichting genoemde overwegingen, het gebruik van correctiefactoren overbodig is. De isolatie-eisen vloeien voort uit de bestaande bouweisen en het is dus niet nodig om hier nader onderzoek naar te doen. Het niet verplicht stellen van het toepassen van correctiefactoren bij de bestaande bouw kan inderdaad leiden tot ongelijke situaties. Desondanks ziet de regering geen reden om de toepassing van correctiefactoren verplicht te stellen, omdat niet in zijn algemeenheid kan worden gesteld dat voor iedere situatie in de bestaande bouw aanleiding is om correctiefactoren toe te passen, en dit kan leiden tot ongewenste situaties.

4.13 Storingscompensatie

Dit wetsvoorstel beoogt de regeling voor storingscompensatie te verbeteren en meer in lijn te brengen met de compensatieregeling zoals die voor gasnetbeheerders geldt. Een leverancier is op basis van de wet verplicht om een vergoeding uit te keren aan afnemers bij een ernstige storing in de warmtelevering. Het doel van deze bepaling is met name om een prikkel uit te doen gaan voor de beheerder van het warmtenet tot het handhaven van de kwaliteit van de transportdienst.

De huidige regeling voor warmte is gebaseerd op de storingscompensatieregeling voor gas en elektriciteit. De achterliggende gedachte is dat een onderbreking van de levering van gas of elektriciteit als gevolg van een storing in het door de netbeheerder beheerde net, niet leidt tot een directe financiële prikkel voor de netbeheerder om de storing zo snel mogelijk te verhelpen. Het is immers de leverancier die inkomsten mis loopt als gevolg van de leveringsonderbreking, niet de netbeheerder aangezien zijn inkomsten ook tijdens een storing gegarandeerd blijven via de gereguleerde transporttarieven.

Warmteleveranciers hebben erop gewezen dat de compensatieregeling voor hen slechter uitpakt dan voor de gasnetbeheerders. Een wezenlijk verschil tussen een storing bij warmte en bij gas of elektriciteit is dat de inkomsten van de gasnetbeheerder gereguleerd zijn via de transporttarieven. De netbeheerder is daarmee zeker van zijn inkomsten en ervaart vanuit die optiek geen directe financiële prikkel om een storing in zijn net zo snel mogelijk te verhelpen. Bij warmte is dit anders. Bij warmte is de leverancier veelal de eigenaar en beheerder van het net en bij een storing in de levering krijgt de leverancier, behalve het deel vastrecht in het tarief, geen inkomsten uit de warmtelevering. In het geval van een storing ervaart de warmteleverancier dan ook een directe financiële prikkel en is er dus bij gebaat een storing zo snel mogelijk te verhelpen om zo min mogelijk inkomsten mis te lopen.

Dit wetsvoorstel beoogt een wijziging aan te brengen in de compensatieregeling die beter recht doet aan dit fundamentele verschil. Met het invoegen van het vijfde lid, aanhef en onderdeel b, wordt mogelijk gemaakt dat een leverancier jaarlijks één ernstige storing in een warmtenet heeft zonder dat hij verplicht is om compensatie uit te keren. Voorwaarde hierbij is wel dat deze storing binnen 24 uur opgelost is. Bij iedere volgende ernstige storing in hetzelfde net binnen 12 maanden is de leverancier verplicht om storingscompensatie uit te keren aan de afnemers van dat warmtenet.

Een ander verschil tussen warmtenetten en gasnetten is dat over het algemeen meer tijd nodig is om een storing in een warmtenet te verhelpen dan in een gasnet. Dit heeft onder andere te maken met een aantal verschillende karakteristieken in de netten. Bij warmte is altijd sprake van twee leidingen: een aanvoerleiding en een retourleiding. Bovendien liggen de warmteleidingen dieper in de grond dan gasleidingen en moet er zodoende meer graafwerk verricht worden voor reparatie. Op grond van dit verschil en de genoemde inherente prikkel bij een warmteleverancier om een storing snel te verhelpen, is het kabinet voornemens om in de Warmteregeling de grens waarbij sprake is van een ernstige storing te verhogen naar 8 uur in plaats van de huidige grens van 4 uur.

Op een ander punt wordt de compensatieregeling voor warmte juist weer meer in lijn gebracht met de compensatieregeling voor gas en elektriciteit. Uitgangspunt bij de compensatieregeling is dat de leverancier geen storingscompensatie hoeft te betalen als de oorzaak van de storing niet is gelegen in zijn eigen net of het gevolg is van extreme situatie die niet aan de leverancier of netbeheerder kan worden toegerekend. Dit betreft een specifieke invulling van het bredere begrip overmacht zoals deze ook wordt gebruikt in artikel 6.3.2, onderdeel b, van de Netcode elektriciteit.

Bij warmtelevering is de leverancier in vrijwel alle gevallen ook de eigenaar en beheerder van het net. Slechts in enkele gevallen is een andere partij dan de leverancier de beheerder van het warmtenet. Voor de verbruiker is ook in deze gevallen de leverancier het enige herkenbare aanspreekpunt. Om deze reden is de leverancier in de wet dan ook de partij die verantwoordelijk is voor uitkering van de compensatie. In het geval de oorzaak van een storing gelegen is in een warmtenet dat wordt beheerd door een netbeheerder die niet tevens de warmteleverancier is, kan de warmteleverancier in het contract met de netbeheerder vastleggen dat de netbeheerder de kosten draagt van de door de leverancier aan verbruikers betaalde storingscompensatie.

De warmteleverancier is op dit moment ook verplicht compensatievergoeding uit te betalen als de oorzaak van de storing niet is gelegen in zijn warmtenet of het warmtenet van de netbeheerder. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan onderbreking van de levering van elektriciteit of gas als gevolg waarvan er met behulp van de productie installatie van de leverancier geen warmte kan worden opgewekt. Warmteleveranciers kunnen zich niet goed, of slechts tegen zeer hoge kosten, indekken tegen de risico's van storingen die niet door hen zijn veroorzaakt. Het doorberekenen van de kosten die gepaard gaan met het afdekken van het risico leidt tot een stijging van het tarief en is niet altijd mogelijk als gevolg van de door de Warmtewet voorgeschreven maximumprijs. Een aantal partijen heeft gemeld vanwege de compensatievergoeding niet meer in te tekenen op nieuwe projecten omdat de marges bij deze projecten relatief laag zijn en één ernstige storing kan zorgen dat het rendement op het project verdwijnt. De huidige regeling bemoeilijkt hierdoor ook de financiering van investeringen in warmteprojecten.

Met dit wetsvoorstel wordt geregeld dat de leverancier geen compensatie hoeft uit te keren als de oorzaak van de storing niet gelegen is in het warmtenet van de warmteleverancier of de netbeheerder of het gevolg is van een extreme situatie die niet aan de leverancier of netbeheerder kan worden toegerekend. Ook wanneer de oorzaak van de storing is gelegen in de productie-installatie van een warmteproducent, of de leidingen, installaties en hulpmiddelen strekkend tot toe- of afvoer van warmte aan het warmtenet van de warmteleverancier gelegen in een gebouw of werk van een warmteproducent, bestaat er, naar analogie met de regeling voor gas en elektriciteit, geen plicht tot het betalen van storingscompensatie. Op dit uitgangspunt wordt één uitzondering gemaakt, namelijk wanneer de oorzaak van de storing is gelegen in het in pandig leidingstelsel van de gebouweigenaar. Zoals omschreven in paragraaf 4.8 van dit algemeen deel kan de leverancier,

indien de storing zich voordoet in het in pandig leidingstelsel van de gebouweigenaar, de kosten van de aan verbruikers betaalde storingscompensatie verhalen op de gebouweigenaar.

Voor de verbruiker is in alle situaties de leverancier het duidelijk herkenbare aanspreekpunt in geval van een storing. Om deze reden is de leverancier in de wet dan ook de partij die verantwoordelijk is voor uitkering van de compensatie. In het geval een warmtenet wordt beheerd door een netbeheerder die niet tevens de warmteleverancier is, kan de warmteleverancier in het contract met de netbeheerder vastleggen dat de netbeheerder de kosten draagt van de door de leverancier aan verbruikers betaalde storingscompensatie.

Overwogen is om ook de producent van warmte te verplichten tot uitkering van compensatie aan de leverancier bij een ernstige storing. De leverancier is veelal afhankelijk van één warmteproducent en er zijn situaties denkbaar waarin de producent niet automatisch een prikkel ervaart om de warmteproductie zo spoedig mogelijk te herstellen. Hierbij is een afweging gemaakt tussen het beoogde effect van een dergelijke verplichting op de producent en het effect van deze maatregel op de afnemers. Indien de producent verplicht wordt om compensatie uit te keren bij een ernstige storing, zal hij naar alle waarschijnlijkheid hiervoor een opslag op zijn warmtetarieven doen om dit risico af te dekken. Dit betekent dat de leverancier een hogere prijs moet betalen voor de inkoop van warmte en dit vervolgens doorberekent in het warmtetarief voor de afnemers, voor zover dit tarief onder de maximumprijs ligt. Naar mening van het kabinet weegt deze verwachte tariefverhoging niet op tegen het effect dat de maatregel zou hebben op de producenten in de uitzonderlijke situatie van een ernstige storing in productie. Het uitgangspunt is dat dit contractueel goed te regelen is tussen leverancier en producent, die overigens bij warmtelevering vaak ook een en dezelfde partij is.

Nota n.a.v. het verslag [p. 37-38]

4.12 Storingscompensatie

De leden van de *VVD-fractie* vroegen waarom is gekozen voor een 24 uur tijdvak waarin een storing in het warmtenet opgelost moet zijn en welke impact een storing van 24 uur heeft voor een huishouden.

In de eerste plaats moet worden opgemerkt dat niet iedere storing met een duur van maximaal 24 uur wordt vrijgesteld van de verplichting om compensatie te betalen. Dit is alleen het geval indien zich in het betreffende warmtenet in de 12 kalendermaanden voorafgaand aan de storing niet eerder een storing heeft voorgedaan. Bij iedere volgende storing gedurende een periode van 12 maanden na de eerste storing is de compensatieregeling wel van toepassing.

De reden voor de beperking van de compensatieregeling bij storingen is dat een warmteleverancier reeds een inherente financiële prikkel ervaart om de warmtelevering zo snel mogelijk te hervatten. Een warmteleverancier mist namelijk direct inkomsten in geval van een storing omdat geen warmte geleverd wordt. Dit is anders bij elektriciteit en gas waar de netbeheerder, die verantwoordelijk is voor het onderhoud van het leidingnet, geen directe financiële prikkel ervaart indien er een storing optreedt in zijn net.

De aanvullende financiële prikkel die de compensatieregeling biedt wordt om deze reden door warmteleveranciers als onevenredig ervaren. Daarbij speelt tevens een rol dat een huishouden dat gedurende een periode van 24 uur geen warmte geleverd krijgt, wederom anders dan bij elektriciteit en gas, een langzaam afnemende binnentemperatuur ervaart. Om deze reden is de eerste storing vrijgesteld van de verplichting om compensatie te betalen. Wanneer zich in de 12 maanden na de storing in het zelfde net een nieuwe storing voordoet, is de compensatieregeling wel van toepassing. In dat geval is een extra financiële prikkel wel wenselijk.

4.14 Ruimte voor experimenten

De huidige Warmtewet biedt geen ruimte om te experimenteren met relevante aspecten rondom vermindering van CO₂-uitstoot, hernieuwbare energie, energiebesparing, efficiënt gebruik van het net, nieuwe marktmodellen en tariefregulering. Gezien de snelle (technologische) ontwikkelingen op het gebied van warmtelevering is het wenselijk om deze ruimte wel te bieden. Het is immers nu nog niet duidelijk welke initiatieven de komende jaren allemaal ontwikkeld worden en hoe de regelgeving hierop aansluit. Daarom bevat dit wetsvoorstel een expliciete regeling waarbij er meer ruimte wordt geboden voor experimenten. De bepalingen zijn gebaseerd op de bepalingen die zijn opgenomen in het wetsvoorstel «voortgang energietransitie» tot wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet⁵. Het doel is te voorkomen dat regelgeving onbedoeld initiatieven belemmert, die kansrijk zijn in het licht van de gewenste energietransitie.

De experimenteerruimte wordt bij algemene maatregel van bestuur ingevuld. Bij algemene maatregel van bestuur wordt onder andere uitgewerkt voor welke artikelen van de wet er een ontheffing kan worden verleend, voor welke groep van verbruikers de ontheffing geldt, wat de ten hoogste toegestane tijdsduur van die ontheffingen is, wat de situaties zijn waarin een ontheffing is toegestaan en welke voorschriften en beperkingen er aan de ontheffing en de wijziging of intrekking daarvan kunnen worden verbonden. Deze algemene maatregel van bestuur wordt voor deze wordt vastgelegd voorgelegd aan beide Kamers van de Staten-Generaal.

De ontheffingen worden verleend door de Minister. Om gebruik te kunnen maken van de experimenteerruimte kunnen leveranciers bij de Minister een ontheffing aanvragen. Aan deze ontheffing kunnen door de Minister voorwaarden worden gesteld. Voorafgaand aan de verlening van de ontheffing toetst de Minister of de gevraagde ontheffing voldoet aan de voorwaarden die hieraan zijn gesteld in de wet en bij algemene maatregel van bestuur. De uitkomsten van deze experimenten kunnen vervolgens aanleiding zijn de wet- en regelgeving te herzien.

Na afloop van het experiment stuurt de Minister de Tweede Kamer een verslag over de doeltreffendheid en de effecten van het experiment en geeft de Minister aan of hij voornemens is te voorzien in een wijziging van de wet naar aanleiding van het experiment.

Naast de geboden mogelijkheid om ten behoeve van experimenten af te wijken van bepalingen op grond van deze wet opent dit wetsvoorstel voor tariefregulering een afzonderlijke mogelijkheid voor leveranciers om verschillende leveringstarieven aan te bieden. Deze mogelijkheid is niet gebonden aan de voorwaarden die aan experimenten worden gesteld. Dit is vastgelegd in artikel 5a. Indien een leverancier een experiment met tarieven wil doen op grond van het experimenteerartikel en dus niet alleen op basis van artikel 5a, kan hij een verzoek tot ontheffing indienen bij de Minister. Hij zal zich hierbij echter wel moeten houden aan het non-discriminatiebeginsel. Het kabinet is van mening dat er binnen dit beginsel voldoende ruimte is om bijvoorbeeld een goed onderbouwde pilot uit te voeren, zoals uiteengezet in paragraaf 4.6 van deze toelichting.

Nota n.a.v. het verslag [p. 38]

4.13 Ruimte voor experimenten

De leden van de *CDA-fractie* vroegen of experimenten slechts kunnen worden toegekend aan een netbeheerder en leverancier na een toets van de ACM aan de in het wetsvoorstel en nadere regels bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te noemen voorwaarden.

In de wet is bepaald dat de Minister van Economische Zaken bij wijze van experiment ontheffing kan verlenen van het bepaalde bij of krachtens de Warmtewet. Daarbij zal de Minister het

⁵ Tweede Kamer, 2016–2017, 34 627, nr. 2.

experiment toetsen aan de in de wet en de bij of krachtens algemene maatregel van bestuur gestelde regels. Hierbij kan de Minister beroep doen op de deskundigheid van de ACM.

De leden van de *D66-fractie* vroegen de regering om aan te geven van welke artikelen van het voorliggende wetsvoorstel bij een experiment kan worden afgeweken. Daarnaast vroegen deze leden weten of het experimenteerartikel de ruimte biedt om ook van andere, gerelateerde regelgeving af te wijken. Tevens vroegen zij waarom alleen een leverancier het verzoek kan doen tot een experiment. Tot slot vroegen deze leden of er een maximum termijn aan de experimenten zal worden gesteld, en zo niet, waarom niet.

In het wetsvoorstel is bepaald dat bij of krachtens algemene maatregel van bestuur regels worden gesteld over welke afwijkingen van het bepaalde bij of krachtens de wet zijn toegestaan. Dit betekent dat in de algemene maatregel van bestuur wordt bepaald van welke artikelen kan worden afgeweken. Het experimenteerartikel in het onderhavige wetsvoorstel biedt uitsluitend ruimte om af te wijken van het bepaalde bij of krachtens deze wet. Daarbij wordt aangetekend dat mag worden verwacht dat verzoeken om gebruik te maken van de experimenteermogelijkheid onder de Warmtewet zullen worden gedaan in samenhang met verzoeken om gebruik te maken van de identiek aan de Warmtewet geformuleerde experimenteerbepalingen onder de Elektriciteitswet 1998 en Gaswet, zoals gewijzigd door het wetsvoorstel Voortgang Energie Transitie (Kamerstuk 34 627, nr. 2). In het wetsvoorstel is niet vastgelegd wie een aanvraag voor een experiment mag doen, maar de verwachting is dat vooral leveranciers van deze mogelijkheid gebruik zullen maken. Er zal een maximum termijn aan de experimenten worden gesteld.

De leden van de *GroenLinks-fractie* vroegen waarom de mogelijkheid tot het aanvragen van een ontheffing niet aan netbeheerders wordt geboden.

In het wetsvoorstel is niet vastgelegd wie een aanvraag voor een experiment mag doen, maar de verwachting is dat vooral leveranciers van deze mogelijkheid gebruik zullen maken. Dit laat onverlet dat ook andere partijen, waaronder netbeheerders, een aanvraag kunnen doen.

4.15 Toegang tot de warmtenetten

In de huidige praktijk vormen warmteopwekking, -transport en -levering doorgaans een gesloten systeem. De eigenaar van het net heeft een monopolie op de infrastructuur en de levering. In veel gevallen is er daarnaast sprake van één (grote) warmteproducent. Deze producent mag dus in geen geval wegvallen. Momenteel wordt dit risico ten aanzien van de leveringszekerheid ondervangen door langjarige contractverplichtingen en 100% levering- en afnameplicht van warmte. Veel potentiële warmteproducenten kunnen of willen aan deze strikte eisen niet voldoen. Bedrijven met restwarmte zien warmtelevering bijvoorbeeld niet als hun kernproces en hikken aan tegen grote verplichtingen. Het belemmert ook een meer laagdrempelige toetreding van duurzame warmtebronnen. Het gesloten systeem zet zo een rem op verdere groei en verduurzaming van warmtenetten.

Aan de vraagzijde wordt bovendien een gebrek aan keuze ervaren. Een afnemer heeft nu uitsluitend de keuze of hij wel of niet aangesloten wil zijn op een warmtenet. Deze afweging is bijvoorbeeld aan de orde bij de aankoop van een huis of bij het aangaan van een huurovereenkomst. Veel mensen maken die afweging echter niet bewust of overzien de consequenties onvoldoende. Fysieke afkoppeling van het warmtenet kan met aanzienlijke kosten en investeringen gepaard gaan (zie ook paragraaf 4.5). In vergelijking met de mogelijkheden die men heeft op de geliberaliseerde gas- en elektriciteitsmarkten, wordt deze «alles of niets» situatie door afnemers gevoeld als het de facto ontbreken van keuze. Dit gebrek aan flexibiliteit voor afnemers ondermijnt de publieke acceptatie van collectieve warmtelevering.

Met de ontwikkeling van «open netten» kunnen deze knelpunten voor een deel worden weggenomen. Voor de organisatie van een open systeem is de regulering van derdentoegang of «third party access» (TPA) noodzakelijk. Dit regelt de voorwaarden waaronder de exploitant van

een warmtenet andere partijen toegang tot het net verschaft. Van TPA bestaan meerdere varianten. Zo is er een onderscheid te maken tussen het stellen van regels voor het toelaten van meerdere warmteproducenten op een warmtenet en regels voor het toelaten van meerdere warmteleveranciers. Daarnaast kan de toegang in meer of mindere mate verplichtend worden voorgeschreven. In het algemeen kan worden gesteld dat derdentoegang pas waarde toevoegt als het daadwerkelijk gaat leiden tot een beter functionerende warmteketen met betere, meer duurzame proposities voor de klant bij minimaal gelijke leveringszekerheid.

Het kabinet acht derdentoegang voor producenten wenselijk. Indien meerdere producenten aan het warmtenet gaan leveren, kunnen calamiteiten beter worden opgevangen en kan de leveringszekerheid beter en tegen lagere kosten worden gegarandeerd. Individuele partijen hoeven bijvoorbeeld minder in back-up of piekfaciliteiten te investeren. Ook zogeheten «must-run» situaties met onvoldoende rendement kunnen beter worden voorkomen. Ook duurzame warmte bronnen kunnen beter tot ontwikkeling worden gebracht. De ingroei hiervan is noodzakelijk om fossiele warmtebronnen geleidelijk te kunnen vervangen, waarmee een lock-in van fossiele bronnen wordt vermeden.

De voorwaarden waaronder derdentoegang mogelijk is, worden evenwel in belangrijke mate bepaald door de inherente technische eigenschappen van het warmteproduct en van warmtenetten. Allereerst zijn warmtenetten meer lokaal van aard. Het aanzienlijke warmteverlies dat met warmtetransport gepaard gaat, resulteert in een geografische afbakening van klanten en producenten van warmte. De lokale warmtevraag en warmteaanbod bepalen bij uitstek de vormgeving en potentie voor collectieve warmtelevering in een bepaald gebied of regio. Er is daardoor niet zozeer sprake van één warmtemarkt, zoals dat geldt voor de gas- en elektriciteitsmarkt, maar van diverse lokale warmtemarkten. Daarnaast geldt dat het beheer en de balancering van een warmtenet relatief complex van aard is vanwege het fysiek gesloten systeem, inclusief een retourstroom, en het aantal te reguleren variabelen, waaronder druk, debiet en temperatuur. Voor de optimalisatie van de keten is het noodzakelijk dat betrokken partijen duidelijke afspraken maken over onder andere de hoeveelheid te leveren warmte, de tijdstippen en de kwaliteit (temperatuur) van de te leveren warmte.

Bij de vormgeving van de derdentoegang moet ook zorgvuldig gekeken worden naar de samenhang met de investeringszekerheid van partijen. De veronderstelling is dat een open model alleen werkt als het aan producenten zekerheid geeft op een rendement op geïnvesteerd vermogen (voor een overeengekomen looptijd). Het toetreden van nieuwe producenten kan dan alleen als nieuwe afname wordt gerealiseerd of als een bestaande producent vertrekt of minder wil of kan leveren. De verwachting is dat een bepaalde schaalgrootte nodig is om de baten van meerdere producenten op een net groter te laten zijn dan de kosten (technisch, organisatorisch en financieel). Het vraagstuk van «open netten» speelt dan ook in het bijzonder bij grotere warmtetransportleidingen, waarvoor voorbereidingen in gang gezet zijn in diverse regio's (Metropoolregio Amsterdam, Warmterotonde Zuid-Holland, Arnhem-Nijmegen). Het perspectief bij deze grote projecten is dat meerdere (grote) warmteproducenten warmte leveren op een hoofdtransportnet, met daarop aangesloten zelfstandig opererende warmtenetten met eventueel decentrale warmteopwek of restwarmtegebruik. In dit model beheert een onafhankelijke systeembeheerder («system operator») de hoofdinfrastructuur. Deze systeembeheerder maakt afspraken met de verschillende warmteproducenten en -leveranciers. Het kabinet onderschrijft deze ontwikkelingen en bijbehorende marktrollen.

Gegeven de fysieke kenmerken van het warmteproduct, de grote verschillen tussen warmtenetten en de fase van marktontwikkeling kiest het kabinet er op dit moment echter niet voor de nettoegang van nieuwe producenten dwingend voor te schrijven aan alle neteigenaren (gereguleerde toegang). Regels resulterend in gedwongen toegang kunnen het functioneren en de

uitbreiding van warmtenetten mogelijkwerijs zelfs ondermijnen als gevolg van toenemende investeringonzekerheid voor bestaande en toekomstige neteigenaren en warmteproducenten⁶.

In dit wetsvoorstel wordt om bovenstaande redenen voorzien in zogeheten onderhandelde toegang. Om de positie van (nieuwe) producenten te verbeteren, ziet dit wetsvoorstel erop toe dat de beheerder van het warmtenet op verzoek van een producent de belangrijkste netwerkeigenschappen overlegt, waaronder beschikbare transportcapaciteit, transporttarieven en technische kenmerken. Hiermee wordt de informatiepositie van de potentiële producent versterkt. Deze kan nu beter geïnformeerd in onderhandeling treden met de beheerder en leverancier. Bedrijven met plannen voor de productie van (hernieuwbare) warmte kunnen beter geïnformeerd werken aan hun businesscase. Bij het ontwikkelen van een plan voor de bouw van een geothermie-installatie, is het bijvoorbeeld van groot belang te weten hoe groot de warmtevraag is op het net en wat de beschikbare transportcapaciteit is.

In de onderliggende regelgeving worden onder meer de termijnen vastgelegd waarbinnen gesprekken tussen de verzoekende producent en netbeheerder moeten plaatsvinden. Om te voorkomen dat een verzoekende warmteproducent op basis van een onvoldoende uitgewerkte business case een verzoek tot informatie kan indienen bij de neteigenaar en leverancier, worden bij of krachtens algemene maatregel van bestuur eisen gesteld aan het verzoek van een producent. Hierdoor zullen naar verwachting alleen onderhandelingen worden gestart die zijn gebaseerd op realistische prognoses en worden additionele administratieve lasten zoveel mogelijk beperkt. Indien één van de onderhandelende partijen van mening is dat niet voldaan wordt aan de minimumeisen die aan het onderhandelingsproces zijn gesteld, kunnen partijen een beroep op de ACM doen die de bevoegdheid heeft te beoordelen of beide partijen zich aan de minimumvoorwaarden van het vastgelegde onderhandelingsprotocol hebben gehouden. Door onderhandelde toegang aan duidelijke (informatie- en proces)regels te binden, wordt de eerste stap gezet naar verdere openstelling van warmtenetten, rekening houdend met de grote diversiteit in omvang en opbouw.

In dit wetsvoorstel wordt niet voorzien in derdentoegang voor leveranciers. Individuele warmteklanten zouden in dat geval kunnen kiezen uit meerdere warmteleveranciers, vergelijkbaar met de situatie op de gas- en elektriciteitsmarkt. Voor het realiseren van effectieve concurrentie tussen leveranciers geldt echter dat er voldoende marktpartijen aan de productiezijde actief moeten zijn. Door de relatief beperkte omvang van de netten in Nederland is daarvan voorlopig onvoldoende sprake. De voordelen die worden geassocieerd met het openbreken van de markt van warmteleveranciers, zoals een efficiëntere prijsvorming als gevolg van toenemende concurrentie, wegen naar verwachting niet op tegen de additionele kosten die het gevolg zijn van onder andere intensiever toezicht en netbeheer. In het buitenland, waar vaak al meerdere producenten actief zijn en de warmtenetten aanzienlijk omvangrijker zijn dan in Nederland, bestaat er in de praktijk ook geen vrije keuze voor leveranciers.

Door het warmtenet open te stellen voor meerdere warmteproducenten kan wel een meer gevarieerd aanbod van warmte ontstaan. Met de introductie van de mogelijkheid tot tarief- en productdifferentiatie (zoals beschreven in paragraaf 4.6) wordt op deze wijze ruimte gecreëerd voor een meer gevarieerd aanbod en daarmee tot enige keuze voor de klant. Anders dan bij gas en elektriciteit is dat echter een gebonden keuzemogelijkheid. De klant kan niet switchen tussen aanbieders. Daarom blijft in de Warmtewet de bescherming van afnemers door tariefregulering een belangrijk element. De aantrekkelijkheid van collectieve warmte voor de afnemers zal vooral ook op andere zaken moeten worden gebaseerd (betrouwbaarheid, veiligheid, gemak, duurzaamheid, prijs).

Nota n.a.v. het verslag [p. 38-42]

⁶ zie o.a. onderzoeken PWC 2015, Ecofys 2015 en Ecorys 2016.

4.14 Toegang tot de warmtenetten

De leden van de *VVD-fractie* vroegen hoe de regering het pleidooi van deze leden ziet voor heldere regulering en laagdrempelige toetreding tot het net voor duurzame warmtebronnen. Daarnaast vroegen deze leden of de regering het wetsvoorstel ziet als een tussenstap naar een algemene energiewet.

De ingroei van CO₂-arme bronnen is noodzakelijk om te komen tot duurzame en betrouwbare warmtenetten. Het is dus wenselijk dat producenten van duurzame bronnen onder duidelijke condities toegang kunnen krijgen tot het net. In de herziening van de Warmtewet is de stap gezet naar een vorm van onderhandelde toegang voor producenten van warmte tot het warmtenet. Deze eerste stap naar zogeheten «open netten» geeft (toekomstige) producenten van warmte het recht om relevante informatie te verkrijgen van de netbeheerder over de situatie op het betreffende net, zodat zij hierop aan kunnen sluiten bij het uitwerken van een businesscase.

Door verdergaande integratie van energiesystemen zal de relevante wetgeving voor gas, stroom en warmte steeds meer op elkaar afgestemd moeten worden. Of dat het maken van een algemene energiewet rechtvaardigt is op dit moment niet te zeggen.

De leden van de *VVD-fractie* verzochten de regering toe te lichten hoe zij het verloop van kosten voor het net zien over de komende jaren. Daarbij vroegen deze leden of het denkbaar is dat de kosten voor gasnetten en warmtenetten bij elkaar opgeteld worden en dan worden verdeeld over het aantal aansluitingen.

Het gebruik van aardgas wordt uitgefaseerd en het zal zo zijn dat een deel van de gasnetten uit gebruik genomen zal worden. De leeftijd van het gasnet en de noodzaak tot renovatie van het betreffende gasnet zijn elementen die worden meegenomen bij de beslissing om lokaal de transitie in te zetten van aardgas naar bijvoorbeeld warmtelevering of all-electric. De staat en de leeftijd van het gasnet zijn echter niet de enige variabelen. Ook lokale ambities en bijvoorbeeld renovatieplannen van woningcorporaties kunnen de planning beïnvloeden. Het zal dan ook zo zijn dat er gasnetten zijn die uit gebruik worden genomen voordat ze economisch en regulatorisch zijn afgeschreven. Dit vraagstuk is in eerste instantie relevant voor de tarieven die gelden op de gasnetten. De ACM stelt in overleg met onder andere de netbeheerders de tarieven vast in het methodebesluit gas. Hieronder vallen ook afschrijvingskosten.

Verder zijn de netgerelateerde kosten een onderdeel van de totale kosten die een afnemer van gas of warmte betaalt. Andere delen van de totale kosten zijn bijvoorbeeld de productiekosten en andere leveringskosten. Het is uiteindelijk de totale rekening die voor afnemers het meest relevant is. De regering onderzoekt de totale kosten voor eindverbruikers voor verwarming door middel van aardgas, warmtelevering, all-electric en hernieuwbaar gas. Verschillen in netkosten zijn hier een onderdeel van. De uitkomsten hiervan zullen worden meegenomen in de uitwerking van het transitiepad.

De leden van de *VVD-fractie* vroegen hoe een leverancier met een enkele aansluiting altijd warmte kan garanderen.

Een warmteleverancier is op grond van artikel 2, eerste lid, van de Warmtewet verplicht om zorg te dragen voor een betrouwbare levering van warmte. Op welke wijze de leverancier hierin voorziet is in de eerste plaats aan de leverancier. Wanneer een leverancier voorziet dat hij niet langer aan zijn wettelijke verplichtingen zal kunnen voldoen, is hij op grond van dit artikel verplicht dit onverwijld aan de Minister te melden. De Minister treedt in dat geval overleg met de leverancier of de producent die de melding heeft gedaan alsmede met de overige bij de levering van warmte betrokken personen om te bezien op welke wijze de warmtelevering aan de verbruikers van de betreffende warmteleverancier kan worden geborgd. Indien de warmteleverancier hier zelf niet langer toe in staat is kan, als uiterste middel, een andere warmteleverancier worden aangewezen om de warmtelevering over te nemen (artikel 12c van de Warmtewet) of opdracht geven tot de

aanleg van een gastransportnet (artikel 12d van de Warmtewet). Van deze noodvoorzieningen is sinds de inwerkingtreding van de Warmtewet op 1 januari 2014 geen gebruik gemaakt.

De leden van de *D66-fractie* vroegen of de regering van mening is dat op termijn warmtenetten opengesteld zouden moeten worden voor meerdere producenten. Ook vroegen deze leden welke doelstelling en verwachtingen de regering heeft van de gekozen tussenvorm in de wetgeving tussen open en gesloten warmtenetten, en wanneer daaraan is voldaan.

In aanvulling op het antwoord op de vragen van de leden van de VVD-fractie over de wenselijkheid van laagdrempelige toegang tot warmtenetten kan worden opgemerkt dat warmtenetten lokaal afgebakende energienetwerken zijn en relatief klein van omvang. De afhankelijkheid van een enkele continue warmtebron is vaak groot. De toetreding van een nieuwe producent gaat dan ten koste van de productie van andere producenten, tenzij er tegelijkertijd een groei in levering is voorzien. Het ontbreken van investeringszekerheid – de zekerheid dat gedane investeringen terugverdiend kunnen worden – kan potentiële producenten (ook de duurzame) vervolgens weerhouden te investeren in nieuwe bronnen. Naast de duurzaamheid moeten ook de leveringszekerheid en betaalbaarheid gewaarborgd blijven. De afweging tussen deze publieke belangen kan voor verschillende warmtenetten tot een andere snelheid van ingroei van hernieuwbare bronnen leiden.

De leden van de *D66-fractie* vroegen de regering om verder te onderbouwen waarom de kosten van open netten niet opwegen tegen de baten van verdere marktwerking en of de regering hier een studie naar heeft gedaan.

Er is onder meer gekeken naar de marktordening van verschillende warmtenetten in het buitenland (Scandinavië, Polen, Duitsland, Baltische Staten). Ondanks dat er her en der liberaliseringspogingen zijn gedaan, is er voor zover bekend nergens een goed functionerende vrije leverancierskeus voor consumenten (concurrentie op de markt) tot stand gebracht. Voor zover er een keuze is, dan is die er tussen warmte-opties zoals een warmtenet, warmtepomp of biokachel (concurrentie tussen markten). Er zijn wel diverse voorbeelden waar er sprake is van concurrentie tussen warmteproducenten, meestal bij grotere stadswarmtesystemen met voldoende aanbod.

De leden van *D66* vroegen de regering om aan te geven of zij van mening is dat bij de Warmtewet netwerk en leverantie op termijn van elkaar gescheiden zouden moeten worden en er een onafhankelijke netwerkbeheerder moet komen. En zo ja, op welke manier en welke termijn de regering dat dan zou willen invullen en onder welke voorwaarden. Verder vroegen de leden van de *D66-fractie* welke partij bij grotere warmtenetten de rol van onafhankelijke systeembeheerder op zich zou kunnen nemen, en aan welke regels en voorwaarden deze systeembeheerder zou moeten.

In de Energieagenda is aangegeven dat de regering in ieder geval bij grootschalige warmtenetten de volgende rollen aan publieke regels wil binden: onafhankelijk systeembeheer, netbeheer en eigenaar/financier. Dit vraagt om aanpassing van wet- en regelgeving. De uitwerking hiervan vindt plaats als onderdeel van de transitiepaden uit de Energieagenda. Hierbij moet rekening worden gehouden met de specifieke fysieke kenmerken van warmtenetten.

De leden van de *D66-fractie* merkten op dat hoofdinfrastructuur van grootschalige warmtenetten vaak stuit op een onrendabele top en vroegen de regering welke mogelijkheden zij ziet om dit op te lossen.

In de huidige fase van de transitie worden de kosten van warmtelevering afgezet tegen het verwarmen op aardgas omdat het verwarmen op aardgas momenteel en ook nog in de nabije toekomst dominant is en als referentie geldt. Over de gehele keten bezien is warmtelevering momenteel vaak duurder ten opzichte van het gebruik van aardgas. Een deel van de kosten zit inderdaad in de kosten voor de transportnetten. Financiering van deze transportnetten blijkt lastig vanwege de grote investeringen die er voor nodig zijn en de grotere onzekerheden die daarmee gepaard gaan. Op welke wijze kostenverschillen kunnen worden overbrugd, is onderdeel van de uitwerking van de transitiepaden.

De leden van *SP-fractie* vroegen de regering meerdere varianten van open netten uit te werken. Daarbij wensten deze leden een nadere duiding van «must-run» situaties met onvoldoende rendement. Ook vroegen de fractieleden van de SP waarom nettoegang van nieuwe producenten niet dwingend wordt voorgeschreven. Zij vroegen zich af of dit nu niet juist prikkelend is voor de ontwikkeling van nieuwe netten en daarnaast niet meer transparantie bevordert. Ook vroegen zij zich af of de door de regering voorgestelde vorm van «onderhandelende toegang» niet een gemankeerde vorm van ongewenste marktprotectie is.

In de memorie van toelichting zijn enkele varianten van open netten beschreven. Zo wordt het onderscheid gemaakt tussen concurrentie tussen meerdere warmteproducenten (aanbodzijde) en concurrentie tussen meerdere warmteleveranciers (vraagzijde). Daarnaast is relevant in hoeverre de voorwaarden van toegang tot het net gereguleerd zijn. Van een «must run» situatie wordt gesproken wanneer de levering van warmte niet onderbroken mag worden, bijvoorbeeld bij industriële processen. Met name bij WKK installaties kan dat tot onrendabele situaties leiden indien er onvoldoende vraag is naar de – gelijktijdig met de warmte – opgewekte elektriciteit. De voorgestelde vorm van onderhandelende toegang is een zinvolle stap in de transitie. Ondernemers met plannen voor de bouw van een installatie voor de productie van hernieuwbare warmte of bedrijven met restwarmte krijgen op basis van de herziene Warmtewet het recht om relevante informatie te verkrijgen van de netbeheerder. Deze informatie is nodig om te bezien of een businesscase rendabel is en of bijvoorbeeld de geplande productie past in het betreffende net.

De *SP fractie* bracht het amendement bij de eerdere behandeling van een wijziging van de Warmtewet in 2013 van toenmalig SP-Tweede Kamerlid Jansen in herinnering (Kamerstuk 32 839, nr. 22) en vroegen waarom onafhankelijk netbeheer niet wordt geregeld op de wijze als in dat amendement werd voorgesteld. Via dat amendement zou mogelijk gemaakt worden dat netwerken waar meerdere leveranciers in voeden, binnen twee jaar tegen boekwaarde worden overgedragen aan een onafhankelijk netbeheerder.

Er is nog geen keuze gemaakt in de vormgeving van het netbeheer bij warmtenetten. Het voorstel zoals dat in het genoemde amendement is verwoord, wordt gebruikt als input bij de verdere uitwerking.

De leden van de *SP-fractie* vroegen om een reflectie op de voor- en nadelen van het instellen van één nationaal tarief, ongeacht welke (hoeveelheden) netten er bij de afnemer liggen.

Voor de beantwoording van deze vraag verwijs ik naar het antwoord op de vragen van de leden van de VVD-fractie over het verloop van de kosten van het. Het evidente voordeel van één nationaal tarief over verschillende energienetten heen zijn eenvoud en eenduidigheid. Het nadeel is dat de huidige tariefstelsels zodanig van elkaar verschillen dat met één enkel tarief geen recht wordt gedaan aan de bestaande complexiteit.

De leden van de *ChristenUnie-fractie* vroegen hoe de motie Dik-Faber (Kamerstukken 31 510, nr. 58) inzake het niet inzetten van publieke middelen voor een leiding voor restwarmte uit kolencentrales wordt uitgevoerd. Daarbij vroegen deze leden hoe wordt voorkomen dat de levering van restwarmte vervuilerend is aan de bron dan duurzame alternatieven.

Met een brief van 4 juli 2016 (Kamerstuk 31 510, nr. 61) is een reactie gegeven op genoemde motie. Korthedshalve wordt ter beantwoording van deze vraag verwezen naar deze brief.

De leden van *ChristenUnie-fractie* vroegen een toelichting op de opmerking dat de regering de ontwikkeling van een onafhankelijke systeembeheerder in diverse regio's onderschrijft. Is het de bedoeling om onafhankelijk systeembeheer in publieke handen de algemeen geldende norm te laten worden, en, zo ja, op welke termijn.

Voor grotere warmtesystemen acht de regering onafhankelijk netbeheer en systeembeheer wenselijk. Of deze al dan niet in publieke handen zou moeten zijn, wordt bekeken in het kader van de uitwerking van de Energieagenda.

De leden van de *ChristenUnie-fractie* vroegen waarom wordt gekozen voor onderhandelde toegang voor warmteproducenten en waarom er niet is gekozen voor gereguleerde toegang.

De regering kiest er nu niet voor de nettoegang van nieuwe producenten dwingend voor te schrijven aan alle neteigenaren. Regels voor gedwongen toegang kunnen het functioneren en de uitbreiding van warmtenetten mogelijk ondermijnen als gevolg van toenemende investeringonzekerheid voor bestaande en toekomstige neteigenaren en warmteproducenten. De handhaving van deze regels zouden ook extra toezichthoudende taken met zich mee brengen. De verwachting is dat onderhandelde toegang in combinatie met een groei van het aantal afnemers van warmtenetten tot meer aangesloten bronnen zal leiden.

4.16 Rapportageverplichting duurzaamheid

Op dit moment is niet inzichtelijk wat het duurzaamheidsgehalte van de geleverde warmte is. Dit heeft op een aantal plaatsen tot discussie geleid. Gezien de ambities van het kabinet om te komen tot een klimaatneutrale energievoorziening is het van belang dit inzicht wel te krijgen. Om deze reden wordt in de wet toegevoegd dat een leverancier in zijn bestuursverslag informatie moet opnemen over de duurzaamheid van de geleverde warmte. Zo wordt voor iedereen inzichtelijk welk deel van de door de leverancier geleverde warmte duurzaam is, waarmee hoofdzakelijk wordt bedoeld op de CO₂-emissie die gerelateerd is aan de warmtelevering. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gesteld omtrent de eisen die aan het bestuursverslag worden gesteld op het punt van de informatie over de duurzaamheid van de geleverde warmte. Het doel hiervan is om te komen tot een eenduidige en hierdoor eenvoudig te vergelijken manier van rapporteren door alle leveranciers.

Nota n.a.v. het verslag [p. 42-44]

4.15 Rapportageverplichting duurzaamheid

De leden van de *CDA-fractie* vroegen of met de verplichte rapportage over de duurzaamheid van warmtelevering voor iedereen inzichtelijk wordt met hoeveel CO₂-uitstoot de levering van warmte gepaard gaat in verhouding met gas en wie deze rapportages mag inzien en welke eisen er aan gesteld worden.

De rapportageverplichting duurzaamheid is verder uitgewerkt in het Warmtebesluit. De rapportage is onderdeel van het bestuursverslag. Het bestuursverslag is, op grond van de algemene regels over het publiceren van jaarverslagen, toegankelijk voor het publiek. Hiermee wordt de duurzaamheidsprestatie van de geleverde warmte per warmtenet inzichtelijk en wordt, met behulp van de eisen die in dit besluit en de onderliggende ministeriële regeling worden gesteld aan deze informatie, zeker gesteld dat het opstellen van de duurzaamheidsrapportages van de verschillende vergunninghouders op een eenduidige manier plaatsvindt. De verplichte rapportage bevat in ieder geval de CO₂-uitstoot die gerelateerd is aan de warmtelevering. Een leverancier mag de CO₂-reductie ten opzichte van de gasreferentie tevens rapporteren, maar moet dan voor de gasreferentie de aangegeven waarden hanteren.

De leden van de *CDA-fractie* vroegen hoe ervoor gezorgd gaat worden dat de geleverde warmte stap voor stap duurzamer gaat worden.

De rapportageverplichting over duurzaamheid is een eerste stap voor verdere verduurzaming van de warmtelevering. Deze verplichting is een aanvulling op bestaande instrumenten, zoals de SDE+, waarmee de verduurzaming van warmtenetten wordt gestimuleerd.

De leden van de *D66-fractie* vroegen of in de algemene maatregel van bestuur bij de eisen met betrekking tot de informatie over duurzame warmteproductie ook een onderscheid wordt gemaakt

tussen echt duurzaam, zoals geothermie en klimaat gestuurde WKO's, en overig fossiel zoals afvalwarmte.

In de rapportage over duurzaamheid wordt aangesloten bij bestaande methoden voor de bepaling van CO₂-uitstoot. Er is wel een aparte rapportage over de hoeveelheid hernieuwbare energie, waarin aangesloten wordt op de methode van het protocol monitoring hernieuwbare energie. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen verschillende vormen van hernieuwbare energie.

De leden van de *D66-fractie* vroegen of er specifieke duurzaamheidscriteria worden gesteld waaraan duurzame warmte moet voldoen.

In de Warmtewet worden geen specifieke duurzaamheidscriteria gesteld. In andere regelingen, zoals de SDE+, zijn wel criteria opgenomen. Daarmee verwacht de regering dat voldoende stimulans is voor verduurzaming van de warmtevoorziening. Met de duurzaamheidsrapportage komt er wel meer zicht op de bronnen voor de warmtelevering en of aanvullende eisen in de toekomst wenselijk zijn.

De leden van de *GroenLinks-fractie* vroegen waarom de leverancier niet verplicht wordt om direct aan de klant te rapporteren over de duurzaamheid.

De reden om de rapportageverplichting op te nemen in het bestuursverslag is dat dit een openbaar verslag is en er al verplichtingen zijn aan het bestuursverslag. In het kader van het beperken van de administratieve lasten is er voor gekozen geen extra rapportage aan alle klanten op te nemen.

De leden van de *SP-fractie* vroegen welke mogelijkheden de regering ziet om meer profijt ten bate van duurzaamheid te verkrijgen vanuit de rapportageverplichting duurzaamheid en op welke wijze ervoor wordt gewaakt dat dit niet een afrekenbare papieren werkelijkheid wordt.

Met de rapportageverplichting voor duurzaamheid wordt in de eerste plaats beoogd mogelijk te maken dat verbruikers inzicht krijgen in de duurzaamheid van de hen geleverde warmte. Door de wijze waarop over de duurzaamheid van geleverde warmte wordt gerapporteerd te uniformeren wordt tevens mogelijk gemaakt dat de warmtelevering van verschillende leveranciers en uit verschillende warmtebronnen met elkaar kan worden vergeleken. Dit inzicht vormt een eerste stap naar verdere verduurzaming. Op basis van het inzicht dat wordt verworven met behulp van de rapportage kan vervolgens worden bezien of en zo ja welke stappen gezet kunnen worden in de richting van verdere verduurzaming en kunnen de effecten hiervan worden gevolgd. De rapportageverplichting sluit aan op bestaande rapportages en op de naleving van deze verplichting wordt door ACM toegezien. Daarmee is volgens de regering een goede balans gevonden tussen administratieve last en effectieve rapportage.

De leden van de *ChristenUnie-fractie* vroegen waarom niet is gekozen voor het wettelijk stellen van duurzaamheidseisen aan warmtelevering, bijvoorbeeld op basis van de CO₂-emissie, zodat niet-duurzame warmte kan worden uitgesloten op het warmtenet.

Zoals aangegeven in reactie op de gelijkkluidende vragen van de leden van D66-fractie over het stellen van specifieke duurzaamheidscriteria worden in de Warmtewet geen specifieke duurzaamheidscriteria gesteld. In andere regelingen, zoals de SDE+ subsidie, zijn wel criteria opgenomen.

De leden van de *ChristenUnie-fractie* vroegen waarom niet is gekozen voor een verplichting richting de afnemer, naast de eis van transparantie in het bestuursverslag.

Zoals aangegeven in het antwoord op de vragen van de leden van GroenLinks-fractie over het verplicht direct rapporteren aan de klanten is gekozen voor het opnemen van duurzaamheidsinformatie in het bestuursverslag omdat dit een openbaar verslag is en op deze wijze administratieve lasten worden beperkt.

4.17 Handhavingsplan

In artikel 19 is voorgeschreven dat de ACM een handhavingsplan opstelt waarin beschreven wordt wat de procedure is voor toepassing van de haar in de Warmtewet toegekende handhavingsbevoegdheden en welke wijze de ACM deze bevoegdheden toepast. Dit handhavingsplan behoeft, op grond van het tweede lid, de goedkeuring van de Minister.

Een handhavingsplan voor warmte is overbodig omdat de handhavingsbevoegdheden van ACM in de wet zijn geregeld en de handhavingsprioriteiten volgen uit het ACM prioriteringsbeleid, dat ACM breed geldt. Deze prioriteringscriteria worden door de ACM gepubliceerd in de Staatscourant. Op deze manier is het handhavingsbeleid van ACM voldoende kenbaar en transparant. Een verdergaande transparantie zoals is opgenomen in artikel 19 is niet wenselijk. Onzekerheid over het inzetten van handhavingsbevoegdheden is juist een belangrijk onderdeel van toezicht. Een verdergaande transparantie over het handhavingsbeleid zorgt ervoor dat marktpartijen mogelijk beter in staat zijn om eventuele handhavingsrisico's te calculeren. Dit kan het begaan van bepaalde niet-riskante overtredingen in de hand werken. Om deze reden hanteert ACM voor alle andere onderwerpen waarop zij toezicht houdt slechts de genoemde algemene prioriteringscriteria. Ook in de Gaswet en Elektriciteitswet 1988 is geen verplichting opgenomen voor het opstellen en door de Minister laten goedkeuren van een handhavingsplan.

Nota n.a.v. het verslag [p. 44-45]

4.16 Handhavingsplan

De leden van de *CDA-fractie* vroegen of het handhavingsplan van de ACM voorziet in een hoog beschermingsniveau voor gebruikers. Deze leden vroegen of een overzicht gegeven kan worden van de handhavingsactiviteiten van de ACM op grond van de Warmtewet sinds de inwerkingtreding van de Warmtewet.

De ACM heeft sinds de inwerkingtreding van de Warmtewet op 1 januari 2014 één last onder dwangsom opgelegd. Er zijn op grond van de Warmtewet door de ACM nog geen boetes opgelegd. Het opleggen van sancties is voor de ACM ook geen doel op zich. Wel lopen er op dit moment verschillende handhavingsonderzoeken. De ACM heeft daarnaast met verschillende leveranciers contact gehad over aspecten die zich mogelijk niet goed verhouden tot de Warmtewet. Leveranciers hebben hierop verandering doorgevoerd in het gedrag. Dat ging over verschillende aspecten, waaronder de manier waarop facturen en jaarafrekeningen waren opgebouwd en de manier waarop overeenkomsten waren vormgegeven. Ook heeft de ACM verschillende leveranciers er op gewezen dat de compensatieregeling (en terugbetalingsregeling) die ze hanteren niet conform de Warmtewet is.

Op dit moment ligt er geen goedgekeurd handhavingsplan. Wel heeft de ACM haar prioriteringsbeleid voor handhavingsonderzoeken⁹ gepubliceerd. Een van de prioriteringscriteria is de mate waarin het gedrag voor de consument schadelijk is. Dit beleid wordt ook toegepast op de Warmtewet. Daarmee geeft de ACM duidelijk aan dat zij oog heeft voor het beschermingsniveau van de gebruikers.

De leden van de *SP-fractie* vroegen wat er precies wordt bedoeld met de zin dat «een verdergaande transparantie over het handhavingsbeleid ervoor zorgt dat marktpartijen mogelijk beter in staat zijn om eventuele handhavingsrisico's te calculeren» en waaraan de regering denkt bij de door haar bedoelde niet-riskante overtredingen.

Als het tot in detail duidelijk wordt op welke wijze ACM haar handhavende en controlerende activiteiten uitvoert dan kunnen marktpartijen daar vooraf rekening mee houden en op inspelen. Dit vermindert de effectiviteit van de handhaving aangezien deze gebaat is bij verassingselementen. Daarom is onzekerheid over het inzetten van handhavingsbevoegdheden

juist een belangrijk onderdeel van het toezicht. Bij het noemen van «niet-riskante» overtredingen in de memorie van toelichting werd overigens niet bedoeld op specifieke overtredingen.

5. Administratieve lasten

5.1 Bedrijfseffecten

Zoals hiervoor aangegeven beoogt onderhavige herziening van de warmte een groot deel van de knelpunten en problemen die uit de evaluatie van de Warmtewet naar voren zijn gekomen op te lossen. Daarbij is steeds een afweging gemaakt tussen enerzijds het belang van de gebonden afnemer en anderzijds het belang van de bedrijven die investeren in warmtelevering en de productie van warmte. Investerings in productie en levering van warmte zijn nodig om de energievoorziening verder te verduurzamen.

Het gevolg van de herziening van de Warmtewet is een helderder wet voor alle betrokken partijen. Groepen afnemers die vanuit de Warmtewet geen bescherming behoeven omdat hun belang als afnemer reeds op andere wijze behartigd en beschermd wordt, worden verlost van onnodige administratieve lasten. Afnemers die wel onder de reikwijdte van de wet blijven vallen, worden beter beschermd door aanpassing van de prijsregulering. Leveranciers krijgen meer vrijheid bij het ontwikkelen van producten.

Dit alles zou moeten leiden tot versterking van het draagvlak voor warmtelevering bij afnemers en helderheid voor bedrijven tot het doen van nieuwe investeringen in warmte. Bij een groei van warmtelevering en een gelijktijdige afname van het gasverbruik, wordt CO₂uitstoot vermeden.

5.2 Regeldrukeffecten

De onderhavige herziening van de Warmtewet heeft gevolgen voor de leveranciers van warmte.

Een groot deel van de partijen die onder de huidige warmte worden aangemerkt als warmteleverancier zijn verhuurders en woningcoöperaties die warmte aan hun huurders leveren als onderdeel van het gehuurde. Met deze wetswijziging wordt deze laatste grote groep niet langer aangemerkt als leverancier in het kader van de Warmtewet. De uit de Warmtewet voortvloeiende verplichtingen komen daarmee voor deze groep te vervallen, met uitzondering van de meetverplichting die voortvloeit uit artikel 9 van de EED richtlijn. Dit levert een vermindering van de administratieve lasten op.

Het tijdsbeslag als gevolg van de huidige verplichtingen voor verhuurders op grond van de Warmtewet wordt ingeschat op gemiddeld 20 uur per jaar. We gaan daarbij uit van een uurtarief van € 60,-. Het aantal woningcorporaties dat zich bij ACM heeft gemeld bedraagt 280. Het gaat hierbij voornamelijk om woningcorporaties die warmte leveren aan hun huurders en dus met deze wetswijziging niet langer onder de verplichting van de Warmtewet vallen. In de praktijk gaat het echter om meer verhuurders aangezien veel verhuurders die warmte leveren zich niet bij ACM hebben gemeld. We gaan voorzichtigheidshalve uit van een totaal aantal van 400 verhuurders, maar waarschijnlijk gaat het om meer. Dit levert dan een voorzichtige inschatting op van de jaarlijkse vermindering van de administratieve lasten met € 480.000

Voor de leveranciers die ook na de onderhavige herziening van de wet aangemerkt blijven als leverancier in het kader van de Warmtewet voert artikel 12 van de wet als nieuwe verplichting in dat het bestuursverslag van de vergunninghouder gegevens moet bevatten over de duurzaamheid van de geleverde warmte. De informatie over de duurzaamheid van de warmte is bij de warmteleverancier bekend omdat hij de warmte ook inkoopt en derhalve de bron van de warmte kent. De leverancier is daarnaast al verplicht om een financiële rapportage te maken ten behoeve van de jaarrekening en ook voor deze rapportage is het nodig om inzicht te hebben in de fysieke warmtestromen. Verder maken veel leveranciers al een eigen duurzaamheidsrapportage en een

kwaliteitsverklaring om voor de energieprestatieberekeningen van nieuwbouwwoningen gebruik te kunnen maken van de prestaties van het warmtenet. Voor deze kwaliteitsverklaringen is een rapportage nodig en die rapportage bevat al een groot deel van de informatie die voor de duurzaamheidsrapportage nodig is. Op grond van het voorgaande gaan wij uit van een beperkt additioneel tijdsbeslag door de genoemde verplichting van naar schatting 4 uur per jaar. Daarbij wordt wederom uitgegaan van een uurtarief van € 60,-. Er zijn momenteel 18 vergunninghouders voor warmtelevering en daarnaast heeft de ACM die deze vergunningen afgeeft nog 5 aanvragen in behandeling. Op grond daarvan gaan we uit van 23 bedrijven die met deze nieuwe verplichting zal worden geconfronteerd. Dit levert dan een voorzichtige inschatting op van de jaarlijkse verhoging van de administratieve lasten met € 5.520.

Verder wordt met de herziening van de Warmtewet een verplichting voor leveranciers geïntroduceerd om informatie aan te leveren aan de daarom verzoekende potentiële producent. Het gaat hier om informatie op basis van artikel 22 van de herzien Warmtewet. Bedrijven met plannen om in (duurzame) warmteproductie te investeren, moeten helderheid hebben of ze al dan niet toegang kunnen krijgen tot het warmtenet en tegen welke voorwaarden. Dit mede om te voorkomen dat er veel energie verloren gaat in het ontwikkelen van plannen voor productie-installaties die uiteindelijk niet op het net kunnen gaan leveren en dus niet kunnen gaan produceren. Daarom voorziet de wet erin dat die informatie op verzoek verplicht beschikbaar moet worden gesteld. Het gaat hier om informatie waarover de leveranciers van warmte reeds beschikken. Voor het beschikbaar maken van deze informatie schatten wij een tijdsbeslag in van circa 3 uur. Ook hier gaan we daarbij uit van een uurtarief van € 60,-. Het is moeilijk in te schatten hoe vaak bedrijven die geïnteresseerd zijn in toegang tot het warmtenet gebruik zullen maken van de mogelijkheid om informatie op te vragen bij de leveranciers. In de berekeningen wordt ervan uitgegaan dat gemiddeld alle vergunninghouders (23) hiermee één maal per jaar te maken krijgen. Dit levert dan een voorzichtige inschatting op van de jaarlijkse verhoging van de administratieve lasten met € 4.140.

Per saldo leveren de boven beschreven effecten een verlaging van de administratieve lasten op van € 480.000 – € 5.520 – € 4.140 = € 470.340. Het gaat hier om een structurele lastenvermindering, die voornamelijk ten goede zal komen aan MKB-bedrijven. Dit laatste omdat het bij verhuurders en woningbouwcoöperaties voornamelijk om MKB-bedrijven gaat.

6. Uitkomsten consultatie

Een conceptwetsvoorstel met toelichting is van 6 juli tot en met 17 augustus 2016 via internetconsultatie.nl geconsulteerd. In totaal zijn 61 reacties op dit wetsvoorstel ontvangen, waarvan 48 openbaar mochten worden gemaakt. Deze reacties zijn te vinden op de website www.internetconsultatie.nl. De ingezonden reacties hebben op meerdere onderdelen geleid tot aanpassing van wetsteksten en/of de toelichting. In het consultatieverslag wordt een reactie gegeven op alle ingebrachte commentaren en suggesties. Dit deel van de toelichting beperkt zich tot de belangrijkste onderdelen waarop gereageerd is, hetzij vanwege de hoeveelheid reacties, hetzij vanwege de aard van de aanpassing die in het voorstel of de toelichting is gedaan. Ook is in hoofdstuk 4 van deze toelichting bij een aantal onderdelen specifiek ingegaan op de uitkomsten van de consultatie.

Meerdere partijen hebben opmerkingen gemaakt die raken aan de positie van de Warmtewet binnen de noodzakelijke energietransitie. Deze opmerkingen betroffen veelal zaken die buiten de Warmtewet liggen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld over de noodzaak om de wettelijke aansluitplicht voor gas op te heffen, de verdeling van de kosten van infrastructuur die gebruikt wordt om te voorzien in de warmtebehoefte van afnemers, en de samenhang met andere regelgeving. Deze zaken zijn onderdeel van het bredere kabinetsbeleid zoals verwoord in het Energierapport en nader uitgewerkt in de Energieagenda die eind 2016 verschijnt.

Een aantal partijen, met name huurders, VvE's en woningcorporaties hebben vragen gesteld over de bescherming die het huurrecht biedt in verhouding tot de bescherming die de Warmtewet biedt. Op grond hiervan is de toelichting op dit punt verduidelijkt.

Meerdere partijen, met name leveranciers, hebben vragen gesteld over de ruimte die het wetsvoorstel in de praktijk gaat bieden voor de beoogde tariefdifferentiatie en de mogelijkheid om bijvoorbeeld een pilot te doen met als doel een ander tariefaanbod te onderzoeken. In reactie hierop is in het wetsvoorstel toegevoegd dat een experiment op grond van artikel 1b ook gericht kan zijn op tariefregulering. Oorspronkelijk was de gedachte dat dit niet nodig was omdat het wetsvoorstel specifieke bepalingen bevat die tariefdifferentiatie onder voorwaarden mogelijk maken. Uit de consultatie bleek dat deze bepalingen niet voor alle mogelijke en wenselijke situaties een oplossing bieden. Daarnaast is in paragraaf 4.6 van de toelichting verduidelijkt dat naar mening van het kabinet de uitvoering van een gerichte pilot met tarieven mogelijk zou moeten zijn met inachtneming van het non-discriminatiebeginsel zoals opgenomen in artikel 2, vierde lid. De bewijslast dat bij een individuele pilot sprake is van een «gerechtvaardigd onderscheid» ligt nadrukkelijk bij de leverancier. Ook indien een leverancier een experiment met tarieven wil doen op grond van het experimenteerartikel, zal hij zich zodoende moeten houden aan het non-discriminatiebeginsel.

Het wetsvoorstel bevat een bepaling die leveranciers verplicht om in hun bestuursverslag ter rapporteren over de duurzaamheid van de geleverde warmte. Bij lagere regelgeving kunnen nadere regels gesteld worden aan deze rapportage, met als doel te komen tot een uniform rapportagesysteem voor alle leveranciers. In de consultatie hebben meerdere partijen, met name afnemersorganisaties, gevraagd waarom deze plicht zich beperkt tot het bestuursverslag. Zij pleiten ervoor om deze rapportage ook voor de verbruikers inzichtelijk te maken door verplichte opname op de jaarafrekening van de individuele verbruikers, vergelijkbaar met het stroometiket. Dit voorstel is niet overgenomen omdat het naar mening van het kabinet van belang is eerst te zorgen voor een eenduidig systeem van rapporteren, inclusief duidelijkheid over welke variabelen leveranciers moeten rapporteren. Als dit systeem is ontwikkeld en in de praktijk goed functioneert wordt opnieuw bezien of het wenselijk is deze rapportageverplichting uit te breiden naar de jaarafrekeningen voor individuele verbruikers.

Meerdere partijen hebben beargumenteerd dat de afbakening tussen de verschillende delen van het systeem nog onvoldoende duidelijk was in het wetsvoorstel. Er zijn ook concrete voorstellen gedaan. De teksten in de wet en de toelichting zijn mede op basis hiervan zo aangepast dat de afbakening tussen het warmtenet, de aansluiting, de afleverset en de binneninstallatie verhelderd is. Dit is van belang voor meerdere artikelen en verplichtingen in de wet.

Het voorstel is gedaan om, net als bij elektriciteit en gas, de leveranciers te verplichten om de eindafrekening aan afnemers binnen een vastgestelde termijn te verstrekken. Dit voorstel is overgenomen in het wetsvoorstel door opname van een nieuw onderdeel in artikel 8b en geldt zowel voor de jaarlijkse nota die een leverancier conform artikel 2, tweede lid, aan een afnemer moet verstrekken, als voor de eindafrekening na bijvoorbeeld verhuizing of beëindiging van de levering. De concrete termijn waarbinnen een leverancier de factuur moet verstrekken, wordt in lagere regelgeving vastgelegd.

Meerdere partijen hebben ons gewezen op de verschillende manier waarop afnemers afgesloten kunnen worden. Er is een verschil tussen een tijdelijke afsluiting, waarbij later de warmtelevering hervat kan worden, en een permanente afsluiting, waarbij de hele aansluiting verwijderd wordt. Het wetsvoorstel bevatte niet de mogelijkheid om hiervoor verschillende maximumtarieven vast te stellen. Dat is op grond van de consultatie aangepast.

Het wetsvoorstel bepaalt dat een afnemer zijn warmtelevering kan beëindigen en fysiek kan afsluiten en legt vast tegen welke voorwaarden. Tot nu toe was dit niet gereguleerd. Een uitzondering hierbij is nodig omdat niet in alle situaties fysieke afsluiting technisch mogelijk is of mogelijk is zonder andere afnemers (aanzienlijk) te benadelen. Er zijn in de consultatie meerdere opmerkingen gemaakt over dit «aanzienlijke nadeel»: wat is dit precies en wie bepaalt dit? In de

toelichting is verduidelijkt dat de leverancier dit bepaalt en aan welke situaties gedacht kan worden. Gekozen is voor deze vrij ruime term omdat er bij warmtelevering veel verschillende situaties zijn, die niet in één wettelijke bepaling te vatten zijn. Bijvoorbeeld in gevallen waarin warmtesystemen serieel geschakeld zijn bestaat een risico op nadeel voor andere gebruikers, omdat beëindiging van de levering aan een afnemer zou kunnen betekenen dat afnemers verderop in het systeem ook geen warmte meer geleverd krijgen, tenzij de leverancier de infrastructuur dusdanig omlegt dat de levering aan deze afnemers gegarandeerd blijft. Een andere mogelijke situatie is een klein warmtenet met een beperkt aantal aansluitingen, waar een of meerdere opzeggingen leiden tot dusdanige verslechtering van de financiële situatie van de leverancier dat de warmtelevering aan de overige aangeslotenen in gevaar komt. Beëindiging van de levering door een afnemer mag er niet toe leiden dat andere afnemers verstoken blijven van warmtelevering of hiervoor ineens hogere kosten in rekening gebracht krijgen. De bewijslast ligt bij de leverancier die de afnemer een onderbouwing moet verschaffen indien hij het verzoek tot beëindiging van de leveringsovereenkomst weigert op grond van één van de twee wettelijke uitzonderingsmogelijkheden. De leverancier bepaalt dus of de uitzonderingsmogelijkheden van toepassing zijn en verstrekt de verzoekende afnemer een volledige onderbouwing indien hij zich beroept op een van de uitzonderingsgronden. Mede op grond van de consultatiereacties is deze motiveringsplicht verankerd in artikel 3.

In reactie op de consultatie hebben meerdere partijen, met name afnemers, leveranciers en installateurs, opmerkingen gemaakt over het monopolie van de leveranciers voor de afleversets. Deze opmerkingen bevatten zowel argumenten voor als tegen het monopolie in de wet. Een eenduidig beeld ontstaat hieruit niet, noch over de risico's noch over de voordelen voor prijsvorming en innovatie als de markt vrijgegeven zou worden. Op grond hiervan houdt het kabinet vast aan de huidige situatie.

Tot slot had een aantal opmerkingen en suggesties niet direct betrekking op het wetsvoorstel maar op de nadere uitwerking in de lagere regelgeving: het warmtebesluit en de warmteregeling. Deze opmerkingen worden zodoende hierbij betrokken.

7. Europeesrechtelijke aspecten

Anders dan voor gas en elektriciteit bestaat er nog geen Europese regelgeving die uitsluitend betrekking heeft op warmte. Wel bestaan er Europese regels die op onderdelen betrekking hebben op warmte of die raken aan de levering van warmte door warmteleveranciers aan verbruikers. Zo worden in de artikelen 2, 8, 8a, 8b en 18 van de Warmtewet de artikelen 9 tot en met 11 en 13 van de EED Richtlijn geïmplementeerd.

Daarnaast wordt met deze wijziging van de Warmtewet de implementatie van de artikelen 6 en 7 van Richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende consumentenrechten, tot wijziging van Richtlijn 93/13/EEG van de Raad en van Richtlijn 199/44/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijn 85/577/EEG en van Richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad (PbEU L 304/64) (hierna: de Richtlijn consumentenrechten) in de Warmtewet verbeterd teneinde de verhouding tussen de aanvullende bepalingen van de Warmtewet en de bepalingen van het consumentenrecht te verduidelijken. Ook werd geconstateerd dat artikel 3, derde lid, van de Warmtewet overbodig is geworden als gevolg van de artikelen 3 en 4 van Verordening (EG) nr. 593/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst (Rome I) (PB L 177) (hierna: verordening 593/2008). Deze onduidelijkheid en overlap zijn ontstaan doordat de totstandkoming en inwerkingtreding van de Warmtewet de implementatie van de Richtlijn consumentenrechten en de inwerkingtreding van verordening 593/2008 heeft gekruist. Artikel 3 van de Warmtewet wordt aangepast en de artikelen 3a tot en met 3c worden nieuw in de Warmtewet geïntroduceerd om deze punten te verhelpen. Voor zover de in dit wetsvoorstel voorziene informatieverplichtingen verder gaan dan voorzien in de richtlijn

consumentenrechten, is dit toegestaan op grond van artikel 6, achtste lid, van de Richtlijn consumentenrechten.

Voorts is dit voorstel getoetst aan richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 12 december 2006 betreffende de diensten op de interne markt (PbEU L 376) (hierna: de Dienstenrichtlijn). Deze richtlijn kent een volledige werking sinds 28 december 2009, de datum waarop de richtlijn in nationale regelgeving diende te zijn geïmplementeerd. Gelet op de bijzondere motiveringsvereisten die op grond van deze richtlijn van de lidstaten worden gevraagd met betrekking tot het vaststellen van wet- en regelgeving, is nagegaan of de wijzigingen die met dit wetsvoorstel worden aangebracht in de Warmtewet onder het bereik van de Dienstenrichtlijn vallen. Bij de levering van warmte zijn de feitelijke levering van warmte en het transport van die warmte onlosmakelijk met elkaar verbonden. Een leverancier in de zin van de Warmtewet is daarom, voor zover hij de transportdienst verricht, een dienstverrichter in de zin van de Dienstenrichtlijn. Eisen die worden gesteld aan de leverancier moeten dan ook worden getoetst aan de richtlijn.

Met deze wijziging wordt op een aantal punten wijzigingen aangebracht in de Warmtewet die vallen onder de reikwijdte van de Dienstenrichtlijn. Het betreft de algemene eisen aan de leverancier en vergunninghouder en de maximumtarieven die door de leverancier in rekening mogen worden gebracht voor de verschillende producten en diensten die de warmteleverancier levert aan de gebruiker. Deze onderwerpen zijn getoetst aan artikel 15 van de Dienstenrichtlijn dat ziet op eisen die moeten worden genotificeerd. Artikel 16 van de Dienstenrichtlijn is niet van toepassing omdat het hier een dienst betreft die uitsluitend kan worden gerealiseerd via daadwerkelijk in Nederland gelegen infrastructuur. Er is geen grensoverschrijdende dienstverlening mogelijk.

De nieuwe eisen die worden gesteld aan de leverancier en vergunninghouder zijn eisen ter bescherming van de consument, ter voorkoming van oneerlijke concurrentie en ter bevordering van milieubescherming. Geen van de voorgestelde eisen maakt onderscheid naar nationaliteit of heeft anderszins een discriminerende werking. De eisen gelden voor alle leveranciers in gelijke mate. De eisen zijn noodzakelijk en gerechtvaardigd ten behoeve van voornoemde dwingende redenen van algemeen belang. Zo zijn in de artikelen 2, 4, 5, 5a, 6 en 8 eisen gesteld aan de maximumprijs die door de leverancier aan gebruikers in rekening mag worden gebracht voor de levering van verschillende goederen en diensten. In artikel 3, eerste lid, onderdeel c, wordt een eis gesteld ter bevordering van de veiligheid van warmtelevering. Dit zijn allemaal eisen die worden gesteld ten behoeve van consumentenbescherming. In artikel 21 worden er eisen gesteld die toegang tot warmtenetten voor andere producenten van warmte beogen te faciliteren. Deze eisen beogen oneerlijke concurrentie te voorkomen. In artikel 12a, derde lid, onderdeel c, wordt tot slot een verplichting opgenomen voor de vergunninghoudende leverancier om te rapporteren over de duurzaamheid van de door de hem geleverde warmte. Ten slotte zijn de eisen zo beperkt mogelijk gehouden. De eisen zullen worden genotificeerd bij de Europese Commissie. Deze notificatie kent geen stand-still periode.

Nota n.a.v. het verslag [p. 45]

5. Europeesrechtelijke aspecten

De leden van de *D66-fractie* vroegen de regering nader te motiveren waarom grensoverschrijdende dienstverlening niet mogelijk zou zijn. Kan vanuit de grensgebieden, niet aan België en Duitsland geleverd worden, en andersom?

Levering van warmte vanuit de grensgebieden aan België en Duitsland is niet mogelijk omdat levering van warmte alleen kan worden gerealiseerd via daadwerkelijk in Nederland gelegen infrastructuur. Omgekeerd is dit voor in België en Duitsland gelegen infrastructuur ook het geval. Op dit moment is er overigens voor zover mij bekend geen interesse in grensoverschrijdende projecten.

8. Uitvoering en handhaving

ACM heeft een uitvoerings- en handhavingstoets (UHT) uitgevoerd op het wetsvoorstel (UHT wetsvoorstel Herziening Warmtewet, brief aan de Minister van Economische Zaken van 10 november 2016). ACM oordeelt dat het wetsvoorstel uitvoerbaar en handhaafbaar is met inachtneming van een aantal aandachtspunten.

Dit heeft geleid tot het toevoegen van de definitie «aansluiting» die was vervallen ten faveure van de definities van centrale aansluiting en individuele aansluiting. Daarnaast wees ACM op de onduidelijkheid die in de praktijk kan ontstaan door de reikwijdte van de wet uitsluitend te beperken voor situaties waarin de warmtelevering onderdeel van de huurovereenkomst is. Dit laat de optie voor een verhuurder open om te kiezen tussen het regime van het huurrecht en de Warmtewet met mogelijke onduidelijkheid voor afnemers tot gevolg. ACM adviseerde om vast te leggen dat verhuurders en verenigingen van eigenaars in alle gevallen buiten de scope van de Warmtewet vallen. Dit advies is overgenomen en de wetstekst en de memorie van toelichting zijn hierop aangepast.

In paragraaf 4.5 van deze toelichting is de tekst verduidelijkt over de opzegvergoeding die een leverancier in een contract met bepaalde tijd mag opnemen voor het geval een afnemer het contract tussentijds wil opzeggen. ACM heeft geen rol bij de toetsing van deze opzegvergoeding. Een geschil over deze vergoeding kan een afnemer aan de burgerlijk rechter voorleggen.

De wet bevat een bepaling die een beheerder van een warmtenet (veelal de leverancier) verplicht om zijn beslissing over het wel of niet verlenen van toegang tot het warmtenet aan een verzoekende partij, te motiveren. Naar aanleiding van het advies van ACM is in de wet toegevoegd dat deze motivering deugdelijk moet zijn.

Nota van wijziging – algemene toelichting wijziging Gaswet

In de Energieagenda (Kamerstuk 31 510, nr. 64) is aangekondigd dat de Gaswet wordt aangepast, zodat er geen nieuwe gasnetten meer worden aangelegd in nieuwbouwwijken. Momenteel is de netbeheerder verplicht in een gasaansluiting te voorzien, wanneer een afnemer daartoe een verzoek doet. Uw Kamer heeft ook verzocht om aan te geven hoe deze gasaansluitplicht voor netbeheerders op korte termijn geschrapt gaat worden uit de relevante wet- en regelgeving (motie Van Tongeren en Jan Vos, Kamerstuk 34 550 XIII, nr. 54). De huidige uitzonderingsgronden op deze aansluitplicht bieden geen soelaas voor bijvoorbeeld all-electric nieuwbouwwijken. De nu voorgestelde wijziging van de Gaswet voorziet hier in.

Om geen gasnetten meer aan te hoeven leggen bij nieuwbouw wordt artikel 10 van de Gaswet aangepast. Momenteel moet een netbeheerder een kleinverbruiker die daarom vraagt voorzien van een aansluiting op het gasnet, waarbij standaard aansluit- en transporttarieven in rekening worden gebracht. Er gelden twee uitzonderingen. Gebieden kunnen worden uitgezonderd van de aansluitplicht op gas indien er in een gebied een warmtenet aanwezig is of wordt gepland in een door een gemeente opgesteld warmteplan (artikel 4.2 van de Gebiedsindeling gas RNB 2015, artikel 12b, eerste lid, onderdeel f, van de Gaswet). De tweede uitzondering betreft een gebied waar een netbeheerder niet op economische voorwaarden een gastransportnet in werking kan hebben, onderhouden of ontwikkelen. Deze uitzondering is in de netcodes uitgewerkt voor aansluitingen 'buiten de bebouwde kom'.

Met de nu voorgestelde wijziging van de Gaswet worden de bovengenoemde uitzonderingsgronden verruimd. Deze wijziging is uitsluitend van toepassing op aansluitingen van kleinverbruikers op een nieuw aan te leggen (deel van een) gastransportnet. Verworven rechten rond bestaande aansluitingen worden met deze aanpassing niet geraakt.

Een algeheel verbod op gasaansluitingen voor nieuwbouw is niet wenselijk, omdat er situaties kunnen zijn waar een gasaansluiting op zijn plaats is, bijvoorbeeld voor individuele nieuwbouwwoningen. Om met deze specifieke omstandigheden rekening te kunnen houden, wordt de bevoegdheid om te besluiten over gebieden waar de aansluitplicht op het gasnet kan vervallen bij de gemeenten gelegd.

Lokale overheden krijgen zo een belangrijke regierol in de verduurzaming van ons land. Gemeenten hebben inzicht in de lokale wensen en mogelijkheden en kunnen daarom het beste bepalen welke energievoorziening het beste past bij een gebied. Zij kunnen over de gemaakte keuzes ook lokaal verantwoording afleggen. Als een college van burgemeester en wethouders besluit een gebied (een of meerdere straten of wijken) aan te wijzen waar geen gasnet wordt aangelegd, moet er worden voorzien in een alternatieve energie-infrastructuur waarmee kan worden voorzien in de verwachte warmtebehoefte in het aan te wijzen gebied. Dat betekent in praktijk bijvoorbeeld dat de capaciteit van het elektriciteitsnet of het warmtenet toereikend moet zijn. Afstemming hierover met de netbeheerder of warmteleverancier voorafgaand aan het te nemen besluit is dus cruciaal. Wanneer de gemeente een gebied aanwijst waar de gasaansluitplicht vervalt, dan is dit *de facto* een onomkeerbare stap. In de warmtebehoefte zal immers voorzien worden door een andere energie-infrastructuur en bijbehorende (in pandige) installaties. Het ligt daarom in de rede dat belanghebbende partijen, waaronder bewoners, bedrijven, netbeheerders van elektriciteit en gas en energie- en warmteleveranciers, bij het maken van deze keuzes intensief worden betrokken.

Deze wijziging in de Gaswet sluit aan op de voorziene aanscherping van de Europese bouwregelgeving. Nieuwe gebouwen moeten vanaf 2021 bijna energieneutraal (BENG) zijn, waarbij de warmtevraag van nieuwe gebouwen verder omlaag zal gaan en de bijdrage van duurzame opwekking op of in de nabijheid van het gebouw groter wordt. Omdat bij nieuwbouw alternatieven voor gasinstallaties, zoals warmtepompen, al goed toe te passen zijn, zal naar verwachting in de nieuwbouw nauwelijks meer voor een gasaansluiting gekozen worden.

Gegeven het gereguleerde monopolie van de gasnetbeheerder voor het realiseren van een aansluiting op een gasnet kan een bouwer niet gehouden worden aan de verplichtingen in het Bouwbesluit 2012 inzake de aansluiting van een gebouw op het gasnet op het moment dat een netbeheerder in een aangewezen gebied niet meer aansluit. Deze verplichtingen in het Bouwbesluit worden overigens in zijn geheel geschrapt bij invoering van de Omgevingswet.

Nota n.a.v. het verslag [p. 46-51]

Nota van wijziging

De leden van de *CDA-fractie* vroegen of het de verwachting is dat gemeenten gebieden gaan aanwijzen en of gemeenten hierbij worden ondersteund.

Ja, het is de bedoeling dat gemeenten gebieden aan gaan wijzen als een gebied waar geen gastransportnet wordt aangelegd of uitgebreid. Dit wordt mogelijk gemaakt in het voorstel tot wijziging van artikel 10 van de Gaswet dat is opgenomen in de nota van wijziging, onder de voorwaarden die in dat voorstel genoemd worden. Er wordt in het kader van het transitiepad lage temperatuurwarmte bekeken welke ondersteuning gemeenten hierbij nodig zouden hebben, en hoe deze ondersteuning georganiseerd kan worden.

De leden van de *CDA-fractie* vroegen of het van toegevoegde waarde zou zijn als de aanwijzing van gasloze gebieden geschiedt vanuit een structurele samenwerking met netbeheerder en provincie.

In het transitiepad lage temperatuurwarmte wordt de optimale organisatie en samenwerking voor de warmtetransitie uitgewerkt. Daarbij wordt ook gekeken naar de wijze waarop de samenwerking tussen gemeenten, netbeheerder, provincies en eventueel ook andere betrokken partijen zo goed mogelijk georganiseerd kan worden.

De leden van de *CDA-fractie* vroegen hoe in het amendement wordt geborgd dat gemeenten bij de aanwijzing van gebieden bewoners, bedrijven, netbeheerders van elektriciteit en gas en energie- en warmteleveranciers betrekken.

Een college van burgemeester en wethouders kan een gebied aanwijzen als een gebied waar geen gasnet wordt aangelegd of uitgebreid. Het aanwijzingsbesluit dat het college neemt, dient door het college op grond van de Algemene wet bestuursrecht zorgvuldig te worden voorbereid. Dit betekent dat het college verplicht is om bij de voorbereiding van een besluit de nodige kennis omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen te betrekken en de rechtstreeks bij het besluit betrokken belangen af te wegen. Op deze wijze wordt geborgd dat de belangen van bewoners, bedrijven, netbeheerders van elektriciteit en gas en energie- en warmteleveranciers bij de besluitvorming worden betrokken. Indien een belanghebbende partij van mening is dat hun belang onvoldoende betrokken is bij het besluit kan deze partij bovendien bezwaar en beroep instellen tegen het besluit van het college.

De leden van de *CDA-fractie* vroegen waarom de regering er niet voor kiest om een gasaansluiting alleen bij hoge uitzondering onder bepaalde voorwaarden toe te staan bij nieuwbouw en waarom zij wel van een gasnet uit blijft gaan en er niet voor heeft gekozen om een «duurzaam, tenzij»-regime te hanteren.

De regering heeft in de Energieagenda aangekondigd dat er in principe geen gasaansluitingen in nieuwbouwwijken komen. Deze maatregel vergt dat de kosten eerlijk verdeeld worden tussen bestaande en nieuwbouw en tussen verschillende gebieden. Deze eerlijke verdeling is onderdeel van de uitwerking van de Energieagenda. Tot dat moment is het een keuze van de gemeente of er nog gasaansluitingen in nieuwbouwwoningen komen. Deze kan hierover ook lokaal verantwoording afleggen. Een verbod zoals bedoeld door de leden van de *CDA-fractie*, waar alleen bij hoge uitzondering van wordt afgeweken, betekent dat nieuwbouwprojecten alleen door kunnen gaan als er een alternatieve voorziening voor lage temperatuur verwarming beschikbaar is. Dit is niet overal het geval.

De leden van de *D66-fractie* vroegen in welke situaties van nieuwbouw bij kleingebruikers het beter is dat nog steeds een gasnet met gasaansluitingen wordt aangelegd.

Er kunnen situaties zijn waarin de aanleg van infrastructuur voor de warmtevoorziening in nieuwbouw op een andere bron dan gas zo duur is dat deze er toe zou leiden dat een nieuwbouwproject niet doorgaat, of de kosten zo hoog worden dat het verbod om geen gas te gebruiken onevenredig zwaar drukt op de bewoners of eigenaren van deze woningen, terwijl burelen die gas blijven verstoken financieel voordelig uit zijn. De lasten van het afstappen van aardgas moeten eerlijk verdeeld worden. De regering heeft aangekondigd hieraan te werken in de uitwerking van de Energieagenda.

De leden van de *D66-fractie* vroegen of de bepaling dat een gasaansluiting niet langer verplicht is bij nieuwbouw ook geldt voor grootschalige renovatie.

De gemeente kan als gevolg van het voorliggende wetsvoorstel een gebied aanwijzen als een gebied waar geen gastransportnet wordt aangelegd of uitgebreid. Bij een grootschalige renovatie zal er veelal een gasnet aanwezig zijn waardoor het buiten de reikwijdte van de voorgestelde artikelen valt, tenzij er effectief sprake zou zijn van een uitbreiding van dat gasnet.

De leden van de *D66-fractie* vroegen de regering op welke manier zij uiteindelijk niet alleen nieuwbouw, maar ook bestaande bouw van het gasnet zou willen halen. De voorgenoemde leden wilden weten welke stappen de regering wil zetten om de omslag van gas naar duurzaam bij deze natuurlijke vervangingsmomenten te bewerkstelligen.

In het transitiepad lage temperatuurwarmte wordt momenteel uitgewerkt hoe de transitie naar een aardgasvrije gebouwde omgeving zo optimaal en kosten-efficiënt mogelijk kan verlopen. Daarbij zal aandacht worden besteed aan zowel bestaande bouw als nieuwbouw, en zal ook goed gekeken worden naar meekoppelkansen zoals de aansluiting op natuurlijke vervangingsmomenten.

De leden van de *D66-fractie* zijn benieuwd wie volgens de regering de kosten van het vervangen van de CV-ketels en huishoudelijke apparatuur zal dragen.

Het aardgasvrij maken van de bestaande bouw zal met diverse kosten gepaard gaan. Hoe deze kosten verdeeld kunnen worden, is onderdeel van de uitwerking van het transitiepad lage temperatuurwarmte.

De leden van de *D66-fractie* vroegen of een aanwijzing van een gebied als all electric kan worden geweigerd wanneer het aanwezige elektriciteitsnet de benodigde capaciteit daarvoor mist, of dat in een dergelijk geval de netbeheerder voor elektriciteit de aanwijzing krijgt om de capaciteit te verhogen.

De keuze voor een alternatieve warmtevoorziening zal op lokaal niveau gemaakt worden, waarbij de gemeente zelf de afweging moet maken wat de meest kostenefficiënte en maatschappelijk acceptabele oplossing is. In overleg met de netbeheerder zal gekeken moeten worden of daarbij netverzwaring nodig is. Om te voorkomen dat dit tot onbeperkte netverzwaring leidt die maatschappelijk niet optimaal is, is er overleg met de sector over een afwegingskader met de naam «verzwaren, tenzij».

De leden van de *GroenLinks-fractie* vroegen over het «wel aardgas, tenzij»-beleid of een «geen gas, tenzij»-beleid beter zou zijn en of de nota van wijziging hierop aangepast kan worden.

De ambitie om het gebruik van aardgas in de gebouwde omgeving af te bouwen deelt de regering met GroenLinks. Tegelijkertijd moet er wel een redelijk alternatief zijn. Voor nieuwbouw is die er meestal al. Daarom wordt in onderhavige nota van wijziging de aansluitplicht gewijzigd. Er is daarbij niet gekozen voor een «nee, tenzij» benadering, zoals GroenLinks bepleit. Onderhavige nota van wijziging laat de keuze aan gemeenten om gebieden aan te wijzen waar geen nieuwe gasaansluitingen komen. Over die keuze kan lokaal verantwoording worden afgelegd. Het is bij de aanleg van warmtenetten overigens al praktijk dat gemeenten gebieden aanwijzen waar de gasaansluitplicht niet geldt. Die optie verruimen we nu naar andere alternatieven voor gas, zoals all electric.

De leden van de fractie van de *SP* vroegen waarom het recht van een gasaansluiting voor bijvoorbeeld een individuele nieuwbouwwoning prevaleert boven een kans om werkelijk door te pakken op een werkelijke transitie naar hernieuwbare energie.

Ik verwijs naar het antwoord op de gelijkkluidende vragen van de leden van de *D66-fractie* over situaties van nieuwbouw van kleingebruikers waarin het beter is dat nog steeds een gasnet met gasaansluitingen wordt aangelegd.

De leden van de *SP-fractie* vroegen of de regering – nogmaals – kan uitleggen waaruit de winst van voorliggend wetsvoorstel bestaat ten opzichte van de experimenteerwet.

Ik verwijs naar het antwoord op de gelijkkluidende vragen van de leden van *SP-fractie* over de meerwaarde van de voorgestelde nota van wijziging.

Het voorstel spreekt van een «alternatieve energie-infrastructuur waarmee kan worden voorzien in de verwachte warmtebehoefte in het aan te wijzen gebied». De leden van de *SP-fractie* vroegen

of de regering met de keuze voor deze brede formulering niet de deur open zet voor al te gemakkelijke fossiele keuzes. Deze leden vroegen verder of er niet één op één moet worden ingezet op waarlijk hernieuwbare en integrale oplossingen zoals warmtepompen, geothermie, zon en wind.

De door de leden van de *SP-fractie* aangehaalde formulering is bewust gekozen om alle alternatieven voor aardgas mogelijk te maken, en gemeenten niet te beperken tot alleen de technieken die op dit moment bekend en beschikbaar zijn. De hoofddoelstelling om te komen tot een CO₂-arme energievoorziening sluit fossiele keuzes uit.

De leden van de *SP-fractie* vroegen wie in opdracht van de gemeente een warmtenet aanleggen en of dat in het voorstel niet automatisch wordt overgelaten aan de markt.

Op dit moment kan iedere aanbieder een warmtenet aanleggen in opdracht van de gemeente.

Dat kan een private partij zijn (voorbeeld: Ennatuurlijk, Nuon) of een publieke partij (voorbeeld: Stadsverwarming Purmerend, HVC).

De leden van de *SP-fractie* vroegen hoe wordt voorkomen dat de zo nodige landsbrede energietransitie stopt, nadat de krenten uit de pap zijn gehaald en het laaghangende fruit is geplukt. Verder vroegen deze leden wie verantwoordelijk is voor de meer ingewikkelde gebieden.

Met de uitwerking van de transitiepaden wordt een concrete route uitgestippeld voor de energietransitie, waarbij niet alleen gekeken wordt naar laaghangend fruit, maar naar de complete opgave en hoe deze gerealiseerd kan worden. Hierin worden ook de bevoegdheden en verantwoordelijkheden beschreven.

De leden van de *SP-fractie* vroegen of we vanwege het vermijden van pijnlijke keuzes, wederom te maken krijgen met segregatie. Ditmaal de segregatie van duurzame wijken ten opzichte van wijken die niet los kunnen komen van fossiele brandstoffen.

Het transitiepad lage temperatuurwarmte kijkt naar de gebouwde omgeving als geheel, en onderzoekt oplossingen voor alle typen wijken.

De leden van de *SP-fractie* vroegen wat nu de concrete winst is die wordt behaald door deze papieren ingreep. Immers het amendement Bosman, links- of rechtsom aangenomen via de Warmtewet of de Wet voortgang energietransitie, vraagt nog altijd om een samenloopregeling. Daarbij vragen deze leden of er niet in het kader van de Omgevingswet was afgesproken om af te zien van overbodige dubbele en naar elkaar verwijzende wetgeving.

De concrete winst is tijdswinst. Welk voorstel het eerste wordt aangenomen is daarbij mede afhankelijk van de agenda van de Tweede Kamer. De wijziging vindt uiteindelijk alleen plaats in Gaswet. Er zal dus geen sprake zijn van dubbele wetgeving. In de nota van wijziging op het wetsvoorstel houdende wijziging van de Warmtewet is daarbij niet voorzien in een samenloopbepaling met wetsvoorstel Voortgang Energie Transitie. Dit omdat het amendement Bosman (Kamerstuk 34 627, nr. 7) nog niet door de Kamer is aangenomen. Dit amendement maakt om deze reden nog geen onderdeel uit van het wetsvoorstel Voortgang Energie Transitie.

De leden van de *ChristenUnie-fractie* vroegen of het nu nog aansluiten van woonwijken op het gasnet gezien de aankomende warmtetransitie tot desinvesteringen leidt voor netbeheerders en woningeigenaren, en of het aan bewoners, netbeheerders en investeerders meer duidelijkheid geeft wanneer de aansluitplicht wordt geschrapt of wanneer wordt gekozen voor «nee, tenzij».

Door de energietransitie zullen woningen tot 2050 moeten overstappen op een andere warmtebron dan aardgas. Naast enige ruimte voor duurzaam gas, leidt dit tot verdere uitgebruikname van gasinfrastructuur. Hierom heeft de regering in de Energieagenda aangekondigd dat er in principe geen gasaansluitingen in nieuwbouw zullen komen. De effectuering van deze maatregel moet

zorgvuldig genomen worden. Voor verdere beantwoording over de aansluitplicht verwijs ik naar de gelijklopende vraag over «nee, tenzij» van de leden van de Groenlinks-fractie.

De leden van de *ChristenUnie-fractie* vroegen wat de rol van de gemeenteraad is bij de keuzes.

De rol van de gemeente moet nog nader worden bepaald in het transitiepad lage temperatuurwarmte, en het overkoepelende governance-traject.

De leden van de *ChristenUnie-fractie* vroegen op welke manier regionaal naar de juiste oplossingen wordt gezocht en op welke manier netbeheerders worden betrokken bij deze keuzes.

Ik verwijs naar het antwoord op de gelijklopende vragen van de leden van de VVD-fractie over de rol van de gemeente bij de keuze voor een andere aansluiting.

De leden van de *ChristenUnie-fractie* vroegen of het voorliggende wetsvoorstel de juiste prikkel geeft om te kiezen voor het beste alternatief vanuit duurzaamheidsoogpunt en vanuit kostenooipunt.

Het voorliggende wetsvoorstel is een belangrijke stap in het kader de energie transitie, maar er zullen nog vele maatregelen nodig zijn. De uitwerking van het transitiepad lage temperatuurwarmte zal verder ingaan op de prikkels om de juiste keuzes te maken bij de verduurzaming van de warmtevoorziening.

De leden van de *ChristenUnie-fractie* vroegen op welke manier bij lokale keuzes wordt aangesloten bij de landelijke visie op de warmtetransitie.

Bij de uitwerking van de energietransitie is de samenhang tussen decentrale besluiten en landelijke doelstellingen nadrukkelijk een punt van aandacht. De besluitvorming over de verantwoordelijkheidsverdeling (de governance) moet nog plaatsvinden.

De leden van de *ChristenUnie-fractie* vroegen hoe de regering wil omgaan met gasaansluitingen in de bestaande bouw, bijvoorbeeld bij vernieuwbouw en herstructurering en of de gemeenten hierin een regierol krijgen.

Zoals aangekondigd in de Energieagenda zal de bestaande bouw de komende decennia overstappen van aardgas op een andere warmtevoorziening. Vernieuwing en herstructurering zijn voor de hand liggende momenten voor deze overstap. De governance van deze transitieopgave inclusief de rol van gemeenten wordt in meer detail voorbereid in de uitwerking van de Energieagenda.

Behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer

Eerste termijn

De **voorzitter**:

Het woord is aan de minister.

Minister **Wiebes**:

Voorzitter. Dank voor het grote aantal vragen. We hebben er maar een beperkte tijd voor. Een aantal vragen gaat over de wet zoals die er ligt, een aantal gaat over de wet zoals die wellicht in de toekomst zou moeten worden en een aantal gaat over gerelateerde onderwerpen. Ik zal zo veel

mogelijk proberen in elk geval de eerste vragen te beantwoorden. Misschien kunnen wij sommige antwoorden ook per brief geven. Een enkele daarvan past ook in het AO Mijnbouw van morgen.

Ik ga straks eerst in op alles rond de aansluiting en afsluiting. Dan hebben wij het reikwijdtevraagstuk waar het huurrecht een rol in speelt. Er zijn een heleboel vragen gesteld die eigenlijk te maken hebben met de energietransitie, over de ordening, over de toegang, open netten, de gasreferentie en het hele opschalingsvraagstuk. Dat wil ik aan het eind doen. Overigens wil ik de kosten daar ook bij meenemen.

Het onderwerp heeft een heel lange aanloop gehad. Wij hebben hier op zich alleen een reparatie. De Warmtewet was ooit een initiatief van het CDA. Hij is er nu niet. Even kijken, jazeker. De wet is pas in werking getreden in 2014 en is heel snel geëvalueerd. Er kwamen allerlei dingen uit en die worden nu bezien. Het doel van de wet is uitdrukkelijk gewoon consumentenbescherming. Het gaat dus niet over de uitrol van duurzame energie. Het gaat niet over de transitie of over de vraag waar warmtenetten moeten komen. Het is puur consumentenbescherming. Het gaat over tarieven, leveringszekerheid, service en klachtenafhandeling: heel praktisch. Dat doen we natuurlijk omdat het monopolistische situaties zijn. Mevrouw Mulder zei dat consumenten zich voelen overgeleverd. Als je iemand overlevert in ons land, dan moet je ze beschermen, en dat doen wij ook altijd. Maar nogmaals, het betekent niet dat er als gevolg van deze wet ineens allemaal warmtenetten komen. Als je verkeersregels met elkaar afspreekt, betekent dat niet dat er ineens een groot aantal wegen wordt aangelegd. Dat is iets anders.

Warmtewet 2.0 staat nog te gebeuren. U heeft daar een groot aantal suggesties voor gedaan en vragen over gesteld; ik zal proberen daarop in te gaan. Iets wat je ten principale natuurlijk niet oplost, is dat je nooit twee problemen tegelijk kunt oplossen met een wet als deze. De twee dingen waarover geklaagd wordt, en dat is een beetje van alle tijden met warmte: leveranciers klagen over het rendement en de afnemers over de kosten. Dat zal nooit in één klap samen opgelost worden. Dat gaat niet. Dat zien we dan ook hier, dus we moeten het uiterste doen om consumenten te beschermen. Daar hebben we op dit moment nog de gasreferentie voor. Dat zal in de toekomst echt anders moeten. Daar kom ik zo nog wel even op, maar velen hebben mij daarbij al volkomen terecht en ruimschoots het gras voor de voeten weggemaaid, want dat kan natuurlijk niet zo blijven.

Die warmtenetten spelen wel een rol in die transitie, maar we moeten ook beseffen dat dat anders zal gaan dan nu. Wij hebben nu een heleboel fossiele warmtenetten dan wel warmtenetten op afvalverbranding. Duurzame warmtenetten zijn er nog maar heel weinig. De nieuwe generatie warmtenetten dienen we echt te richten op dat doel, maar dat verandert de verkeersregels op het warmtenet op zich niet. Maar het is wel goed om in de gaten te houden dat de doorgroei vanaf nu niet moet zijn dat we doortrekken uit het verleden. We moeten minder aan afvalverbranding en meer aan bijvoorbeeld geothermie doen. Het kunnen ook processen zijn die inherent warmte kwijt kunnen. Er zijn dus allerlei technieken, maar de verkeersregels veranderen niet.

Ik loop op een aantal dingen wel vooruit. De experimenteerbepaling vind ik zelf nogal belangrijk. Dat helpt natuurlijk wel, maar een heleboel dingen hebben we gewoon nog niet. De verschillende onderwerpen zijn ook langs gekomen: het warmterecht — ieder individueel recht op warmte, niet het warmterecht als rechtsgebied van warmte — de ordening, niet onbelangrijk de financiering, en de verduurzaming van de bronnen. Dat komt uiteindelijk allemaal later.

Ik begin met de aansluiting. Daarover zijn verschillende vragen gesteld die eigenlijk gewoon verwijzen naar een document van Energie-Nederland. De heer Moorlag heeft er volgens mij ook direct naar verwezen. De heer Van der Lee heeft gevraagd hoe dat nu eigenlijk zit. Energie-Nederland maakt zich daar zorgen over, want zij zeggen dat zij dat straks niet meer kunnen doorberekenen. Zij zeggen dat zij in een soort cap zitten en dus niet meer op een rendabele manier netten kunnen aanleggen. De ontwikkeling en de aanleg van een warmtenet — neem in een nieuwbouwwijk — wordt in een project altijd op de een of andere wijze in rekening gebracht. Zeer vaak wordt dat in de huizenprijs doorberekend. Dat is niet raar. In gemeentelijke projecten gebeurt dat ook met de lantarenpalen, de trottoirs enzovoort. Dat hoeft ook niet gereguleerd te worden,

want je kunt het huis kopen maar je kunt het ook laten. Dat is bij stoepen en lantarenpalen net zo. Dat is de geëigende en meest gebruikelijke manier; daar verandert ook niks aan. Dat is niet gereguleerd, dat kan worden doorberekend en iedereen heeft daarbij keuzevrijheid.

Waar Energie-Nederland zich blijkbaar zorgen over maakt, is dat het tot dusver — zo lees ik in hun stukken — door de leverancier apart in rekening kon worden gebracht aan de gebruiker. Op zich is dat technisch eigenlijk niet waar, want het staat niet in de huidige Warmtewet op die lijst van zaken die mogen worden doorberekend, dus dat is een mogelijkheid die een enkele keer in de praktijk benut wordt maar nergens een plek heeft in de wet. Dat wordt straks voor alle nieuwbouw wel gereguleerd. Dat is op zich terecht, omdat consumenten zich bij het kopen van zo'n huis misschien onvoldoende realiseren dat ze aan een soort abonnement vastzitten. Maar de meest logische en tot dusver strikt genomen eigenlijk de enige toegelaten methode om dat door te berekenen blijft gewoon bestaan. Zoals ik het zie, is Energie-Nederland zich heel sterk aan het maken voor het herstel van iets wat nooit stuk was en eigenlijk helemaal niet bestond. Wij dienen ons dus uitdrukkelijk geen zorgen te maken over de realisatie van die projecten, omdat die projectbijdrage gewoon blijft bestaan en eigenlijk gewoon bij de huizenprijs hoort, zoals ook andere dingen bij de huizenprijs zitten.

Het afsluiten is weer een ander verhaal. Daarin is de heer Jetten eigenlijk heel elegant, want hij wil graag dat mensen snel van het gas af gaan. Ik denk niet dat hij wil dat mensen snel van hun warmtenet af gaan, maar hij wil voor de symmetrie van dit geheel toch weten hoe dat zit. Maar dat is toch niet zo makkelijk. Je gaat met elkaar een warmtenet aan. Daar zitten kosten aan vast. Om dan ex post te zeggen dat het je niet bevalt en het zomaar op te zeggen, is niet vanzelfsprekend. Het is ook niet vanzelfsprekend dat er een andere manier van warmte afnemen mogelijk is. Het is ook niet helemaal vanzelfsprekend dat het afkoppelen überhaupt mogelijk is. En als je met elkaar een project aangaat, is het zeker niet zo dat iedereen vrij moet zijn om eruit te stappen, want de laatste die eruit stapt, heeft dan misschien een bijzonder slechte dag. Daar moeten dus gewoon andere afspraken over worden gemaakt. Het moet niet altijd zonder meer en ongeclausuleerd mogelijk zijn om eruit te stappen. Dat zou investeringen in deze netten namelijk wel heel riskant maken.

Een andere zorg is die van een andere belangenorganisatie ...

De **voorzitter**:

Voordat u verdergaat, heeft de heer Jetten een vraag.

De heer **Jetten** (D66):

Ik hoopte dat er nog iets meer zou komen. Want het gaat nu in de praktijk bijvoorbeeld ook om mensen die zijn aangesloten op een warmtenet en dat warmtenet niet groen genoeg vinden, zelf aan de slag gaan met isoleren, zonnepanelen, warmtepompen et cetera en zeggen: ik ben gewoon zelfvoorzienend; waarom moet ik nog op dat vieze warmtenet van bijvoorbeeld de stad Amsterdam zitten? Die mensen betalen meer dan €1.000 boete als ze zeggen dat ze niet meer mee willen doen aan die stadsverwarming. Ik snap dus dat de minister zegt dat het wat anders ligt dan bij gasnetten. Dat is prima. Maar wil de minister wel toezeggen dat hij bij de volgende warmtewet zal kijken hoe het eventueel afsluiten van warmtenetten toch op een goede manier te regelen is?

Minister **Wiebes**:

Dan preludeert de heer Jetten wel op situaties die niet vaak gaan ontstaan, namelijk situaties waarin iemand met een woning zou kunnen kiezen tussen meerdere warmtenetten. We hebben al moeite om bij wijze van spreken keuze in glasvezel mogelijk te maken, en die is gewoon 20 centimeter diep in de straat gefreesd. Keuzemogelijkheden voor warmtenetten zijn vrij hypothetisch; laten we het zo zeggen. Warmtenetten zijn echt kapitaalintensieve dingen. Het is echt niet vanzelfsprekend om daarin een opt-out te creëren. Het is wel vanzelfsprekend dat we daarover nadenken. Daar komt de heer Jetten ook zeker op terug. Na het nadenken kunnen we

deze discussie opnieuw hebben. Maar ik ga niet suggereren dat het belangrijk of zelfs maar vanzelfsprekend is dat die opt-out er zomaar zal zijn.

De heer **Jetten** (D66):

Het gaat me ook niet zozeer om een opt-out zodat je op een ander warmtenet kunt worden aangesloten, want dat zal inderdaad in de praktijk niet mogelijk zijn. Daarom willen we open netten, zodat je in ieder geval wel kunt kiezen tussen leveranciers van warmte. Maar de opt-out is volgens mij voor mensen die zeggen: ik ga gewoon full electric; ik zit op een plek waar een warmtenet is of gaat komen, maar ik kies voor full electric. Is die keuzevrijheid tegen een fatsoenlijke prijs een mogelijkheid om mee te nemen bij de volgende warmtewet?

Minister **Wiebes**:

Een van de collega's van de heer Jetten heeft gevraagd: wordt een warmtenet nou verplicht als dat langskomt? Daar is op zich geen reden voor. Als je niet van tevoren meedoet en als je een andere oplossing kiest, dan zal dat in veel gevallen natuurlijk mogelijk zijn. Het hangt natuurlijk ook een beetje af van de afspraken, van de vraag of de projectontwikkelaar dat al heeft meegecontracteerd of niet. In principe is het natuurlijk mogelijk, maar eerst meedoen en daarmee zekerheid geven aan je mededeelnemers en er daarna uitstappen, ligt gewoon ingewikkelder. Maar in principe zijn de heer Jetten en ik allebei pleitbezorger van zo veel mogelijk keuzevrijheid. Ik snap zijn bedoeling, maar keuzevrijheid vraagt soms ook dat je een verplichting nakomt nadat je de keuze hebt gemaakt. Dus helemaal vanzelfsprekend vind ik het niet.

Er is ook een zorg binnengekomen van de organisatie Aedes. Zij zegt: ja, ja, ja, het komt nu onder het huurrecht, maar gaat dat wel goed en kunnen wij het wel meenemen in de servicekosten? Dat is wel een goeie vraag, want als je het niet kunt meenemen in de servicekosten, dan moet je je afvragen of dit wel zo'n gelukkige manoeuvre is. Het is uitgebreid uitgezocht. Mij wordt gevraagd om contact op te nemen met de collega van BZK, maar dat is al gebeurd. Sterker nog, dat heeft een brief opgeleverd waarin aan Aedes wordt uitgelegd hoe het zit. Daarin staat ondubbelzinnig dat het kan, dat het zelfs een verstandig idee is, en dat er geen beperkingen zijn om dat goed te organiseren. Die brief zou misschien op de site gezet moeten worden of iets dergelijks. Dan kan iedereen er kennis van nemen. Ik vond het antwoord van BZK zeer geloofwaardig. Dit is mijn antwoord op de vraag van de heer Van der Lee, de heer Moorlag, mevrouw Dik-Faber en mevrouw Mulder.

De heer **Moorlag** (PvdA):

De verzender van de brief vindt dat de vraag adequaat is beantwoord en dat de kwestie blijkbaar is opgelost. Maar is dat ook gecheckt bij de ontvanger van die brief? Is daarmee consensus bereikt?

Minister **Wiebes**:

Ja. Ik geloof dat daar kalmte en geruststelling zijn ingetreden. Ik begrijp dat de geruststelling van de heer Moorlag nu daar weer een afgeleide van is.

De heer **Moorlag** (PvdA):

Ter voorkoming van misverstanden: ik word graag gerustgesteld.

Minister **Wiebes**:

Ter voorkoming van misverstanden: ik doe eigenlijk weinig liever dan het geruststellen van de heer Moorlag.

We hebben nog meer post gekregen van belangenorganisaties, bijvoorbeeld van de Consumentenbond. Die vraagt: kunnen we met elkaar aan de marktordening werken? Ja. Dat is ook wel verstandig. Dat is ook uitdrukkelijk het doel van de Warmtewet 2.0. Je kunt dan denken

aan bijvoorbeeld een onderscheid tussen grote transportnetten en distributienetten en gereguleerde netbeheertaken. Die taken kunnen publiek of privaat zijn. Ook de netten kunnen publiek of privaat zijn. Maar de parallel met elektriciteit gaat niet helemaal op. Bij elektriciteit kun je het heel makkelijk bijhouden: je levert aan het net of niet en je neemt het van het net of niet. Verder speelt er weinig een rol. Je moet dat gewoon netjes in de gaten houden. De heer Jetten zie ik heel vrolijk zitten te zijn, maar ik probeer hierbij elke grap te vermijden. Dat is bij elektriciteitsopwekking mogelijk. Maar bij warmte speelt er nog één dimensie extra. Het gaat niet alleen over de toegeleverde energiehoeveelheid maar ook over het temperatuurniveau. Dat maakt de puzzel heel complex. Je kunt het hebben over "open toegang" en "scheiding van netten", maar het is nog een dimensie complexer. Als het warmtenet op 120°C werkt, dan is toeleveren op 40°C niet erg dienstig; dat helpt niet. Andersom zou kunnen helpen, maar is waarschijnlijk niet altijd optimaal. Dat is dus ingewikkeld. Bovendien is het inherent aan kleinere warmtenetten dat er minder leveranciers zijn. Vaak zal het zo zijn dat als het warmtenet de monopolist is, de warmteleverancier dat ook is. Het losknippen van iets leidt niet tot een minder monopolistische situatie. Dit betekent niet dat we niet verstandig over de ordening moeten nadenken. Dat moeten we zeker wel. Dit betekent ook dat we over open netten moeten nadenken. We moeten echt toe naar een situatie waarin de grote netten meer een open karakter hebben. Maar het is niet zo evident. De verwijzing naar de elektriciteits- en de gasnetten maakt het niet allemaal in één klap helder.

De voorzitter:

De heer Jetten heeft een vraag.

De heer **Jetten** (D66):

Ik vind het onderscheid dat de minister maakt tussen grote en kleine netten relevant. Ik kan me voorstellen dat bijvoorbeeld de transportnetten eerder aan de beurt zijn om als open netten te hanteren dan de distributienetten die in de wijken vertakkingen naar de huizen hebben. Is de minister dat met mij eens?

Minister Wiebes:

Ja, ik denk dat we de mogelijkheden zeker moeten zoeken bij de grote netten. Maar zelfs dan zijn ze ingewikkelder dan bij de gas- en elektriciteitsmarkt. Maar daar zou ik ze zeker zoeken.

Een volgende vraag die velen hebben gesteld, is of de gasreferentie op termijn een logische is. De vraag is of die op dit moment logisch is, want we hebben de situatie dat je niet meer mag vragen dan de gasreferentie aangeeft. Het rendement van het net is iets wat daaruit volgt en dat kan weleens heel onaantrekkelijk zijn. Op den duur zul je toch op de een of andere manier iets moeten gaan doen wat meer kostengeoriënteerd is. Dat is onherroepelijk. Ook daar zul je dan stevig naar moeten kijken, want iemand die kostengeoriënteerd maar wel monopolist is, heeft geen enkele prikkel om de kosten in de hand te houden. Daar moeten we dus echt op letten en dat wordt nog niet zo eenvoudig. Daarmee zeg ik impliciet ook dat ik het onmogelijk helemaal eens kan zijn met de heer Moorlag, die zegt dat het altijd minder moet zijn dan anders. Dat zou heel mooi zijn, maar dat is niet automatisch de uitkomst van deze vergelijking. Dat gaat eenvoudigweg niet. Want als het altijd minder moet zijn dan anders — we zitten op het huidige niveau met een gasreferentie en het is nu al vaak niet rendabel — dan ontstaat er in de samenleving weinig animo om een warmtenet te beginnen. De heer Moorlag zal in elk geval niet voorop gaan lopen, dat voorspel ik. En ik ook niet.

De heer Moorlag (PvdA):

De vraag aan de minister is dan wel hoe hij mensen gaat prikkelen om over te stappen op warmtenetten. Volgens mij is de weg van positieve prikkels om een stap te maken toch wel de meest aangewezen weg. Zo werkt dat ook met elektrische auto's en zonnepanelen. Er zal toch een

vorm van verleiding moeten komen. Welke andere prikkels ziet de minister naast financiële prikkels?

Minister **Wiebes**:

Kijk, de verleiding nu is dat deze reparatie van de wet nog steeds uitgaat van de gasreferentie. Op termijn, als je de belasting op gas zou veranderen, verandert die referentie mee. Maar het belangrijkste is natuurlijk dat je, in elk geval op gemiddelde basis, aan de consument kan bieden dat het niet duurder wordt. Gemeenten gaan warmteplannen maken. Een bepaalde wijk zou dan in een bepaald jaar moeten omschakelen. Waar we het nu nog totaal niet over gehad hebben, maar waar we ook echt over moeten nadenken, is het volgende. We hebben nu geïntroduceerd dat de gasaansluitplicht gaat verdwijnen. Op een gegeven moment moet besloten kunnen worden om het gas af te sluiten. Dat kan niet anders, want anders blijven we tot het jaar 2100 op gas stoken. Dus de consument moet op een behapbare en aantrekkelijke manier geleidelijk aan de overstap kunnen maken. Als dat tot in lengte van jaren een vrijblijvend iets is, dan wel voor eeuwig een gesubsidieerd iets, dan gaan we deze wedstrijd niet winnen.

De heer **Moorlag** (PvdA):

De vraag is natuurlijk wel hoe je per jaar 250.000 woningen aan een andere warmtevoorziening dan aardgas gaat koppelen. Dan zul je wel met positieve financiële prikkels moeten komen. Kijk, een wethouder van een gemeente kan prachtige warmteplannen maken en met hogere uitlegkunde de buurtcentra in gaan. Maar als de bewoners zeggen: beste wethouder, ik heb twee jaar geleden nog een nieuwe cv-ketel aangeschaft, ik ben toch niet van yesterday om dat ding nu vervroegd te gaan afschrijven en hetzelfde tarief te gaan betalen als ik voor aardgas kwijt ben, dan moet die vraag toch positief beantwoord kunnen worden?

Minister **Wiebes**:

Nou, we weten allemaal dat het niet zo is dat er van de ene op de andere dag iemand op je deur klopt die zegt dat je je cv-ketel moet weggooiden. Ook de kritische vragenstellers in deze zaal weten dat het in Nederland nooit zo werkt dat we aan een deur kloppen en zeggen: ik wil €18.000 van je hebben en morgen ben je van het gas af. Dat weten we. Waar we het van moeten hebben, is dat er voor al die wijken en op basis van allerlei pilots en ervaringen die we nu gaan opdoen, behapbare arrangementen komen. Onderdeel daarvan zijn financieringsarrangementen. Er zijn hier twee leden van de fanclub gebouwgebonden financiering. Ik sluit me nu graag als lid aan. Ik hoor dat betoog vaker en ik ben het er altijd roerend mee eens. We denken wel dat we Nederlanders even een grote rekening kunnen sturen, maar dat gaat niet. We moeten het behapbaar maken. We moeten nadenken over een zekere mate van socialisering op wat voor schaal dan ook, maar het hoort ook gewoon bij financieringsarrangementen. We hebben wel vaker dat Nederlanders met beperkte budgetten iets duurs kopen, bijvoorbeeld een huis. Dat lukt ook. Daar hebben we hypotheek en allerlei arrangementen voor. Daar hebben wel zelfs hypotheekgaranties voor. Het hoeft ook allemaal niet met Invest-NL. Het zijn niet allemaal onzekere investeringen. Invest-NL is voor allerlei vormen van onzekerheid waarbij de overheid iets kan beïnvloeden. Dat is dit niet per se, maar het moet gewoon behapbaar gemaakt worden voor mensen, vaak op een collectieve manier. Dat kan gebouwgebonden en op allerlei manieren. We moeten het gewoon stap voor stap behapbaar maken.

Dan komt er een moment waarop je zegt: nu is het een zo vanzelfsprekende keus geworden dat we er met de laatste overstappers over gaan praten dat het gasnet eruit gaat of wordt gebruikt voor waterstof of iets anders. Dan moet er op een gegeven moment ook gesproken kunnen worden over een afsluitmogelijkheid. Maar daar zijn we nu nog niet, want eerst hebben we nog een uitdaging. Dat wordt hier in alle toonaarden bezongen door iedereen. Alle zijden van het politieke spectrum hebben zich hierin verenigd. Als we dit niet op een nette, beheerste manier betaalbaar en overzichtelijk maken voor degene die een huishouden heeft, wordt dit niks. Daar gaan we de komende tijd mee aan de gang. Als u mij om precieze antwoorden vraagt, zeg ik: ik weet ze nog

niet. Maar ik ben aangesloten bij de fanclub voor gebouwgebonden financiering. Dat allemaal daarover.

Ik weet dat het aantrekkelijk zou zijn en misschien ook wel langs de lijn van de vragen om heel specifiek uit te weiden over hoe die vormgeving precies moet uitzien. Ik geef toe dat marktordening op zich een van mijn hobby's was, maar ik denk dat we dat nu even niet moeten doen. Er ligt hier nu een beperkte reparatie voor ter bescherming van consumenten, maar meer is het ook niet. We zien allemaal de uitdagingen.

Ik denk dat ik aan een groot aantal vragen nog niet ben toegekomen en dus loop ik nu even langs de verschillende woordvoerders. Mevrouw Beckerman heb ik eigenlijk al een antwoord gegeven in die zin dat ik het geheel met haar eens ben dat we dit betaalbaar moeten houden. Het moet niet alleen betaalbaar zijn, maar ook behapbaar. Het ene is wat de lasten per maand gemiddeld zijn. Maar het gaat ook om de behapbaarheid. Als we iemand in één keer een grote rekening sturen, gaat het niet lukken. Er zijn altijd mensen bij die voor zo'n bedrag een keuken kopen, maar er zijn ook mensen die dat niet doen. Zij kunnen dat niet. Dus dan wordt het niks. Dat ben ik met haar eens.

Je kunt ook teruggrijpen in de tijd en zeggen: de overheid gaf gratis apparaten weg, omdat het dan betaalbaar wordt. Ik weet ook niet of dat nou de lijn is, want er is niks gratis. We doen het met z'n allen. De volstreekte socialisering met aan iedereen iets gratis weggeven, kan als je allemaal hetzelfde nodig hebt, maar dan kun je het net zo goed doorberekenen. Ik denk niet dat dit zo'n situatie is. Ik denk dat we op andere manieren moeten zorgen dat dit betaalbaar blijft. Een daarvan is — ik weet dat dit een beetje mijn stokpaardje is — dat we het gewoon goedkoop moeten houden. We moeten de transitie niet duurder maken dan nodig, want die kosten komen via de belastingen, via het vastrecht en via de energie altijd op ons bordje. Zelfs de kosten van de bedrijven komen op een gegeven moment naar ons toe. We moeten de maatschappelijke lasten zo laag mogelijk houden. We moeten ze uitsmeren. Hier en daar moeten we duwtjes geven. We hebben daar de ISDE voor. Die zal op de een of andere wijze ook in toekomstige situaties wel een rol kunnen spelen, maar we kunnen onmogelijk zeggen dat de overheid de transitie gaat betalen. Dat gaat niet lukken.

Mevrouw Beckerman heeft een zorg die breder gedeeld wordt: hoe zorgen we dat de fossiele netten uitgefaseerd worden en dat er vanaf nu vooral niet-fossiele netten komen? Die zorg deelt ze met velen in deze zaal. Ik onderschrijf dit punt, maar dat hangt niet samen met een wet die consumentenbescherming beoogt. Het moet deel uitmaken van het klimaatakkoord. We moeten daarvoor groots uitrukken en ons niet gaan vastleggen in oplossingen die over tien jaar echt verouderd zijn, want dat zijn ze op een gegeven moment.

Daarmee ben ik ook kort ingegaan op de zorg van mevrouw Yeşilgöz. Waar dat zin heeft, moeten we keuzevrijheid bevorderen. We moeten ons wel afvragen waar dat zin heeft en hoe we die kunnen bevorderen. Het splitsen van netten kan zin hebben, maar we moeten ons er wel op richten waar dat zin heeft.

Zij vraagt ook of socialisering een oplossing is voor het feit dat mensen nu vaak te veel betalen. Daar passen twee antwoorden op. Ten eerste bevorderen we met deze wet nou juist dat mensen niet te veel betalen. In individuele gevallen kunnen zij anders goedkoper uit zijn geweest, maar met individuele gevallen is niet te rekenen. Als ik een cv-ketel van Marktplaats haal en nooit stook, zijn mijn alternatieve kosten nul. Deze wet is er nou juist voor bedoeld om te zorgen dat mensen, zeker op gemiddelde basis, niet te veel betalen. Mochten ze dat wel doen, is het socialiseren daarvan geen oplossing, want te hoge kosten uitsmeren leidt nog steeds tot te hoge kosten. We moeten zorgen voor een regime waarin er net voldoende rendement wordt gemaakt door de netten en dat betaalbaar is voor degene die daarvan gebruikmaakt.

Ze vraagt ook hoe ik de experimenteerruimte zie en wanneer de Warmtewet 2 komt. De Warmtewet 2 komt volgens mij in het eerste kwartaal van 2019. Ik geloof niet dat dit het goede antwoord was ... Mijn geheugen laat me in de steek. Men is teleurgesteld dat ik de

wetgevingskalender niet goed in het hoofd heb. We krijgen het nog te horen. Experimenten zijn belangrijk voor de Warmtewet. We moeten met elkaar uitvinden wat werkt en wat niet werkt. Als je eenmaal aan een warmtenet meedoet, zal je je altijd enigszins gebonden voelen. Dat is in een aantal andere situaties rond een woning ook zo. Een woning staat waar die staat. Dat speelt altijd een rol. We moeten het zo netjes mogelijk doen. We gaan in de eerste tranche ook meteen proberen gasvrije wijken uit te vinden, wat mij betreft in Groningen.

De **voorzitter**:

Mevrouw Yeşilgöz heeft een vraag.

Mevrouw **Yeşilgöz-Zegerius** (VVD):

Misschien zit dit al in de planning, maar is het mogelijk dat we geïnformeerd worden over de experimenten die in de komende tijd gedaan worden? Zo hebben we een overzicht van wat werkt en waarnaar wordt gekeken. Dan hebben we, als de wet ergens in 2019 hier wordt behandeld, een duiding van de minister van wat goed heeft gewerkt en waaraan we kunnen denken. Ik denk dat we die informatie van alle kanten uit het land zullen krijgen, maar ik vind het ook wel mooi als die gebundeld met een advies en een duiding van de minister kan komen.

Minister **Wiebes**:

Dat vind ik wel een goed idee, want we doen die experimenten niet voor niets. De volksvertegenwoordiger zou kennis moeten kunnen nemen van wat gelukt is en wat net niet gelukt is. Laten we dat dus proberen. Bij de onderbouwing van het wetsvoorstel zouden we gebruik moeten kunnen maken van wat we geleerd hebben. Soms helpt het ook erg om te leren wat je vooral niet moet doen. Marktordening gaat best vaak met vallen en opstaan. Dat hebben we in het verleden in allerlei sectoren gemerkt. Daarom is het zo'n motiverende hobby, zij het geen makkelijke.

De heer Wassenberg heeft verschillende vragen gesteld, onder andere of wij duurzame warmte voorrang kunnen geven op niet-duurzame warmte. Dat veronderstelt ten eerste al een heel open net, waarin je afwegingen kan maken tussen leveranciers. Dat is niet evident. Ik denk ook dat we hiermee niet moeten zeggen dat voortaan via een of andere vorm van warmtenet of de opvolger bepaalde vormen van energie niet meer worden toegelaten. In individuele gevallen kan het nog steeds nuttig zijn om een tijdlang restwarmte te gebruiken. Ik denk niet dat we voorrang moeten creëren in de zin van een bij rijkswege vastgesteld iets. De heer Wassenberg zal bedoelen dat de consument een voorkeur kan aangeven. Ik kijk hem even vragend aan.

De heer **Wassenberg** (PvdD):

Op het moment dat je voorrang hebt, wil dat niet zeggen dat je één bron helemaal afsnijdt. Het wil alleen zeggen dat iets voorrang heeft. De minister zegt "daar is nog geen sprake van", maar die wijziging van de Warmtewet is er niet voor de oneindigheid, maar wel voor de komende jaren. Het kan zijn dat die veranderingen snel gaan. Het kan zomaar zijn dat je over een paar jaar wel netten hebt waarop verschillende leveranciers actief zijn. En dan gaat die labeling een rol spelen. Is de overheid bereid, bent u bereid om te kijken naar een energie-etiket? En kunnen we bekijken of we duurzaam voorrang kunnen geven op niet duurzaam? Niet afsnijden, maar voorrang.

Minister **Wiebes**:

Op zich twee keer ja, maar ik kan het me op termijn beter voorstellen dan nu. Op termijn heeft het dan ook zin om aan etikettering te doen, maar het is nu nog een beetje vroeg om te bepalen hoe dat eruit moet zien. Laten we zien of we het op de een of andere wijze, al is het maar in een groeipad, een plaats kunnen geven in een nieuwe Warmtewet. Dan kunnen we gaandeweg iets ontwikkelen waar consumenten iets aan hebben, maar waar producenten ook aan kunnen voldoen. Dat lijkt mij wél een goed idee.

Verder was er toch ook wat onverholen kritiek van de heer Wassenberg. Ik verheug mij in een debat altijd op het fluwelen pak slaag dat mij te wachten staat. Er is geen persoon die mij zo hoffelijk van kritiek dient en die zo hoffelijk blijkt geeft van afkeuring en onverholen dedain als de heer Wassenberg. Dat doet hij altijd op buitengewoon vriendelijke wijze, maar tegelijk laat hij ondubbelzinnig weten dat er weinig van deugt. Onvoldoende, zegt hij. Nou kijk, onvoldoende, deze wet is ook niet bedoeld om in één keer voldoende te zijn. Hij heeft het over de langetermijnsysteemswitch, maar dan moet ik mij ten opzichte van hem toch verontschuldigen. De langetermijnsysteemswitch verwerken wij niet even in een update van een wet die consumentenbescherming tot doel heeft. Ik heb zijn betoog aangehoord. Delen ervan hadden mijn instemming, maar uitdrukkelijk voor de langetermijnsysteemswitch en niet voor deze wet.

De heer Jetten onderstreept het belang van de ruimte om te experimenteren. Zeker, dat gaat natuurlijk ook allerlei fysieke dingen en ordeningsprincipes raken. Hij zegt ook dat businesscases vastlopen doordat er te weinig gesocialiseerd is. Ik kijk hem even vragend aan. Bedoelt hij dan dat wij elk warmtenet over heel Nederland met een vast tarief moeten doen? Dat maakt een enorme antiselectie mogelijk. Dat kan ook misgaan. Als je dat zou doen, dan kan je altijd zeggen: als ik best goede of goedkope oplossingen in elektrificering zie, maar de kosten van een warmtenet bij mij heel hoog zijn, terwijl ze vanwege de socialisering de goedkoopste oplossing bieden, dan krijgen we dat we elkaar naar een hoger kostenniveau aan het helpen zijn. Je moet er altijd voor zorgen dat degene die besluit, de kosten voelt die bij dat besluit horen. Anders gaat het verkeerd. Bij andere gevallen hebben we daar weleens een uitzondering op gemaakt. Maar zo kan het gebeuren dat iemand een hele dure aansluiting heeft en dat toch gesocialiseerd heeft. Dat is niet altijd optimaal. Bij elektriciteits- en gasnetten is het in zekere mate tot daar aan toe, maar het gaat hier om soms hele dure aansluitingen. Je kunt echt geweldige bokken schieten. Dat sommige businesscases vastlopen door te weinig socialiseren, zou dus ook het doel kunnen zijn, want sommige businesscases wil je niet.

Dan heeft de heer Jetten heel plastisch voorgedaan hoe hij denkt te stijgen op de warmteladder. Ik zou niet van rijkswege een warmteladder willen voorschrijven, ook al omdat de warmteladder, door mevrouw Dik-Faber de "trias energetica" genoemd, naar ik meen, ook niet altijd opgaat. Het is niet zo — mevrouw Faber zegt dat ook niet, hoor — dat we eerst tot in het ultieme moeten besparen, dat we dan, nadat we ongeveer alles bespaard hebben, overgaan op alternatieve opwekking en dat we pas daarna aan warmte-uitwisseling gaan doen. Het is ook gewoon allemaal maatwerk. Als wij grote hoeveelheden elektriciteit zouden hebben die wij in daluren ook op huishoudenniveau zouden kunnen opslaan of zouden kunnen gebruiken voor bijvoorbeeld waterverwarming — wat ook een opslagmethode is — dan is het overduidelijk niet waar dat altijd de ultieme isolatie nodig is. Dat hoeft niet. Dat weten we niet, maar dat moeten we gaande het klimaatakkoord uitvinden. We moeten er ook dingen voor in gang zetten om dat uit te zoeken. Ik gun iedereen wel zijn eigen gemaatwerkte warmteladder.

De heer **Jetten** (D66):

Ik ben misschien niet duidelijk genoeg geweest in mijn eerste termijn; ik probeer het dus nog een keer. Ik ben het eens met dit antwoord van de minister, maar mijn punt was een ander. Ik zou een warmteladder — of noem het een "CO₂-ladder", dat maakt me eigenlijk niet zo veel uit — willen hebben per warmtenet. Als je nu bijvoorbeeld een warmtenet hebt op een kolencentrale, is dat warmtelabel F of E, uit mijn hoofd gezegd. Ik zou eigenlijk het volgende willen afspreken met die warmtebedrijven. Prima dat u nu warmtelabel E heeft met die kolencentrale, maar wij willen in 2030 ook voor alle warmtenetten op label B zitten. U weet dus: u moet aan de geothermie, u moet naar andere bronnen zoeken. Ik zou dus willen dat minister afspraken maakt met die partijen om daar open over te rapporteren en ook te laten zien hoe ze in de loop der jaren steeds verder verduurzamen met hun hele warmtenet; dus niet specifiek op een huishouden, maar het hele warmtenet.

Minister **Wiebes**:

De grote partijen, de grote beheerders van warmtenetten, zullen dus onherroepelijk ook betrokken moeten worden bij het klimaatakkoord en moeten aangeven hoe zij daaraan gaan voldoen, omdat de bron die zij nu gebruiken, misschien over twintig jaar echt niet meer usance is. Daar ben ik het dus mee eens. Ik gun het de heer Jetten om daar het woord "warmteladder" voor te gebruiken; het mogen ook "warmteafspraken" zijn. Maar dan begrijpen wij elkaar beter.

Dat grootverbruikers niet onder die Warmtewet vallen, betekent niet dat zij geen gebruiker van die warmte kunnen zijn, maar alleen dat zij niet dezelfde mate van consumentenbescherming nodig hebben. We hebben een consumentenautoriteit in Nederland, maar die werkt niet voor business-to-business, want dat is een ander veld. Grote partijen worden geacht om zelf hun afspraken te maken. De consument zit in een andere positie, een ongelijke positie. Daar willen we bescherming, maar een grote partij die toetreedt tot een warmtenet, kan dat echt wel zelf uitonderhandelen. Daarvoor heeft ze niet dezelfde rechten nodig als een consument. De consumentenbescherming is echt voor consumenten.

De lagere regelgeving vraagt tijd. Mei 2018 is die lagere regelgeving dan gereed. De wijziging van het Warmtebesluit zou in juni kunnen worden voorgehangen. Dan hebben we eind 2018 de mogelijke vaststelling van al deze regelgeving.

Een interessante vond ik het onderscheid tussen een- en tweeverdieners dat de heer Jetten bevroeg. Ik weet eigenlijk niet of dat zo anders is. Ik zoek even naar de verschillen. Zoals we de prijsmaximering nu hebben vastgesteld — althans, die hebben we nog niet vastgesteld, maar die zit in het wetsvoorstel — is er maximering zowel op het niveau van vastrecht als op het niveau van de variabele lasten. Wat is daar anders aan dan bij elektriciteit of gas? Dat doen we op dezelfde manier. Ik weet wel dat er bij het huisvuil nog in vervuilingseenheden wordt gedacht, maar dat is in feite het variabiliseren van een afvaltarief. Hierbij zit dat al in het gebruiksaafhankelijke deel, dus in de variabele lasten. Dat leek mij een nette manier. We doen het met die vervuilingseenheden omdat je nog niet per vuilniszak kan betalen. Hier kan je per joule betalen, dus het probleem doet zich hier wat minder voor. Ik dacht dat dat juist vrij netjes was gedaan.

Mevrouw Dik-Faber vraagt of ik invulling wil geven aan de combinatie ...

De **voorzitter**:

Er is nog een korte vraag van de heer Jetten. Ik kijk een beetje op de klok.

De heer **Jetten** (D66):

Ik weet het, voorzitter. Nog één vraag, sorry. Ik heb het er in mijn eerste termijn over gehad dat we nog heel veel zaken via AMvB's moeten regelen. De minister heeft nu een tijdspad gegeven wanneer die naar de Kamer komen. Een aspect, namelijk het maximumtarief dat door de ACM moet worden vastgesteld, wordt nu niet via voorhang aan de Kamer voorgelegd. Is de minister bereid om die AMvB wel nog met de Kamer te delen?

Minister **Wiebes**:

Akkoord.

De **voorzitter**:

Het antwoord is ja. Voordat u verdergaat: ik wil kort ter informatie aan de leden aangeven dat we vandaag de eerste termijn van de kant van de regering afronden en de tweede termijn van dit debat op een ander moment plannen, zodat u dat weet.

Minister **Wiebes**:

Dat is altijd jammer. Zoals wij weten: naarmate je een tweede termijn langer uitstelt, begint die qua lengte meer op een eerste termijn te lijken.

De **voorzitter**:

Ja, maar daar zullen wij ...

Minister **Wiebes**:

Dit is puur disciplinerend bedoeld, hoor.

De **voorzitter**:

Ja, nu begrijp ik het. Dank voor deze aansporing.

Minister **Wiebes**:

Ja, maar dat is voor toekomstige consumptie, want vanavond hebben we niks aan die aansporing.

Mevrouw Dik-Faber zegt terecht dat er een duidelijke samenhang is tussen de temperatuur van de warmtenetten en de isolatie. Naarmate je de isolatie beter kan doen, kan het warmtenet op een lagere temperatuur werken en kan je de eventuele gecombineerde krachtopwekking van de hogere temperaturen doen. Het is efficiënter om dat met lage temperaturen te doen. Zij vraagt of ik daar invulling aan wil geven. Dat is een beetje ingewikkeld met rijkssturing. We moeten concepten ontwikkelen in de gebouwde omgeving waarin we dit doen. De elektrificering kan daarbij helpen, want een zekere mate van restwarmte kan verder worden opgewerkt met warmtepompen op elektriciteit. Dan is het juist heel gunstig om dat niet te hoog op te werken. Dat is een optimalisatie waar ik niet in wil treden, maar die zich ongetwijfeld in de markt gaat voordoen en nu al voordoet.

Zij vraagt hoe ik in de wet borg dat de restwarmte duurzaam is. Dat borg ik niet in deze wet, maar dat beogen wij. Wij willen in het klimaatakkoord zorgen dat de verwarming in de gebouwde omgeving, ook wat we met de warmtenetten doen, op termijn duurzaam wordt. Maar dat kan ik niet borgen in specifiek op warmtenetten gerichte wetgeving.

Zij stelt mij de gewetensvraag over biomassa. Daarvoor verwijs ik naar het regeerakkoord, waarin wordt aangekondigd dat dat wordt afgebouwd.

Zij zegt: consumenten zijn vaak te duur uit. Dat heeft twee kanten. Het kan betekenen dat we de gemiddelden verkeerd hebben berekend. Dat lijkt mij niet erg waarschijnlijk, want er zit een heel professionele partij die hier heel gedetailleerd aan werkt. Of mevrouw Dik-Faber refereert eraan dat een gemiddelde ook maar een gemiddelde is en dat het in theorie voor sommige mensen iets duurder zou kunnen zijn en voor anderen goedkoper. De vraag is of je dat kan vaststellen. Hoe weet iemand die op een warmtenet zit dat hij anders goedkoper uit was geweest? Hij heeft geen cv-ketel, hij heeft dat niet geprobeerd, hij weet niet wat dat precies kost, dus hoe kan hij dat zeggen? Ik heb zelf vier jaar lang in een huis met een warmtenet gewoond. Ook ik was als consument stiekem geneigd om te denken dat ze me wel zouden afpersen en dat ik bovendien in de kou zat. Maar ja, ik was daar eigenlijk niet over geïnformeerd. Ik zei dat wel omdat het makkelijk is om dat te zeggen, maar was het echt zo?

Dan vraagt mevrouw Dik-Faber of het mogelijk is om meer keuzevrijheid te bieden in de afleverset. Dat vind ik een interessante vraag. In zekere mate is daar natuurlijk keuzevrijheid in, want bij de tarifiering is er rekening gehouden met de huur van de gemiddelde afleverset. Maar je kunt om allerlei redenen en in samenspraak met de leverancier natuurlijk een andere afleverset kiezen, want je betaalt uiteindelijk de feitelijke kosten van de afleverset zelf. Dat is ook de keuzevrijheid zoals die zou moeten zijn: dat je een afweging kunt maken tussen het nut en de kosten.

Zij vraagt ook of de bescherming er op achteruitgaat. Dat denk ik niet. Misschien vraagt ze daar naar de beperking van de reikwijdte, waar we nu van het huurrecht gaan afhangen. Er zitten wel verschillen tussen die twee. Het ene heeft componenten die het andere niet heeft en andersom. De regels verwijzen wel erg naar elkaar. Het belangrijkste is gewoon dat de bescherming er in beide

gevallen is. Ze verschilt iets, maar het ene is niet evident beter dan het andere. Vooral het gedoe wordt minder door de beperking van de reikwijdte.

Dan vraagt zij naar haar motie over de publieke middelen voor restwarmte uit kolencentrales. Zoals zij aan haar motie refereert, zou die erover gaan dat er geen restwarmte uit kolencentrales meer mag worden gebruikt, maar volgens mij ging de motie over de publieke middelen daarvoor. Daar is een keer een brief over naar de Kamer gegaan. De crux is nu natuurlijk dat er geen publieke middelen worden ingezet voor de financiering van warmtenetten, dus ook niet voor restwarmte uit kolen. Maar ik ben met haar eens dat het weinig zin heeft om nu te gaan investeren, en zeker dus niet met publieke middelen, in restwarmte uit kolencentrales. Ik denk niet dat we dat in ons hoofd gaan halen. Dat zou mijn voorspelling zijn. Als iemand daar toch een businesscase voor op tafel legt, dan zou ik het bijzonder interessant vinden om die eens mee naar huis te nemen, met de spreadsheets erachter.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie):

Ik ben met de laatste woorden van de minister over kolencentrales erg blij. Ik heb een vraag. Helemaal aan het begin van de beantwoording van mijn vragen had de minister het, als het gaat om de Trias Energetica, over de combinatie van besparing en duurzame warmte en over zo veel mogelijk duurzaam inzetten. Hij vindt ook belangrijk dat dit bij het klimaat- en energieakkoord besproken wordt. Ik snap dat, omdat de overheid dat natuurlijk allemaal niet zelf kan realiseren. Maar de overheid kan wel een richtinggevende uitspraak doen of op een andere manier de goede beweging op sturen. Ik zou het zo jammer vinden als de markt dit onvoldoende oppakt, bijvoorbeeld door een warmtenet te realiseren bij een tochtige flat. Dat willen we eigenlijk niet. Zijn er niet toch instrumenten die de overheid heeft, al is het maar een klemmend beroep, als minste, om die partijen op te roepen het goede te doen en dit gewoon echt heel slim op te pakken?

Minister **Wiebes**:

Er is natuurlijk een instrumentarium dat we ook gewoon gebruiken en waar ook een passage over in het regeerakkoord staat, en dat zijn de bouwnormen. Daar wordt in afgedwongen dat nieuwe woningen aan hogere eisen moeten voldoen. Daar zou je nog best ook een differentiatie in kunnen maken naar afhankelijk van hoe het verwarmd wordt. Je zou ook rekening kunnen houden met hoe de elektriciteitssituatie zich ontwikkelt. In essentie is dat wat de overheid doet: wij dwingen af dat nieuwe woningen aan een bepaald isolatieniveau moeten voldoen. Dat zal op termijn dus zorgen voor echt een verandering in de gebouwde omgeving. We gaan dat echt zien. Dat voltrekt zich langzaam, maar nu al is het zo dat als je door steden fietst en let op het percentage dubbel glas, je ten opzichte van 30 jaar geleden deels toch andere woningen aantreft. Dat gaan deze normen ook weer afdwingen. Dat zal even duren, maar dat is een instrument.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie):

Vanwege de tijd spring ik een beetje van de hak op de tak, want ik had ook nog een vraag over de positie van de huurders. De minister zegt dat het voor de huurders niet zo heel veel uitmaakt of ze onder de bescherming van de Warmtewet of het huurrecht vallen, maar het huurrecht kent geen maximumtarief. De minister heeft gezegd dat de Huurcommissie bij de beoordeling van de redelijkheid van kosten kan verwijzen naar het maximumtarief uit de Warmtewet, maar dit is geen harde grens in het huurrecht. Dat geeft mij de indruk dat huurders hierdoor minder beschermd zijn. Kan de minister nog eens toelichten waarom hij denkt dat dat toch niet het geval is?

Minister **Wiebes**:

Omdat het huurrecht verschillende mogelijkheden biedt om de redelijkheid te onderbouwen. Een daarvan is een verwijzing naar de Warmtewet. Als iemand de redelijkheid op een andere manier wil aantonen, kan dat ook, maar op zich is daar gewoon bescherming van huurders van kracht. De twijfels die ontstonden bij het beperken van de reikwijdte, gingen dan ook niet over het niveau van de bescherming. Die gingen vooral over de vraag of men een en ander op een goede manier kon

doorberekenen en of dat dus echt zou zorgen voor vermindering van lasten en gedoe. Er bestaat geen twijfel over de vraag of die bescherming wel in orde is. Het huurrecht in Nederland is stevig.

Even kijken. Dan was ik bij de heer Van der Lee. De heer Van der Lee, met mevrouw Mulder overigens in het kielzog, haalt Invest-NL er wel heel snel bij. Ik weet niet of dat nou per se de uitkomst zou moeten zijn, want als je vindt dat warmtenetten die bijvoorbeeld worden aangelegd in nieuwbouwwijken, van tevoren al een deel van de dekking vinden in de huizenprijs en verder in de regulering kunnen zorgen dat de kosten worden vergoed, dan zou het juist een van de veiligere investeringen moeten zijn, waarbij er geen groot marktfalen is dat de overheid zou moeten oplossen. Sterker nog, als ik een pensioenfonds was en ik zou zoeken naar een solide basis van investeringen waar ik me niet de hele dag zorgen over hoeft te maken, dan zou ik deze nemen. Dat is misschien wel ongeveer het tegenovergestelde van wat wij met Invest-NL willen. Ik vind alle suggesties interessant, maar ik wil hier niet overgaan tot het beamen van een claim op Invest-NL. Bovendien hoor ik Invest-NL wel erg vaak langskomen in de discussies. Dan begin ik mij soms een beetje zorgen te maken over de budgetten die wij nu hebben, want het wordt in het Rijk wel erg gemakkelijk om Invest-NL aan één stuk door als deus ex machina van stal te halen, als die rijke oom uit Amerika die ineens is doodgegaan en een grote erfenis heeft nagelaten.

De **voorzitter**:

De heer Van der Lee.

De heer **Van der Lee** (GroenLinks):

Dank u wel, voorzitter, dat u mij de gelegenheid biedt om het ook een beetje op te nemen voor collega Mulder van het CDA. Volgens mij hebben wij dit als een van de voorbeelden genoemd van bronnen van financiering van de brede transitie. We hebben het ook over geothermie gehad. Ook dat vraagt risicovolle investeringen waar een pensioenfonds niet zomaar instapt. Het gaat om een breder palet van innovatieve ontwikkelingen. Ik ben het helemaal met de minister eens dat, als je een solide businesscase hebt, het ook heel goed mogelijk moet zijn om reguliere financiers daarvoor te interesseren. Hoe meer, hoe beter, maar dat alleen zal niet genoeg zijn. In dat licht moet Invest-NL ook een rol spelen bij die transitie.

Minister **Wiebes**:

Nu ben ik het op mijn beurt dan weer eens met de laatste woorden van de heer Van der Lee, want bij geothermieprojecten ligt dat nou juist veel meer voor de hand. Daar zou ik wel verwachten dat er een duidelijke rol ontstaat. Hè, het lukt niet echt om hier grote ruzie te maken in dit plenaire debat. Dat is voor de media niet interessant.

Om na te denken over het vrijgeven van de afleverset vind ik een interessante suggestie. Die neem ik even mee. De afleverset heeft wel een heel grote invloed op het functioneren van het net. Daar zou je met vrij precieze normen voor moeten komen. Ik weet ook niet of de keuzevrijheidsgevoelens van de Nederlandse burger door het kiezen van de afleverset ultiem bevredigd worden, maar laten we dat even meenemen als suggestie. Even kijken. Idem dito geldt voor de suggestie ten aanzien van de afleverset tussen de eigenaar versus de huurder. Die neem ik ook even mee.

Dan hebben we de heer Kops. Dat vond ik nou wel weer een hoogtepunt van het debat.

De **voorzitter**:

Voordat u verdergaat, heeft de heer Van der Lee nog een vraag.

De heer **Van der Lee** (GroenLinks):

Ik had een interruptiedebat met mevrouw Mulder naar aanleiding van het amendement dat ik heb ingediend. Het zou voor mij heel dienstig zijn, ook ter voorbereiding op de tweede termijn, als de

minister toch aangeeft hoe hij oordeelt over dat amendement. We hebben het gehad over het niet-meer-dan-andersprincipe, maar nu gaat het even puur om de volgende vraag. Zou het dienstig zijn als we dat principe niet in de wet zelf maar in het Warmtebesluit vastleggen, gelet op het feit dat we allemaal weten dat er in de toekomst toch iets veranderd moet worden?

Minister **Wiebes**:

Even kijken ... Dat is het amendement van de heer Van der Lee op artikel 1, onderdeel a, artikel 5 et cetera. Dat geeft de mogelijkheid om in de toekomst over te stappen op een andere referentie, zij het dat hier nog niet gedefinieerd is hoe. Ik begrijp hem. Hij zegt: het is een manier van wetgeven die misschien aansluit bij de onzekerheid die er is en die het mogelijk maakt om het op een andere manier te regelen als iets niet werkt. Daar kan ik mij op zich in vinden. Ik heb hier geen bezwaar tegen. Je kunt hooguit een wetgevingsvraag hierbij stellen, maar die wetgevingsvraag is gezien het amendement meer op zijn plaats bij de leden van deze Kamer dan bij mij. Kijk, dat was uitlokking.

Mevrouw **Agnes Mulder** (CDA):

Maar dit is toch de kern van de wet? We hebben die wet en het niet-meer-dan-andersprincipe ooit geïntroduceerd om te voorkomen dat de consument te veel ging betalen. En dan ga je dat nu in lagere regelgeving doen. Dat lijkt toch eigenlijk nergens naar?

Minister **Wiebes**:

Nou ja, je kunt dit als een mogelijkheid zien, afhankelijk van hoe snel je denkt van de gasreferentie af te gaan, en je kunt daar zelfs nog voorafgaand met de Kamer over spreken. Maar ik kan mij ook goed voorstellen — want dat was mijn oorspronkelijke plan — dat we dit in regelgeving gieten bij een volgende versie van de Warmtewet, de meer toekomstgerichte Warmtewet. Ik kan met allebei leven. Ik heb gekozen voor de route van mevrouw Mulder, maar er wordt mij gevraagd wat ik van de route van de heer Van der Lee vind. Ik laat het oordeel daarover aan de Kamer. Ik heb gekozen voor de route van mevrouw Mulder, maar ik zie hier geen grote bezwaren tegen. U heeft allebei gelijk, wil ik maar zeggen.

De heer Kops introduceert de complottheorie in dit debat. Hij zegt dat het onze bedoeling is om nu de consument koest te houden, terwijl we straks de bescherming laten wegvallen om toch iedereen op stang te jagen. Dat moet ik natuurlijk weerspreken, maar wel met een compliment voor de complottheorie. Ik houd van complottheorieën. Hij heeft gelijk dat de gasreferentie op termijn natuurlijk moet worden heroverwogen. Een kostenoriëntatie ligt daar meer voor de hand. Dat het misbruik van monopolie macht het gevolg is van deze wet was een redenering die ik even miste, maar ook zonder de redenering te volgen, zou ik er nee op willen antwoorden.

Dan het antwoord op zijn draagvlakvraag. 74% wil zelf beslissen over de gasaansluiting. Is dat raar? Ieder individueel huishouden wil natuurlijk altijd het liefst alles zelf kiezen en alles zo goedkoop mogelijk. Als je die vraag zo stelt, zou ik ook hebben gezegd: het liefst wil ik het allemaal zelf kiezen. Maar we hebben met elkaar ook gewoon een weg af te leggen. We moeten af van het Groningse gas. Dat zal niet in ieder huishouden leiden tot juichkreten, kleine feestjes of groot enthousiasme. In alle individuele gevallen zien we daar ook de nadelen van. Dat moeten we allemaal op een maatschappelijk aanvaardbare manier doorleven. Als je aan Nederlanders vraagt of we op een gegeven moment onze verantwoordelijkheid moeten nemen en op een beheerste manier van het gas af moeten, dan zegt misschien wel 74%: ja, ik heb er niet veel zin in, maar ik zie het nut ervan. Ik ben het zowel met de heer Kops als met mevrouw Mulder eens dat draagvlak belangrijk is, maar dat doen we niet door reclame te maken voor onze eigen wetten. Dat doen we door het behapbaar en beheersbaar te maken en door bewoners en consumenten op een gegeven moment te vertellen wat er van ze verwacht wordt en wat dat betekent. Mevrouw Mulder vraagt om alternatieven te onderzoeken. Ik heb net duidelijk gemaakt dat dat onderdeel uitmaakt van de zoektocht naar de Warmtewet 2.0. Ik stel voor dat we de vraag over geothermie morgen in het AO Mijnbouw meenemen. Haar specifieke vraag over de tuinbouwsector moeten we aan de agrarische

tafel van het klimaatakkoord beetpakken. Het is waar dat, als tuinders niet alleen energie maar ook CO2 opwekken, zij dat op een andere manier zullen doen. Nu wordt er op allerlei manieren gedacht aan warmte-uitwisseling en CO2-uitwisseling met bijvoorbeeld de industrie, maar die vraag kan ik hier niet even in het algemeen beantwoorden.

Ik meen dat ik door de punten heen ben.

De **voorzitter**:

Mevrouw Mulder heeft nog een vraag.

Mevrouw **Agnes Mulder** (CDA):

Ik heb nog een paar openstaande vragen. Ik heb de minister gevraagd of hij het bij de afrekening van de servicekosten voor mensen die gebruik maken van een gezamenlijke ketel mogelijk kan maken dat zij informatie over het rendement van die ketel krijgen en over het functioneren van die algehele installatie. Dat is meer een informatierecht. Ik heb ook nog andere vragen, maar laten wij deze maar eerst doen.

Minister **Wiebes**:

Dat gaat over de rendementsmonitor en of we daar dezelfde definities kunnen hanteren als de ACM hanteert. Dat kan. Dat stelt eisen aan de boekhouding van leveranciers. In het Warmtebesluit kunnen nadere regels worden gesteld aan de informatie die minimaal in de boekhouding van de leveranciers moet worden opgenomen om dit mogelijk te maken. Op die manier wordt de informatie in de boekhouding van de leverancier voor de ACM beter bruikbaar voor de rendementsmonitor.

Mevrouw **Agnes Mulder** (CDA):

Dat waren twee verschillende punten. Ik snap de combinatie die de minister maakt, als het maar duidelijk is voor de huurder.

Minister **Wiebes**:

Ik heb er nog een.

Mevrouw **Agnes Mulder** (CDA):

En dan ook de verschillen in die warmtenetten en hoe je daarmee omgaat. Kan de minister daarop ingaan of wil hij daar morgen verder op ingaan?

Minister **Wiebes**:

Nee, er is nog een vraag gesteld over het rendement van de ketel en het functioneren van de installatie. Er is gevraagd of de huurders bij de jaarlijkse servicekostenafrekening daarover informatie krijgen. De verhuurder moet de servicekosten die hij doorberekent gewoon kunnen onderbouwen. De huurder heeft recht op onderbouwing van de servicekosten. Die onderbouwing bevat ook informatie over het rendement en het functioneren van de installatie.

Mevrouw **Agnes Mulder** (CDA):

Helder. De vragen lopen wat door elkaar.

Minister **Wiebes**:

Ja, dat is waar.

Mevrouw **Agnes Mulder** (CDA):

Het wordt wat rommelig.

Minister **Wiebes**:

Klopt.

Mevrouw **Agnes Mulder** (CDA):

Gaat de minister morgen ook in op de verschillende types warmtenetwerken en de rendementen daarvan? Daarop ben ik in mijn eerste termijn ingegaan, maar ik heb daar nog geen reactie op gekregen.

Minister **Wiebes**:

Nee, maar ik denk ook niet dat we zo algemeen kunnen ingaan op rendementen van warmtenetten. Wat zijn rendementen van warmtenetten? Er komt warmte in en er gaat warmte uit. Er zullen misschien ook verliezen zijn, maar het rendement van een warmtenet is geen begrip dat ik zo eenduidig kan definiëren. Een warmtenet is in feite een markt voor warmte, op allerlei verschillende temperaturen. Hoe maak je daar een rendement van?

Mevrouw **Agnes Mulder** (CDA):

Wij hebben natuurlijk de rendementsmonitor van de ACM en daar komt een bepaald beeld uit ten aanzien van bepaalde types warmtenetten. Daar zou ik graag wat meer ...

Minister **Wiebes**:

Dat gaat dan over de installatie erachter.

Mevrouw **Agnes Mulder** (CDA):

Klopt.

Minister **Wiebes**:

Maar dan is het eigenlijk zo dat mevrouw Mulder mij vraagt naar de rendementen van de verschillende vormen van warmteopwekking. Dat is ook een heel algemene vraag, die ook moeilijk te beantwoorden is. Het energetisch rendement van een warmte-installatie is één ding, maar nu word ik een beetje ... Ik mag tot 19.00 uur. Bijna meer relevant is het exegesisch rendement van een installatie. Nu maak ik het ingewikkeld. Ik denk dat het een iets te algemene vraag is om in te gaan op rendementen van verschillende soorten installaties.

De **voorzitter**:

Mag ik een suggestie doen? Want de minister geeft aan dat hij tot 19.00 uur de tijd heeft, maar dat is een misverstand. Hij heeft tot 18.30 uur.

Minister **Wiebes**:

O!

De **voorzitter**:

Gezien de tijd is het misschien een idee dat mevrouw Mulder op dit punt in haar tweede termijn iets toegespitster terugkomt. Mijn voorspelling, waarvan ik hoop dat die niet uitkomt, is dat we een langere tweede termijn houden. Is dat een goed voorstel?

Mevrouw **Agnes Mulder** (CDA):

Gezien de tijd zal ik dat doen. Dan krijg ik waarschijnlijk ook een iets specifiekere antwoord.

Minister **Wiebes**:

Dit was nou echt een uitnodiging om de tweede termijn inderdaad op te rekken.

De **voorzitter**:

Precies. Dan kijk ik naar meneer Moorlag. Heeft u nog een korte vraag?

De heer **Moorlag** (PvdA):

Ja, voorzitter, in de categorie ingekomen en uitgegane post miste ik toch wel een deel van de beantwoording van de minister. Hij is wel ingegaan op de brief van Aedes. Ik zou het trouwens op prijs stellen dat de Kamer een afschrift krijgt van die brief, zodat we ook weten hoe de wet daarin door u precies is uitgelegd.

Minister **Wiebes**:

Dat is goed.

De heer **Moorlag** (PvdA):

Ook heb ik zorgen over de Woonbond. U hoeft daar wat mij betreft nu niet uitgebreid op in te gaan, maar als u toezegt dat u de Woonbond nadrukkelijk zult betrekken bij de volgende versie van de wet, dan zou ik dat zeer op prijs stellen. Want daar leven toch ook wel zorgen.

Minister **Wiebes**:

Daar ga ik even over nadenken. Is het ook goed als ik zeg dat ik de argumentatie van de Woonbond in dit specifieke geval meeneem bij de volgende wet? Want ik weet niet wie er allemaal moeten aanschuiven bij zo'n wetstraject. Dat wordt op een gegeven moment wel ingewikkeld. De Woonbond heeft een stuk afgescheiden en daar staat een argumentatie in. Eerlijk gezegd ken ik dat stuk niet uit het hoofd. Laat ik toezeggen dat ik die argumentatie in elk geval meeneem. Doen we het zo?

De heer **Moorlag** (PvdA):

Ik vind de Woonbond wel een belangrijke stakeholder als het gaat om draagvlak. Ik vraag de minister dus om daar nadrukkelijk aandacht aan te besteden. Ik begrijp dus dat we die brief van Aedes krijgen. Hoorde ik u dat zeggen?

Minister **Wiebes**:

Ja, daar zorg ik voor.

De **voorzitter**:

En de minister geeft nu aan dat de argumentatie van de Woonbond erbij wordt betrokken. Dus dat lijkt me een antwoord op uw vraag.

Minister **Wiebes**:

De interpretatie van de Woonbond wordt erbij betrokken. Ja, dat is mijn toezegging.

Dan was dat mijn eerste termijn.

De **voorzitter**:

Ik dank de minister.

De algemene beraadslaging wordt geschorst.

Tweede termijn

Minister **Wiebes**:

Voorzitter. Laat ik beginnen met de vragen die gesteld zijn. Daarna ga ik door de moties heen. Ik kom allereerst de vraag van de heer Moorlag tegen. Ik wil graag toezeggen dat ik die partijen zal betrekken bij het vervolg. Daar was ik in eerste termijn nog wat aarzelend over, maar ik heb sindsdien ook tijd gehad om mijn huiswerk te doen.

Dan was er een vraag van mevrouw Dik-Faber — die ook gesteld is door mevrouw Mulder — over een eventuele rol voor Invest-NL. Dan zijn we even als leden van de fanclub gebouwgebonden financiering onder elkaar. Laat ik zeggen dat we dat nog even moeten onderzoeken. Het zou goed kunnen zijn dat juist dit soort gebouwgebonden financiering met de daaraan verbonden doelen, waar toch vrij zekere afdrachten bij aan de orde zijn, nu juist projecten zijn waar je geen Invest-NL voor nodig hebt, maar die misschien heel aantrekkelijk zijn voor pensioenfondsen. Deze vraag ga ik stellen aan een van de commissies of taakgroepjes in het kader van de klimaatopgave, de energietransitie. Er komt ook een financieel groepje bij elkaar dat gaat proberen om gewoon concrete, financiële instrumenten te ontwikkelen voor dit soort situaties. Dan zullen we zien waar Invest-NL voor nodig is. Ikzelf ben wat zuinig ten aanzien van ogenblikkelijke toezeggingen van Invest-NL, want daar gaat een heel groot beroep op worden gedaan. Dat is in een heleboel gevallen echt nodig en echt goed, en zal een versnelling brengen, maar we moeten het alleen daar besteden waar die onzekerheid echt groot is. Het zou weleens kunnen zijn dat we in dit geval juist die onzekerheid kunnen inperken. Daar houd ik dus nog even een slag om de arm, maar ik blijf lid van de fanclub.

Mevrouw **Agnes Mulder** (CDA):

Er lag voor ons in ieder geval ook een concrete casus, namelijk Zuid-Holland en het warmtenet. Dat gaat niet over klein geld. Dan is het juist belangrijk dat zo'n initiatief op een goede manier van de grond komt. Als je langsgaat bij Invest-NL en dan te horen krijgt dat het om een aantal redenen kennelijk niet kan, dan besluit zo'n medeoverheid om daar zelf met risicodragend kapitaal in te gaan. Dan denk ik: en daarvoor hebben we nou juist Invest-NL. Dat zou dan niet aan zo'n medeoverheid zijn, die toevallig misschien wel of niet geld heeft, waardoor zo'n traject dan wel of niet van de grond komt, terwijl we juist met z'n allen willen dat zo'n traject van de grond komt. Dat zou eigenlijk de casus zijn die moet worden besproken en meegenomen om te voorkomen dat we in de toekomst nog vaker tegen dit soort dingen aanlopen.

Minister **Wiebes**:

Invest-NL staat natuurlijk nog in de steigers. Laten we deze casus even testen tegenover de manier waarop Invest-NL nu in elkaar is gezet, en ons daarbij afvragen of dit nou juist zo'n geval zou zijn dat wel in aanmerking moet komen. Maar ik zie in elk geval in de energietransitie een zeer ruime rol in het algemeen voor Invest-NL. Ik verwacht daar ook een grote versnelling van.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie):

Laat ik mijn casus daar ook nog even naast leggen. De verenigingen van eigenaren van particuliere woningen kunnen vaak wel een lening krijgen. Dat lukt vaak nog wel. Er is ook een zekere afdracht; het zijn geen risicovolle investeringen die gedaan worden. Door de bank wordt wel vaak een garantie gevraagd. Die garantie wordt nu vaak door provincies opgepakt, maar die garantieregelingen zijn eindig. Ik zit me af te vragen wie er in beweging komt als de grens van de provincie is bereikt. Is dat dan Invest-NL? Is het de rijksoverheid? Of zijn er andere financieringsconstructies? Dat geef ik graag aan de minister mee voor zijn denktank.

Minister **Wiebes**:

Dit neem ik graag mee, want ik stel mezelf dezelfde vragen als mevrouw Dik-Faber. Daar moet een antwoord op komen. Iemand moet uiteindelijk bereid zijn dat te financieren. Kijk, er zijn een heleboel businesscases die technisch gewoon rondrekenen. Er moet iets gebeuren en daar is kapitaal voor nodig. Dat is nooit een bezwaar geweest. We hebben allerlei soorten netten aangelegd. Dat moeten wij dus gewoon kunnen financieren en opbrengen. Op een of andere manier moet daar een constructie voor zijn. Dat gaat dat denktankje doen. Het zal deze vraag en ook de vraag van mevrouw Mulder meenemen. Somebody's got to do it.

Dan het antwoord op de vraag van de heer Van der Lee, die hij als eerste stelde. Hij wilde toetsen. Het antwoord is volgens mij gewoon ja. Hij vroeg ook of er nou wel voldoende bescherming voor de huurder is. Ik toets dat nog even, waarbij ik allereerst te rade ga bij mijn collega's van BZK. Hoe dat antwoord dan bij de heer Van der Lee belandt blijft nog een korte verrassing. Daar moet ik nog even over nadenken, maar we vinden er een manier voor.

De heer Kops had geen vragen, maar mevrouw Mulder wel. Mevrouw Mulder had die vragen ook omdat ik gezien de haast ... Ik heb de vorige keer, in mijn eerste termijn, op mevrouw Mulder bespaard. Dat geef ik eerlijk toe. Ik dacht: zij hamert altijd zo hard op draagvlak; zij kan het wel hebben. Hoe moeten we omgaan met verschillende vormen van warmtenetten? Dat vind ik op zich ook wel een vraag. We weten dat het ene warmtenet in een bepaalde situatie beter is dan het andere. Dat uit te zoeken is natuurlijk altijd een zaak van de partijen zelf. Ik worstel een beetje met het volgende. Als je een volkomen kostengeoriënteerd systeem maakt, zou er dus geen prikkel zijn voor een exploitant om de goedkoopste oplossing te vinden, want hij krijgt de kosten immers toch vergoed. Daar moeten we op een of andere manier iets voor vinden. We moeten een soort zekerheid krijgen dat er ook hier weer een zekere prikkel is voor de consument, de huurder of de koper om de beste oplossing te kiezen. Laat ik dit dus eerder als vraag formuleren in antwoord op een vraag van mevrouw Mulder en het mijzelf als opdracht meegeven. Ik denk dat zij deze worsteling terecht aan de orde heeft gesteld.

Ik kom bij het rendement van de cv-ketel. Daar zitten verschillen in. Als je een huurder bent en blokverwarming hebt, moet je op een of andere manier inzicht kunnen krijgen in de gegevens, want de servicekosten moeten worden onderbouwd. Dat betekent dat je recht hebt op gegevens daarvoor. Dat geldt op een ander niveau ook bij warmteleveranciers.

In ons Warmtebesluit moet worden vastgelegd dat definities die daar worden gehanteerd voor het financieel rendement ook weer overeenkomen met die van de Rendementsmonitor van de ACM. Zo moeten we werken naar een situatie waarin er heldere gegevens beschikbaar zijn over zowel het thermisch als het financieel rendement. Die gegevens moeten er zijn. We hebben een situatie gehad waarin in de boekhouding allerlei begrippen door elkaar werden gebruikt.

Op de laatste vraag van mevrouw Mulder heb ik eerlijk gezegd het antwoord niet. Die ging over de oormerking. Ook haar zeg ik toe dat het antwoord komt. Dat zal mogelijk langs dezelfde weg komen als het antwoord op de vraag van de heer Van der Lee. Zij heeft het antwoord dus nog tegoed.

Ik ga nu naar de moties. In de motie van mevrouw Beckerman c.s. op stuk nr. 11 wordt verzocht om in te zetten op de betaalbaarheid van alternatieve warmte. Ik vind het een verstandige oproep. Het oordeel over deze motie laat ik aan de Kamer.

In de motie-Beckerman c.s. op stuk nr. 12 wordt verzocht om lock-in zo veel mogelijk te voorkomen. Ik vind dat weer een heel verstandige oproep. Ik laat het oordeel hierover aan de Kamer.

In de motie op stuk nr. 13 van mevrouw Yeşilgöz wordt verzocht om een onderzoek naar de splitsing, die eerder tot succes heeft geleid. Ook dat vind ik een verstandige oproep. Het oordeel over deze motie laat ik aan de Kamer.

Ik kom op de motie-Wassenberg c.s. op stuk nr. 14. De heer Wassenberg wil een warmte-etiket. Ik denk dat we ooit een warmte-etiket gaan krijgen, maar op dit moment ga ik dat niet doen. We moeten eerst ervaring daarmee opdoen. Dit is een ogenblikkelijke oproep, althans zo lees ik het. Ik moet deze motie ontraden, maar ik durf wel met de heer Wassenberg te voorspellen dat er ooit een of andere vorm van etiket zou kunnen komen.

De heer **Wassenberg** (PvdD):

Volgens mij kan de minister het oordeel over deze motie aan de Kamer laten, want er staat: "verzoekt de regering onderzoek te doen". Er staat niet: verzoekt de regering om volgende week een warmte-etiket af te leveren.

Minister **Wiebes**:

Dat is waar. Het gaat meer over de timing, want als we dat onderzoek nu moeten gaan doen, dan doen we dat op basis van geen enkele ervaring. Als de motie nou zou oproepen om ooit onderzoek te doen ... Maar dan wordt het ook zo gratis. Ik denk dat de heer Wassenberg weet waar ik mee worstel. Ik moet de motie in deze vorm ontraden. We zullen overigens over enige jaren heus wel iets zien wat op een etiket lijkt.

De motie-Wassenberg c.s. op stuk nr. 15 gaat over de gasreferentie. Die beprijzing kan ik op deze manier niet toezeggen. Ik zou ook niet weten hoe dat onderzoek zou moeten worden gedaan. Ik moet de motie in deze vorm ontraden.

Dan kom ik op de motie-Wassenberg/Beckerman op stuk nr. 16. Die voorrang vind ik ook een ingewikkeld punt. Het gaat vaak om situaties met heel weinig bronnen. Bij Warmtewet 2.0 komen we uitgebreid te spreken over allerlei situaties, maar ik wil de verwachtingen op dit punt niet al te hoog stellen. Dus ik ontraad deze motie.

De motie-Wassenberg/Beckerman op stuk nr. 17 roept mij tot niets op, maar het is volledig aan de Kamer. Die zou dan uitspreken dat restwarmte niet duurzaam is. Mijn repliek zou zijn dat het weggooien van restwarmte nog minder duurzaam is, maar ik vorm hier geen enkel oordeel over, want het gaat mij niet aan.

In de motie op stuk nr. 18 van de heer Wassenberg staat dat mestvergistings niet duurzaam is. Hier wordt voorgesorteerd op het weggooien van een optie. Dat zou ik op deze manier niet willen doen. Laten we vooral het CO₂-doel centraal stellen.

De **voorzitter**:

Dus u ontraadt de motie.

Minister **Wiebes**:

Ja, ik ontraad de motie.

Ik kom op de motie-Moorlag op stuk nr. 19. De heer Moorlag van de Partij van de Arbeid wil de ontwikkeling en aanleg van warmtenetten versnellen. Het verzoek is om de Kamer hierover voor aanvang van het zomerreces te informeren. Dit maakt onderdeel uit van de onderhandelingen over het klimaatakkoord. Ik wil hier echt geen apart traject van maken. Het moet onderdeel daarvan zijn. Maar dan nog is het zo dat alleen maar de afspraken op hoofdlijnen er in de zomer zijn. Dan kan ik dit als separaat onderdeel en dan ook nog met deze timing niet waarmaken. Uiteraard moeten we de ontwikkelingen van warmtenetten waar nodig versnellen, maar op deze manier, met deze oproep moet ik de motie ontraden.

In de motie-Jetten/Dik-Faber op stuk nr. 20 staat: "verzoekt de regering met de branche afspraken te maken over de vergroening van warmtenetten met als doel (...)". Als dat in het kader van het

klimaatakkoord mag — het CO₂-prestatielabel wordt hier als voorbeeld genoemd — dan laat ik het oordeel over de motie aan de Kamer.

De motie-Dik-Faber c.s. op stuk nr. 21 gaat over alternatieven voor de gasreferentie. Daarin wordt verzocht te onderzoeken welke alternatieven er zijn. Dat vind ik een verstandige oproep. Ik laat het oordeel over deze motie aan de Kamer.

Dan kom ik op de motie-Dik-Faber/Jetten op stuk nr. 22 over het invulling geven aan een combinatie van energiebesparing en duurzame warmte. Als dat ook onderdeel mag zijn van de bespreking in het kader van het klimaatakkoord, vind ik dat een verstandige oproep. Oordeel Kamer.

De heer Van der Lee wil mij in zijn motie op stuk nr. 23 wel heel snel laten starten met een verkenning naar een betere referentie voor de warmteprijs. Hier staat "nadat de wijziging van de Warmtewet van kracht is geworden". Dat is some time very soon. Even kijken. Eigenlijk staat er geen harde timing in. De oproep op zichzelf is niet verkeerd. Mag ik het lezen als: bij de Warmtewet 2.0?

De heer **Van der Lee** (GroenLinks):

Ja.

Minister **Wiebes**:

Als het kan bij de Warmtewet 2.0, dan laat ik deze aan de Kamer, maar met dat amendement erbij.

De heer **Van der Lee** (GroenLinks):

Om verwarring te voorkomen is het misschien handig als ik haar wijzig door de zinsnede "nadat de wijziging van Warmtewet van kracht is geworden" te schrappen. Dan vraag ik gewoon een nadere verkenning te doen en is de timing helemaal aan de minister. Is dat een helder voorstel?

Minister **Wiebes**:

Ja.

De **voorzitter**:

Wijzigt u de motie zo en dan is het oordeel aan de Kamer.

Minister **Wiebes**:

Dan hebben we de motie op stuk nr. 24 over een onderzoek naar het vrijgeven aan de markt van de afleverzet. Ik meende dat ik op basis van de eerste termijn die aansporing niet nodig had, maar ik laat het oordeel erover aan deze Kamer.

Ik zou het niet durven om de heer Kops tegen het hoofd te stoten en zal hem genoeg doen met het ontraden van alle drie zijn moties.

Dat was het, voorzitter.

De **voorzitter**:

Maar niet wat de heer Kops betreft, dus ik geef hem graag het woord. Ga uw gang.

De heer **Kops** (PVV):

Ja, voorzitter. Dat is wel lekker makkelijk natuurlijk. Kan de minister dat even toelichten? Mijn eerste motie, die op stuk nr. 25, vraagt bijvoorbeeld om de totale kosten van de energietransitie

inzichtelijk te maken. Wil de minister, die voorstander is van die transitie, dus zeggen dat hij er niet toe bereid is om de totale kosten daarvan in kaart te brengen? Klopt dat?

Minister **Wiebes**:

Er wordt mij gevraagd om de kosten over de komende 40 jaar van een heel beleidsterrein even van tevoren, zonder enig verder gesprek met de Kamer over de keuzes die te maken zijn, in kaart te brengen. De heer Kops weet ook wel dat dat helemaal niet kan.

De heer **Kops** (PVV):

Het probleem is natuurlijk dat er totaal geen inzicht, nog niet het begin van inzicht is in wat het de komende decennia gaat kosten. Ik vraag de minister niets anders dan: kom eens met een begin, kom eens met een paar schattingen, wat gaat het allemaal kosten? Op deze manier kun je toch geen beleid vormgeven?

Minister **Wiebes**:

Ik ben nu ook geen beleid aan het vormgeven. Er komt een klimaatakkoord en indien daar besluiten uit komen, kunnen we opnieuw per besluit over deze vraag nadenken. Maar nogmaals, om voor één beleidsterrein voor de komende 40 jaar, zonder dat we weten wat deze Kamer nog gaat besluiten, een kostenraming af te geven, is een idiote oproep. Ik denk dat de heer Kops mijn oordeel over de andere twee voorbeelden wel gelooft.

De **voorzitter**:

De heer Kops wenst graag een appreciatie van zijn beide andere moties, begrijp ik.

De heer **Kops** (PVV):

Nou, voorzitter. Je kunt toch geen voorstander zijn van een energietransitie de komende decennia — de minister is daar voorstander van — zonder dat je weet wat het gaat kosten? Ik kan daar echt niet bij. Ik kan er echt niet bij.

Minister **Wiebes**:

Voorzitter. Dat is zoiets als dat je vraagt wat mobiliteit kost tot 2050. Het is een onzinnige vraag. Maar als de heer Kops staat op de appreciatie, zal ik inderdaad zeggen dat het stoppen met de energietransitie op geen enkele manier past in het beleid van dit kabinet, dus dat ik de motie op stuk nr. 26 ontraad, en dat de huishoudens zelf de keuze moeten blijven behouden om al dan niet op het gasnet aangesloten te worden een niet houdbare stelling is, aangezien op een zeker moment het gasnet er niet meer is.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van het debat over de Warmtewet.

De algemene beraadslaging wordt gesloten.

ARTIKEL I - Warmtewet

De Warmtewet wordt als volgt gewijzigd:

Onderdeel A – Hoofdstuk 1 Warmtewet

Wijziging van het opschrift van Hoofdstuk 1.

Wettekst - compare

~~Hoofdstuk 1. Begripsbepalingen~~ **Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen**

Memorie van toelichting – artikelsgewijs commentaar [p. 41]

De titel van hoofdstuk 1 is aangepast naar «Algemene bepalingen» om ruimte te maken voor het invoegen van twee paragrafen met algemene bepalingen in aanvulling op het artikel met definitiebepalingen. Artikel 1 is opgenomen in een eerste paragraaf van hoofdstuk 1.

Nota n.a.v. het verslag [p. 45-46]

Artikel I, onderdelen A en B

De leden van de *VVD-fractie* schetsen een beeld waarbij door de ontwikkelingen in de bouwsector nieuw te bouwen woonwijken gemakkelijk zonder een gasaansluiting kunnen worden aangelegd en de leden van deze fractie zien een aardgasaansluitingsloze wijk dan ook als de nieuwe standaard. De netbeheerder zou hierin een belangrijke rol krijgen en de netbeheerder en de gemeente zouden een gezamenlijke rol hebben om te zoeken naar een optimale aansluiting.

Genoemde leden vroegen hoe de regering dit ziet. Daarbij vroegen deze leden hoe een gemeente in een bestaande wijk kan kiezen voor een andere aansluiting dan gas en hoe worden bewoners en bedrijven betrokken worden bij de keuze om geen gas meer aan te leggen.

De regering onderschrijft het door de *VVD-fractie* geschetste beeld voor de toekomst. In de Energieagenda is aangegeven dat voor 2050 wordt toegewerkt naar een CO₂-arme gebouwde omgeving. Dit besluit is vertaald naar de doelstelling om te komen tot aardgasvrije wijken. Zowel voor nieuwbouw als voor bestaande bouw zal gezocht moeten worden naar alternatieve warmtevoorziening als aardgas uit de wijk zal verdwijnen.

Met betrekking tot het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving kan iedere gemeente in overleg met de bewoners van een wijk komen tot het besluit om aardgas af te koppelen en hier een alternatieve warmtevoorziening voor in de plaats te brengen. In het kader van de green deal aardgasvrije wijken kijken gemeenten, netbeheerders en het rijk samen naar de mogelijkheden om tot aardgasvrije wijken te komen. De ervaringen uit deze green deal worden verwerkt in het transitiepad lage temperatuurwarmte. Het verder afbouwen van het gebruik van aardgas voor ruimteverwarming zal in het kader van dit transitiepad plaats vinden, waar een nieuwe regering over zal besluiten.

Onderdeel B – § 1.1 Warmtewet

Artikel 1 wordt vervat in een nieuwe subparagraaf waarvan het opschrift komt te luiden:

§ 1.1 Begripsbepalingen

Memorie van toelichting – artikelsgewijs commentaar [p. 41]

De titel van hoofdstuk 1 is aangepast naar «Algemene bepalingen» om ruimte te maken voor het invoegen van twee paragrafen met algemene bepalingen in aanvulling op het artikel met definitiebepalingen. Artikel 1 is opgenomen in een eerste paragraaf van hoofdstuk 1.

Nota n.a.v. het verslag [p. 45-46]

Artikel I, onderdelen A en B

De leden van de *VVD-fractie* schetsen een beeld waarbij door de ontwikkelingen in de bouwsector nieuw te bouwen woonwijken gemakkelijk zonder een gasaansluiting kunnen worden aangelegd en de leden van deze fractie zien een aardgasaansluitingsloze wijk dan ook als de nieuwe standaard. De netbeheerder zou hierin een belangrijke rol krijgen en de netbeheerder en de gemeente zouden een gezamenlijke rol hebben om te zoeken naar een optimale aansluiting.

Genoemde leden vroegen hoe de regering dit ziet. Daarbij vroegen deze leden hoe een gemeente in een bestaande wijk kan kiezen voor een andere aansluiting dan gas en hoe worden bewoners en bedrijven betrokken worden bij de keuze om geen gas meer aan te leggen.

De regering onderschrijft het door de *VVD-fractie* geschetste beeld voor de toekomst. In de Energieagenda is aangegeven dat voor 2050 wordt toegewerkt naar een CO₂-arme gebouwde omgeving. Dit besluit is vertaald naar de doelstelling om te komen tot aardgasvrije wijken. Zowel voor nieuwbouw als voor bestaande bouw zal gezocht moeten worden naar alternatieve warmtevoorziening als aardgas uit de wijk zal verdwijnen.

Met betrekking tot het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving kan iedere gemeente in overleg met de bewoners van een wijk komen tot het besluit om aardgas af te koppelen en hier een alternatieve warmtevoorziening voor in de plaats te brengen. In het kader van de green deal aardgasvrije wijken kijken gemeenten, netbeheerders en het rijk samen naar de mogelijkheden om tot aardgasvrije wijken te komen. De ervaringen uit deze green deal worden verwerkt in het transitiepad lage temperatuurwarmte. Het verder afbouwen van het gebruik van aardgas voor ruimteverwarming zal in het kader van dit transitiepad plaats vinden, waar een nieuwe regering over zal besluiten.

Onderdeel C – art. 1 Warmtewet

Vervanging van artikel 1.

Artikel 1

1. In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- *aansluiting*: een individuele of centrale aansluiting;

- *afleverzet voor warmte*: installatie waarmee ten behoeve van warmtelevering aan een verbruiker energieoverdracht plaatsvindt tussen een warmtenet en een binneninstallatie of een inpandig leidingstelsel;
- *Autoriteit Consument en Markt*: de Autoriteit Consument en Markt, genoemd in artikel 2, eerste lid, van de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt;
- *bindende gedragslijn*: een zelfstandige last die niet wegens een overtreding wordt opgelegd;
- *binneninstallatie*: leidingen, installaties en hulpmiddelen, niet zijnde de afleverzet voor warmte of de meetinrichting, die zijn gelegen in een onroerende zaak als bedoeld in artikel 16, onderdelen a en c tot en met e, van de Wet waardering onroerende zaken van een verbruiker en bestemd voor toe- en afvoer van warmte ten behoeve van die onroerende zaak, met uitzondering van leidingen, installaties en hulpmiddelen die strekken tot doorlevering van warmte naar een andere onroerende zaak, waarbij de binneninstallatie aan de zijde van het warmtenet of het inpandig leidingstelsel is afgegrensd door:
 - i. de hoofdafsluiters waar de individuele afleverzet gekoppeld is aan het warmtenet of het inpandig leidingstelsel, of
 - ii. indien er geen hoofdafsluiters aanwezig zijn, een in de warmteleverings-overeenkomst overeen te komen fysiek aanwijsbaar punt;
- *centrale aansluiting*: leidingen bestemd voor het transport van warmte bestemd voor verbruikers aangesloten op het inpandig leidingstelsel, gelegen tussen het warmtenet en het inpandig leidingstelsel, waarbij de centrale aansluiting:
 - i. aan de zijde van het inpandig leidingstelsel is afgegrensd door:
 - de hoofdafsluiters waaraan de collectieve afleverzet voor warmte of het inpandig leidingstelsel gekoppeld is, of
 - indien er geen hoofdafsluiters aanwezig zijn, een in de warmteleverings-overeenkomst overeen te komen fysiek aanwijsbaar punt, en
 - ii. aan de zijde van het warmtenet is afgegrensd door:
 - de aftakking van het warmtenet, waarna de leidingen en daaraan verbonden hulpmiddelen bestemd zijn voor het transport van warmte naar het inpandig leidingstelsel, of
 - indien er geen aftakking aanwezig is, een in de warmteleveringsovereenkomst overeen te komen fysiek aanwijsbaar punt.
- *collectieve afleverzet voor warmte*: een afleverzet voor warmte waarmee ten behoeve van warmtelevering aan verbruikers energieoverdracht plaatsvindt tussen een warmtenet en een inpandig leidingstelsel;
- *garantie van oorsprong voor warmte uit hernieuwbare energiebronnen*: gegevens op een rekening die betrekking hebben op warmte uit hernieuwbare energiebronnen en waarmee wordt aangetoond dat een producent met zijn installatie een hoeveelheid warmte uit hernieuwbare energiebronnen heeft opgewekt;
- *gebouweigenaar*: de eigenaar van een gebouw of, in het geval van gedeeld eigendom, de eigenaars verenigd in een vereniging van eigenaars of een daarmee vergelijkbare rechtsvorm;
- *hernieuwbare energiebronnen*: hernieuwbare energiebronnen als bedoeld in artikel 2 van de richtlijn 2009/28/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2009 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en houdende wijziging en intrekking van Richtlijn 2001/77/EG en Richtlijn 2003/30/EG (Pb EU 2009, L 140);
- *individuele aansluiting*: één of meer leidingen en daarmee verbonden hulpmiddelen bestemd voor transport van warmte tussen een binneninstallatie van een individuele verbruiker en een warmtenet of een inpandig leidingstelsel, waarbij de individuele aansluiting:
 - i. aan de zijde van de binneninstallatie is afgegrensd door:
 - de hoofdafsluiters waaraan de individuele afleverzet voor warmte of de binneninstallatie gekoppeld is, of
 - indien er geen hoofdafsluiters aanwezig zijn, een of meerdere in de warmteleveringsovereenkomst overeen te komen fysiek aanwijsbare punten, en
 - ii. aan de zijde van het warmtenet of het inpandig leidingstelsel is afgegrensd door:
 - de aftakking van het warmtenet of het inpandig leidingstelsel, waarna de leidingen en daaraan verbonden hulpmiddelen bestemd zijn voor de warmtelevering aan de individuele verbruiker, of

- indien er geen aftakking aanwezig is, een in de warmteleveringsovereenkomst overeen te komen fysiek aanwijsbaar punt.
 - *individuele afleverset voor warmte*: afleverset voor warmte waarmee ten behoeve van warmtelevering aan een verbruiker energieoverdracht plaatsvindt tussen een warmtenet en een binneninstallatie;
 - *in pandig leidingstelsel*: één of meer van een gebouw deel uitmakende leidingen en daarmee verbonden hulpmiddelen ten behoeve van transport van warmte tussen een centrale aansluiting van een gebouw op een warmte-net of een productie-installatie en de individuele aansluiting van een onroerende zaak als bedoeld in artikel 16, onderdeel c, van de Wet waardering onroerende zaken;
 - *meetbedrijf*: een organisatorische eenheid die zich bezig houdt met het collecteren, valideren en vaststellen van meetgegevens betreffende warmte;
 - *leverancier*: een persoon die zich bezighoudt met de levering van warmte;
 - *levering van warmte*: de aflevering van warmte aan verbruikers;
 - *netbeheerder*: degene die een warmtenet beheert;
 - *Onze Minister*: Onze Minister van Economische Zaken;
 - *producent*: een persoon die zich bezighoudt met de productie van warmte;
 - *representatieve organisatie*: een rechtspersoon die de belangen vertegenwoordigt van producenten, leveranciers of verbruikers in de warmtesector;
 - *verbruiker*: een persoon die warmte afneemt van een warmtenet of een in pandig leidingstelsel en:
 - i. een individuele aansluiting heeft van maximaal 100 kilowatt, of
 - ii. een centrale aansluiting heeft van meer dan 100 kilowatt, warmte levert aan een verbruiker als bedoeld onder i en tevens:
 - 1° optreedt als verhuurder voor een verbruiker als bedoeld onder i, of
 - 2° een vereniging van eigenaars of een daarmee vergelijkbare rechtsvorm is waarbij een verbruiker als bedoeld onder i is aangesloten;
 - *vergunninghouder*: de houder van een vergunning als bedoeld in artikel 9;
 - *verhuurder*: een eigenaar van een voor verhuur bestemde woonruimte of bedrijfsruimte in Nederland, of degene die door die eigenaar gevolmachtigd is namens hem op te treden;
 - *warmte*: thermische energie die ten behoeve van ruimteverwarming of verwarming van tapwater wordt geleverd door middel van transport van water;
 - *warmtenet*: het geheel van tot elkaar behorende, met elkaar verbonden leidingen, bijbehorende installaties en overige hulpmiddelen dienstbaar aan het transport van warmte, behoudens voor zover deze leidingen, installaties en hulpmiddelen zijn gelegen in een in pandig leidingstelsel, een binneninstallatie of een gebouw of werk van een producent en strekken tot toe- of afvoer van warmte ten behoeve van dat in pandig leidingstelsel, die binneninstallatie of dat gebouw of werk van een producent;
 - *warmte uit hernieuwbare energiebronnen*: warmte die is opgewekt in een productie-installatie die uitsluitend gebruik maakt van hernieuwbare energiebronnen of is opgewekt met hernieuwbare energiebronnen in een hybride productie-installatie die ook gebruik maakt van fossiele energiebronnen;
 - *zelfstandige last*: de enkele last tot het verrichten van bepaalde handelingen, bedoeld in artikel 5:2, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht, ter bevordering van de naleving van wettelijke voorschriften.
2. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen soorten installaties worden aangewezen die niet worden aangemerkt als een «afleverset voor warmte».

Wettekst - Vergelijking huidige en voorgestelde definities:

Huidige tekst	Voorgestelde tekst
a. <i>Onze Minister</i> : Onze Minister van Economische Zaken;	– <i>Onze Minister</i> : Onze Minister van Economische Zaken;

b. <i>Autoriteit Consument en Markt</i> : de Autoriteit Consument en Markt, genoemd in artikel 2, eerste lid, van de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt;	– <i>Autoriteit Consument en Markt</i> : de Autoriteit Consument en Markt, genoemd in artikel 2, eerste lid, van de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt;
c. <i>warmtenet</i> : het geheel van tot elkaar behorende, met elkaar verbonden leidingen, bijbehorende installaties en overige hulpmiddelen dienstbaar aan het transport van warmte, behoudens voor zover deze leidingen, installaties en hulpmiddelen zijn gelegen in een gebouw of werk van een gebruiker of van een producent en strekken tot toe- of afvoer van warmte ten behoeve van dat gebouw of werk;	– <i>warmtenet</i> : het geheel van tot elkaar behorende, met elkaar verbonden leidingen, bijbehorende installaties en overige hulpmiddelen dienstbaar aan het transport van warmte, behoudens voor zover deze leidingen, installaties en hulpmiddelen zijn gelegen in een inpandig leidingstelsel, een binneninstallatie of een gebouw of werk van een producent en strekken tot toe- of afvoer van warmte ten behoeve van dat inpandig leidingstelsel, die binneninstallatie of dat gebouw of werk van een producent;
d. <i>warmte</i> : warm water of tapwater bestemd voor ruimteverwarming, sanitaire doeleinden en huishoudelijk gebruik;	– <i>warmte</i> : thermische energie die ten behoeve van ruimteverwarming of verwarming van tapwater wordt geleverd door middel van transport van water;
e. <i>levering van warmte</i> : de aflevering van warmte aan gebruikers;	– <i>levering van warmte</i> : de aflevering van warmte aan gebruikers;
f. <i>ontwikkelaar</i> : een persoon die een bouwproject ontwikkelt in een gebied waar de gebouwverwarming door middel van een warmtenet verzorgd wordt of zal worden;	
g. <i>verbruiker</i> : een persoon die warmte afneemt van een warmtenet en een aansluiting heeft van maximaal 100 kilowatt;	– <i>verbruiker</i> : een persoon die warmte afneemt van een warmtenet of een inpandig leidingstelsel en: i. een individuele aansluiting heeft van maximaal 100 kilowatt, of ii. een centrale aansluiting heeft van meer dan 100 kilowatt, warmte levert aan een gebruiker als bedoeld onder i en tevens: 1° optreedt als verhuurder voor een gebruiker als bedoeld onder i, of 2° een vereniging van eigenaars of een daarmee vergelijkbare rechtsvorm is waarbij een gebruiker als bedoeld onder i is aangesloten;
h. <i>leverancier</i> : een persoon die zich bezighoudt met de levering van warmte;	– <i>leverancier</i> : een persoon die zich bezighoudt met de levering van warmte;
i. <i>producent</i> : een persoon die zich bezighoudt met de productie van warmte;	– <i>producent</i> : een persoon die zich bezighoudt met de productie van warmte;
j. <i>vergunninghouder</i> : de houder van een vergunning als bedoeld in artikel 9;	– <i>vergunninghouder</i> : de houder van een vergunning als bedoeld in artikel 9;
k. <i>representatieve organisatie</i> : een rechtspersoon die de belangen vertegenwoordigt van producenten, leveranciers of gebruikers in de warmtesector;	– <i>representatieve organisatie</i> : een rechtspersoon die de belangen vertegenwoordigt van producenten, leveranciers of gebruikers in de warmtesector;
l. <i>verhuurder</i> : een toegelaten instelling als bedoeld in artikel 19, eerste lid, van de Woningwet, dan wel een eigenaar van ten minste 25 voor verhuur bestemde wooneenheden in Nederland, of degene die door die eigenaar gevolmachtigd is namens hem op te treden;	– <i>verhuurder</i> : een eigenaar van een voor verhuur bestemde woonruimte of bedrijfsruimte in Nederland, of degene die door die eigenaar gevolmachtigd is namens hem op te treden;
m. <i>hernieuwbare energiebronnen</i> : hernieuwbare energiebronnen als bedoeld in artikel 2 van de richtlijn 2009/28/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23	– <i>hernieuwbare energiebronnen</i> : hernieuwbare energiebronnen als bedoeld in artikel 2 van de richtlijn 2009/28/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23

april 2009 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en houdende wijziging en intrekking van Richtlijn 2001/77/EG en Richtlijn 2003/30/EG (Pb EU 2009, L 140);	april 2009 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en houdende wijziging en intrekking van Richtlijn 2001/77/EG en Richtlijn 2003/30/EG (Pb EU 2009, L 140);
n. <i>warmte uit hernieuwbare energiebronnen</i> : warmte die is opgewekt in een productie-installatie die uitsluitend gebruik maakt van hernieuwbare energiebronnen of is opgewekt met hernieuwbare energiebronnen in een hybride productie-installatie die ook gebruik maakt van fossiele energiebronnen;	- <i>warmte uit hernieuwbare energiebronnen</i> : warmte die is opgewekt in een productie-installatie die uitsluitend gebruik maakt van hernieuwbare energiebronnen of is opgewekt met hernieuwbare energiebronnen in een hybride productie-installatie die ook gebruik maakt van fossiele energiebronnen;
o. <i>garantie van oorsprong voor warmte uit hernieuwbare energiebronnen</i> : gegevens op een rekening die betrekking hebben warmte uit hernieuwbare energiebronnen en waarmee wordt aangetoond dat een producent met zijn installatie een hoeveelheid warmte uit hernieuwbare energiebronnen heeft opgewekt;	- <i>garantie van oorsprong voor warmte uit hernieuwbare energiebronnen</i> : gegevens op een rekening die betrekking hebben op warmte uit hernieuwbare energiebronnen en waarmee wordt aangetoond dat een producent met zijn installatie een hoeveelheid warmte uit hernieuwbare energiebronnen heeft opgewekt;
p. <i>meetbedrijf</i> : een organisatorische eenheid die zich bezig houdt met het collecteren, valideren en vaststellen van productiemeetgegevens betreffende warmte;	- <i>meetbedrijf</i> : een organisatorische eenheid die zich bezig houdt met het collecteren, valideren en vaststellen van meetgegevens betreffende warmte;
q. <i>productiemeetgegevens</i> : de gegevens betreffende de hoeveelheid warmte uit hernieuwbare energiebronnen die door een producent wordt ingevoerd op een warmtenet;	
r. <i>bindende gedragslijn</i> : een zelfstandige last die niet wegens een overtreding wordt opgelegd;	- <i>bindende gedragslijn</i> : een zelfstandige last die niet wegens een overtreding wordt opgelegd;
s. <i>zelfstandige last</i> : de enkele last tot het verrichten van bepaalde handelingen, bedoeld in artikel 5:2, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht, ter bevordering van de naleving van wettelijke voorschriften	- <i>zelfstandige last</i> : de enkele last tot het verrichten van bepaalde handelingen, bedoeld in artikel 5:2, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht, ter bevordering van de naleving van wettelijke voorschriften.
	Nieuwe definities
	- <i>aansluiting</i> : een individuele of centrale aansluiting;
	- <i>afleveret voor warmte</i> : installatie waarmee ten behoeve van warmtelevering aan een gebruiker energieoverdracht plaatsvindt tussen een warmtenet en een binneninstallatie of een in pandig leidingstelsel;
	- <i>binneninstallatie</i> : leidingen, installaties en hulpmiddelen, niet zijnde de afleveret voor warmte of de meetinrichting, die zijn gelegen in een onroerende zaak als bedoeld in artikel 16, onderdelen a en c tot en met e, van de Wet waardering onroerende zaken van een gebruiker en bestemd voor toe- en afvoer van warmte ten behoeve van die onroerende zaak, met uitzondering van leidingen, installaties en hulpmiddelen die strekken tot doorlevering van warmte naar een andere onroerende zaak, waarbij de binneninstallatie aan de zijde van het warmtenet of het in pandig leidingstelsel is

	afgegrensd door: i. de hoofdafsluiters waar de individuele afleveret gekoppeld is aan het warmtenet of het inpandig leidingstelsel, of ii. indien er geen hoofdafsluiters aanwezig zijn, een in de warmteleverings-overeenkomst overeen te komen fysiek aanwijsbaar punt;
	- <i>centrale aansluiting</i> : leidingen bestemd voor het transport van warmte bestemd voor verbruikers aangesloten op het inpandig leidingstelsel, gelegen tussen het warmtenet en het inpandig leidingstelsel, waarbij de centrale aansluiting: i. aan de zijde van het inpandig leidingstelsel is afgegrensd door: - de hoofdafsluiters waaraan de collectieve afleveret voor warmte of het inpandig leidingstelsel gekoppeld is, of - indien er geen hoofdafsluiters aanwezig zijn, een in de warmteleverings-overeenkomst overeen te komen fysiek aanwijsbaar punt, en ii. aan de zijde van het warmtenet is afgegrensd door: - de aftakking van het warmtenet, waarna de leidingen en daaraan verbonden hulpmiddelen bestemd zijn voor het transport van warmte naar het inpandig leidingstelsel, of - indien er geen aftakking aanwezig is, een in de warmteleveringsovereenkomst overeen te komen fysiek aanwijsbaar punt.
	- <i>collectieve afleveret voor warmte</i> : een afleveret voor warmte waarmee ten behoeve van warmtelevering aan verbruikers energieoverdracht plaatsvindt tussen een warmtenet en een inpandig leidingstelsel;
	- <i>gebouweigenaar</i> : de eigenaar van een gebouw of, in het geval van gedeeld eigendom, de eigenaars verenigd in een vereniging van eigenaars of een daarmee vergelijkbare rechtsvorm;
	- <i>individuele aansluiting</i> : één of meer leidingen en daarmee verbonden hulpmiddelen bestemd voor transport van warmte tussen een binneninstallatie van een individuele verbruiker en een warmtenet of een inpandig leidingstelsel, waarbij de individuele aansluiting: i. aan de zijde van de binneninstallatie is afgegrensd door: - de hoofdafsluiters waaraan de individuele afleveret voor warmte of de binneninstallatie gekoppeld is, of - indien er geen hoofdafsluiters aanwezig zijn, een of meerdere in de warmteleveringsovereenkomst overeen te komen fysiek aanwijsbare punten, en ii. aan de zijde van het warmtenet of het inpandig leidingstelsel is afgegrensd door: - de aftakking van het warmtenet of het

	in pandig leidingstelsel, waarna de leidingen en daaraan verbonden hulpmiddelen bestemd zijn voor de warmtelevering aan de individuele gebruiker, of – indien er geen aftakking aanwezig is, een in de warmteleveringsovereenkomst overeen te komen fysiek aanwijsbaar punt.
	- <i>individuele afleverset voor warmte</i> : afleverset voor warmte waarmee ten behoeve van warmtelevering aan een gebruiker energieoverdracht plaatsvindt tussen een warmtenet en een binneninstallatie;
	- <i>in pandig leidingstelsel: één of meer van een gebouw deel uitmakende leidingen en daarmee verbonden hulpmiddelen ten behoeve van transport van warmte tussen een centrale aansluiting van een gebouw op een warmte-net of een productie-installatie en de individuele aansluiting van een onroerende zaak als bedoeld in artikel 16, onderdeel c, van de Wet waardering onroerende zaken</i> ;
	- <i>netbeheerder</i> : degene die een warmtenet beheert;

Memorie van toelichting – artikelsgewijs commentaar [p. 41-45]

In artikel 1 zijn de definitiebepalingen op alfabetische volgorde in het eerste lid geplaatst, zijn zes definities toegevoegd, zijn zes definities aangepast, is een definitie vervallen en is een lid toegevoegd.

Aansluiting, individuele aansluiting, centrale aansluiting en binneninstallatie

De definitie van het begrip aansluiting is gewijzigd door te bepalen dat een aansluiting een individuele of centrale aansluiting is. Er is een definitie opgenomen van de begrippen individuele aansluiting, centrale aansluiting en binneninstallatie. Hierbij is voor wat betreft de individuele aansluiting zoveel mogelijk aangesloten bij de definitie van het begrip aansluiting in de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet.

Een binneninstallatie betreft het deel van de leidingen, installaties en hulpmiddelen die zich bevinden in de onroerende zaak van de gebruiker die strekken tot toe- en afvoer van warmte ten behoeve van deze onroerende zaak. De binneninstallatie omvat niet de afleverset, de meetinrichting en de leidingen, installaties en hulpmiddelen die louter strekken tot doorlevering van warmte naar een andere onroerende zaak. Voor deze definitie is aansluiting gezocht bij de definitie die ACM in haar (concept) Beleidsregel compensatie en storingsregistratie warmte heeft opgenomen.

Een centrale aansluiting betreft een aansluiting tussen het warmtenet en een in pandig leidingstelsel. Een individuele aansluiting betreft de aansluiting van een individuele gebruiker op een warmtenet, dat wil zeggen de verbinding tussen de binneninstallatie van de gebruiker en het (in pandig) warmtenet. Zowel de centrale aansluiting als de individuele aansluiting omvatten niet de (collectieve of individuele) afleverset of de meetinrichting.

Individuele aansluitingen kunnen betrekking hebben op verschillende soorten onroerende zaken als bedoeld in artikel 16 van de Wet waardering onroerende zaken:

- een gebouwd eigendom (onderdeel a);
- een gedeelte van een gebouwd eigendom dat blijkens zijn indeling is bestemd om als een afzonderlijk geheel te worden gebruikt (onderdeel c);
- een samenstel van twee of meer gebouwde eigendommen of gedeelten daarvan die bij dezelfde belastingplichtige in gebruik zijn en die, naar de omstandigheden beoordeeld, bij elkaar behoren (onderdeel d), of
- een geheel van twee of meer gebouwde eigendommen, gedeelten daarvan of samenstellen daarvan, dat naar de omstandigheden beoordeeld één terrein vormt bestemd voor verblijfsrecreatie en dat als zodanig wordt geëxploiteerd (onderdeel e).

Er zijn verschillende manieren waarop aansluitingen worden gerealiseerd, daarbij kunnen drie standaardsituaties worden onderscheiden:

1. Een gebruiker is op een warmtenet aangesloten door middel van een individuele aansluiting met een individuele afleverset;
2. Een gebruiker is op een inpandig leidingstelsel aangesloten met een individuele aansluiting en een collectieve afleverset, en
3. Een gebruiker is aangesloten op een (inpandig) gebouwgebonden warmtenet zonder dat er sprake is van een fysieke individuele aansluiting

Een aansluiting is een specifiek deel van het warmtenet en is aan twee zijden begrensd. Een individuele aansluiting is begrensd aan de zijde van de binneninstallatie van de gebruiker en aan de zijde van het (inpandig) warmtenet. Een centrale aansluiting is begrensd aan de zijde van het inpandig leidingstelsel en aan de zijde van het warmtenet. Een duidelijke afgrenzing van de centrale en individuele aansluiting van het warmtenet, het inpandig leidingstelsel, de binneninstallatie en de afleverset is van belang voor de verdeling van taken en verantwoordelijkheden van betrokken partijen (netbeheerder, leverancier, gebruiker en gebouw-eigenaar) op grond van de Warmtewet en voor de toepasselijkheid van de verschillende onderdelen van het tariefreguleringsstelsel.

De afgrenzing van zowel centrale als individuele aansluitingen aan de zijde van het warmtenet is doorgaans aftakking van het warmtenet in de vorm van een koppellement of een T-stuk. Dit geldt ook voor de afgrenzing van een individuele aansluiting op een inpandig leidingstelsel. Bepalend is dat de leidingen en de daaraan verbonden hulpmiddelen na deze aftakking gebruikt worden voor transport van warmte naar een inpandig leidingstelsel (centrale aansluiting) of een individuele gebruiker (individuele aansluiting). Het koppellement of T-stuk is onderdeel van de aansluiting. Er zijn echter situaties waarin er geen koppellement of T-stuk aanwezig is. In die gevallen is het aan de betrokken partijen om in de warmteleveringsovereenkomst een fysiek punt of meerdere fysieke punten aan te wijzen waar de individuele of centrale aansluiting wordt geacht te zijn afgegrensd van het warmtenet. Dit geldt wederom eveneens voor de afgrenzing van een individuele aansluiting op een inpandig leidingstelsel.

De afgrenzing van de individuele aansluiting aan de zijde van de binneninstallatie van de gebruiker zijn doorgaans de hoofdaansluiters waarop de individuele afleverset of de binneninstallatie van de individuele gebruiker zijn aangesloten. Deze hoofdaansluiters zijn onderdeel van de individuele aansluiting en maken het mogelijk om de binneninstallatie (veilig) af te sluiten van het warmtenet of het inpandig leidingstelsel. Er doen zich echter situaties voor waarin er geen hoofdaansluiters aanwezig zijn. In deze gevallen is er doorgaans ook geen individuele afleverset aanwezig. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan situaties van blokverwarming waar warmte door middel van ring- en stijgleidingen door woon- en bedrijfsruimten loopt. In deze gevallen is het aan de betrokken partijen om in de warmteleveringsovereenkomst een fysiek punt of meerdere fysieke punten aan te wijzen waar de individuele aansluiting wordt geacht te zijn afgegrensd van de

binneninstallatie. Het ligt in deze gevallen voor de hand om het punt van aansluiting te bepalen op het punt waar de ring- en stijgleidingen de onroerende zaak van de gebruiker binnen gaan.

De afgrenzing van de centrale aansluiting aan de zijde van het in pandig leidingstelsel wordt doorgaans gevormd door de hoofdafsluiters waaraan de collectieve afleverset of het in pandig leidingstelsel gekoppeld is. De hoofdafsluiters zijn onderdeel van de centrale aansluiting en maken het mogelijk om het in pandig leidingstelsel (veilig) af te sluiten van het warmtenet.

In veel gevallen zal er sprake zijn van een fysieke individuele aansluiting doordat het (in pandig) warmtenet overgaat op de binneninstallatie van de gebruiker op het punt waar de afleverset is geplaatst. Niet in alle gevallen is er echter een afleverset geplaatst. In situaties van blokverwarming waar warmte door middel van ring- en stijgleidingen door woon- en bedrijfsruimten loopt is er vaak geen afleverset geplaatst. Om deze reden is gekozen voor een functionele omschrijving van het begrip individuele aansluiting. In de gevallen waar er geen sprake is van een afleverset wordt het punt van aansluiting bepaald op het punt waar de ring- en stijgleidingen de onroerende zaak van de gebruiker binnen gaan.

Afleverset voor warmte (collectief en individueel)

De Warmtewet reguleert onder meer het tarief dat mag worden gehanteerd voor verhuur van de installatie die zorgt voor warmteoverdracht tussen het warmtenet en het daarop aangesloten in pandig leidingstelsel of de binneninstallatie. Uit de evaluatie is gebleken dat het begrip «warmtewisselaar», dat in de Warmtewet wordt gehanteerd wanneer naar die installatie wordt verwezen, slechts een onderdeel is van het gehele apparaat. Dat zorgt voor onduidelijkheid over de reikwijdte van de tariefregulering. In dit wetsvoorstel wordt het begrip «warmtewisselaar» vervangen door «afleverset voor warmte» en wordt daarvan een definitie opgenomen. Er is sprake van een afleverset voor warmte indien de desbetreffende installatie zorgt voor energieoverdracht tussen een warmtenet en een binneninstallatie of een in pandig leidingstelsel. Het betreft immers energieoverdracht tussen twee systemen waarin warmte wordt getransporteerd met behulp van water. Op installaties die ingevolge deze begripsbepaling worden aangemerkt als «afleverset voor warmte» zijn de eisen op grond van artikel 8 van toepassing. In dat artikel wordt een maximumtarief gesteld en wordt de leverancier verplicht zorg te dragen voor het feit dat er een afleverset aanwezig en werkend is. In het tweede lid van artikel 1, dat met dit wetsvoorstel wordt toegevoegd, is bepaald dat soorten installaties kunnen worden aangewezen die niet worden aangemerkt als een «afleverset voor warmte».

Er kunnen twee soorten afleverset onderscheiden worden: collectieve en individuele. Een collectieve afleverset voor warmte zorgt voor warmteoverdracht tussen het warmtenet en het daarop aangesloten in pandig leidingstelsel. Een individuele afleverset voor warmte zorgt voor warmteoverdracht tussen het warmtenet en daarop aangesloten binneninstallatie.

Gebouweigenaar

Er is een definitie opgenomen van het begrip gebouweigenaar. Een gebouweigenaar is daarbij niet alleen de eigenaar van het gebouw maar kan tevens een vereniging van eigenaars of een daaraan vergelijkbare rechtsvorm (zoals bijvoorbeeld de coöperatieve vereniging) zijn wanneer het eigendom gedeeld is. Een dergelijke situatie doet zich bijvoorbeeld voor in het geval van een appartementencomplex.

In pandig leidingstelsel

Er is een definitie opgenomen van het begrip in pandig leidingstelsel. Uit deze definitie volgt dat de leidingen, installaties en hulpmiddelen die zich bevinden in een onroerende zaak van een gebouweigenaar en die worden gebruikt om warmte die wordt geleverd door een warmteleverancier door te leveren aan individuele gebruikers, geen onderdeel uitmaken van het warmtenet van de warmteleverancier. Deze definitie ziet zowel op de situatie van blokverwarming waarin een gebouw is aangesloten op een stadsverwarmingsnet als de situatie van blokverwarming

waarin een gebouw is aangesloten op een centrale productie-installatie in het gebouw die geëxploiteerd wordt door een derde partij (een externe warmteleverancier). De definitie is opgenomen om de gebouweigenaar die eigenaar is van het in pandig leidingstelsel op te kunnen nemen als partij in de Warmtewet en aan de gebouweigenaar in artikel 3d een eigen taak en verantwoordelijkheid toe te kennen.

Meetbedrijf

In de definitie van meetbedrijf is de term productiemeetgegevens vervangen door meetgegevens om beter te duiden dat meetgegevens, naast productiemeetgegevens, ook de meting van het individueel gebruik omvatten.

Netbeheerder

De definitie van het begrip netbeheerder is in de Warmtenet geïntroduceerd omdat de netbeheerder in de Warmtewet wordt opgenomen als partij en er aan de netbeheerder in de artikelen 3a, eerste lid, onderdeel a, en 21, eerste, tweede lid en vierde lid, taken en verantwoordelijkheden worden toegekend. In de meeste gevallen is de netbeheerder tevens de warmteleverancier. Om deze reden was de netbeheerder eerder niet opgenomen als partij. In het kader van het ontwikkelen van oplossingen voor de verschillende gesignaleerde knelpunten als gevolg van de Warmtewet is echter gebleken dat in een aantal gevallen wel sprake is van een afzonderlijke netbeheerder. Ook sluit de introductie van de netbeheerder als partij in de Warmtewet aan bij een ontwikkeling naar open netten.

Ontwikkelaar

In de warmtewet was een definitie opgenomen van het begrip ontwikkelaar. Omdat dit begrip in de wet en in de toelichting daarop niet terugkomt is deze definitie vervallen.

Verbruiker

De definitie van het begrip verbruikers is aangepast teneinde de reikwijdte van de wet uit te breiden naar centrale aansluitingen van meer dan 100 kW. Deze uitbreiding is echter beperkt tot verbruikers met een centrale aansluiting van meer dan 100 kW die tevens optreden als verhuurder voor een verbruiker met een individuele aansluiting van minder dan 100 kW (kleinverbruikers) of een Vereniging van Eigenaren (of een daar aan vergelijkbare rechtsvorm, zoals de coöperatieve vereniging) waarbij een verbruiker met een individuele aansluiting van minder dan 100 kW is aangesloten. De uitbreiding van de reikwijdte van de wet naar deze groep verbruikers is gedaan omdat deze verbruikers warmte leveren aan kleinverbruikers en als gevolg van de beperking van de reikwijdte van de Warmtewet in artikel 1a niet langer worden aangemerkt als leverancier. Door deze groepen verbruikers op te nemen als verbruiker in de zin van de Warmtewet wordt mogelijk gemaakt dat de achterliggende kleinverbruikers indirect de bescherming van, met name de maximumprijs, op grond van de Warmtewet genieten.

Verhuurder

De definitie van het begrip verhuurder is aangepast. Eerder was een verhuurder ofwel een toegelaten instelling als bedoeld in artikel 19, eerste lid, van de Woningwet ofwel een eigenaar van ten minste 25 voor verhuur bestemde woongelegenheden. De beperking van het begrip verhuurder tot «eigenaar van ten minste 25 voor verhuur bestemde woongelegenheden» is losgelaten en vervangen door «eigenaar van een voor verhuur bestemde woon- of bedrijfsruimte». Dit enerzijds omdat de beperking tot 25 eenheden geen nuttig doel diende in het kader van de Warmtewet en anderzijds omdat ook huurders van bedrijfsruimte onder het begrip verhuur dat wordt gebruikt door de Warmtewet behoren te vallen. Het begrip verhuurder wordt bijvoorbeeld gebruikt om de reikwijdte van de Warmtewet te beperken in artikel 1a, eerste lid, waar ook verhuurders van bedrijfsruimten die warmte leveren aan hun huurders worden uitgezonderd. Ook is de toegelaten

instelling geschrapt uit de definitiebepaling. Dit omdat de toegelaten instelling ook een eigenaar is en het derhalve overbodig is om deze afzonderlijk te benoemen.

Warmte

Er is een definitie van het begrip warmte opgenomen. Deze definitie verduidelijkt dat de Warmtewet van toepassing is op de levering van water ten behoeve ruimteverwarming en de verwarming van tapwater. Het gaat daarbij om de thermische energie van water. Dit heeft tot gevolg dat de temperatuur van het water dat wordt geleverd niet relevant is, slechts dat het water geleverd wordt met het doel van verwarming. Hiermee wordt tevens verduidelijkt dat de levering van koude ten behoeve van koeling niet onder de reikwijdte van de Warmtewet valt.

Warmtenet

De definitie van het begrip warmtenet is aangepast naar aanleiding van het opnemen van de definities van de begrippen binneninstallatie en in pandig leidingstelsel. Het in pandig leidingstelsel maakt niet langer onderdeel uit van het warmtenet van de leverancier. De functionele omschrijving van de binneninstallatie van de gebruiker is vervangen door het begrip binneninstallatie van de gebruiker.

Tweede lid

Met het *tweede lid* van artikel 1, dat dit wetsvoorstel beoogt toe te voegen aan het eerste lid, kan worden bepaald dat soorten installaties niet worden aangemerkt als afleverset, als bedoeld in het eerste lid. Gelet op de grote diversiteit aan situaties en installaties en het tempo waarin technologische innovaties elkaar opvolgen valt niet uit te sluiten dat er installaties op de markt zijn of komen die voldoen aan de beschrijving van een afleverset in het eerste lid, maar waarbij toepassing van regulerende artikelen tot onvoorziene of onwenselijke situaties leidt. Gedacht kan worden aan een installatie die ongeschikt is om als juridische afscheiding tussen de binneninstallatie en de overige delen van het warmtesysteem te fungeren. Het aanmerken van een installatie als afleverset leidt immers als gevolg van de definitie van «binneninstallatie» tot een begrenzing van die binneninstallatie.

Dit artikellid maakt het mogelijk een dergelijk type installatie buiten de werking van die artikelen te plaatsen.

Onderdeel D – art. 1a – 1b – Warmtewet

Na artikel 1 worden twee subparagrafen aan hoofdstuk 1 toegevoegd:

§ 1.2 Reikwijdte

Artikel 1a

1. Deze wet is van toepassing op levering van warmte aan gebruikers, met uitzondering van levering van warmte door een leverancier die:
 - a. tevens optreedt als verhuurder voor de gebruiker aan wie hij warmte levert ten behoeve van de door hem aan de gebruiker verhuurde woon- of bedrijfsruimte;
 - b. tevens de vereniging van eigenaars of een daarmee vergelijkbare rechtsvorm is waarbij:
 - i. de gebruiker aan wie warmte geleverd wordt als lid is aangesloten, of
 - ii. een verhuurder als bedoeld in onderdeel a als lid is aangesloten, of
 - c. tevens een vereniging van eigenaars is waarbij meerdere verenigingen van eigenaars of daarmee vergelijkbare rechtsvormen als bedoeld in onderdeel b zijn aangesloten

2. In afwijking van het eerste lid zijn de artikelen 8, tweede tot en met vierde, zesde, zevende en negende lid, en 8a van toepassing op leveranciers als bedoeld in het eerste lid.

Memorie van toelichting – artikelsgewijs commentaar [p. 46-47]

Na artikel 1 zijn twee paragrafen met algemene bepalingen toegevoegd aan hoofdstuk 1.

§1.2 Reikwijdte

In paragraaf 1.2 is een nieuw artikel 1a opgenomen met een reikwijdtebepaling. Ingevolge het *eerste lid* van dit artikel is de wet van toepassing op de levering van warmte aan verbruikers. In het eerste lid worden echter twee categorieën leveranciers van warmte uitgezonderd.

De eerste uitzondering (onderdeel a) betreft de leveranciers die tevens optreden als verhuurder voor de verbruikers aan wie warmte geleverd wordt. De voorwaarde is daarbij wel dat de verhuurder warmte levert als onderdeel van het gehuurde. Zoals omschreven in het paragraaf 4.1 van het algemeen deel is voor deze beperking van de reikwijdte gekozen omdat in situaties waar warmtelevering door verhuurders onlosmakelijk verbonden is aan de huur van de woon- of bedrijfsruimte, huurders reeds voldoende beschermd worden door het huurrecht. Voor de Warmtewet op 1 januari 2014 in werking trad werd de levering van warmte door de verhuurder aan de huurder volledig beheerst door de regeling inzake de servicekosten en nutsvoorziening in het huurrecht. Sinds de inwerkingtreding van de Warmtewet zijn op de levering van warmte door de verhuurder aan de huurder naast de voornoemde regeling uit het huurrecht tevens de bepalingen van de Warmtewet van toepassing.

Indien de warmtelevering niet onlosmakelijk verbonden is aan de huur van de woon- of bedrijfsruimte, geniet de huurder op grond van het huurrecht geen bescherming op het punt van de warmtelevering. In dat geval is de verhuurder wel een warmteleverancier waar de Warmtewet op van toepassing is. De verhuurder is in dat geval verplicht zich te houden aan de voorschriften op grond van deze wet.

De tweede uitzondering (onderdelen b en c) betreft leveranciers die tevens een vereniging van eigenaars vormen, of een daaraan vergelijkbare rechtsvorm zoals de coöperatieve vereniging (hierna: vereniging van eigenaars).

De uitzondering in onderdeel b betreft daarbij de vereniging van eigenaars die warmte leveren aan hun leden. Deze leden zijn doorgaans zelf de verbruikers (onder i). Dit is het geval wanneer er sprake is van een zogenaamde zuivere vereniging van eigenaars, waarin alle leden tevens de bewoners of gebruikers van de woon- of bedrijfsruimten zijn. Voor deze uitzondering is, zoals is beschreven in paragraaf 4.1 van het algemeen deel, gekozen omdat de leden die warmte afnemen van deze verenigingen niet de gebonden verbruikers zijn die de Warmtewet beoogt te beschermen. Deze verbruikers zijn namelijk als lid vertegenwoordigd in de vereniging van eigenaars en op grond van het appartementsrecht bevoegd om deel te nemen aan de besluitvorming van de vereniging.

De leden van de vereniging van eigenaars kunnen echter ook verhuurders zijn (onderdeel b, onder ii) die de warmte die de vereniging van eigenaars levert, doorleveren aan hun huurders. In dit geval is er sprake van een zogenaamde gemengde vereniging van eigenaars, waarin de vereniging van eigenaars bestaat uit leden die zelf de bewoners of gebruikers van de woon- of bedrijfsruimte zijn en leden die de woon- of bedrijfsruimte waar zij eigenaar van zijn verhuren. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan woningbouwcorporaties, aan verhuurders van commercieel vastgoed, maar ook aan een woningeigenaar die een enkele woning (tijdelijk) verhuurt. Aan deze uitzondering wordt wel de voorwaarde gesteld dat de warmtelevering onlosmakelijk verbonden is aan de huur van de woon- of bedrijfsruimte. Op de warmtelevering door de verhuurder zijn dan immers de bepalingen van het huurrecht van toepassing. Dit betekent dat de huurder-verbruiker niet in een rechtsbeschermingsvacuüm terecht komt. Wanneer

warmtelevering door een verhurend lid van een vereniging van eigenaars niet onlosmakelijk verbonden is met de huur van de woon- of bedrijfsruimte, is de uitzondering van artikel 1a, eerste lid, onderdeel b, voor de warmtelevering aan de betreffende gebruiker niet van toepassing. Dit heeft tot gevolg dat in die situatie de vereniging van eigenaars moet worden aangemerkt als warmteleverancier en de Warmtewet van toepassing is op de warmtelevering door de vereniging van eigenaars aan de betreffende huurder-gebruiker.

Een uitzondering in onderdeel c betreft de leverancier die tevens een vereniging van eigenaars is waarbij meerdere verenigingen van eigenaars zijn aangesloten die warmte levert aan de leden van die verenigingen van eigenaars. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een vereniging van eigenaars die een ketelhuis exploiteert waarmee warmte wordt geleverd aan twee of meer appartementencomplexen die het eigendom zijn van de leden van de bij haar aangesloten verenigingen van eigenaars. Ook in dit geval is gekozen voor een uitzondering op de reikwijdte van de Warmtewet omdat de gebruikers, zij het getrappt via hun eigen vereniging van eigenaars, inspraak hebben in de besluitvorming van de vereniging van eigenaars die hen warmte levert en niet de gebonden gebruikers zijn die de Warmtewet beoogt te beschermen.

In het *tweede lid* van artikel 1a is bepaald dat de uitzondering op de reikwijdte van de wet voor de groepen bedoeld in het eerste lid niet van toepassing is op de bepalingen ter implementatie van de meetverplichting van artikel 9 van de EED richtlijn. Dit betekent dat de verplichting omtrent individuele bemetering van het gebruik van warmte en de uitzonderingen hierop die zijn opgenomen in de artikelen 8, tweede tot en met vierde, zesde, zevende en negende lid, en 8a van toepassing blijven op deze groepen leveranciers.

§ 1.3 Experimenten

Artikel 1b

1. Onze Minister kan, met inachtneming van bindende besluiten van de Raad van de Europese Unie, van het Europees Parlement en de Raad gezamenlijk of van de Europese Commissie, bij wege van experiment een ontheffing verlenen van het bepaalde bij of krachtens deze wet, voor zover:
 - a. het een experiment betreft op het gebied van hernieuwbare energie, energiebesparing, reductie van CO² uitstoot of efficiënt gebruik van een warmtenet, of
 - b. een experiment ten doel heeft het opdoen van praktijkkennis over marktmodellen of tariefreguleringsystematiek.
2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gesteld over:
 - a. welke afwijkingen van het bepaalde bij of krachtens de wet zijn toegestaan;
 - b. de groep gebruikers waarvoor de ontheffing geldt;
 - c. de ten hoogste toegestane tijdsduur van die ontheffingen en het moment en de wijze waarop wordt besloten of de voortzetting van een ontheffing, anders dan als experiment, wenselijk is;
 - d. de situaties of het aantal situaties waarin een ontheffing is toegestaan;
 - e. de aanvraagprocedure en de termijn waarbinnen op een aanvraag wordt beslist;
 - f. het verbinden van voorschriften en beperkingen aan de ontheffing en de wijziging of intrekking van de ontheffing, en
 - g. de verslaglegging van een experiment door de houder van de ontheffing.

3. Onze Minister zendt uiterlijk drie maanden na de beëindiging van een experiment een verslag over de doeltreffendheid en de effecten ervan, alsmede een standpunt inzake de voortzetting ervan anders dan als experiment, aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.
4. De voordracht voor een krachtens het tweede lid vast te stellen algemene maatregel van bestuur wordt niet eerder gedaan dan vier weken nadat het ontwerp aan beide kamers der Staten-Generaal is overgelegd.

Memorie van toelichting – artikelsgewijs commentaar

Na artikel 1 zijn twee paragrafen met algemene bepalingen toegevoegd aan hoofdstuk 1.

[...]

§1.3 Experimenten [p. 47]

In paragraaf 1.3 is een nieuw artikel 1b opgenomen waarin in het *eerste lid* een mogelijkheid wordt geïntroduceerd voor de Minister om een ontheffing te verlenen van de bepalingen in de Warmtewet voor experimenten op het gebied van hernieuwbare energie, energiebesparing, reductie van CO₂-uitstoot of efficiënt gebruik van het net (onderdeel a) of het opdoen van praktijkkennis over marktmodellen of tariefreguleringsystematiek (onderdeel b). De Minister kan van deze mogelijkheid evenwel slechts gebruik maken binnen de grenzen van bindende besluiten van de Raad van de Europese Unie, het Europees Parlement en de Raad gezamenlijk of van de Europese Commissie.

In het *tweede lid* is de bevoegdheid opgenomen om op zes punten bij of krachtens algemene maatregel van bestuur nadere regels te stellen. Deze algemene maatregel van bestuur wordt op grond van het vierde lid, voordat deze wordt vastgesteld, bij beide Kamers van de Staten Generaal voorgehangen.

In het *derde lid* is een verplichting voor de Minister opgenomen om uiterlijk drie maanden na afloop van het experiment een verslag aan de Tweede Kamer te sturen waarin wordt gerapporteerd over de doeltreffendheid van het experiment, de effecten daarvan en of, en zo ja op welke wijze, de uitzondering wordt voortgezet.

Onderdeel E – art. 2 Warmtewet

Het tweede en derde lid van artikel 2 worden gewijzigd:

Wettekst- compare

Hoofdstuk 2. Levering van warmte

§ 2.1. Algemene bepalingen ten aanzien van de levering van warmte

Artikel 2

1. Een leverancier draagt zorg voor een betrouwbare levering van warmte tegen redelijke voorwaarden en met inachtneming van een goede kwaliteit van dienstverlening.
2. Een leverancier verstrekt de verbruikers ~~aangesloten op zijn warmtenet~~ :
 - a. ten minste eenmaal per jaar een volledige en voldoende gespecificeerde nota met betrekking tot de door hem geleverde diensten, ~~en~~

- b. een volledige en voldoende gespecificeerde nota na beëindiging van de leveringsovereenkomst.
3. Ten aanzien van de levering van warmte brengt de leverancier ten hoogste in rekening:
- de maximumprijs voor de levering van warmte, bedoeld in artikel 5, eerste lid;
 - de redelijke kosten het maximumtarief voor het ter beschikking stellen in gebruik nemen van de warmtewisselaar afleverset voor warmte, bedoeld in artikel 8, eerste lid;
 - de eenmalige aansluitbijdrage, bedoeld in artikel 6, eerste lid;
 - het tarief voor afsluiting, bedoeld in artikel 4a, eerste lid, en
 - het tarief voor de meting van het warmteverbruik door middel van individuele meters, bedoeld in artikel 8, vijfde lid, de redelijke kosten voor de meting van het warmteverbruik door middel van individuele warmtekostenverdelers als bedoeld in artikel 8a, eerste lid, of de redelijke kosten voor het berekenen van het warmteverbruik door middel van een kostenverdeelstelsel, als bedoeld in artikel 8a, tweede lid.
4. Een leverancier onthoudt zich van iedere vorm van ongerechtvaardigd onderscheid jegens zijn verbruikers.
5. Een leverancier stelt verbruikers op toereikende wijze in kennis van elke wijziging van de prijzen voor levering van warmte en van elk voornemen tot wijziging van de aan de leveringsovereenkomst verbonden voorwaarden voor levering van warmte.
6. De boekhouding van een leverancier bevat betrouwbare en op een inzichtelijke wijze vorm gegeven informatie over de integrale kosten en opbrengsten die verband houden met de levering van warmte en het verrichten van de aansluiting.
7. Een leverancier houdt een storingsregistratie bij betreffende de levering van warmte en publiceert deze jaarlijks op geschikte wijze.
8. Een producent aangesloten op een warmtenet is verplicht op verzoek van de leverancier te onderhandelen over het beschikbaar stellen van warmte tegen redelijke prijzen en voorwaarden.

Memorie van toelichting – artikelsgewijs commentaar [p. 48]

Met *onderdeel a* van dit wijzigingsartikel wordt in artikel 2, *tweede lid*, de verplichting van een leverancier om een nota te verstrekken over het geleverde verduidelijkt. In de aanhef is vervallen dat de leverancier de in onderdeel a en b bedoelde informatie verstrekt aan de verbruikers die «zijn aangesloten op zijn warmtenet». De leverancier is namelijk niet alleen verplicht deze informatie te verstrekken aan de verbruikers die direct zijn aangesloten op zijn warmtenet, maar ook aan verbruikers die warmte van hem afnemen, maar die zijn aangesloten op het in pandig leidingstelsel van een gebouweigenaar dat is aangesloten op zijn warmtenet. Met deze wijziging wordt tevens inzichtelijk gemaakt dat ieder jaar een gespecificeerde nota moet worden verstrekt, maar dat dit tevens na beëindiging van de leveringsovereenkomst vereist is. Deze verduidelijking hangt samen met het nieuw toe te voegen artikel 8b, onderdeel h, op grond waarvan nadere regels kunnen worden gesteld over de termijn waarbinnen een dergelijke nota moet worden verstrekt.

Onderdeel b van dit wijzigingsartikel ziet op de wijzigingen binnen het systeem van tariefregulering, die met dit wetsvoorstel worden beoogd. Met dit wetsvoorstel wordt voor een aantal aspecten van warmtelevering nieuwe tariefregulering geïntroduceerd en wordt bestaande tariefregulering op een aantal punten gewijzigd. Als gevolg daarvan moet artikel 2, *derde lid*, worden geactualiseerd. Het betreft de tariefregulering voor de afleverset, de eenmalige aansluitbijdrage, het tarief voor afsluiting en het tarief voor het meten van warmte-verbruik.

Dientengevolge is in het *derde lid*, onderdeel e, een wijziging aangebracht voor de kosten die in rekening kunnen worden gebracht aan verbruikers voor het inzichtelijk maken van het warmteverbruik. Indien het warmteverbruik wordt gemeten door middel van individuele meters

blijft het tarief voor meting van het warmteverbruik dat door ACM op grond artikel 8, vijfde lid, wordt vastgesteld van toepassing. Wanneer echter het warmteverbruik wordt gemeten door middel van individuele warmtekostenverdelers dan kan de leverancier de redelijke kosten voor meting met behulp van warmtekostenverdelers in rekening brengen. Wanneer het warmteverbruik inzichtelijk wordt gemaakt door middel van van een kostenverdeelsystematiek dan kan de leverancier de redelijke kosten voor het berekenen van het warmteverbruik door middel van een kostenverdeelsystematiek aan de verbruiker in rekening te brengen.

Nota n.a.v. het verslag [p. 46]

Artikel I, onderdeel E

De leden van de *CDA-fractie* vroegen of warmteklanten nu dubbel betalen voor hun aansluiting doordat er een apart tarief voor zal gelden en deze kosten ook in de maximale tarieven voor de warmtelevering binnen de gasreferentie verwerkt zouden zijn.

Er is geen sprake van dubbele betaling door warmteverbruikers voor de aansluiting op een warmtenet. De maximumprijs voor de levering van warmte houdt namelijk geen rekening met de kosten voor de aansluiting op het warmtenet. In onderhavig wetsvoorstel wordt nieuwe regulering van de eenmalige aansluitbijdrage geïntroduceerd op basis van de gemiddelde werkelijke kosten van een nieuwe aansluiting op een bestaand of nieuw warmtenet. Dit is een aparte en eenmalige kostenpost voor warmteverbruikers en wordt daarnaast op geen andere wijze bij warmteverbruikers in rekening gebracht.

Onderdeel F – art. 3 Warmtewet

Artikel 3 komt te luiden:

Wettekst - compare

Artikel 3

1. ~~Een in Nederland gevestigde leverancier verstrekt een verbruiker, in aanvulling op de gegevens bedoeld in artikel 230m, eerste lid, van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek, voordat de verbruiker gebonden is aan een~~ overeenkomst tot levering van warmte ~~wordt op schrift gesteld en bevat in ieder geval~~ op duidelijke en begrijpelijke wijze de volgende gegevensinformatie:
 - a. ~~de personalia en het adres van de leverancier;~~ b. een duidelijke en volledige omschrijving van de te leveren goederen en diensten en de overeengekomen kwaliteitsniveaus daarvan, welke in ieder geval betrekking hebben op de minimum- en maximumtemperatuur van de te leveren warmte, alsmede de prijzen en voorwaarden waaronder deze goederen en diensten worden geleverd;
 - c. ~~de voorwaarden voor opschorting of beëindiging van de overeenkomst;~~
 - d. ~~een omschrijving van de toepasselijke vergoedingen, waaronder de uitkering van compensatie bij een ernstige storing in de levering van warmte, en terugbetalingsregelingen als de geleverde goederen en diensten niet aan de overeengekomen kwaliteitsniveaus voldoen, en~~
 - c. ~~de eisen waar de binneninstallatie van een verbruiker aan moet voldoen om veilig gebruik te kunnen maken van de door de leverancier geleverde warmte.~~
2. ~~In een overeenkomst wordt in ieder geval bepaald dat, onverminderd de bevoegdheid van de burgerlijke rechter, verbruikers geschillen die voortvloeien uit de desbetreffende overeenkomst kunnen voorleggen aan een onafhankelijke geschillencommissie. De geschillenprocedure dient snel, transparant, eenvoudig en goedkoop te zijn. De overeenkomst vermeldt de wijze waarop~~

~~geschillenprocedures aanhangig kunnen worden gemaakt~~ Artikel 230m, eerste lid, van boek 6 van het Burgerlijk Wetboek is van overeenkomstige toepassing op een overeenkomst tot levering van warmte tussen een leverancier een verbruiker die handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf.

3. ~~Op een overeenkomst tot levering van warmte is Nederlands recht van toepassing. Elk andersluidend beding is nietig.~~ Artikel 230v van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek is van overeenkomstige toepassing op de informatieverplichtingen voor leveranciers bedoeld in het eerste en het tweede lid.

Memorie van toelichting – artikelsgewijs commentaar [p. 48-50]

In artikel 3 zijn verschillende wijzigingen doorgevoerd. Een deel van deze wijzigingen hangt samen met het juist implementeren en tenuitvoerleggen van de Richtlijn consumentenrechten en verordening 593/2008. Een ander deel van de wijzigingen betreft het verplaatsen van de inhoud van (delen van) leden of onderdelen daarvan naar afzonderlijke artikelen omdat deze inhoud naar zijn aard beter in een afzonderlijk artikel geregeld kan worden. Tot slot zijn aan artikel 3 twee verplichtingen toegevoegd.

1. Wijzigingen ten behoeve van verduidelijking van implementatie en tenuitvoerlegging van Europese regelgeving

In artikel 3 is een aantal leden en onderdelen van leden vervallen of gewijzigd omdat deze onderdelen en leden informatieverplichtingen bevatten die overlappen met de informatieverplichting voor leveranciers bij overeenkomsten op afstand en overeenkomsten buiten de verkoopruimte op grond van de artikelen 6:230m, eerste lid, en 6:230v, eerste lid, van het BW. Deze artikelen van het BW dienen ter implementatie van de artikelen 6, eerste lid en 7, eerste lid, van de Richtlijn consumentenrechten.

Met de Richtlijn consumentenbescherming wordt, blijkens artikel 4 van de richtlijn, een volledige harmonisatie beoogd. Dit betekent dat er geen ruimte is om deze bepalingen ook in de Warmtewet op te nemen. Dat deze leden vervallen wil echter niet zeggen dat de verplichtingen niet meer gelden. Deze verplichtingen volgen immers direct uit de artikelen 6:230m, eerste lid, en 6:230v, eerste lid van het BW.

- In het *eerste lid* is in de aanhef het vereiste vervallen dat de warmteleveringsovereenkomst op schrift moet worden gesteld, omdat dit vereiste zich niet goed verhoudt met artikel 6:230v, eerste lid, van het BW op grond waarvan de leverancier verplicht is de verbruiker de in artikel 6:230m, eerste lid, van het BW genoemde informatie beschikbaar te stellen op een wijze die passend is voor de gebruikte communicatiemiddelen op afstand.
- In het *eerste lid* is onderdeel a vervallen, op grond waarvan de overeenkomst de personalia en het adres van de leverancier moet bevatten. Deze informatieverplichting vloeit namelijk reeds voort uit artikel 6:230m, onderdelen b en c, van het BW.
- In het *eerste lid* is onderdeel c vervallen, op grond waarvan de overeenkomst de voorwaarden voor opschorting en beëindiging van de overeenkomst moet bevatten. Deze informatieverplichting volgt namelijk reeds uit artikel 6:230m, onderdeel h, van het BW.
- Het *tweede lid* van artikel 3 is vervallen omdat een leverancier op grond van artikel 6:230m, eerste lid, onderdeel t, van het BW reeds verplicht is de verbruiker, voor zover van toepassing, te informeren over de mogelijkheid van toegang tot buitengerechtelijke klachten- en geschilbeslechtsprocedures waarbij de leverancier zich heeft aangesloten, en de wijze waarop daar toegang toe is. Wel is het recht voor de verbruiker om geschillen die voortvloeien uit een overeenkomst tot levering van warmte voor te kunnen leggen aan een onafhankelijke geschillencommissie opgenomen in het nieuwe artikel 3b.
- Het toepassingsbereik van artikel 3, *eerste lid*, is beperkt tot in Nederland gevestigde leveranciers. Dit omdat de lidstaat, ondanks dat met artikel 6, eerste lid, van de Richtlijn consumentenrechten een volledige harmonisatie wordt beoogd, wel bevoegd is om aanvullende

informatievoorschriften op te leggen aan op hun grondgebied gevestigde leveranciers op grond van artikel 22, vijfde lid, van de Dienstenrichtlijn.

Artikel 3, *derde lid*, is voorts vervallen omdat de bepaling dat op een overeenkomst tot levering van warmte het Nederlandse recht van toepassing is, overbodig is vanwege de bepalingen van de artikelen 3 en 4 van verordening 593/2008. In artikel 3 van verordening 593/2008 is een vrije rechtskeuze opgenomen voor partijen bij een overeenkomst. Ingevolge artikel 4, eerste lid van verordening 593/2008 is op een overeenkomst inzake warmtelevering, bij gebreke van een rechtskeuze door partijen, het recht van toepassing van het land waar de warmteleverancier zijn gewone verblijfplaats heeft.

Tot slot zijn, als gevolg van het vervallen van de onderdelen a en c in het eerste lid, de onderdelen b en d van het eerste lid vernummerd tot onderdelen a en b van het eerste lid.

2. Verplaatste leden of onderdelen daarvan.

De verplichting om compensatie uit te keren in het geval van een ernstige storing in de levering van warmte is verplaatst naar het nieuwe artikel 3a. De verplichting was in artikel 3, eerste lid, onderdeel d, geformuleerd als verplicht onderdeel van de warmteleveringsovereenkomst, maar is in feite een wettelijke verplichting voor de leverancier.

Als gevolg van het verplaatsen van het deel van artikel 3, eerste lid, onderdeel d, dat betrekking heeft op storingscompensatie naar artikel 3a is ook het vierde lid van artikel 3 verplaatst naar artikel 3a.

3. Nieuwe verplichtingen

In artikel 3, *eerste lid*, is in onderdeel c een nieuwe (aanvullende) informatieverplichting opgenomen waarin wordt bepaald dat een overeenkomst voor levering van warmte gegevens omvat over de eisen die de leverancier stelt aan de binneninstallatie van een gebruiker. Door deze verplichting op te nemen wordt de veiligheid van de binneninstallatie van gebruikers vergroot.

In het *tweede lid* wordt voorts de informatieverplichting van artikel 6:230m, eerste lid, van het BW uitgebreid naar zakelijke gebruikers. De reikwijdte van artikel 6:230m, eerste lid, van het BW is namelijk beperkt tot consumenten. Consumenten zijn ingevolge artikel 6:230g, eerste lid, onderdeel a, van het BW natuurlijke persoon die handelen voor doeleinden die buiten hun bedrijfs- of beroepsactiviteit vallen.

Tot slot is in het nieuwe *derde lid* van artikel 3 bepaald dat de verplichting van artikel 6:230v van BW, om de gebruiker de in artikel 6:230m, eerste lid, van het BW genoemde informatie beschikbaar te stellen op een wijze die passend is voor de gebruikte communicatiemiddelen op afstand, van overeenkomstige toepassing is op de aanvullende informatieverplichtingen voor leveranciers bedoeld in het eerste lid en de uitbreiding van de informatieverplichting van artikel 6:230m, eerste lid, van het BW naar de zakelijke gebruikers van het tweede lid van artikel 3.

Nota n.a.v. het verslag [p. 46]

Artikel I, onderdeel F

De leden van de *CDA-fractie* vroegen of de verhoging van de periode voor compensatie naar 24 uur een ondermijning is van het NMDA-uitgangspunt. Verder vroegen zij of het mogelijk is om als alternatief te overwegen om de kosten van onderhoud van de ketel uit de Warmteregeling te halen om een eerlijke vergelijking te borgen.

De verhoging van de termijn voor storingscompensatie betreft geen ondermijning van de gasreferentie. De gasreferentie voor de tariefregulering van warmtenetten gaat uit van het onderhoud van een cv-ketel van aangeslotenen op gas en het onderhoud van de afleverset bij verbruikers van warmte. Hierin maakt de gasreferentie dus geen onderscheid en dus bestaat er geen noodzaak om de kosten van onderhoud van de ketel uit de Warmteregeling te halen.

Warmtenetten zijn op bepaalde aspecten fundamenteel verschillend van gasnetten. Een netbeheerder van een gasnet is verzekerd van inkomsten via gereguleerde transporttarieven voor zijn aangeslotenen, terwijl een warmteleverancier inkomsten misloopt zolang een storing ervoor zorgt dat de warmtelevering bij de verbruikers wordt onderbroken. Hierdoor heeft een warmteleverancier een inherente prikkel om de warmtelevering zo spoedig mogelijk weer te hervatten. Door dit fundamentele verschil tussen gas- en warmtenetten is in het wetsvoorstel gekozen voor een licht afwijkende invulling van de compensatieregeling bij ernstige storingen in warmtenetten om ervoor te zorgen dat de warmteleveranciers niet onevenredig benadeeld worden ten opzichte van de netbeheerders van gasnetten.

Onderdeel G – art. 3a – 3d Warmtewet

Na artikel 3 worden vier nieuwe artikelen ingevoegd:

Artikel 3a

1. De leverancier keert aan een verbruiker een compensatie uit bij een ernstige storing in de levering van warmte waarvan de oorzaak gelegen is in:
 - a. het warmtenet van de leverancier of de netbeheerder;
 - b. de afleverset voor warmte, indien deze het eigendom is van de leverancier;
 - c. de aansluiting, of
 - d. het in pandig leidingstelsel van de gebouweigenaar.
2. De leverancier is niet verplicht tot het uitkeren van een compensatie als bedoeld in het eerste lid, indien de storing, bedoeld in dat lid:
 - a. het gevolg is van een extreme situatie die niet aan de leverancier of netbeheerder kan worden toegerekend, of
 - b. minder dan 24 uur duurt en in een periode van 12 maanden voorafgaand aan de storing zich geen storingen hebben voorgedaan in:
 - i. hetzelfde warmtenet van de leverancier of de netbeheerder,
 - ii. dezelfde afleverset voor warmte, indien deze het eigendom is van de leverancier;
 - iii. dezelfde aansluiting, of
 - iv. hetzelfde in pandig leidingstelsel van de gebouweigenaar.
3. Bij ministeriële regeling worden regels gesteld over:
 - a. het bestaan van een ernstige storing als bedoeld in het eerste lid;
 - b. de hoogte van de compensatie bij een ernstige storing in de levering van warmte als bedoeld in het eerste lid, die voor storingen van verschillende tijdsduur verschillend kan worden vastgesteld;
 - c. het moment van aanvang en beëindiging van de verplichting tot het betalen van compensatie bij een ernstige storing in de levering van warmte als bedoeld in het eerste lid, en
 - d. het bestaan van een extreme situatie die niet aan de leverancier of verbruiker kan worden toegerekend als bedoeld in het tweede lid, onderdeel a.

Memorie van toelichting – artikelsgewijs commentaar [p. 50-52]

Artikel 3a: Storingscompensatie

In het nieuwe artikel 3a is de verplichting opgenomen voor de leverancier om storingscompensatie uit te keren aan een verbruiker bij een ernstige storing in de levering van warmte. Deze verplichting was voorheen opgenomen in artikel 3, eerste lid, onderdeel d, van de Warmtewet. Ook is in de verplichting om storingscompensatie uit te keren op een aantal punten inhoudelijk gewijzigd.

a. Verantwoordelijkheid voor storingen in het net en het betalen storingscompensatie

In artikel 3a, *eerste lid*, wordt de verplichting om storingscompensatie uit te keren aan de verbruiker in het geval van een onderbreking van de warmtelevering als gevolg van een storing, beperkt tot gevallen waarin de oorzaak van de storing gelegen is in:

- het warmtenet van de leverancier of de netbeheerder;
- de afleverset, indien deze het eigendom is van de leverancier;
- de aansluiting (zowel de centrale als de individuele aansluiting), of
- het in pandig leidingstelsel van de gebouweigenaar.

Het warmtenet, de aansluiting (zowel de centrale als de individuele aansluiting) en de afleverset zijn in de meeste gevallen het eigendom van de leverancier. Dientengevolge is de leverancier ook verantwoordelijk voor het onderhoud van het warmtenet, de aansluiting (zowel de centrale als de individuele aansluiting) en de afleverset en voor het betalen van storingscompensatie in het geval van een onderbreking van de warmtelevering als gevolg van een storing.

Er doen zich echter verschillende situaties voor waarin de leverancier niet de eigenaar is van het warmtenet, de afleverset of de individuele aansluiting en derhalve niet verantwoordelijk is voor het onderhoud daarvan.

In veruit de meeste gevallen is de warmteleverancier tevens de netbeheerder. Slechts in incidentele gevallen is de netbeheerder een derde partij. Zoals is toegelicht in paragraaf 4.13 van het algemeen deel is ook in deze gevallen de leverancier op grond van artikel 3a, eerste lid, onderdeel a, verantwoordelijk voor de uitkering van de compensatie bij een storing in het warmtenet.

Bij afleversets kan de situatie zich voordoen dat niet de leverancier maar de verbruiker eigenaar is van de afleverset. In dat geval is niet de leverancier maar de verbruiker verantwoordelijk voor het onderhoud van de afleverset. Dientengevolge is in dat geval de leverancier op grond van het eerste lid, onderdeel b, niet aansprakelijk voor het betalen van storingscompensatie indien zich een storing voordoet in de afleverset.

De individuele aansluiting is wanneer de leverancier de verbruiker warmte levert via het in pandig leidingstelsel dat eigendom is van de gebouweigenaar niet het eigendom van de leverancier, maar van de gebouweigenaar. De leverancier is in dat geval ook niet verantwoordelijk voor het onderhoud van de individuele aansluiting van de verbruiker op het in pandig leidingstelsel van de gebouweigenaar. Zoals is toegelicht in paragraaf 4.8 van het algemeen deel is er vanuit het oogpunt van consumentenbescherming (evenals bij in pandige warmtenetten) voor gekozen om de leverancier verantwoordelijk te maken voor het betalen van storingscompensatie aan verbruikers in het geval van storingen in de individuele aansluiting. Om deze reden is in artikel 3a, eerste lid, onderdeel c, (anders dan in onderdeel d bij afleversets) geen onderscheid gemaakt tussen aansluitingen die het eigendom zijn van de leverancier en aansluitingen die niet het eigendom zijn van de leverancier. Wel is in artikel 3d, tweede lid, onderdeel c, voorzien in een verplichting voor de gebouweigenaar om de door de leverancier betaalde storingscompensatie voor storingen in een individuele aansluiting die het eigendom is van de gebouweigenaar te vergoeden aan de leverancier.

In de meeste gevallen is de leverancier niet verantwoordelijk voor het onderhoud van het in pandig leidingstelsel. Zoals is toegelicht in paragraaf 4.8 van het algemeen deel is er vanuit het oogpunt van consumentenbescherming in artikel 3a, eerste lid, onderdeel d, desondanks voor gekozen om de leverancier verantwoordelijk te maken voor het betalen van storingscompensatie aan verbruikers in het geval van storingen in het in pandig leidingstelsel.

b. Uitzonderingen op de algemene regels het betalen van storingscompensatie

In het *tweede lid* zijn vervolgens twee nadere uitzonderingen opgenomen op de verplichting van een warmteleverancier om storingscompensatie te betalen. Op grond van onderdeel a is, naar analogie met de storingscompensatie regeling bij elektriciteit en gas, een leverancier niet verplicht om storingscompensatie te betalen als een storing het gevolg is van een extreme situatie die niet aan de leverancier of netbeheerder kan worden toegerekend. Het begrip extreme situatie die niet aan de leverancier of netbeheerder kan worden toegerekend wordt op grond van het derde lid van artikel 3a nader ingevuld bij ministeriële regeling.

In onderdeel b van het tweede lid is voorts bepaald dat een warmteleverancier niet verplicht is om storingscompensatie te betalen wanneer een storing minder dan 24 uur duurt, mits zich in een periode van 12 maanden voordat de storing plaatsvond, geen storingen hebben voorgedaan in het betreffende warmtenet of in pandig leidingstelsel.

In beide gevallen is het, op grond van het uitgangspunt «Wie stelt, bewijst» dat is neergelegd in artikel 150 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, aan de leverancier om aan te tonen dat de in onderdeel a of b bedoelde omstandigheden zich voordoen.

c. Lagere regelgeving

Het oude vierde lid van artikel 3 is tot slot opgenomen in artikel 3a, *derde lid*. Aan het lid is voorts ter verduidelijking een bevoegdheid voor de Minister toegevoegd om bij ministeriële regeling regels te stellen over het bestaan van een ernstige storing als bedoeld in het eerste lid, het moment van aanvang en beëindiging van de verplichting tot het betalen van compensatie bij een ernstige storing en het bestaan van een extreme situatie die niet aan de leverancier of netbeheerder kan worden toegerekend als bedoeld in het tweede lid, onderdeel a.

Artikel 3b

1. Verbruikers kunnen geschillen die voortvloeien uit een overeenkomst tot levering van warmte, onverminderd de bevoegdheid van de burgerlijke rechter, voorleggen aan een onafhankelijke geschillencommissie.
2. De procedure bij de geschillencommissie, bedoeld in het eerste lid, dient snel, transparant, eenvoudig en goedkoop te zijn.

Memorie van toelichting – artikelsgewijs commentaar[p. 52]

Artikel 3b: Geschillencommissie

In het nieuwe artikel 3b is bepaald dat verbruikers geschillen die voortvloeien uit een overeenkomst tot levering van warmte, onverminderd de bevoegdheid van de burgerlijk rechter, voor kunnen leggen aan een onafhankelijke geschillencommissie. Dit recht was eerder vervat in artikel 3, tweede lid, als verplicht onderdeel van de warmteleveringsovereenkomst. Het stellen van een dergelijke eis aan een warmteleveringsovereenkomst verhoudt zich niet met artikel 230m, eerste lid, onderdeel t, van Boek 6 van het BW, dat dient ter implementatie artikel 6, eerste lid, onderdeel t, van de Richtlijn consumentenrechten. Om deze reden is dit recht thans opgenomen in

artikel 3b, *eerste lid* en vormt dit niet langer een informatieverplichting in de warmteleveringsovereenkomst.

In het *tweede lid* is bepaald aan welke eisen de procedure bij de geschillencommissie moet voldoen. Dit zijn dezelfde eisen als de eisen die eerder waren opgenomen in artikel 3, tweede lid.

Artikel 3c

1. Een overeenkomst tot levering van warmte kan door een verbruiker door middel van een opzegging worden ontbonden.
2. Aan een opzegging hoeft door de leverancier geen gevolg te worden gegeven in gevallen waarin:
 - a. het technisch niet mogelijk is de levering van warmte aan die verbruiker geheel te beëindigen, of
 - b. beëindiging van de levering leidt tot aanzienlijk blijvend nadeel voor een andere verbruiker.
3. Een leverancier reageert schriftelijk op een opzegging als bedoeld in het eerste lid, en motiveert daarin in voorkomend geval waarom de beëindiging niet kan plaatsvinden.

Memorie van toelichting – artikelsgewijs commentaar [p. 52-53]

Artikel 3c: Beëindiging van de leveringsovereenkomst

In het nieuwe artikel 3c wordt in het *eerste lid* bepaald dat van het algemene recht van verbruikers om een overeenkomst te beëindigen, onder de voorwaarden die daarvoor gelden op grond van het algemene consumentenrecht, in het geval van warmteleveringsovereenkomst gebruik kan worden gemaakt door middel van een schriftelijke opzegging.

In het *tweede lid* worden voorts, zoals beschreven in paragraaf 4.5 van het algemeen deel van deze toelichting, twee gevallen uitgesloten van het algemene recht van verbruikers om een warmteleveringsovereenkomst te beëindigen. Het gaat om de situatie waarin beëindiging van de leveringsovereenkomst technisch niet mogelijk is of wanneer het beëindigen van de warmteleveringsovereenkomst leidt tot een blijvend nadeel voor een andere verbruiker.

In het *derde lid* van artikel 3c is bepaald dat een leverancier schriftelijk en gemotiveerd reageert op een opzegging. Dat is wenselijk om mogelijke verschillen van mening over toepassing van het tweede lid toetsbaar te maken. Indien een leverancier zich bijvoorbeeld in de ogen van een verbruiker ten onrechte beroept op de uitzondering dat een overeenkomst door die verbruiker niet kan worden opgezegd omdat beëindiging van de levering technisch niet mogelijk is, kan ACM worden gevraagd hierover een oordeel te geven.

Artikel 3d

1. Een gebouweigenaar die eigenaar is van een in pandig leidingstelsel dat wordt gebruikt voor het leveren van warmte aan verbruikers is verplicht:
 - a. het in pandig leidingstelsel en de individuele aansluiting van de verbruiker op het in pandig leidingstelsel zodanig te onderhouden dat betrouwbare levering van warmte gewaarborgd is, tenzij de gebouweigenaar en de leverancier hierover andere afspraken maken, en
 - b. medewerking te verlenen aan het verzoek van een leverancier om een verbruiker die is aangesloten op zijn in pandig leidingstelsel af te sluiten van het in pandig leidingstelsel door:
 - i. zorg te dragen voor de afsluiting van de verbruiker van het in pandig leidingstelsel, of
 - ii. de leverancier toestemming te geven zorg te dragen voor de afsluiting van de verbruiker van het in pandig leidingstelsel.

2. Wanneer zich een storing als bedoeld in artikel 3a, eerste lid, onderdeel d, voordoet in het inpandig leidingstelsel van de gebouweigenaar:
- a. ontvangt de gebruiker een compensatie als bedoeld in artikel 3a, eerste lid, van de leverancier, en
 - b. vergoedt de gebouweigenaar de leverancier de kosten van de op grond van onderdeel a aan de gebruiker betaalde compensatie, tenzij de gebouweigenaar en de leverancier op grond van het eerste lid, onderdeel a, afspraken hebben gemaakt over het onderhoud van het inpandig leidingstelsel en de individuele aansluiting van de gebruiker daarop die tot gevolg hebben dat de leverancier verantwoordelijk is voor het onderhoud van het inpandig leidingstelsel en de individuele aansluiting van de gebruiker daarop.

Memorie van toelichting – artikelsgewijs commentaar [p. 53]

Artikel 3d: Verantwoordelijkheid onderhoud inpandige netten en vergoeding storingscompensatie

In het nieuwe artikel 3a zijn, zoals toegelicht in paragraaf 4.8 van het algemene deel van deze toelichting, verplichtingen opgenomen voor gebouweigenaren die eigenaar zijn van een inpandig leidingstelsel dat wordt gebruikt voor het doorleveren van warmte en van de individuele aansluitingen van gebruikers daarop.

In het *eerste lid* is bepaald dat een gebouweigenaar die eigenaar is van een inpandig leidingstelsel dat wordt gebruikt voor het doorleveren van warmte aan gebruikers en de individuele aansluiting van gebruikers daarop, verantwoordelijk is voor het onderhoud daarvan. Met deze bepaling wordt de gebouweigenaar als partij geïntroduceerd in de Warmtewet en wordt aan de gebouweigenaar een taak en verantwoordelijkheid toegekend.

In het *eerste lid*, onderdeel b, is vervolgens bepaald dat de gebouweigenaar medewerking moet verlenen aan een verzoek van de leverancier om een gebruiker die is aangesloten op het inpandig leidingstelsel van de gebouweigenaar af te sluiten. De gebouweigenaar kan deze medewerking ofwel verlenen door de gebruiker zelf af te sluiten van het inpandig leidingstelsel (of een derde partij opdracht te geven tot het afsluiten van de gebruiker), maar hij kan er ook voor kiezen om de leverancier toestemming te geven om de gebruiker af te sluiten van het inpandig leidingstelsel.

In het *tweede lid*, aanhef en onderdeel a, is bepaald dat ingeval zich een storing voordoet in het inpandig leidingstelsel van de gebouweigenaar of de individuele aansluiting van de gebruiker daarop, de gebruiker de leverancier kan aanspreken voor storingscompensatie. Voor dit uitgangspunt is gekozen omdat het voor de gebruiker veelal niet goed te achterhalen is waar een storing zich voordoet. Wel is in het tweede lid, aanhef en onderdeel b, bepaald dat de gebouweigenaar, in aansluiting op de taak en verantwoordelijkheid van de gebouweigenaar die in het eerste lid zijn opgenomen, verplicht is de kosten te vergoeden die de leverancier heeft gemaakt voor het betalen van compensatie aan gebruikers voor een storing in het inpandig leidingstelsel of de individuele aansluiting van de gebruiker daarop. Op deze manier komt de prikkel die moet uitgaan van de storingscompensatieregeling op de juiste plaats terecht en ervaart de gebouweigenaar een financiële prikkel om de storing in zijn net of de daaraan verbonden individuele aansluitingen zo spoedig mogelijk te verhelpen. De gebouweigenaar is niet verplicht tot het vergoeden van de kosten die de leverancier maakt voor het betalen van storingscompensatie voor een storing in het inpandig leidingstelsel van de gebouweigenaar of de individuele aansluiting van de gebruiker daarop wanneer de gebouweigenaar en de leverancier, op grond van het eerste lid, hebben afgesproken dat de leverancier verantwoordelijk is voor het onderhoud van het inpandig leidingstelsel en de individuele aansluiting van de gebruiker daarop.

Artikel 4 [dit artikel van de Warmtewet wordt niet gewijzigd door het wetsvoorstel]

1. De leverancier stelt al hetgeen redelijkerwijs in zijn vermogen ligt in het werk om afsluiting dan wel onderbreking van de levering van warmte te voorkomen, of indien een onderbreking van de levering van warmte optreedt, deze zo snel mogelijk te verhelpen. Afsluiting van een verbruiker wordt in het bijzonder voorkomen in de periode van 1 oktober tot 1 april van enig jaar.
2. De leverancier stelt een verbruiker tenminste drie dagen van tevoren op de hoogte van door hem geplande werkzaamheden waarbij de levering van warmte aan de verbruiker moet worden onderbroken.
3. Bij ministeriële regeling worden regels gesteld over afsluiting van de levering van een verbruiker van warmte alsmede over preventieve maatregelen om de afsluiting van een verbruiker waar mogelijk te voorkomen

Onderdeel H – art. 4a Warmtewet

Na artikel 4 wordt een nieuw artikel ingevoegd:

Artikel 4a

1. Indien een leverancier een aansluiting afsluit van een warmtenet of een in pandig leidingstelsel of gedeeltelijk afsluit van een systeem als bedoeld in artikel 5, vierde lid, brengt hij daarvoor ten hoogste een door de Autoriteit Consument en Markt vast te stellen tarief in rekening.
2. Het tarief, bedoeld in het eerste lid, kan verschillen voor verschillende situaties, afhankelijk van de voor die situaties benodigde inspanning van de leverancier.
3. Indien de afsluiting van een in pandig leidingstelsel, bedoeld in artikel 3d, eerste lid, onderdeel b, wordt uitgevoerd door de gebouweigenaar die eigenaar is van het in pandig leidingstelsel waarop de binneninstallatie van de verbruiker is aangesloten betaalt de leverancier de gebouweigenaar het tarief, bedoeld in het eerste lid.
4. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld over:
 - a. de berekening van de hoogte van het tarief voor afsluiting van een aansluiting van een warmtenet of een in pandig leidingstelsel in de verschillende situaties bedoeld in het tweede lid;
 - b. de kosten die een leverancier in rekening kan brengen voor het gedeeltelijk afsluiten van een aansluiting op systemen als bedoeld in artikel 5, vierde lid.

Memorie van toelichting – artikelsgewijs commentaar [p. 54]

Met dit onderdeel wordt een nieuw artikel 4a geïntroduceerd. Dit artikel bepaalt dat voor het afsluiten van een aansluiting ten hoogste een door de ACM vastgesteld tarief mag worden gehanteerd.

In het *tweede lid* wordt geregeld dat de leverancier aan een gebouweigenaar, die op verzoek van de leverancier een afsluiting verzorgt van een individuele aansluiting van een verbruiker van de leverancier op het in pandig leidingstelsel van de gebouweigenaar (artikel 3d, eerste lid, onderdeel b, onder i), de gebouweigenaar de vergoeding betaalt die de leverancier daarvoor in rekening heeft gebracht bij de verbruiker. Het gaat hierbij om het in het eerste lid van artikel 4a bedoelde door de ACM vastgesteld tarief.

Naar aanleiding van opmerkingen in het kader van de consultatie is het stellen van verschillende tarieven mogelijk gemaakt. Daarmee kan recht worden gedaan aan de verschillende gevallen waarin afsluitingen worden uitgevoerd. Het *derde lid* maakt het derhalve mogelijk verschillende tarieven te stellen voor verschillende situaties. Op grond van het derde lid worden bij of krachtens algemene maatregel van bestuur regels gesteld over de berekening van het tarief voor de verschillende situaties. Overeenkomstig de regels met betrekking tot de berekening van de maximumprijs voor levering van warmte zal ook hier naar verwachting sprake zijn van regels met een hoog technisch karakter. Derhalve is ook in dit geval gekozen voor delegatie naar lagere regelgeving.

Tweede nota van wijziging [vervangen van lid 1 en lid 4]

Artikel 4a wordt met deze nota van wijziging op twee punten aangepast om mogelijk te maken dat de Autoriteit Consument en Markt voor het gedeeltelijk afsluiten van de aansluiting op een systeem dat mede bedoeld is voor de levering van warmte (systemen als bedoeld in artikel 5, vierde lid) een maximumtarief vaststelt. Bij systemen die mede dienen voor de levering van warmte moet worden gedacht aan systemen voor levering van warmte waarbij de levering van koude noodzakelijk is voor de levering van warmte. Een voorbeeld van een dergelijk warmte koude systeem is een Warmte Koude Opslag (WKO) systeem.

Bij het uitwerken van de lagere regelgeving waarin de tariefregulering voor deze systemen is opgenomen, is geconstateerd dat de grondslag voor het vaststellen van een maximumtarief voor het gedeeltelijk afsluiten van een dergelijk systeem ontbreekt. Dit is evenwel van belang om verbruikers aangesloten op systemen die mede dienen voor de levering van warmte te beschermen tegen onredelijke tarieven bij gedeeltelijke afsluiting.

In het *eerste lid* worden hiertoe de gevallen waarin de Autoriteit Consument en Markt een maximumtarief vaststelt voor het afsluiten van een aansluiting uitgebreid met de gedeeltelijke afsluiting van de aansluiting op een systeem dat mede bedoeld is voor de levering van warmte. Voorts wordt een nieuw onderdeel aan artikel 4a, *vierde lid*, toegevoegd waardoor het mogelijk wordt bij of krachtens algemene maatregel van bestuur regels te stellen over de kosten die een leverancier in rekening kan brengen voor het gedeeltelijk afsluiten van een aansluiting op een systeem dat mede bedoeld is voor de levering van warmte.

Onderdeel I – art. 5 Warmtewet

Artikel 5 komt te luiden:

Wettekst - compare

Artikel 5

1. De Autoriteit Consument en Markt stelt de maximumprijs vast die een leverancier ten hoogste zal berekenen voor de levering van warmte. Van het besluit tot vaststelling van een maximumprijs wordt mededeling gedaan in de Staatscourant.
2. De maximumprijs **kan per aflevertemperatuur verschillen en:**
 - a. is gebaseerd op de integrale kosten die een verbruiker zou moeten maken voor het verkrijgen van dezelfde hoeveelheid warmte bij het gebruik van gas als energiebron. Deze kosten worden bepaald met de rendementsmethode;
 - b. is opgebouwd uit een gebruikafhankelijk deel, uitgedrukt in een bedrag in euro per gigajoule, en een gebruiksonafhankelijk deel uitgedrukt in een bedrag in euro.

3. Het gebruiksonafhankelijk deel van de maximumprijs voor aansluitingen van meer dan 100 kilowatt kan verschillen van het gebruiksonafhankelijk deel van de maximumprijs voor aansluitingen van maximaal 100 kilowatt.
4. In afwijking van het eerste lid en het tweede lid, onderdeel a, wordt een maximumprijs voor gebruik van een bij algemene maatregel van bestuur aangewezen systeem dat mede dient voor levering van warmte vastgesteld met een bij die maatregel vast te stellen methode.
5. De maximumprijs, bedoeld in het eerste en vierde lid, treedt in werking op een door de Autoriteit Consument en Markt te bepalen datum en geldt tot 1 januari van het jaar volgend op de datum van inwerkingtreding van het besluit tot vaststelling van de maximumprijs. Indien op 1 januari de maximumprijs voor dat jaar nog niet is vastgesteld, geldt de laatst vastgestelde maximumprijs tot de datum van inwerkingtreding van het besluit tot vaststelling van de maximumprijs voor het volgende jaar.
- 4.6. Na de inwerkingtreding van het besluit tot vaststelling van de maximumprijs, bedoeld in het derde, eerste en vierde lid, worden de prijzen voor levering van warmte die hoger zijn dan de maximumprijs van rechtswege gesteld op die maximumprijs.
- 5.7. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gesteld met betrekking tot de elementen en de wijze van berekening van de maximumprijs, bedoeld in het eerste lid, en de indeling in verschillende temperatuurcategorieën, op grond van het tweede lid.
8. De voordracht voor deze algemene maatregel van bestuur, bedoeld in het zevende lid, wordt niet eerder gedaan dan vier weken nadat het ontwerp aan beide kamers der Staten-Generaal is overgelegd.

Memorie van toelichting – artikelsgewijs commentaar [p. 54]

In paragraaf 4.3 van het algemeen deel is uiteengezet welke wijziging dit wetsvoorstel bevat ten aanzien van tariefregulering. Omdat in het artikel een aanzienlijk aantal wijzigingen is aangebracht is het artikel opnieuw vastgesteld.

Ten eerste wordt mogelijk gemaakt dat voor verschillende aflevertemperaturen een separate maximumprijs wordt vastgesteld. Dit komt tot uitdrukking in de aanhef van het *tweede lid* van artikel 5. Voorts wordt in het *derde lid* mogelijk gemaakt dat voor aansluitingen van meer dan 100 kW voor het gebruiksonafhankelijk deel een andere maximumprijs wordt vastgesteld dan voor aansluitingen van maximaal 100 kW. Dit omdat aan dergelijke grote aansluitingen andere kosten zijn verbonden dan aan aansluitingen van maximaal 100 kW. Op grond van het *zevende lid* worden bij of krachtens algemene maatregel van bestuur nadere regels gesteld met betrekking tot de elementen en wijze van berekening van de maximumprijs.

Verder wordt mogelijk gemaakt dat voor bepaalde systemen een tariefreguleringsstelsel wordt gehanteerd dat afwijkt van de gasreferentie, zoals die in het *tweede lid*, onderdeel a, wordt voorgeschreven. Zoals in het algemeen deel van deze toelichting is aangegeven wordt gedacht aan systemen voor levering van warmte waarbij levering van koude noodzakelijk is om warmtelevering te kunnen bewerkstelligen. Bij algemene maatregel van bestuur worden deze systemen aangewezen en wordt voor die systemen de berekeningsmethode voor de maximumprijs vastgesteld.

Onderdeel J – art. 5a Warmtewet

Na artikel 5 wordt een artikel ingevoegd:

Artikel 5a

1. In afwijking van artikel 2, derde lid, onderdeel a, onder 1°, kunnen een leverancier en een verbruiker overeenkomen dat aan de verbruiker een prijs in rekening wordt gebracht voor de levering van warmte die afwijkt van de maximumprijs, bedoeld in artikel 5, eerste lid, indien de leverancier de verbruiker aantoonbaar een aanbod voor levering van warmte heeft gedaan dat in ieder geval de mogelijkheid bevat om warmte geleverd te krijgen tegen ten hoogste de maximumprijs, bedoeld in artikel 5, eerste lid.
2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gesteld waaraan het aanbod, bedoeld in het eerste lid, moet voldoen.

Memorie van toelichting – artikelsgewijs commentaar [p. 55]

Met het voorgestelde artikel 5a wordt het voor leveranciers mogelijk gemaakt verbruikers tarieven aan te bieden voor levering van warmte die afwijken van het maximumtarief, bedoeld in artikel 5. Minimumeis is dat een verbruiker bij een aanbod ten minste een tarief kan kiezen dat niet hoger is dan dat maximumtarief, dat op grond van artikel 5, eerste lid door de ACM is vastgesteld en gepubliceerd. Op basis van het aanbod moet het voor een verbruiker voldoende duidelijk zijn wat de gevolgen zijn van de keuze voor een afwijkend tarief en of een afwijkend tarief voor hem aantrekkelijker is dan het maximumtarief. Derhalve kunnen op grond van het *tweede lid* van artikel 5a nadere regels worden gesteld aan het aanbod.

Onderdeel K – art. 6 Warmtewet

In artikel 6 wordt het eerste lid gewijzigd, onder vernummering een nieuw tweede lid toegevoegd en het derde lid gewijzigd:

Wettekst - compare

Artikel 6

1. Indien door een leverancier bij een ~~individuele afnemer~~ **verbruiker** een eenmalige aansluitbijdrage in rekening wordt gebracht voor een ~~envoorziene aansluiting op een bestaand warmtenet~~, bedraagt deze bijdrage ~~maximaal hetgeen een gasverbruiker zou bijdragen in de situatie waarbij sprake is van aansluiting op een gasnet~~ **niet meer dan een door Autoriteit Consument en Markt vast te stellen bedrag.**
2. **Het bedrag, bedoeld in het eerste lid, kan voor verschillende categorieën aansluitingen verschillend worden vastgesteld afhankelijk van de bestanddelen waarvoor de bijdrage in rekening wordt gebracht.**
3. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld met betrekking tot ~~de aansluitbijdrage en de toepassing van~~
 - a. **de verschillende categorieën, bedoeld in het tweede lid, en**
 - b. **de berekening van de hoogte van het bedrag, bedoeld in het eerste lid-, per categorie.**

Memorie van toelichting – artikelsgewijs commentaar [p. 55]

Zoals in het algemene deel van deze memorie van toelichting (paragraaf 4.4) is aangegeven wordt met dit wetsvoorstel tevens gereguleerd welke tarieven in rekening mogen worden gebracht voor het creëren van een aansluiting op een warmtenet. Dat tarief wordt door ACM vastgesteld. Met dit wetsvoorstel wordt het vereiste geschrapt dat dit tarief gebaseerd is op de situatie bij een gasaansluiting. Hiertoe is artikel 6, *eerste lid*, aangepast.

Na het eerste lid wordt een nieuw *tweede lid* ingevoegd waarin mogelijk wordt gemaakt dat voor verschillende categorieën aansluitingen door ACM verschillende bedragen worden vastgesteld. De hoogte van het bedrag is daarbij afhankelijk van de bestanddelen waarvoor de bijdrage in rekening wordt gebracht.

Het voormalig tweede lid van artikel 6 wordt vernummerd tot *derde lid*. Voorts wordt het derde lid (nieuw) gewijzigd. Op grond van dit lid worden bij of krachtens algemene maatregel van bestuur regels gesteld voor het vaststellen van de categorieën, bedoeld in het tweede lid, en de berekening van de hoogte van het bedrag van de aansluitbijdrage door ACM voor deze verschillende categorieën.

Artikel 7 [dit artikel van de Warmtewet wordt niet gewijzigd door het wetsvoorstel]

1. De Autoriteit Consument en Markt verzamelt, analyseert en bewerkt inlichtingen en gegevens met betrekking tot de ontwikkeling van de rendementen in de warmteleveringsmarkt. De Autoriteit Consument en Markt brengt binnen twee jaar na de inwerkingtreding van deze wet, en vervolgens telkens na twee jaar aan Onze Minister verslag uit van de monitoring.
2. [Dit lid is nog niet in werking getreden.]
3. [Dit lid is nog niet in werking getreden.]
4. [Dit lid is nog niet in werking getreden.]

Onderdeel L – art. 8 Warmtewet

Artikel 8 komt te luiden:

Wettekst - compare

Artikel 8

1. Een leverancier heeft, **met uitzondering van gevallen waarin dit voor de levering van warmte niet noodzakelijk is**, tot taak er zorg voor te dragen dat binnen een redelijke termijn en tegen **redelijke tarieven en voorwaarden aan verbruikers een warmtewisselaar ter beschikking wordt gesteld door middel van verhuur** **ten hoogste een door de Autoriteit Consument en Markt vast te stellen tarief een afleverset voor warmte in gebruik kan worden genomen** wanneer:
 - a. een bestaande **warmtewisselaar afleverset voor warmte** dient te worden vervangen;
 - b. een nieuwe **warmtewisselaar afleverset voor warmte** wordt geïnstalleerd in een nieuw gebouw.

Het tarief kan verschillen voor verschillende categorieën en aanvullende functionaliteiten van afleversets voor warmte
2. Een leverancier heeft tot taak er zorg voor te dragen dat binnen een redelijke termijn aan verbruikers en voor iedere eenheid een individuele meter ter beschikking wordt gesteld door middel van verhuur die het actuele **warmteverbruik warmte-verbruik** kan weergeven en die informatie kan geven over de tijd waarin sprake was van daadwerkelijk verbruik, wanneer:

- a. een gebruiker hierom vraagt, ~~tenzij het ter beschikking stellen technisch onmogelijk is of financieel niet redelijk is;~~ ~~b. een bestaande meter wordt vervangen,~~ tenzij het ter beschikking stellen technisch onmogelijk is of financieel niet redelijk is;
 - b. een bestaande meter wordt vervangen, tenzij het ter beschikking stellen technisch onmogelijk is of niet kostenefficiënt is in verhouding tot de geraamde potentiële besparingen op lange termijn;
 - c. een nieuwe aansluiting wordt gemaakt in een nieuw gebouw;
 - d. een gebouw ingrijpend wordt gerenoveerd.
3. Indien een meetinrichting die op afstand uitleesbaar is door een leverancier aan een gebruiker ter beschikking wordt gesteld, kan die gebruiker deze meter weigeren. In dat geval wordt door de leverancier een niet op afstand uitleesbare meter ter beschikking gesteld.
 4. Een leverancier leest meetgegevens van een gebruiker, die beschikt over een meetinrichting die op afstand uitleesbaar is, niet op afstand uit indien de gebruiker hierom verzoekt.
 5. Het tarief voor de meting van het warmteverbruik door middel van een individuele meter wordt vastgesteld op basis van het gewogen gemiddelde van de meettarieven voor G6 aansluitingen van de gasmeter van de netbeheerders van de gastransportnetten niet zijnde de netbeheerder van het landelijk gastransportnet, voor het jaar t.
 6. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur ~~worden~~kunnen regels ~~worden~~ gesteld omtrent:
 - a. de eisen waaraan een meetinrichting ten minste voldoet, waarbij ten aanzien van meetinrichtingen die op afstand uitleesbaar zijn in ieder geval regels worden gesteld ten aanzien van de beveiliging van meetgegevens;
 - b. de berekening van de hoogte van het door de Autoriteit Consument en Markt vast te stellen maximumtarief voor het in gebruik nemen van een afleverset, en
 - c. het vaststellen van categorieën en aanvullende functionaliteiten van afleversets.
 7. Het is anderen dan de desbetreffende leverancier verboden een taak uit te voeren als bedoeld in het eerste en tweede lid.
 8. Een afleverset voor warmte ten behoeve van warmtelevering aan één gebruiker wordt door middel van verhuur tegen ten hoogste het voor die afleverset vastgestelde tarief, bedoeld in het eerste lid, ter beschikking gesteld.
 9. Indien een gebouw waarin zich meerdere woon- of bedrijfsruimtes bevinden verwarmd wordt met behulp van een centrale productieinstallatie voor warmte die zich in het betreffende gebouw of in een nabij gelegen gebouw of bouwwerk bevindt, meet de leverancier de hoeveelheid warmte die de centrale installatie produceert.

Memorie van toelichting – artikelsgewijs commentaar

Onderdeel L regelt de wijzigingen in artikel 8 die zijn toegelicht in paragraaf 4.7 van het algemeen deel van deze toelichting ten aanzien van de regulering van de tarieven voor afleversets. Voor een algemene toelichting met betrekking tot deze wijziging wordt verwezen naar die paragraaf.

Met de wijzigingen die worden aangebracht in artikel 8, *eerste lid*, *aanhef*, wordt beoogd recht te doen aan de feitelijke situaties met betrekking tot afleversets. In sommige situaties is voor de levering van warmte geen afleverset nodig. Daarom is in het eerste lid toegevoegd dat de verplichting uit dit artikel in die gevallen niet geldt.

Aan artikel 8 worden voorts twee leden toegevoegd. In de praktijk wordt er een onderscheid gemaakt tussen de zogenaamde collectieve afleversets (voor meerdere gebruikers) en de individuele afleversets (voor één enkele gebruiker). De individuele afleverset dient, zoals in paragraaf 4.7 uiteen is gezet, door de leverancier ter beschikking te worden gesteld door middel van huur. Dat volgt uit het eerste lid van artikel 8, in combinatie met het *achtste lid*. Voor een

collectieve afleverset geldt dat de leverancier ervoor moet zorgen dat deze kan worden gebruikt. Aan de vorm van afspraken tussen de verschillende betrokken partijen worden geen nadere eisen gesteld. Hiervoor is gekozen in het licht van de grote verscheidenheid aan situaties in de praktijk. Ook voor een collectieve afleverset mag ten hoogste een tarief in rekening worden gebracht dat voor die categorie afleverset door ACM is vastgesteld.

In het nieuwe *negende lid* worden leveranciers, zoals beschreven in paragraaf 4.10 van het algemeen deel van deze toelichting, in situaties van gebouw gebonden blokverwarming, waarin meerdere woon- of bedrijfsruimtes in één gebouw worden verwarmd door een centrale installatie die zich in het gebouw bevindt, verplicht om de warmte die de centrale installatie produceert te meten. Deze verplichting geldt ook voor situaties van gebouw gebonden blokverwarming waarin een gebouw verwarmd wordt door een centrale installatie die zich in een nabij gelegen gebouw of bouwwerk bevindt. Hierbij moet bijvoorbeeld worden gedacht aan een centrale installatie die zich bevindt in een appartementencomplex waarmee ook het naast gelegen appartementencomplex wordt verwarmd of een centrale installatie die niet in het gebouw zelf geplaatst is maar in een nabij gelegen gebouw of bouwwerk. De leverancier is in deze gevallen vaak een vereniging van eigenaars waarbij meerdere verenigingen van eigenaars of coöperatieve verenigingen zijn aangesloten, zoals bedoeld in artikel 1a, eerste lid, onderdeel c.

Onderdeel M – art. 8a Warmtewet

In artikel 8a wordt onder vernummering van de overige leden een nieuw vijfde lid toegevoegd. Het elfde lid wordt gewijzigd:

Wettekst - compare

Artikel 8a

1. Indien de leverancier de aan de verbruiker in rekening te brengen kosten voor de levering van warmte niet baseert op een individuele warmtemeter als bedoeld in artikel 8, baseert hij, onverminderd artikel 8, tweede lid, de kosten met inachtneming van artikel 2, vierde lid, op individuele warmtekostenverdelers die het warmteverbruik van elke radiator meten, tenzij de installatie daarvan niet kostenefficiënt is.
2. Indien de leverancier de aan de verbruiker in rekening te brengen kosten voor de levering van warmte niet baseert op een individuele warmtemeter of individuele warmtekostenverdelers, baseert hij de kosten met inachtneming van artikel 2, vierde lid, op een voor alle verbruikers inzichtelijke kostenverdeelsystematiek.
3. De kostenverdeelsystematiek, bedoeld in het tweede lid, gaat uit van een binnen de technische en financiële mogelijkheden zo nauwkeurig mogelijke benadering van het werkelijke aandeel van het verbruik van de individuele verbruiker.
4. In afwijking van het derde lid kunnen als onderdeel van de kostenverdeelsystematiek kosten van verbruik in het gemeenschappelijk belang en redelijke kosten voor uitvoering van de kostenverdeelsystematiek zelf aan individuele verbruikers worden toegerekend.
5. **Indien een onroerende zaak, die is gebouwd voor inwerkingtreding van dit lid, bestaat uit meerdere woon -of bedrijfsruimten kan de leverancier het individueel warmtegebruik van de verbruiker, zoals gemeten op grond van artikel 8 of artikel 8a, eerste of tweede lid, corrigeren aan de hand van correctiefactoren die door de leverancier zijn vastgesteld met inachtneming van de daarvoor gangbare technische normen voor:**
 - a. de ligging van woonruimten, en
 - b. leidingverliezen voor transportleidingen.

6. De warmtekostenverdelers en andere technische voorzieningen voor benadering, meting of registratie van het aandeel van de individuele verbruiker in het totale verbruik, worden aan de hand van daarvoor gangbare technische normen geïnstalleerd en toegepast.
- ~~6~~.7. Op daartoe strekkend verzoek van één of meer verbruikers laat de leverancier éénmalig door een onafhankelijke, voor zowel verbruiker als leverancier aanvaardbare deskundige onderzoek uitvoeren naar de mate waarin de kostenverdeelsystematiek voor die verbruiker of verbruikers, voldoet aan het eerste tot en met vierde lid. De helft van de kosten van dit onderzoek komt voor rekening van de leverancier.
- ~~7~~.8. Op daartoe strekkend verzoek van één of meer verbruikers laat de leverancier de werking van de warmtekostenverdelers controleren door een onafhankelijke, voor zowel verbruiker als leverancier aanvaardbare deskundige. De toedeling van de kosten van dit onderzoek tussen verbruikers en leverancier vindt plaats op basis van de conclusie van het onderzoek.
- ~~8~~.9. Indien de verbruiker of verbruikers en de leverancier niet tot overeenstemming komen over de keuze van een voor beiden aanvaardbare deskundige dan kan de Autoriteit Consument en Markt worden gevraagd om deze aan te wijzen.
- ~~9~~.10. De leverancier verleent aan het onderzoek de nodige medewerking.
- ~~10~~.11. Indien bestaande technische voorzieningen als bedoeld in het ~~vijfde~~**zesde** lid worden vervangen, zorgt de leverancier dat de nieuwe voorzieningen van een type zijn waarvan een onafhankelijke deskundige aan de hand van daarvoor gangbare technische normen de deugdelijkheid heeft vastgesteld.

Memorie van toelichting – artikelsgewijs commentaar

Met het invoegen van een nieuw *vijfde lid* in artikel 8a wordt, zoals toegelicht in paragraaf 4.12 van het algemeen deel, voorzien in een mogelijkheid voor leveranciers om correctiefactoren toe te passen voor ligging en leidingverliezen voor transportleidingen in gebouwen die zijn gebouwd voor inwerkingtreding van deze wet. Deze correctiefactoren moeten worden vastgesteld met inachtnaam van de daarvoor gangbare technische normen. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de norm NEN 7440.

Onderdeel N – art. 8b Warmtewet

In artikel 8b wordt een nieuw onderdeel toegevoegd:

Wettekst - compare

Artikel 8b

Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld over:

- a. de inrichting van energiekostenramingen en facturen inzake het verbruik van warmte,
- b. de frequentie van facturen inzake het verbruik van warmte,
- c. het verstrekken van gegevens over het verbruik van warmte,
- d. degenen die de informatie, bedoeld in de onderdelen a, b en c, verstrekken, welke regels kunnen verschillen per categorie van ontvangers van de informatie, bedoeld in de onderdelen a, b en c,
- e. het op verzoek van een afnemer toesturen van facturen, factureringsinformatie en energiekostenramingen, eventueel langs elektronische weg,
- f. de kosten van toegang tot meetgegevens en van facturatie~~en~~;
- g. degenen die om de informatie, bedoeld in onderdeel e, kunnen verzoeken **en**
- h. **de termijn waarbinnen een nota als bedoeld in artikel 2, tweede lid, wordt verstrekt.**

[geen memorie van toelichting]

[Onderstaande artikelen van de Warmtewet worden niet gewijzigd door het wetsvoorstel]

§ 2.2. Bijzondere bepalingen ten aanzien van vergunninghouders

Artikel 9

1. Het is verboden zonder vergunning warmte te leveren aan verbruikers.
2. Het verbod, bedoeld in het eerste lid, geldt niet ten aanzien van een leverancier die:
 - a. warmte levert aan ten hoogste 10 verbruikers tegelijk,
 - b. per jaar niet meer warmte levert dan 10.000 gigajoules, of
 - c. de verhuurder of de eigenaar is van het gebouw, ten behoeve waarvan de warmte wordt geleverd.

Artikel 10

1. Onze Minister verleent op aanvraag een vergunning indien de aanvrager genoegzaam aantoont dat hij:
 - a. beschikt over de benodigde organisatorische, financiële en technische kwaliteiten voor een goede uitvoering van zijn taak;
 - b. redelijkerwijs in staat kan worden geacht de verplichtingen als opgenomen in dit hoofdstuk na te komen.
2. Bij algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gesteld met betrekking tot de inhoud van en de procedure voor aanvraag van een vergunning en de criteria, bedoeld in het eerste lid.
3. Onze Minister kan voorschriften en beperkingen verbinden aan een vergunning. Aan de vergunning wordt in ieder geval een voorschrift verbonden omtrent de minimum- en maximumtemperatuur van de te leveren warmte. De minimum- en maximumtemperatuur van de te leveren warmte kan voor ieder warmtenet of deel van een warmtenet verschillen.
4. Onze Minister kan de aan een vergunning verbonden voorschriften of beperkingen wijzigen.
5. Een vergunning kan slechts worden overgedragen met toestemming van Onze Minister. Het eerste tot en met het vierde lid zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 11

1. Onze Minister kan een vergunning intrekken. Onze Minister gaat slechts tot intrekking van de vergunning over, voor zover het belang van een betrouwbare levering van warmte tegen redelijke voorwaarden en een goede kwaliteit van de dienstverlening aan verbruikers zich daartegen niet verzet.
2. Onze Minister kan een vergunning intrekken, indien:
 - a. de houder van de vergunning dit verzoekt;
 - b. de vergunninghouder de aan de vergunning verbonden voorschriften of opgelegde beperkingen niet nakomt;
 - c. de vergunninghouder de opgedragen voorzieningen, bedoeld in artikel 12b, tweede lid, niet treft;

- d. de vergunninghouder bij de aanvraag onjuiste of onvolledige gegevens heeft verstrekt en de verstrekking van juiste en volledige gegevens tot een andere beschikking op de aanvraag zou hebben geleid;
 - e. de vergunninghouder naar het oordeel van Onze Minister om andere redenen niet langer in staat moet worden geacht de vergunde activiteit of in de vergunning opgenomen voorschriften na te komen.
3. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld met betrekking tot de criteria voor het intrekken van een vergunning en de procedure bij intrekking van een vergunning. De voordracht voor deze algemene maatregel van bestuur wordt niet eerder gedaan dan vier weken nadat het ontwerp aan beide kamers der Staten-Generaal is overgelegd.

Artikel 12

1. Een vergunninghouder biedt verbruikers een ruime keuze uit betalingswijzen.
2. De vergunninghouder zorgt jegens verbruikers voor een goede bereikbaarheid. De vergunninghouder handelt correspondentie van verbruikers binnen tien werkdagen af. Indien een oplossing in deze periode niet mogelijk is, ontvangt de verbruiker binnen vijf werkdagen bericht binnen welke termijn een adequate reactie kan worden verwacht.
3. De vergunninghouder gebruikt aan hem verstrekte gegevens over verbruikers uitsluitend voor het uitvoeren van de in deze wet aan de vergunninghouder opgedragen taken.

Onderdeel O – art. 12a Warmtewet

In artikel 12a worden onder vernummering een nieuw derde en vierde lid toegevoegd. Lid 2 en 5 worden gewijzigd.

Wettekst - compare

Artikel 12a

1. De vergunninghouder voert een afzonderlijke boekhouding met betrekking tot de levering van warmte en, indien van toepassing, voor de levering van koude.
2. De vergunninghouder publiceert een jaarrekening en een ~~jaarverslag~~. Het ~~jaarverslag~~ **bestuursverslag overeenkomstig titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek**.
3. **Het bestuursverslag, bedoeld in het tweede lid, bevat tevens** betrouwbare en op een inzichtelijke wijze vorm gegeven informatie over:
 - a. de door de vergunninghouder bij verbruikers in rekening gebrachte prijs-~~en omtrent~~;
 - b. de integrale kosten en opbrengsten die verband houden met de levering van warmte-~~, en~~
 - c. **de duurzaamheid van de geleverde warmte.**
4. De in het ~~jaarverslag~~ **bestuursverslag** opgenomen informatie **als bedoeld in het derde lid, onderdeel a en b,** is voorzien van een accountantsverklaring.
- ~~3.~~5. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gesteld omtrent de toepassing van het eerste-~~en~~, tweede **en derde** lid en artikel 2, zesde lid.

Memorie van toelichting – artikelsgewijs commentaar [p. 55]

Met de wijziging in artikel 12a wordt in het nieuwe *derde lid*, aanhef en onderdeel c, voor warmteleveranciers die tevens vergunninghouder zijn, een rapportageverplichting geïntroduceerd over de duurzaamheid van de geleverde warmte.

In het *eerste lid* is «jaarverslag» vervangen door «bestuursverslag». Deze wijziging vloeit voort uit de implementatie van richtlijn 2013/34/EU betreffende de jaarlijkse financiële overzichten, geconsolideerde financiële overzichten en aanverwante verslagen van bepaalde ondernemingsvormen (PbEU 2013, L 182).

Tevens zijn de eisen die worden gesteld aan het bestuursverslag verplaatst van het tweede lid naar het nieuwe *derde lid*. Aan de delegatiebepaling, die vernummerd is tot het *vijfde lid*, is het derde lid van artikel 12b toegevoegd.

De verplichting om de informatie in het bestuursverslag over de door de vergunninghouder bij verbruikers in rekening gebrachte prijs en de integrale kosten en opbrengsten die verband houden met de levering van warmte te voorzien van een accountantsverklaring, is verplaatst van het tweede lid naar het nieuwe vierde lid. Deze verplichting is niet van toepassing op de informatie in het bestuursverslag over de duurzaamheid van de geleverde warmte (*derde lid*, onderdeel c).

§ 2.3. Noodvoorziening

Artikel 12b [dit artikel van de Warmtewet wordt niet gewijzigd door het wetsvoorstel]

1. Een leverancier of een producent, die voornemens is de levering of de productie van warmte te beëindigen dan wel redelijkerwijs moet voorzien dat hij niet langer aan zijn wettelijke verplichtingen zal kunnen voldoen, meldt dit onverwijld aan Onze Minister. Onze Minister treedt in overleg met de leverancier of de producent die de melding heeft gedaan alsmede met de overige bij de levering van warmte betrokken personen.
2. Onze Minister kan, indien hem blijkt dat een leverancier in onvoldoende mate kan of zal kunnen voorzien in de levering van warmte, de leverancier opdragen voorzieningen te treffen teneinde zeker te stellen dat de levering van warmte, in voldoende mate plaatsvindt.
3. Onze Minister is bevoegd tot toepassing van een last onder bestuursdwang ter handhaving van een opdracht als bedoeld in het tweede lid.
4. Indien de leverancier niet voldoet aan een opdracht als bedoeld in het tweede lid of indien naar het oordeel van Onze Minister door de bedrijfsvoering van deze leverancier de continuïteit of de betrouwbaarheid van de warmtelevering in gevaar komt en onverwijld ingrijpen noodzakelijk is, kan Onze Minister de leverancier aanzeggen dat hij vanaf een bepaald tijdstip voor een bepaalde termijn de opdrachten dient op te volgen die aan hem worden verstrekt door een door Onze Minister aangewezen persoon.
5. Bij de aanzegging, bedoeld in het vierde lid, geeft Onze Minister aan ter bescherming van welk belang de aanzegging geschiedt. De aangewezen persoon verstrekt uitsluitend opdrachten ter bescherming van dit belang. Bij de aanzegging kunnen voorschriften en beperkingen worden gesteld aan de te geven opdrachten.
6. De leverancier verschaft de door Onze Minister aangewezen persoon desgevraagd alle medewerking.
7. Voor schade ten gevolge van handelingen die zijn verricht in strijd met een opdracht als bedoeld in het vierde lid, zijn bestuurders persoonlijk aansprakelijk tegenover de leverancier.

Onderdeel P – art. 12c Warmtewet

In artikel 12c wordt het tweede lid gewijzigd.

Wettekst - compare

Artikel 12c

1. Onze Minister kan een of meer vergunninghouders aanwijzen als noodleverancier om warmte te leveren aan door hem nader aangeduide verbruikers.
2. ~~De~~ **Indien de leverancier tevens netbeheerder is, krijgt de** noodleverancier ~~krijgt~~ het beheer over het warmtenet en verricht correctieve onderhoudswerkzaamheden.
3. Onze Minister kan voorwaarden en beperkingen verbinden aan de aanwijzing, bedoeld in het eerste lid, en stelt bij de aanwijzing een redelijke vergoeding vast voor de uitvoering van de opgedragen taak.
4. Onze Minister kan een producent opdragen warmte te produceren en deze warmte ter beschikking te stellen aan een door hem aangewezen noodleverancier.
5. Onze Minister kan voorwaarden en beperkingen verbinden aan de opdracht, bedoeld in het vierde lid, en stelt bij de opdracht een redelijke vergoeding vast voor de uitvoering van de opgedragen taak.
6. Een ieder is verplicht medewerking te verlenen aan de noodleverancier, bedoeld in het eerste lid, of de producent, bedoeld in het vierde lid, voor zover dit redelijkerwijs van hem kan worden verlangd.

Memorie van toelichting – artikelsgewijs commentaar [p. 57]

In artikel 12c, *tweede lid*, werd bepaald dat, wanneer de Minister op grond van artikel 12c, eerste lid, een vergunninghouder aanwijst om de levering van warmte over te nemen, deze noodleverancier het beheer over het warmtenet krijgt en correctieve onderhoudswerkzaamheden verricht. Omdat het mogelijk is dat niet de leverancier maar een derde partij netbeheerder is, is de bepaling van artikel 12c, tweede lid, voorwaardelijk gemaakt. Alleen wanneer de leverancier ook netbeheerder is krijgt de noodleverancier het beheer over het warmtenet en verricht de noodleverancier correctieve onderhoudswerkzaamheden.

Wanneer een derde partij netbeheerder is, is deze ofwel eigenaar van het net, ofwel op grond van een overeenkomst met de leverancier verantwoordelijk voor het netbeheer. In beide gevallen treedt de Minister op grond van artikel 12b, eerste lid, wanneer hij in overleg treedt met de leverancier of producent die een melding heeft gedaan als bedoeld in dat lid, tevens in overleg met alle partijen die betrokken zijn bij de levering van warmte. Waaronder, indien van toepassing, de netbeheerder.

In het eerste geval is de netbeheerder uit hoofde van zijn eigendom van het warmtenet zelf verantwoordelijk voor het beheer en het onderhoud van het net. De aanwijzing van een noodleverancier op grond van artikel 12c beoogt daar geen verandering in aan te brengen, dit wordt bevestigd door artikel 12c, tweede lid. In het andere geval kan de Minister bij de aanwijzing van de noodleverancier op grond van het derde lid van artikel 12c rekening houden met de afspraken die in de overeenkomst tussen de leverancier en de netbeheerder gemaakt zijn met de

netbeheerder. Ook in dat geval is het de bedoeling dat de overeenkomst met de netbeheerder wordt gerespecteerd. Dit wordt geborgd door artikel 12c, tweede lid.

[Onderstaande artikelen van de Warmtewet worden niet gewijzigd door het wetsvoorstel]

Artikel 12d

1. Onze Minister kan een netbeheerder als bedoeld in artikel 2, eerste lid, van de Gaswet, opdracht geven tot het aanleggen van een gastransportnet in het door hem aangewezen gebied. Verbruikers ontvangen een gehele of gedeeltelijke tegemoetkoming in verband met de kosten van de aansluiting op het gastransportnet.
2. Bij ministeriële regeling kunnen regels worden gesteld over de hoogte van de vergoeding, bedoeld in het eerste lid en over de wijze waarop de betrokken verbruikers een gehele of gedeeltelijke tegemoetkoming ontvangen, waarbij de hoogte van de tegemoetkoming voor verschillende groepen verbruikers verschillend kan worden vastgesteld.
3. De opdracht, bedoeld in het eerste lid, wordt niet gegeven dan nadat Onze Minister onderzocht heeft of anders dan door aanleg van een gastransportnet voorzien kan worden in een volwaardig alternatief voor het warmtenet. Indien uit dit onderzoek blijkt dat een volwaardig alternatief beschikbaar is dat uit oogpunt van duurzaamheid, kosten of een ander publiek belang de voorkeur verdient bevordert Onze Minister de totstandkoming van dat alternatief.

Hoofdstuk 3. Informatieverstrekking

Artikel 13

1. Onze Minister kan van een producent, een leverancier of een verbruiker de gegevens en inlichtingen verlangen die hij nodig heeft voor de uitvoering van deze wet en voor het opstellen van het energierapport, bedoeld in artikel 2 van de Elektriciteitswet 1998.
2. Degene aan wie een verzoek is gedaan om gegevens en inlichtingen te verstrekken, is verplicht binnen de door Onze Minister te stellen redelijke termijn alle medewerking te verlenen die hij redelijkerwijs kan vorderen bij de uitoefening van zijn bevoegdheden.
3. Onze Minister gebruikt gegevens of inlichtingen welke hij heeft verkregen in verband met enige werkzaamheid ten behoeve van de uitvoering van een van zijn taken op grond van deze wet uitsluitend voor de uitoefening van die taak.

Artikel 14

[Vervallen per 01-08-2014]

Onderdeel Q – art. 15 Warmtewet

Aan artikel 15 wordt een zinssnede toegevoegd.

Wettekst - compare

Hoofdstuk 4. Handhaving

Artikel 15

De Autoriteit Consument en Markt is belast met taken ter uitvoering van deze wet en het toezicht

op de naleving van deze wet, met uitzondering van artikel 3d, tweede lid, onderdeel b.

Memorie van toelichting – artikelsgewijs commentaar [p. 57]

Artikel 15 bepaalt dat de Autoriteit Consument en Markt belast is met taken ter uitvoering van de Warmtewet en het toezicht op de naleving van de Warmtewet. Met de wijziging van artikel 15 wordt het nieuwe artikel 3d, tweede lid, onderdeel b, van deze bepaling uitgezonderd. Artikel 3d, tweede lid, onderdeel b, verplicht de gebouweigenaar de leverancier de kosten te vergoeden van de door de leverancier aan de verbruiker betaalde compensatie voor een storing in het in pandig leidingstelsel van de gebouweigenaar.

Door artikel 3d, tweede lid, onderdeel b, uit te zonderen van uitvoerings- en toezichtstaken van de Autoriteit Consument en Markt komt het toezicht op de naleving van deze bepaling te liggen bij partijen zelf. Partijen kunnen zich met geschillen over de naleving van deze bepaling wenden tot de burgerlijk rechter. Wanneer een gebouweigenaar zijn wettelijke verplichting op grond van artikel 3d, tweede lid, onderdeel b, niet naleeft kan de leverancier de gebouweigenaar aansprakelijk stellen op grond van artikel 162 van boek 6 van het BW en kan de leverancier de naleving van deze verplichting afdwingen via de burgerlijk rechter.

[Onderstaande artikelen van de Warmtewet worden niet gewijzigd door het wetsvoorstel]

Artikel 16

De Autoriteit Consument en Markt kan bij een producent, leverancier of verbruiker metingen verrichten of doen verrichten. De producent, leverancier of verbruiker gedooft dat de metingen in zijn leidingen, installaties of hulpmiddelen worden verricht.

Artikel 17

De Autoriteit Consument en Markt kan een bindende gedragslijn opleggen in verband met de naleving van deze wet.

Onderdeel R – art. 18 Warmtewet

In artikel 18 wordt het tweede lid gewijzigd.

Wettekst - compare

Artikel 18

1. De Autoriteit Consument en Markt kan in geval van overtreding van het bepaalde bij of krachtens deze wet de overtreder een last onder dwangsom opleggen.
2. De Autoriteit Consument en Markt kan in geval van overtreding van het bepaalde bij of krachtens de artikelen 2, 4a, eerste lid, 5, eerste en vierde lid, 5a, eerste lid, 9, eerste lid, 13, ~~17~~ 17, 21, eerste tot en met derde lid en 40 de overtreder per overtreding een bestuurlijke boete opleggen van ten hoogste € 900.000 of, indien dat meer is, 1% van de omzet van de overtreder.

3. De bestuurlijke boete die ingevolge het tweede lid ten hoogste kan worden opgelegd wordt verhoogd met 100%, indien binnen een tijdvak van vijf jaar voorafgaand aan de dagtekening van het van de overtreding opgemaakte rapport, bedoeld in artikel 5:48, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht, een aan die overtreder voor een eerdere overtreding van eenzelfde of een soortgelijk wettelijk voorschrift opgelegde bestuurlijke boete onherroepelijk is geworden.

Memorie van toelichting – artikelsgewijs commentaar [p. 57-58]

Artikel 18 regelt de sancties die ACM kan opleggen in het geval van overtreding van hetgeen in deze wet is bepaald. In het eerste lid van artikel 18 is bepaald dat niet-naleving wordt gesanctioneerd met een last onder dwangsom. In het *tweede lid* is voor een aantal niet-nalevingen bepaald dat deze worden gesanctioneerd met een bestuurlijke boete. Aan dit lid worden de nieuwe artikelen 5a, eerste lid, en 21, eerste tot en met derde lid, toegevoegd.

Onderdeel S – art. 19 Warmtewet

Artikel 19 vervalt.

Wettekst – compare

Artikel 19 [vervalt]

- ~~1. De Autoriteit Consument en Markt stelt een handhavingsplan op. Het plan beschrijft de procedure en de wijze waarop de Autoriteit Consument en Markt haar in deze wet toegekende handhavingsbevoegdheden toepast. Het handhavingsplan gaat uit van een hoog niveau van bescherming van verbruikers.~~
- ~~2. Het handhavingsplan heeft goedkeuring van Onze Minister.~~
- ~~3. Het besluit tot goedkeuring wordt bekendgemaakt in de Staatscourant.~~

Memorie van toelichting – artikelsgewijs commentaar [p. 58]

Met het vervallen van artikel 19 vervalt de verplichting voor ACM om een handhavingsplan op te stellen, dit door de Minister goed te laten keuren en te publiceren in de Staatscourant.

Hoofdstuk 5. Bijdragen

Artikel 20 [dit artikel van de Warmtewet wordt niet gewijzigd door het wetsvoorstel]

1. Overeenkomstig bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels is een vergoeding verschuldigd voor het verlenen van een vergunning als bedoeld in artikel 10, eerste lid, alsmede voor het verkrijgen van toestemming als bedoeld in artikel 10, vijfde lid, voor ten hoogste de kosten die gemoeid zijn met het geven van die beschikkingen.
2. Het verschuldigde bedrag kan worden ingevorderd bij dwangbevel.

Onderdeel T – Hoofdstuk 6 Warmtewet

Na artikel 20 wordt een nieuw hoofdstuk ingevoegd:

Wettekst - compare

Hoofdstuk 6. Geschillenbeslechting **Overleg over toegang voor producenten tot warmtenetten**

Artikel 21

~~[Vervallen per 01-01-2014]~~

1. Een netbeheerder en een leverancier die van diens warmtenet gebruik maakt treden op verzoek van een producent in overleg met die producent over toegang tot het warmtenet ten behoeve van transport van warmte.
2. Na ontvangst van een verzoek geeft de netbeheerder de verzoeker inzicht in:
 - a. de beschikbare transportcapaciteit op het net;
 - b. in voorkomend geval de tarieven die worden gehanteerd voor het transport van de warmte;
 - c. technische kenmerken van het net, waaronder de druk en het debiet, en
 - d. transportprofiel dat inzicht geeft in de benodigde transportcapaciteit op verschillende momenten.
3. Na ontvangst van een verzoek geeft de leverancier de verzoeker inzicht in:
 - a. het afnameprofiel en de jaarlijkse afname op het betreffende warmtenet, en
 - b. de vraag naar warmte en de hoeveelheid daarvan waarvoor productiecapaciteit beschikbaar is.
4. Een netbeheerder doet een verzoeker als bedoeld in het eerste lid uit eigener beweging of op diens verzoek een deugdelijk gemotiveerde schriftelijke beslissing toekomen over het verlenen van toegang tot het warmtenet.
5. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld over de eisen waaraan een verzoek als bedoeld in het eerste lid ten minste moet voldoen, de termijn waarbinnen de informatie, bedoeld in het tweede en derde lid, moet zijn verschaft en de termijn waarbinnen het overleg, bedoeld in het eerste lid, wordt gestart.

Memorie van toelichting – artikelsgewijs commentaar [p. 58]

Het systeem van onderhandelde toegang tot warmtenetten is uiteengezet in paragraaf 4.15 van deze toelichting. Omdat het systeem de verplichting bevat voor leveranciers en netbeheerders om informatie te delen met producenten is een groot deel van het systeem in de wet vastgelegd. Voor voorschriften met betrekking tot een verzoek tot onderhandeling en termijnen is, gelet op het hoge detailniveau van die regels, voorzien in delegatie.

Het voorgestelde *vierde lid* van artikel 21 schrijft voor dat een netbeheerder degene die om toegang tot het net verzoekt, schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte stelt van een beslissing omtrent het al dan niet inwilligen van het verzoek.

[Onderstaande artikelen van de Warmtewet worden niet gewijzigd door het wetsvoorstel]

Artikel 22

[Vervallen per 01-01-2014]

Hoofdstuk 7. Beroep**Artikel 23**

Een representatieve organisatie wordt geacht belanghebbende te zijn bij besluiten, niet zijnde beschikkingen, genomen op grond van deze wet.

Artikel 24

1. In dit artikel wordt onder «inbreuk» verstaan: elk handelen of nalaten van een leverancier dat in strijd is met het bepaalde in de artikelen 2, derde lid, 4, eerste lid, of 5, eerste lid en dat nadeel toebrengt aan de collectieve belangen van verbruikers.
2. Op verzoek van een representatieve organisatie kan het College van Beroep voor het bedrijfsleven bevelen dat een inbreuk door de leverancier die de inbreuk maakt wordt gestaakt.
3. Het College kan eveneens worden verzocht degene die de inbreuk maakt te veroordelen tot het openbaar maken of openbaar laten maken van de beschikking, zulks op een door het College te bepalen wijze en op kosten van de door het College aan te geven partij of partijen.
4. Geschillen terzake de tenuitvoerlegging van de in het eerste en tweede lid bedoelde veroordelingen worden bij uitsluiting door het College van Beroep voor het bedrijfsleven beslist.

Hoofdstuk 8. Garanties van oorsprong**Artikel 25**

1. Onze Minister is belast met het uitgeven en innemen via een elektronisch systeem van garanties van oorsprong voor warmte uit hernieuwbare energiebronnen.
2. Onze Minister opent op aanvraag van een in Nederland gevestigde producent, leverancier, handelaar of afnemer een rekening voor warmte uit hernieuwbare bronnen. Bij deze aanvraag overlegt de producent het resultaat van de vaststelling, bedoeld in artikel 27.
3. Onze Minister boekt op aanvraag garanties van oorsprong voor warmte uit hernieuwbare energiebronnen op een daarbij aangegeven rekening voor hernieuwbare bronnen, indien een Nederland gevestigde producent bij deze aanvraag de productiemeetgegevens overlegt.

Artikel 26

Onze Minister kan de taken, bedoeld in artikel 25, mandateren aan een niet-ondergeschikte die onafhankelijk is van producenten, leveranciers en handelaren.

Artikel 27

Een meetbedrijf stelt op verzoek van een producent vast of diens productie-installatie geschikt is voor de opwekking van warmte uit hernieuwbare energiebronnen alsmede of de inrichting om te meten geschikt is voor de meting van de warmte uit hernieuwbare energiebronnen die met de productie-installatie wordt opgewekt en op een warmtenet ingevoerd.

Artikel 28

Een garantie van oorsprong voor warmte uit hernieuwbare energiebronnen toont bij uitsluiting aan dat de daarop aangegeven hoeveelheid warmte is opgewekt uit hernieuwbare bronnen.

Artikel 29

1. Onze Minister stelt bij ministeriële regeling de tarieven vast voor kosten die gepaard gaan met handelingen met betrekking tot garanties van oorsprong voor warmte uit hernieuwbare energiebronnen.
2. Onze Minister stelt bij ministeriële regeling regels met betrekking tot:
 - a. de informatie die door producenten, leveranciers, handelaars, afnemers of netbeheerders verstrekt wordt aan Onze Minister;
 - b. het uitgeven en de geldigheidsduur van garanties van oorsprong voor warmte uit hernieuwbare energiebronnen;
 - c. het vermelden van gegevens op garanties van oorsprong voor warmte uit hernieuwbare energiebronnen;
 - d. de voorwaarden waaronder en de wijze waarop producenten, leveranciers, handelaars of afnemers gebruik kunnen maken van de door hen verkregen garanties van oorsprong voor warmte uit hernieuwbare energiebronnen of deze kunnen verhandelen;
 - e. de vaststelling, bedoeld in artikel 27.

Artikel 30

[Vervallen per 01-01-2014]

Artikel 31

[Vervallen per 01-01-2014]

Artikel 32

[Vervallen per 01-01-2014]

Hoofdstuk 9. Wijziging van andere wetten

Artikel 33

[Wijzigt de Elektriciteitswet 1998.]

Artikel 34

[Wijzigt de Gaswet.]

Artikel 35

[Vervallen per 01-01-2014]

Artikel 36

[Wijzigt de boeken 5, 6, 7 en 8 van het Burgerlijk Wetboek.]

Artikel 37

[Wijzigt de Mededingingswet.]

Hoofdstuk 10. Overgangs- en slotbepalingen

Artikel 38

Voor de toepassing van de Belemmeringenwet Verordeningen en de Belemmeringenwet Privaatrecht worden werken, die worden of zijn uitgevoerd ten behoeve van de levering van warmte, aangemerkt als openbare werken van algemeen nut.

Artikel 39

1. Provinciale staten en de gemeenteraad zijn niet bevoegd de productie en levering van warmte in het belang van de energievoorziening aan regels te binden.
2. Het eerste lid laat onverlet de bevoegdheden van provinciale staten en gemeenteraden bij aanleg, herstel, uitbreiding of vernieuwing van netten.

Artikel 40

Een leverancier meldt zo spoedig mogelijk na inwerkingtreding van deze wet aan de Autoriteit Consument en Markt:

- a. de naam en het adres van de leverancier, en
- b. een beschrijving van de door leverancier te exploiteren warmtenetten waarbij in ieder geval het aantal verbruikers en het aantal aan verbruikers geleverde gigajoules is opgenomen.

Artikel 41

1. Het in artikel 2 van de Elektriciteitswet 1998 bedoelde energierapport geeft mede richting aan van rijkswege te nemen beslissingen in de periode, bedoeld in dat artikel, voor zover daarbij het belang van het betrouwbaar, duurzaam, milieuhygiënisch en doelmatig functioneren van de warmtevoorziening in beschouwing moet of kan worden genomen.
2. Het energierapport bevat in ieder geval een overzicht van de prijsontwikkelingen met betrekking tot levering van warmte.

Artikel 42

1. Leveranciers die op het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet reeds warmte leveren en op grond van artikel 9 vergunningplichtig worden, vragen binnen twee jaar na dat tijdstip een vergunning aan als bedoeld in artikel 10, eerste lid.
2. Onverminderd het eerste lid gelden voor een vergunningplichtige leverancier, tot het tijdstip waarop onherroepelijk op de vergunningaanvraag is beslist, de eisen die zijn opgenomen in paragraaf 2.2.

Onderdeel U – art. 42a Warmtewet

Na artikel 42 wordt een artikel ingevoegd:

Artikel 42a

Artikel 3c is niet van toepassing op een overeenkomst die is gesloten is voor inwerkingtreding van dat artikel.

Memorie van toelichting – artikelsgewijs commentaar [p. 58]

Dit onderdeel voorziet in eerbiedigende werking voor overeenkomsten gesloten voor inwerkingtreding van het nieuwe artikel 3c. Als gevolg daarvan kan een reeds gesloten leveringsovereenkomst voor bepaalde tijd niet door de verbruiker op grond van dat artikellid worden beëindigd. Zoals in paragraaf 4.5 is aangegeven zou dit een onaanvaardbare doorkruising van bestaande afspraken tot gevolg hebben.

[Onderstaande artikelen van de Warmtewet worden niet gewijzigd door het wetsvoorstel]

Artikel 43

Onze Minister kan, in overeenstemming met Onze Minister van Infrastructuur en Milieu, aan een producent eisen stellen met betrekking tot het nuttig gebruik van restwarmte. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen ter zake nadere regels worden gesteld; deze kunnen tevens betrekking hebben op het instellen van een heffing ter zake van lozing van restwarmte dan wel op een verbod daarvan.

Artikel 44

[Vervallen per 01-01-2017]

Artikel 45

1. De artikelen van deze wet treden in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.
2. Het koninklijk besluit waardoor artikel 7, tweede tot en met vierde lid, in werking treedt, treedt niet eerder in werking dan vier weken nadat het ontwerp aan beide kamers der Staten-Generaal is overgelegd.

Artikel 46

Deze wet wordt aangehaald als: Warmtewet.

ARTIKEL IA – Gaswet

[toegevoegd bij nota van wijziging] *vervalt bij tweede nota van wijziging*

De Gaswet wordt als volgt gewijzigd:

Onderdeel A – art. 10 Gaswet

In artikel 10 worden onder vernummering van het zevende tot en met elfde lid tot het elfde tot en met vijftiende lid, vier leden ingevoegd.

Wettekst – compare

Artikel 10

1. Een netbeheerder, een gasopslagbedrijf of een LNG-bedrijf heeft tot taak zijn gastransportnet, onderscheidenlijk zijn gasopslaginstallatie of zijn LNG-installatie op economische voorwaarden in werking te hebben, te onderhouden en te ontwikkelen op een wijze die de veiligheid, doelmatigheid en betrouwbaarheid van dat gastransportnet of die installatie en van het transport van gas waarborgt en het milieu ontziet.
2. Een netbeheerder, een gasopslagbedrijf of een LNG-bedrijf verstrekt aan:
 - a. andere netbeheerders, gasopslagbedrijven en LNG-bedrijven voldoende informatie om te waarborgen dat het transport en de opslag van gas met behulp van zijn gastransportnet, onderscheidenlijk zijn gasopslaginstallatie of zijn LNG-installatie, en de daarmee verbonden gastransportnetten op een veilige en doelmatige wijze kan plaatsvinden,

- b. gebruikers van het gastransportnet of de installatie alle gegevens die zij nodig hebben voor een efficiënte toegang tot het net of de installatie en
 - c. de netbeheerder van het landelijk gastransportnet informatie over de actuele gasstromen op zijn net.
3. Een netbeheerder heeft, in aanvulling op de taken, genoemd in het eerste lid, tevens tot taak:
 - a. koppelingen met andere gastransportnetten te realiseren en reparaties aan zijn gastransportnet uit te voeren;
 - b. onverminderd artikel 37, op geschikte wijze gegevens te publiceren over koppelingen tussen gastransportnetten, het gebruik van die netten en de toewijzing van transportcapaciteit;
 - c. voorzieningen te treffen in geval van faillissement van een leverancier van gas aan afnemers als bedoeld in artikel 43, eerste lid;
 - d. onverminderd artikel 54a, gas te weren dat niet voldoet aan de invoedspecificaties, opgenomen in de ministeriële regeling, bedoeld in artikel 11.
 4. Bij de toepassing van het eerste tot en met het derde lid onthouden gasbedrijven als bedoeld in het eerste lid zich van iedere vorm van discriminatie tussen gebruikers van de gastransportnetten of de installaties.
 5. Een netbeheerder heeft met betrekking tot zijn netten, in aanvulling op de in het eerste en derde lid genoemde taken, tevens tot taak:
 - a. ervoor zorg te dragen dat een afnemer als bedoeld in artikel 43, eerste lid, voor elke aansluiting beschikt over een geïnstalleerde meetinrichting, tenzij die afnemer blijkens de voorwaarden, bedoeld in artikel 12b, eerste lid, onderdelen a of b, beschikt over een onbemeten aansluiting;
 - b. zorg te dragen voor het beheer en onderhoud van de bij een afnemer als bedoeld in artikel 43, eerste lid, geïnstalleerde meetinrichting;
 - c. op verzoek van een producent vast te stellen of diens productie-installatie geschikt is voor de opwekking van gas uit hernieuwbare energiebronnen, alsmede of de inrichting om te meten geschikt is voor de meting van het gas uit hernieuwbare energiebronnen dat met de productie-installatie wordt opgewekt en op een gastransportnet ingevoerd;
 - d. de hoeveelheid gas uit hernieuwbare energiebronnen te meten.
 6. Een netbeheerder heeft, in aanvulling op de in het eerste, derde en vijfde lid genoemde taken, in het voor hem krachtens artikel 12f vastgestelde gebied tevens tot taak om:
 - a. een ieder die verzoekt om een aansluiting die een doorlaatwaarde heeft van ten hoogste 40 m³(n) per uur te voorzien van deze aansluiting;
 - b. een ieder die verzoekt om een aansluitpunt ten behoeve van een aansluiting die een doorlaatwaarde heeft groter dan 40 m³(n) per uur te voorzien van een aansluitpunt op het dichtstbijzijnde punt van het gastransportnet met een voor die aansluiting geschikte druk en voldoende capaciteit.
 7. Een college van burgemeester en wethouders kan een gebied aanwijzen als een gebied waar geen gastransportnet wordt aangelegd of uitgebreid indien zich in dat gebied een warmtenet als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van de Warmtewet, of een andere energie-infrastructuur bevindt of gaat bevinden die kan voorzien in de verwachte warmtebehoefte in het aan te wijzen gebied.
 8. Een netbeheerder, met uitzondering van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet, is vrijgesteld van de verplichtingen, bedoeld in het zesde lid, onderdeel a, indien een college van burgemeester en wethouders een besluit als bedoeld in het zevende lid heeft genomen.
 9. Een college van burgemeester en wethouders meldt een besluit als bedoeld in het zevende lid aan de Autoriteit Consument en Markt.
 10. De Autoriteit Consument en Markt houdt een register bij van de gebieden die op grond van het zevende lid en artikel 12b, eerste lid, onderdeel f, zijn aangewezen. Bij ministeriële regeling kunnen regels worden gesteld over de in het register te vermelden gegevens.

11. Het is anderen dan de desbetreffende netbeheerder verboden een taak uit te voeren als bedoeld in het vijfde en zesde lid, behoudens voor zover het betreft het meten van gas, bedoeld in het vijfde lid, onderdeel c.
12. Onverminderd artikel 37, eerste lid, maakt de netbeheerder van het landelijk gastransportnet, een gasopslagbedrijf of een LNG-bedrijf informatie die nodig is voor doeltreffende mededinging en een efficiënte werking van de markt openbaar.
13. Een netbeheerder heeft tot taak zijn gastransportnet te beschermen tegen mogelijke invloeden van buitenaf.
14. Degene, niet zijnde een netbeheerder, die bij een afnemer de meting van op het gastransportnet ingevoed gas uit hernieuwbare bronnen verricht, deelt de verkregen productiemetgegevens mee aan de betreffende afnemer en aan de netbeheerder op wiens gastransport net de producent is aangesloten.
15. De netbeheerder deelt de productiemetgegevens, bedoeld in het vijfde lid, onderdeel c, en het tiende lid, mee aan Onze Minister, alsmede aan de desbetreffende producent voor zover die nog niet de beschikking heeft over die informatie.

Nota van wijziging [toevoegen nieuw lid 7-10, onder vernummering van overige leden]

Artikel IA, onderdeel A, regelt dat de gasaansluitplicht vervalt in gebieden die aangewezen worden. Bij de transitie naar een duurzaam energiesysteem zullen steeds meer gebieden worden voorzien van warmte via een andere bron dan aardgas. Voorbeelden zijn warmtenetten, als bedoeld in artikel 1, onderdeel c, van de Warmtewet, en 'all electric' gebieden, waar alleen een net voor elektriciteit aanwezig is en waar met bijvoorbeeld warmtepompen in de warmtevraag wordt voorzien. In deze gebieden hoeft geen gastransportnet te worden aangelegd of te worden uitgebreid en is de netbeheerder – uitgezonderd de netbeheerder van het landelijk gastransportnet vrijgesteld van de verplichtingen voor het realiseren van aansluiting op het gasnet.

Dit wordt geregeld door een wijziging van artikel 10 van de Gaswet. Een college van burgemeester en wethouders kan besluiten een gebied aan te wijzen waar geen nieuw gasnet wordt aangelegd. Als een college van burgemeester en wethouders heeft besloten dat de aansluitplicht in een bepaald gebied komt te vervallen, vervallen voor de netbeheerder die actief is in het aangewezen gebied de verplichtingen om verbruikers aan te sluiten en ten behoeve van hen gas te transporteren. Voor verbruikers in dat gebied die al aangesloten zijn op een gastransportnet, vervalt voor de betreffende netbeheerder niet de verplichting tot aansluiting en transport. Om inzichtelijk te hebben in welke straten en wijken de aansluitplicht is komen te vervallen, moeten gemeenten hun besluit melden bij de Autoriteit Consument en Markt (ACM). ACM zal deze gebieden vervolgens registreren (op postcode 6-niveau) en openbaar maken op de website.

Tweede nota van wijziging [vervallen van dit artikel]

Met deze tweede nota van wijziging vervallen de voorgestelde artikelen die betrekking hebben op de gasaansluitplicht (de artikelen IA en IB).

De Tweede Kamer heeft op 30 januari 2018 het amendement van de leden Jetten, Yeşilgöz-Zegerius, Agnes Mulder, Dik-Faber, Van Tongeren, Beckerman, Moorlag, Wassenberg en Bisschop (Kamerstukken II, 34 627, nr. 39) aangenomen. Met dit amendement komt de verplichting om een bouwwerk aan te sluiten op een gasnet te vervallen voor nieuw te bouwen bouwwerken, tenzij een college van burgemeester en wethouders hier om zwaarwegende redenen een uitzondering op heeft gemaakt. Daarnaast biedt het amendement een college van burgemeesters en wethouders de mogelijkheid om gebieden aan te wijzen waar geen nieuwe gasaansluitingen meer komen. Als

gevolg van dit amendement is er inhoudelijk geen noodzaak meer om het onderwerp bij de wijziging van de Warmtewet te behandelen.

Onderdeel B – art. 12b Gaswet

In artikel 12b, eerste lid, wordt onderdeel f gewijzigd.

Wettekst – compare

Artikel 12b

1. Met inachtneming van de in artikel 12 bedoelde regels en de in artikel 6 van verordening 715/2009 bedoelde netcodes zenden de gezamenlijke netbeheerders aan de Autoriteit Consument en Markt een voorstel voor de door hen jegens netgebruikers te hanteren voorwaarden met betrekking tot:
 - a. de wijze waarop netbeheerders en netgebruikers alsmede netbeheerders zich jegens elkaar gedragen ten aanzien van het in werking hebben van de gastransportnetten, het voorzien van een aansluiting op het net en het uitvoeren van transport van gas over het gastransportnet;
 - b. de wijze waarop netbeheerders en afnemers alsmede netbeheerders zich jegens elkaar gedragen ten aanzien van het meten van gegevens betreffende het transport van gas;
 - c. de kwaliteitscriteria waaraan netbeheerders moeten voldoen met betrekking tot hun dienstverlening;
 - d. de wijze waarop de netbeheerder van het landelijk gastransportnet uitvoering geeft aan de hem op grond van artikel 10a, eerste lid, opgedragen taken, met uitzondering van de taken die door Onze Minister aan de netbeheerder van het landelijk gastransportnet zijn opgedragen;
 - e. de regeling van samenwerking tussen de netbeheerders ten aanzien van de uitvoering van de taken als opgenomen in de artikelen 10 en 10a alsmede het waarborgen van het netbeheer van alle netten en het transport van gas in buitengewone omstandigheden;
 - f. de gebiedsindeling van de netbeheerders ten behoeve van de uitvoering van de taak, genoemd in artikel 10, zesde lid, waarbij bepaalde gebieden kunnen worden uitgezonderd ~~indien zich in dat gebied een warmtenet als bedoeld in artikel 1, onderdeel c, van de Warmtewet bevindt of gaat bevinden of indien het een gebied betreft waar een netbeheerder niet op economische voorwaarden een gastransportnet in werking kan hebben, onderhouden of ontwikkelen.~~
 2. In de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, kunnen regels worden gesteld omtrent:
 - a. de eisen, met inbegrip van veiligheidseisen, waaraan het technisch ontwerp en de exploitatie van leidingen en installaties tenminste moet voldoen voor aansluiting van die leidingen en installaties op het gastransportnet van een netbeheerder en de installaties van een verwant bedrijf dat diensten levert die noodzakelijk zijn voor uitvoering van het transport van gas;
 - b. toedeling van de transportcapaciteit, de bepaling van de omvang van de capaciteit voor het transport van gas over een landsgrensoverschrijdend gastransportnet, het toewijzen van de beschikbare capaciteit daarop en de wijze van toewijzen van capaciteit op een landsgrensoverschrijdend gastransportnet die een netgebruiker niet gebruikt, welke wijze kan inhouden het veilen of het op een andere marktconforme methode toewijzen van die capaciteit;
 - c. de door een netbeheerder aan te houden reservecapaciteit beschikbaar voor transport van gas.
- 2a. In de voorwaarden bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, wordt in ieder geval vastgelegd dat:

- a. het transport van gas door het landelijk gastransportnet plaats vindt op basis van een systematiek uitgaande van entry- en exitpunten, waarbij de capaciteit op de entry- en exitpunten door afnemers met een aansluiting op het landelijke gastransportnet en netgebruikers afzonderlijk kan worden gecontracteerd;
 - b. de entry- en exitpunten door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet worden vastgesteld op grond van objectieve, transparante en niet-discriminerende voorwaarden en met inachtneming van de belangen van netgebruikers;
 - c. de vastgestelde exitpunten worden door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet op een voor netgebruikers geschikte wijze gepubliceerd;
 - d. de capaciteit op een exitpunt bij voorrang kan worden gecontracteerd door een afnemer die een aansluiting op het landelijke gastransportnet heeft die is gekoppeld aan het desbetreffende exitpunt.
3. In de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, onderdeel c, worden in ieder geval regels gesteld omtrent:
- a. de technische specificaties waaraan de netbeheerder tenminste moet voldoen;
 - b. het binnen een redelijke termijn verhelpen van storingen in het transport van gas
 - c. de klantenservice
 - d. het voorzien in compensatie bij ernstige storingen;
 - e. de betalingsvoorwaarden, die in elk geval inhouden dat een vordering tot betaling van een schuld van een afnemer ter zake van geleverde diensten als bedoeld in artikel 12a wordt gedaan binnen twee jaren nadat de vordering opeisbaar is geworden en dat bij gebreke daarvan de vordering vervalt. Een vordering vervalt niet binnen twee jaren, indien het uitblijven van bedoelde vordering, een onjuiste vordering daaronder begrepen, het rechtstreekse gevolg is van een daartoe gerichte opzettelijke gedraging van de afnemer.
4. In de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, onderdeel a en d, worden in ieder geval regels gesteld met betrekking tot:
- a. de programmaverantwoordelijkheid;
 - b. de programma's, bedoeld in artikel 17b, eerste en tweede lid;
 - c. de omgang met afwijkingen van de programma's;
 - d. de voorwaarden waaronder de programmaverantwoordelijkheid kan worden overgedragen;
 - e. de wijze waarop de netbeheerder van het landelijk gastransportnet een ernstige verstoring van het evenwicht van het door hem beheerde gastransportnet voorkomt of herstelt.
5. In de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, worden regels gesteld omtrent de technische eisen waaraan een aansluiting van een gesloten distributiesysteem moet voldoen.

Nota van wijziging [wijziging artikel 1, onderdeel f]

Artikel IA, onderdeel B, wijzigt voorts artikel 12b van de Gaswet. Thans biedt artikel 12b, eerste lid, onderdeel f, van de Gaswet de mogelijkheid om gebieden in de Gebiedsindelingscode gas uit te zonderen van de aansluitplicht. Omdat die bevoegdheid uitdrukkelijk bij de gemeenten wordt gelegd, ligt het niet voor de hand dat ACM deze gebieden in de Gebiedsindelingscode kan uitzonderen; om deze reden wordt het aanwijzen van de gebieden in artikel 10 van de Gaswet opgenomen. De tweede uitzonderingsmogelijkheid van het huidige artikel 12b, eerste lid, onderdeel f, wordt niet uit die bepaling geschrapt. Dit betreft het uitzonderen van gebieden waar een netbeheerder niet op economische voorwaarden een gastransportnet in werking kan hebben, onderhouden of ontwikkelen.

Het voorgestelde artikel IB bepaalt dat ACM de gebieden die nu op grond van artikel 12b, eerste lid, onderdeel f, van de Gaswet zijn uitgezonderd van aansluitplicht, opneemt in het register. Op deze manier wordt voorkomen dat de gebieden die nu op grond van het voornoemde artikel zijn aangewezen omdat zich in dat gebied een warmtenet bevindt of gaat bevinden, na de inwerkingtreding van het wetsvoorstel door de gemeenten moeten worden aangewezen.

In het derde lid van artikel IB is voorts voorzien in een overgangsrechtelijke bepalingen voor aanvragen voor bouwvergunningen die zijn ingediend voordat deze wetswijziging in werking treedt. Op deze aanvragen is een besluit van het college van burgemeesters en wethouders tot aanwijzing van een gebied als een gebied waar geen gastransportnet wordt aangelegd of uitgebreid niet van toepassing. Dit omdat de aanvragers op het moment van het opstellen en het indienen van hun aanvraag onvoldoende in staat zijn geweest om rekening te houden met het besluit van het college.

Tweede nota van wijziging [vervallen van dit artikel]

Met deze tweede nota van wijziging vervallen de voorgestelde artikelen die betrekking hebben op de gasaansluitplicht (de artikelen IA en IB).

De Tweede Kamer heeft op 30 januari 2018 het amendement van de leden Jetten, Yeşilgöz-Zegerius, Agnes Mulder, Dik-Faber, Van Tongeren, Beckerman, Moorlag, Wassenberg en Bisschop (Kamerstukken II, 34 627, nr. 39) aangenomen. Met dit amendement komt de verplichting om een bouwwerk aan te sluiten op een gasnet te vervallen voor nieuw te bouwen bouwwerken, tenzij een college van burgemeester en wethouders hier om zwaarwegende redenen een uitzondering op heeft gemaakt. Daarnaast biedt het amendement een college van burgemeesters en wethouders de mogelijkheid om gebieden aan te wijzen waar geen nieuwe gasaansluitingen meer komen. Als gevolg van dit amendement is er inhoudelijk geen noodzaak meer om het onderwerp bij de wijziging van de Warmtewet te behandelen.

ARTIKEL IB – Overgangsregeling

[toegevoegd bij nota van wijziging] vervalt bij tweede nota van wijziging

1. Gebieden die op grond van artikel 12b, eerste lid, onderdeel f, van de Gaswet zoals dat luidde voor het tijdstip van inwerkingtreding van artikel IA, onderdeel B, zijn uitgezonderd, worden gelijkgesteld met gebieden die op grond van artikel 10, zevende lid, van de Gaswet, zoals dat met artikel IA, onderdeel A, komt te luiden, worden aangewezen.
2. In aanvulling op artikel 10, tiende lid, van de Gaswet, zoals dat met artikel IA, onderdeel A, komt te luiden, neemt de Autoriteit Consument en Markt in het register de gebieden op die op grond van artikel 12b, eerste lid, onderdeel f, van de Gaswet voor het tijdstip van inwerkingtreding van artikel IA, onderdeel B, zijn uitgezonderd.
3. Een besluit van het college van burgemeester en wethouders als bedoeld in artikel 10, zevende lid, van de Gaswet, zoals dat met artikel IA, onderdeel A, komt te luiden, is niet van toepassing op aanvragen voor vergunningen als bedoeld in artikel 2:1, eerste lid, onderdeel a, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht die zijn ingediend voor het tijdstip van inwerkingtreding van artikel IA, onderdeel A.

Nota van wijziging

In het amendement van het lid Bosman op het voorstel Wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en van de Gaswet (voortgang energietransitie) (Kamerstuk 34627, nr. 7) wordt eveneens het in deze nota van wijziging geregelde vervallen van de gasaansluitplicht geregeld. Omdat dit amendement

op het moment van het opstellen van deze nota van wijziging door de Kamer nog niet is aangenomen, moet in deze nota van wijziging worden uitgegaan van de huidige Gaswet. Om deze reden is in deze nota van wijziging geen samenloopbepaling opgenomen. Indien het voorstel van wet tot wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en van de Gaswet (voortgang energietransitie), inclusief het voornoemde amendement van het lid Bosman wordt aangenomen, zal door middel van een nota van wijziging op ofwel de wijziging van de Warmtewet ofwel het voorstel Wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en van de Gaswet (voortgang energietransitie) alsnog moeten worden voorzien in een samenloopbepaling.

Om de verdere verduurzaming van onze energievoorziening mogelijk te maken, moeten er concrete stappen gezet worden. Het laten vervallen van de gasaansluitplicht in aangewezen gebieden is daar een voorbeeld van. Dit maakt de weg vrij voor slimme en toekomstgerichte keuzes en maakt dat de netkosten voor huishoudens en ondernemers in de toekomst niet onnodig hoog worden.

Tweede nota van wijziging [vervallen van dit artikel]

Met deze tweede nota van wijziging vervallen de voorgestelde artikelen die betrekking hebben op de gasaansluitplicht (de artikelen IA en IB).

De Tweede Kamer heeft op 30 januari 2018 het amendement van de leden Jetten, Yeşilgöz-Zegerius, Agnes Mulder, Dik-Faber, Van Tongeren, Beckerman, Moorlag, Wassenberg en Bisschop (Kamerstukken II, 34 627, nr. 39) aangenomen. Met dit amendement komt de verplichting om een bouwwerk aan te sluiten op een gasnet te vervallen voor nieuw te bouwen bouwwerken, tenzij een college van burgemeester en wethouders hier om zwaarwegende redenen een uitzondering op heeft gemaakt. Daarnaast biedt het amendement een college van burgemeesters en wethouders de mogelijkheid om gebieden aan te wijzen waar geen nieuwe gasaansluitingen meer komen. Als gevolg van dit amendement is er inhoudelijk geen noodzaak meer om het onderwerp bij de wijziging van de Warmtewet te behandelen.

ARTIKEL II – Inwerkingtreding

De artikelen van deze wet treden in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Economische Zaken,

ONTWERP-WARMTEBESLUIT

Besluit vantot wijziging van het Warmtebesluit

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister van Economische Zaken van, nr. WJZ/;

Gelet op de artikelen 1, tweede lid, 4a, vierde lid, 5, vierde en zevende lid, 5a, tweede lid, 6, derde lid, 8, zesde lid, onderdelen b en c, 8b, onderdeel h, 12a, vijfde lid en 21, vijfde lid, van de Warmtewet;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies vannr. W.....);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Economische Zaken van, nr. WJZ/;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Toelichting – algemeen gedeelte

1. Aanleiding

Deze algemene maatregel van bestuur strekt tot wijziging van het Warmtebesluit en ter uitvoering van de wijziging van de Warmtewet (hierna: de wet) naar aanleiding van de evaluatie van de Warmtewet.

De wet richt zich op de bevordering van betrouwbare en betaalbare warmtelevering aan alle verbruikers met een aansluiting van maximaal 100 kilowatt en, in het geval van blokverwarming, verbruikers met een aansluiting van meer dan 100 kilowatt indien zij warmte afnemen ten behoeve van kleinverbruikers. Verbruikers die zijn aangesloten op een warmtenet kunnen niet (eenvoudig) overstappen op een andere warmtebron (zoals bijvoorbeeld gas). Zij zijn dan ook gebonden verbruikers.

De wet beschermt deze gebonden verbruikers en delegeert de uitwerking van enkele onderdelen naar het niveau van algemene maatregel van bestuur. Met deze algemene maatregel van bestuur (hierna: het wijzigingsbesluit) wordt het Warmtebesluit op een aantal onderdelen gewijzigd als gevolg van de wijziging van de wet. Naast een aantal technische aanpassingen betreft dit wijzigingen van het Warmtebesluit op negen onderdelen:

- een wijziging van de regels omtrent vaststelling van de maximumprijs voor levering van warmte;
- een wijziging van de nadere regels omtrent de vaststelling van de maximale hoogte van de eenmalige aansluitbijdrage;
- het stellen van nadere regels omtrent het vaststellen door de Autoriteit Consument en Markt van de tarieven die door leveranciers maximaal in rekening mogen worden gebracht voor de verhuur van een afleverset;
- het stellen van nadere regels omtrent het vaststellen door de Autoriteit Consument en Markt van de tarieven die door leveranciers maximaal in rekening mogen worden gebracht voor de afsluiting van een aansluiting van een verbruiker op een warmtenet;
- het stellen van nadere regels waar een aanbod aan moet voldoen indien een leverancier een verbruiker de mogelijkheid biedt om warmte geleverd te krijgen tegen een ander tarief dan de maximumprijs die is vastgesteld op grond van artikel 5 van de wet;

- het stellen van nadere regels over de termijn waarbinnen de eindafrekening en de jaarafrekening door een leverancier aan een gebruiker moet worden verstrekt;
- het stellen van nadere regels omtrent de door vergunninghouders bij te houden boekhouding met betrekking tot de levering van warmte;
- het stellen van nadere regels omtrent de informatie over de duurzaamheid van de geleverde warmte die door vergunninghouders in het bestuursverslag moet worden opgenomen, en
- het stellen van regels over de eisen waaraan een verzoek van een producent om toegang tot een warmtenet ten minste moet voldoen, de termijn waarbinnen een netbeheerder en een leverancier informatie moeten verstrekken aan een producent en de termijn waarbinnen een producent, een netbeheerder en een leverancier in overleg moeten treden naar aanleiding van een verzoek van een producent om toegang tot een warmtenet.

Bij de totstandkoming van dit wijzigingsbesluit zijn stakeholders met behulp van verschillende stakeholdersbijeenkomsten gevraagd om inbreng te leveren en zijn gesprekken gevoerd met verschillende deskundigen, de Autoriteit Consument en Markt en het Nationaal Expertise Centrum Warmte van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Daarnaast is gebruik gemaakt van drie rapporten van adviseurs; Royal Haskoning, het Nationaal Expertise Centrum Warmte van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en Harmelink Consulting. Deze rapporten hebben betrekking op de tariefregulering van koude en lauwwater, de elementen en wijze van berekening van de maximumprijs en de informatie over de duurzaamheid van de geleverde warmte die door vergunninghouders in het bestuursverslag moet worden opgenomen.

2. Inhoud van het besluit

2.1 Tariefregulering

De Warmtewet ziet op de levering van warmte. Warmte wordt daarbij gedefinieerd als de thermische energie van water met als doel ruimteverwarming of de verwarming van tapwater (artikel 1 van de wet). Warmte kan door leveranciers echter op verschillende temperaturen geleverd worden. Afhankelijk van de temperatuur waarop geleverd wordt en de binneninstallatie van de afnemer:

- kan de door de leverancier geleverde warmte door de gebruiker direct worden gebruikt voor ruimteverwarming of de verwarming van tapwater, of
- moet de gebruiker deze warmte voor eigen rekening opwaarderen tot warmte die kan worden gebruikt voor ruimteverwarming of de verwarming van tapwater.

Met de wijziging van de wet (artikel 5, tweede lid) wordt de mogelijkheid geïntroduceerd om de maximumprijs verschillend vast te stellen voor verschillende categorieën aflevertemperaturen.

De basis voor het vaststellen van de maximumprijs voor de levering van warmte is neergelegd in artikel 5 van de wet. In dit artikel is bepaald dat de maximumprijs voor levering van warmte is gebaseerd op de integrale kosten die een gebruiker zou moeten maken voor het verkrijgen van dezelfde hoeveelheid warmte bij het gebruik van gas als energiebron (de gasreferentie). Deze kosten worden bepaald met behulp van de rendementsmethode. De wet bepaalt vervolgens dat nadere regels met betrekking tot de elementen en wijze van berekening van de maximumprijs worden gesteld bij of krachtens algemene maatregel van bestuur. In de artikelen 2, 3 en 4 van het Warmtebesluit zijn daartoe regels opgenomen.

In artikel 2 van het Warmtebesluit is een formule opgenomen ten behoeve van het bepalen van de maximumprijs die voor de levering van warmte door leveranciers aan gebruikers in rekening mag worden gebracht. Met behulp van deze formule stelt de Autoriteit Consument en Markt (hierna: ACM) één keer per jaar de maximumprijs vast, waarop door de ACM getoetst kan worden. In de artikelen 3 en 4 van het Warmtebesluit zijn de onderdelen van de formule die is opgenomen in artikel 2 van het Warmtebesluit nader uitgewerkt.

Met dit wijzigingsbesluit worden de artikelen over tariefregulering opnieuw vastgesteld en wordt een nieuw artikel toegevoegd. Hiermee wordt:

- een aantal aanpassingen doorgevoerd in de methode voor het vaststellen van de maximumprijs voor levering van warmte;
- invulling gegeven aan de met de wijziging van artikel 5, tweede lid, van de wet geïntroduceerde mogelijkheid om de maximumprijs verschillend vast te stellen voor verschillende categorieën aflevertemperaturen.

De Warmtewet ziet in beginsel niet op de levering van koude. Als gevolg van de wijziging van de warmtewet is dit echter anders wanneer de levering van koude noodzakelijk is om een systeem voor warmtelevering goed te laten functioneren. Deze warmte koude systemen kunnen op grond van artikel 5, vierde lid, van de wet worden aangewezen als een systeem waarvoor een aparte maximumprijs wordt vastgesteld. De gebruiker betaalt bij deze systemen voor het gebruik van het systeem, waarmee zowel warmte als koude geleverd wordt.

In dit wijzigingsbesluit wordt een nieuw artikel opgenomen waarin invulling wordt gegeven aan de door artikel 5, vierde lid, van de wet geïntroduceerde mogelijkheid systemen waarmee zowel koude als warmte geleverd wordt te reguleren.

2.1.1 Aanpassing methode vaststellen maximumprijs voor levering van warmte

In de artikelen 3 en 4 van het Warmtebesluit worden een aantal wijzigingen doorgevoerd ten behoeve van het aanpassen van de methode voor het vaststellen van de maximumprijs door ACM. In de eerste plaats betreft dit een wijziging in de wijze van berekening van de gemiddelden van de vaste tarieven voor gaslevering. Tot nu toe werd gebruik gemaakt van de gemiddelde vaste tarieven van de drie grootste gasleveranciers. In dit wijzigingsbesluit wordt dit vervangen door het gewogen gemiddelde van de vaste tarieven van de 10 grootste Nederlandse gasleveranciers. Dit omdat een gewogen gemiddelde van de vaste tarieven van de 10 grootste gasleveranciers een beter beeld van de gemiddelde gasprijs geeft dan de gemiddelde gasprijs van de drie grootste leveranciers. In de evaluatie van de Warmtewet is als commentaar gekomen dat de oude methode (om het gemiddelde te nemen van de drie grootste leveranciers) een hogere prijs geeft dan wat gemiddeld betaald wordt.

In de tweede plaats wordt met dit wijzigingsbesluit het vaststellen van de bovenwaarde van de verbrandingswaarde van gas gedelegeerd naar de Warmteregeling. Dit omdat de verwachting is dat in de toekomst de verbrandingswaarde van aardgas zal wijzigen. Door deze parameter, evenals alle andere parameters, op te nemen in de Warmteregeling wordt aanpassing van deze parameter eenvoudiger.

Tot slot worden in dit wijzigingsbesluit de leidingverliezen voor ruimteverwarming en verwarming van tapwater geschrapt uit de formule voor berekening van het brandstofrendement voor warmteproductie. Bij de evaluatie is opgemerkt dat het verschil tussen leidingverliezen in woningen met een gasaansluiting en een warmtewoningen verwaarloosbaar is. Uit onderzoek bleek dit verschil inmiddels inderdaad verwaarloosbaar is. Om deze reden is besloten deze leidingverliezen te schrappen in de formule.

2.1.2 Differentiatie maximumprijs voor verschillende aflevertemperaturen van warmte

In het Warmtebesluit en de Warmteregeling worden regels opgenomen over de indeling in verschillende temperatuurcategorieën, de elementen van de maximumprijs en de manier waarop de maximumprijs door ACM berekend moet worden.

Met het differentiëren van de maximumprijs op basis van aflevertemperaturen wordt beoogd recht te doen aan de extra kosten die een gebruiker zelf moet maken om de door de leverancier geleverde warmte op te waarden tot een voor de gebruiker bruikbare temperatuur voor ruimteverwarming of de verwarming van tapwater.

Hiertoe is een nieuw artikel 1a ingevoegd en zijn de artikelen 3 en 4 van het Warmtebesluit gewijzigd. In deze artikelen zijn vijf categorieën vastgesteld waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen de temperatuur waarop de warmte ten behoeve van ruimteverwarming geleverd wordt en de wijze waarop wordt voorzien in de verwarming van tapwater. Het betreft:

- a) Warmte met een temperatuur van 70° Celsius of meer;
- b) Warmte met een temperatuur van 30° tot 70° Celsius: lage temperatuurverwarming. Binnen deze categorie wordt een nader onderscheid gemaakt op basis van de wijze waarop wordt voorzien in de verwarming van tapwater:
 - 1° Tapwater wordt door de warmteleverancier geleverd die ook warmte levert ten behoeve van ruimteverwarming op een temperatuur van 70° Celsius of meer;
 - 2° De gebruiker verwarmt het tapwater voor eigen rekening met behulp van een eigen voorziening, of
 - 3° De gebruiker neemt warm tapwater af van een andere leverancier dan de warmteleverancier die warmte levert ten behoeve van ruimteverwarming;
- c) Warmte met een temperatuur van minder dan 30° Celsius: zeer lage temperatuurverwarming.

Voor de eerste twee categorieën (categorie a en categorie b1°) stelt de ACM de maximumprijs voor levering van warmte vast volgens de methode op basis van de gasreferentie die reeds was opgenomen in het Warmtebesluit. Wel worden in de parameters die daarbij worden gebruikt enkele wijzigingen doorgevoerd, deze zijn toegelicht in paragraaf 2.1.1 van dit algemene deel.

Voor de drie andere categorieën is een nieuwe methode opgenomen voor het vaststellen van de maximumprijs door de ACM. Ook deze methoden zijn, ingevolge artikel 5, tweede lid, van de wet, gebaseerd op de integrale kosten die een gebruiker zou moeten maken voor het verkrijgen van dezelfde hoeveelheid warmte bij het gebruik van gas als energiebron (de gasreferentie). Hierbij is voor deze categorieën echter rekening gehouden met de kosten die de gebruiker zelf nog moet maken om de geleverde warmte op te waarden tot een temperatuur die geschikt is voor ruimteverwarming en verwarming van tapwater of de aparte afname van warm tapwater.

Voor lage temperatuurverwarming waarbij de gebruiker beschikt over een eigen voorziening om tapwater te verwarmen (categorie b2°) wordt daartoe een reductiefactor toegepast op het gebruiksafhankelijk deel van de maximumprijs die in rekening mag worden gebracht voor de levering van warmte. De hoogte van deze reductiefactor wordt bij ministeriële regeling vastgesteld zodat deze factor eenvoudiger kan worden aangepast indien hiertoe aanleiding is. De reductiefactor wordt gebaseerd op de kosten die een gemiddelde gebruiker moet maken voor de verwarming van tapwater.

Voor lage temperatuurverwarming waarbij de gebruiker warm tapwater afneemt van een andere warmteleverancier dan de warmteleverancier die warmte levert ten behoeve van ruimteverwarming (categorie b3°) is gekozen voor een gezamenlijke maximering. Hiervoor is bepaald dat de gebruiksonafhankelijke kosten die door de twee warmteleveranciers in rekening mogen worden gebracht niet meer mogen bedragen dan het gebruiksafhankelijk deel dat op grond van de maximumprijs voor levering van warmte van 70° Celsius of meer (categorie 1) in rekening mag worden gebracht.

Voor zeer lage temperatuurverwarming (categorie 3) is bepaald dat alleen een vastrecht in rekening mag worden gebracht dat is gebaseerd op het vermogen van de aansluiting. Dit vastrecht bestaat uit een basistarief voor aansluitingen met een vermogen tot en met 5 kilowatt. Indien een aansluiting een groter vermogen heeft dan 5 kilowatt kan een opslag in rekening worden gebracht voor iedere kilowatt extra aansluitvermogen. Het bedrag van het basistarief en de opslag worden vastgesteld bij ministeriële regeling. De bedragen voor het basistarief en de opslag worden vastgesteld op basis van de gemiddelde kosten die de gebruiker meer heeft ten opzicht van het verkrijgen van dezelfde hoeveelheid warmte bij het gebruik van gas als energiebron.

2.1.3 Regulering van warmte koude systemen

De Warmtewet ziet op de levering van warmte. De levering van koude wordt dientengevolge door de Warmtewet in beginsel niet gereguleerd. Een uitzondering wordt gemaakt voor systemen waarbij levering van koude noodzakelijk is om het systeem voor warmtelevering goed te laten functioneren, zoals bij Warmte Koude Opslag (WKO) systemen. Om mogelijk te maken dat deze systemen op een andere manier gereguleerd worden dan reguliere warmtelevering is in artikel 5, vierde lid, van de wet de mogelijkheid geïntroduceerd om systemen aan te wijzen die mede dienen voor de levering van warmte en om voor deze systemen een aparte methode vast te stellen voor het bepalen van de maximumprijs voor het gebruik van deze systemen. In dit besluit worden in de eerste plaats de systemen aangewezen waarop deze afwijkende tariefreguleringsystematiek van toepassing is. In de tweede plaats wordt in dit besluit een methode vastgesteld voor het vaststellen van een maximumprijs voor deze systemen.

De situatie waarbij de levering van koude noodzakelijk is om een systeem voor warmtelevering goed te laten functioneren, doet zich thans vrijwel alleen voor bij bodemenergiesystemen (zoals met name Warmte Koude Opslag systemen), maar deze situatie kan zich ook voordoen bij andere opslagsystemen. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een mijnwaterproject. Om ervoor te zorgen dat er geen projecten worden uitgesloten, wordt ieder systeem waarbij de levering van koude onlosmakelijk verbonden is aan de levering van warmte aangewezen als een systeem voor het gebruik waarvan, op grond van artikel 5, vierde lid, van de wet, een aparte maximumprijs wordt vastgesteld.

Met de regulering van systemen waarbij de levering van koude noodzakelijk is voor de levering van warmte wordt beoogd verbruikers, die zijn aangesloten op warmte koude systemen en die geen vrije keuze hebben bij het afnemen van koude, tariefbescherming te bieden. Op deze manier wordt voorkomen dat aan deze gebonden verbruikers excessieve bedragen in rekening worden gebracht voor het gebruik van warmte koude systemen. De methode voor het bepalen van een maximumprijs voor het gebruik van warmte koude systemen wordt daarbij gebaseerd op de gemiddelde werkelijke kosten van de leverancier van het aanleggen, onderhouden en exploiteren van warmte koude systemen.

Ten behoeve van het bepalen van een methode voor het vaststellen van een maximumprijs voor warmte koude systemen is onderzoek verricht door Royal Haskoning en zijn gesprekken gevoerd met zowel warmteleveranciers met warmte koude systemen als verbruikers aangesloten op warmte koude systemen. Hieruit is gebleken dat:

- er een grote variëteit aan warmte koude projecten bestaat;
- de kosten van warmteleveranciers voor het aanleggen, onderhouden en exploiteren van warmte koude systemen onderling sterk verschillen;
- het niet mogelijk is om binnen de kosten van het aanleggen, onderhouden en exploiteren van warmte koude systemen de kosten een onderscheid te maken tussen de kosten voor het leveren van warmte en de kosten voor het leveren van koude, en
- de kosten die aan verbruikers in rekening worden gebracht voor levering van koude de kosten zijn die overblijven na aftrek van de kosten die op grond van de maximumprijs voor warmte maximaal aan verbruikers in rekening kunnen worden gebracht voor levering van warmte.

Om enerzijds recht te kunnen doen aan de grote variëteit aan warmte koude projecten en anderzijds een einde te maken aan de excessen in de kosten die aan sommige verbruikers in rekening worden gebracht voor levering van warmte en koude met warmte koude systemen zijn verschillende mogelijkheden voor prijsregulering onderzocht. Daarbij is geconstateerd is dat het vaststellen van een uniform maximumtarief geen recht doet aan de grote variëteit aan projecten en bijbehorende kosten van leveranciers voor het aanleggen, onderhouden en exploiteren van deze systemen. Ook brengt een uniform maximum tarief, met name voor oudere projecten, het risico met zich dat bestaande warmte koude projecten niet langer rendabel kunnen worden geëxploiteerd. Dit heeft gevolgen voor het voortbestaan van deze projecten en daarmee voor de leveringszekerheid van verbruikers.

In het licht van deze constatering is gekozen voor een systeem waarbij voor de regulering van de maximale prijs die in rekening mag worden gebracht voor het gebruik van een warmte koude systeem wordt een onderscheid gemaakt tussen warmtelevering met behulp van een warmte koude systeem, en koude levering met behulp van een warmte koude systeem. Warmtelevering met behulp van een warmte koude systeem wordt daarbij op dezelfde wijze gereguleerd als de levering van warmte afkomstig uit andere warmtebronnen (toegelicht in paragraaf 2.1.2 van het algemeen deel van deze toelichting). Daarbij kan derhalve een onderscheid gemaakt worden op basis van de temperatuurcategorie van de geleverde warmte.

Voor de regulering van de levering van koude wordt een onderscheid gemaakt tussen koude levering in bestaande projecten en koude levering in nieuwe projecten. Voor projecten die in gebruik worden genomen na de datum van inwerkingtreding van deze wijziging van het besluit kan een leverancier ervoor kiezen verbruikers de vrije keuze te geven om wel of niet gebruik te maken van koude. Wanneer een leverancier een verbruiker de vrije keuze geeft om koude af te nemen, geldt er geen maximumprijs voor de geleverde koude. De verbruiker is in dat geval namelijk niet de gebonden verbruiker die de Warmtewet beoogt te beschermen. Randvoorwaarde is daarbij dat de verbruiker periodiek (ten minste jaarlijks) de mogelijkheid moet hebben de overeenkomst voor koude levering te beëindigen of een nieuwe overeenkomst voor levering van koude te sluiten.

Wanneer een leverancier ervoor kiest een verbruiker niet de vrije keuze te bieden om koude af te nemen, wordt de prijs van koude voor nieuwe projecten wel gereguleerd. Deze prijsregulering betreft dus alleen projecten die in gebruik zijn genomen na de datum van inwerkingtreding van dit wijzigingsbesluit.

De kosten die aan de verbruiker in rekening worden gebracht voor de levering van koude bij het gebruik van warmte koude systemen mogen daarbij niet meer bedragen dan een door de ACM vast te stellen percentage van de kosten die maximaal aan de verbruiker in rekening gebracht mogen worden voor de levering van warmte met deze systemen. Dit percentage wordt door de ACM vastgesteld op basis van een verdeelsleutel tussen de kosten voor levering van warmte en koude bij het gebruik van warmte koude systemen. De ACM stelt deze verdeelsleutel vast op basis van de gemiddelde werkelijke kosten van de leveranciers met warmte koude systemen voor aanleg, onderhoud en exploitatie van warmte koude systemen. De gemiddelde werkelijke kosten van het aanleggen, onderhouden en exploiteren van warmte koude systemen worden door de ACM vastgesteld op basis van een representatieve dwarsdoorsnede van de bestaande warmte koude systemen.

Bij het vaststellen van het percentage kan ACM besluiten een onderscheid te maken tussen verschillende soorten warmte koude systemen op basis van de verschillende temperatuur categorieën voor levering van warmte met warmte koude systemen. Dit betekent dat voor warmte koude systemen waarbij warmte wordt geleverd op een temperatuur van 70° Celsius of meer een ander percentage kan worden vastgesteld voor de verdeling tussen de kosten van warmte en koude dan voor systemen waarbij warmte wordt geleverd op een temperatuur tot 30° Celsius.

Vervolgens wordt vastgesteld welk deel van deze (gemiddelde) kosten van het gebruik van warmte koude systemen de levering van warmte betreft. Hiertoe wordt uitgegaan van een gemiddelde verbruik van een verbruiker van warmte bij het gebruik van warmte koude systemen en de maximumprijs die aan deze gemiddelde verbruiker in rekening mag worden gebracht zoals beschreven in paragraaf 2.1.2. Van het deel dat resteert wordt aangenomen dat dit de kosten voor het leveren van koude bij het gebruik van warmte koude systemen betreft. Het gemiddelde aandeel van de kosten voor koude levering bepaalt het percentage dat de kosten van koude maximaal mogen bedragen ten opzichte van de kosten van warmte. Het percentage kan door de ACM voor een langere periode, bijvoorbeeld 3 jaar, worden vastgesteld en kan verschillen voor verschillende categorieën warmte koude projecten, waarbij een onderscheid kan worden gemaakt naar de temperatuurcategorieën van de geleverde warmte.

De prijs voor levering van koude wordt voor bestaande projecten niet gereguleerd. Gesloten contracten worden daarmee gerespecteerd. Wel wordt de looptijd van niet gereguleerde periode

voor bestaande projecten beperkt tot 15 jaar die aanvangt op moment dat het project in gebruik genomen wordt. Na 15 jaar wordt verbruikers ofwel een vrije keuze geboden en geldt er geen maximumprijs voor levering van koude, ofwel de prijs voor levering van koude bij het gebruik van warmte koude systemen wordt gemaximeerd zoals hierboven beschreven. Met de keuze voor een periode van 15 jaar wordt aangesloten bij de gemiddelde levensduur van warmte/koude projecten.

2.2 De eenmalige aansluitbijdrage

Met dit wijzigingsbesluit worden de bepalingen van het Warmtebesluit omtrent de vaststelling van de maximale hoogte van de eenmalige aansluitbijdrage door de ACM gewijzigd. Als gevolg van de wijziging van artikel 6 van de wet reguleert de wet niet langer slechts de aansluitbijdrage voor nieuwe aansluitingen op bestaande warmtenetten, maar tevens de aansluitbijdrage voor aansluitingen op nieuwe warmtenetten. Bovendien is mogelijk gemaakt dat voor verschillende categorieën aansluitingen verschillende maximale eenmalige aansluitbijdragen kunnen worden vastgesteld, afhankelijk van de bestanddelen waarvoor de bijdrage in rekening wordt gebracht.

In het Warmtebesluit worden vijf verschillende categorieën aansluitingen vastgesteld waarvoor de ACM verschillende maximale eenmalige aansluitbijdragen kan vaststellen:

- a. individuele aansluitingen met een doorlaatwaarde tot maximaal 100 kilowatt en een lengte van maximaal 25 meter;
- b. individuele aansluitingen met een doorlaatwaarde tot maximaal 100 kilowatt en een lengte van meer dan 25 meter;
- c. centrale aansluitingen met een lengte van maximaal 25 meter en een doorlaatwaarde vanaf 100 kilowatt;
- d. centrale aansluitingen met een lengte van meer dan 25 meter en een doorlaatwaarde vanaf 100 kilowatt;
- e. aansluitingen die tijdelijk zijn afgesloten van een warmtenet of in pandig warmtenet en opnieuw aangesloten worden.

In de eerste plaats wordt er een onderscheid gemaakt tussen aansluitingen met een doorlaatwaarde tot maximaal 100 kilowatt en aansluitingen met een doorlaatwaarde van meer dan 100 kilowatt. Voor aansluitingen met een hogere doorlaatwaarde moeten andere materialen gebruikt worden en dit brengt andere kosten met zich. Overwogen is om een nadere differentiatie aan te brengen op basis van de doorlaatwaarde van aansluitingen. Bijvoorbeeld door een aparte categorie vast te stellen voor aansluitingen met een maximale doorlaatwaarde van 35 kilowatt (dit betreft met name aansluitingen voor huishoudelijke verbruikers) en een differentiatie aan te brengen in de categorie aansluitingen van meer dan 100 kilowatt naar analogie met het onderscheid dat tussen grote aansluitingen wordt gemaakt bij gas. De verwachting is echter dat de tariefverschillen als gevolg van een dergelijke nadere differentiatie beperkt zullen zijn. De uitvoeringslasten van een dergelijke nadere differentiatie daarentegen zijn aanzienlijk. Omdat de kosten en baten een nadere differentiatie niet rechtvaardigen is afgezien van een nader onderscheid binnen deze categorieën.

Wel zijn aparte categorieën vastgesteld voor aansluitingen die zich op meer en minder dan 25 meter afstand bevinden van een bestaand warmtenet. Om ervoor te zorgen dat leveranciers niet met onredelijk hoge kosten te maken krijgen indien een nieuw aan te sluiten afnemer zich ver van een bestaand warmtenet bevindt, maakt het besluit een onderscheid tussen aansluitingen met een lengte van maximaal 25 meter en daarboven. Tot en met 25 meter wordt daarmee beschouwd als een standaard lengte voor de aansluiting aan een warmtenet. Voor de bepaling van de grens bij 25 meter is aansluiting gezocht bij de bestaande praktijk bij gasnetten, waar eenzelfde onderscheid in de tarieven voor aansluiting wordt gemaakt.

Tot slot is er een aparte categorie vastgesteld voor heraansluiting na tijdelijke afsluiting van een warmtenet of in pandig leidingstelsel en opnieuw aangesloten worden. Indien een verbruiker tijdelijk wordt afgesloten van een warmtenet of in pandig leidingstelsel wordt de aansluiting van de verbruiker niet volledig verwijderd (zie hieromtrent ook paragraaf 2.3 van dit algemeen deel) maar

door verzegeling of verwijdering van de afleverset tijdelijk ongeschikt gemaakt voor warmtelevering. Het is niet meer dan redelijk dat, indien de fysieke infrastructuur van de aansluiting reeds aanwezig maar slechts tijdelijk buiten gebruik is genomen, de afnemer niet het volledige eenmalige aansluitbedrag aan de leverancier dient te betalen.

Met de wijziging van artikel 6, eerste lid, van de wet is voor het bepalen van de maximale aansluitbijdrage door de ACM voorts de gasreferentie losgelaten. Met dit wijzigingsbesluit worden nieuwe regels gesteld voor de berekening door de ACM van de hoogte van deze bedragen. De bedragen voor de categorieën a tot en met d worden daarbij gebaseerd op de gemiddelde werkelijke kosten voor de betreffende categorie aansluiting.

Voor categorie e (heraansluiting na tijdelijke afsluiting) is bepaald dat voor deze categorie eenzelfde tarief dient te gelden als voor het tijdelijk afsluiten. De reden hiervoor is dat de benodigde werkzaamheden voor het tijdelijk afsluiten en het opnieuw aansluiten vergelijkbaar zijn en daarmee vergelijkbare kosten voor de leverancier veroorzaken.

2.3 Afsluitbijdrage

Het wijzigingsbesluit introduceert in het Warmtebesluit regels voor de vaststelling door de ACM van de maximale tarieven die door warmteleveranciers in rekening mogen worden gebracht voor de afsluiting van een aansluiting van een verbruiker op een warmtenet. In artikel 4a van de wet is bepaald dat de leverancier voor het afsluiten van een aansluiting ten hoogste het maximum tarief zoals vastgesteld door de ACM mag rekenen aan de afnemer. Verder is in de wet bepaald dat het tarief kan verschillen voor verschillende situaties afhankelijk van de benodigde inspanning van de leverancier. In artikel 5a van het wijzigingsbesluit worden nadere regels gesteld over de berekening van de hoogte van het tarief voor afsluiting.

In het besluit worden, ter uitwerking van artikel 4a, tweede lid, van de wet twee categorieën situaties van afsluiting onderscheiden: het tijdelijk en het definitief afsluiten van de aansluiting.

In het geval van het definitief afsluiten van de aansluiting wordt de gehele aansluiting van de verbruiker op het warmtenet verwijderd. Er kunnen echter ook situaties optreden waarbij een verbruiker slechts tijdelijk afziet van de levering van warmte. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan tijdelijke leegstand van een woning. In dat geval kan de aansluiting tijdelijk worden afgesloten door het afsluiten en verzegelen van de hoofdkraan of door verwijdering van de afleverset. Bij het tijdelijk afsluiten van een aansluiting zijn de werkzaamheden voor de leverancier beperkter van aard dan bij het verwijderen van de aansluiting. Het ligt dan ook voor de hand dat voor het tijdelijk afsluiten een ander tarief geldt dan voor het definitief afsluiten van een aansluiting.

Voor dit nieuwe element in de tariefregulering wordt in dit besluit bepaald dat de regulering wordt gebaseerd op de gemiddelde werkelijke kosten die gepaard gaan met de betreffende vorm van afsluiting. In het besluit wordt, ter uitwerking van artikel 4a, tweede lid, van de wet, bepaald dat de ACM de gemiddelde werkelijke kosten van de benodigde inspanning van de leverancier voor de betreffende vorm van afsluiting als basis hanteert bij het vaststellen van de maximum tarieven. Bij de berekening van de maximum tarieven kan de ACM bijvoorbeeld rekening houden met de kosten van arbeid en de kosten van eventuele benodigde materialen voor de afsluiting.

2.4 Tarieven voor verhuur afleverset

Met dit wijzigingsbesluit worden in het Warmtebesluit regels opgenomen voor de vaststelling door de ACM van de maximale tarieven die door warmteleveranciers in rekening mogen worden gebracht voor het in gebruik nemen van een afleverset.

Artikel 8, eerste lid, van de wet maakt mogelijk dat voor verschillende categorieën en aanvullende functionaliteiten van afleversets verschillende maximumtarieven worden vastgesteld. Dit biedt de mogelijkheid om bij de vaststelling van de maximale tarieven beter recht te kunnen doen aan de diversiteit aan afleversets.

Met dit wijzigingsbesluit worden daartoe in artikel 5b, eerste lid, van het Warmtebesluit verschillende categorieën afleversets vastgesteld. Daarbij wordt allereerst een onderscheid gemaakt tussen de ook in de wet onderscheiden individuele afleverset en collectieve afleverset. Deze twee categorieën afleversets zijn vervolgens ieder verder onderverdeeld op grond van de hoofdfunctionaliteit van de afleverset:

- a. de levering van warm water ten behoeve van uitsluitend ruimteverwarming,
- b. de levering van warm water ten behoeve van uitsluitend warm tapwater,
- c. de levering van warm water ten behoeve van beide.

Het totaal aantal categorieën komt daarmee uit op zes.

Voor de vaststelling door de ACM van het maximumtarief voor het in gebruik nemen van een afleverset stelt de ACM allereerst per categorie vast wat de in de markt meest voorkomende uitvoering is. Deze meest voorkomende uitvoering wordt daarbij door de ACM beschreven in termen van onderdelen en functionaliteiten van de afleverset. Naar verwachting zal het daarbij op basis van de huidige stand van zaken gaan om een CW-waarde van 4 en een debiet van 1000 liter per uur voor individuele afleversets en van 3000 liter per uur voor collectieve afleversets.

Voor iedere categorie afleverset die het meest voorkomt stelt de ACM vervolgens een maximum basistarief vast (artikel 5b, derde lid, onderdeel a).

Het maximumtarief voor de verhuur van een afleverset bestaat naast een basistarief voor een categorie ook uit een opslag per aanvullende functionaliteit, waarbij de opslag zowel positief (bij meerkosten) als negatief (bij minderkosten) kan zijn.

Afleversets kunnen namelijk in de praktijk op een aantal functionaliteiten verschillen van de meest voorkomende uitvoering. Daarbij kan worden gedacht aan een hoger of lager debiet bij ruimteverwarming, een hogere of lagere CW-waarde bij warm tapwater, de aanwezigheid van een warmtewisselaar bij ruimteverwarming en de aanwezigheid van regelelektronica bij warm tapwater. Deze verschillen met de meest voorkomende uitvoering kunnen leiden tot een hogere of lagere kostprijs op basis waarvan een hoger of lager tarief voor het in gebruik nemen van een afleverset gerechtvaardigd is. Daarom voorziet artikel 5b, tweede lid, gelezen in samenhang met het derde lid, onderdeel b, van dit wijzigingsbesluit in de mogelijkheid om in dergelijke gevallen een hoger of lager maximaal tarief vast te stellen. Daarbij is bepaald dat ACM alleen dan een aanvullende functionaliteit vaststelt als de meer- of minderkosten zodanig significant zijn dat een hoger of lager tarief gerechtvaardigd is. Er wordt vanuit gegaan dat er in ieder geval geen sprake is van een significant verschil als de meer- of minderkosten leiden tot een tariefwijziging van minder dan € 1 per maand.

Omdat afleversets nu al in veel verschillende uitvoeringen bestaan en toekomstige technologische ontwikkelingen daar ook weer wijzigingen in kunnen brengen is er voor dit besluit voor gekozen om voor de aanvullende functionaliteiten niet uit te gaan van een limitatieve lijst, maar de invulling van deze bepaling aan de toezichthouder over te laten.

In de praktijk komt het ook voor dat voor aanvullende functionaliteiten geen periodiek tarief in rekening wordt gebracht maar dat de betreffende meer- of minderkosten via een bijdrage of teruggave die geldt voor de gehele economische levensduur van de functionaliteit met de gebruiker wordt verrekend. Om die reden voorziet dit besluit er ook in dat de ACM voor aanvullende functionaliteiten naast een maximale verhoging of verlaging van het tarief ook een maximale eenmalige bijdrage of teruggave vaststelt (artikel 5b, derde lid, onderdeel b, tweede volzin).

Bij de wijziging van de Warmtewet is er voor gekozen om de tariefregulering voor afleversets te baseren op de gemiddelde werkelijke kosten. Voor de invulling van de berekening van het maximale basistarief, de opslag of afslag per aanvullende functionaliteit of de eenmalige opslag of afslag op basis van de gemiddelde werkelijke kosten is gekozen voor een berekening die uitgaat

van de (gemiddelde) kosten die warmteleveranciers maken. De ACM zal deze kosten bepalen op basis van een steekproef van warmteleveranciers, waarbij de grootste 3 warmteleveranciers in ieder geval deel uit maken van deze steekproef. Indien en voor zover benodigde kostengegevens niet (of onvoldoende) eenduidig te onttrekken zijn uit de door de warmteleveranciers aangeleverde gegevens, kan de ACM het basistarief baseren op door de Autoriteit zelf verkregen marktgegevens. Deze marktgegevens kunnen onder andere bestaan uit prijzen van fabrikanten van afleversets en de kosten van installateurs voor de installatie van afleversets.

De vaststelling van het maximale basistarief is gebaseerd op twee componenten. In de eerste plaats de kapitaalkosten, welke bestaan uit afschrijvingskosten en een reële vermogensvergoeding ten aanzien van de afleverset voor warmte uit de desbetreffende categorie en met de desbetreffende aanvullende functionaliteiten. En in de tweede plaats de operationele kosten welke bestaan uit de onderhoudskosten van de afleverset uit de desbetreffende categorie. De ACM stelt ten aanzien van de reële vermogensvergoeding een redelijke rendement vast. Dit redelijk rendement stelt zij gelijk aan de zogenaamde WACC (Weighted Average Cost Of Capital), welke gebaseerd is op bedrijven met vergelijkbare activiteiten, een vergelijkbaar risicoprofiel passend bij het ter beschikking stellen van afleversets en een vergelijkbare kredietwaardigheid.

Voor de bepaling van de opslag of afslag voor een aanvullende functionaliteit wordt alleen uitgegaan van de eerste van de twee hierboven genoemde componenten, dat wil zeggen de gemiddelde jaarlijkse kapitaalkosten. Hiervoor is gekozen omdat de onderhoudskosten reeds zijn verdisconteerd in het basistarief en aanvullende functionaliteiten in zijn algemeenheid geen extra onderhoudskosten met zich mee brengen.

Indien en voor zover de meer- of minderkosten van een aanvullende functionaliteit via een bijdrage of teruggave voor de gehele economische levensduur wordt verrekend, dan wordt het betreffende bedrag bepaald op basis van de gemiddelde meer- of minderkosten in verband met de aanschaf en installatie van de functionaliteit. De betreffende bijdrage of teruggave geldt daarbij voor de periode van de door de ACM vast te stellen gemiddelde economische levensduur van de betreffende functionaliteit. Na die periode, en alleen bij een feitelijke vervanging van een afleverset, zal de gebruiker door de warmteleverancier in staat worden gesteld om de aanvullende functionaliteit opnieuw af te nemen. In dat geval kan een warmteleverancier het eenmalige bedrag wederom in rekening brengen.

2.5 Eisen aan aanbod levering warmte dat afwijkt van de maximumprijs

De wet biedt leveranciers in artikel 5a de mogelijkheid om, binnen strikte voorwaarden, tarieven aan te bieden die afwijken van het wettelijk maximumtarief voor levering van warmte van artikel 5 van de wet. Dit aanbod moet, op grond van artikel 5a, eerste lid, van de wet, in ieder geval een aanbod bevatten om warmte geleverd te krijgen tegen het maximumtarief van artikel 5 van de wet.

Artikel 5a, tweede lid, bepaalt dat bij of krachtens algemene maatregel van bestuur nadere regels worden gesteld aan een aanbod dat afwijkt van de maximumprijs. In de toelichting wordt hierover opgemerkt dat met behulp van deze regels moet worden voorkomen dat een gebruiker instemt met een aanbod waar hij later spijt van krijgt. Zodoende moet de leverancier de gebruiker vooraf goed informeren over de consequenties van zijn keuze en moet voldoende duidelijk zijn dat de gebruiker ook voor het maximumtarief kan kiezen. Ook moet voor de gebruiker duidelijk zijn of, en zo ja wanneer, hij op een later moment weer kan kiezen voor de maximumprijs.

Met dit wijzigingsbesluit worden in het Warmtebesluit regels opgenomen waar een aanbod dat afwijkt van de maximumprijs moet voldoen. Ten eerste is bepaald dat het aanbod van de leverancier moet worden gebaseerd op de persoonlijke situatie van de gebruiker en dat de leverancier bij ieder aanbod de gebruiker voorziet van transparante informatie over tarieven en voorwaarden. Deze transparante informatie over tarieven en voorwaarden omvat daarbij in ieder geval informatie over de looptijd van de aangeboden overeenkomst, wat in het kader van de overeenkomst wordt geleverd en de prijs die daarvoor in rekening wordt gebracht, het opzeggen

van de overeenkomst en het aflopen van de overeenkomst. Bij ministeriële regeling kunnen vervolgens nadere regels kunnen worden gesteld over het bepalen van de persoonlijke situatie van de gebruiker en de transparante informatie over tarieven en voorwaarden. Omdat de leverancier verplicht is om altijd het aanbod te doen om warmte geleverd te krijgen tegen ten hoogste de maximumprijs, gelden genoemde eisen ook voor dit aanbod.

In het besluit wordt voorts bepaald dat de leverancier verplicht is om de verbruiker er schriftelijk en in heldere bewoordingen op te wijzen dat hij bij aanvaarding van het aanbod gedurende de looptijd van de te sluiten overeenkomst geen beroep kan doen op de bescherming van de maximumprijsbepaling in artikel 5 van de wet. Dit om ervoor te zorgen dat verbruikers zich bewust zijn van de gevolgen als zij kiezen voor een aanbod waarvoor de bescherming van de maximumprijs niet geldt.

Ter bescherming van de verbruiker is tot slot bepaald dat een overeenkomst voor bepaalde tijd na afloop van de looptijd automatisch (van rechtswege) wordt omgezet naar een overeenkomst waarbij warmte wordt geleverd tegen ten hoogste de maximumprijs. Deze automatische omzetting geldt niet als de leverancier en de verbruiker voor het einde van de looptijd van de overeenkomst een nieuwe warmteleveringsovereenkomst sluiten tegen een tarief dat afwijkt van de maximumprijs. Voor dit laatste geldt dan wel de voorwaarde dat de leverancier de verbruiker ook hier een aanbod moet hebben gedaan dat voldoet aan de voornoemde voorwaarden.

2.6 Termijn eindafrekening en jaarafrekening

In artikel 8b van de wet is bepaald dat bij of krachtens algemene maatregel van bestuur nadere regels kunnen worden gesteld over de termijn waarbinnen een leverancier een verbruiker een jaarafrekening en een eindafrekening moet verstrekken. Dit wijzigingsbesluit (artikel I, onderdeel I) introduceert hiervoor een termijn van 6 weken na afloop van het kalenderjaar waar de jaarrekening betrekking op heeft of 6 weken na afloop van de dag van de leveringsovereenkomst beëindigd is. Voor de termijn van 6 weken is aansluiting gezocht bij de termijn die wordt gehanteerd in artikel 10a van de Regeling afnemers en monitoring Elektriciteitswet 1998 en Gaswet.

2.7 Informatie in boekhouding vergunninghouders

Artikel 6 van het Warmtebesluit bevat een verplichting voor vergunninghouders om in hun boekhouding inzichtelijk te maken welke huurkosten voor verschillende typen afleversets, warmtewisselaars en warmtemeters bij een verbruiker in rekening zijn gebracht. Deze verplichting wordt met dit wijzigingsbesluit verruimd naar de tarieven die bij verbruikers in rekening worden gebracht voor warmtekostenverdelers, kostenverdeelsystematieken, het tijdelijk en definitief afsluiten van verbruikers, aansluitingen, de verschillende tarieven voor de levering van warmte en de tarieven voor het gebruik van warmte koude systemen. Tevens worden vergunninghouders verplicht om in hun boekhouding informatie op te nemen over de kosten die door de vergunninghouders worden gemaakt voor de genoemde onderwerpen. Met behulp van deze verplichting wordt de ACM in staat gesteld bij vergunninghouders de informatie op te vragen die de ACM nodig heeft om maximale tarieven vast te stellen voor de genoemde onderwerpen.

2.8 Informatie over duurzaamheid in bestuursverslag

In dit besluit worden, ter uitvoering van artikel 12a van de Wet, nadere regels gesteld over de informatie die per warmtenet tenminste in het bestuursverslag moet worden opgenomen over de duurzaamheid van de geleverde warmte. Het bestuursverslag is, op grond van de algemene regels over het publiceren van jaarverslagen, toegankelijk voor het publiek. Hiermee wordt de duurzaamheidsprestatie van de geleverde warmte per warmtenet inzichtelijk en wordt, met behulp van de eisen die in dit besluit en de onderliggende ministeriële regeling worden gesteld aan deze informatie, zeker gesteld dat de duurzaamheidsrapportages van de verschillende vergunninghouders op een eenduidige manier plaatsvindt.

Het bestuursverslag moet in de eerste plaats een beschrijving van het warmtenet bevatten. Het bestuursverslag moet in de tweede plaats informatie bevatten over de energieprestatie en de CO₂

- prestaties van de tijdens het jaar waarop het bestuursverslag betrekking heeft geleverde warmte. Tot slot moet het bestuursverslag informatie bevatten over de energiebalans. Bij het opstellen van de nadere regels is gebruik gemaakt van het rapport van extern adviseur Harmelink Consulting.

Dit rapport is beschikbaar op de website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (www.rvo.nl/warmtewet). Bij ministeriële regeling kunnen ten aanzien van de vereiste informatie nadere eisen worden gesteld.

2.9 Toegang tot het warmtenet

Artikel 21, eerste lid, van de wet bepaalt dat de netbeheerder en de leverancier op verzoek van een producent in overleg treden met die producent over toegang tot het warmtenet ten behoeve van afname of transport van warmte. Met dit wijzigingsbesluit worden regels gesteld over de eisen waaraan een verzoek van een producent ten minste moet voldoen, de termijn waarbinnen de netbeheerder en leverancier de gevraagde informatie moeten verschaffen en de termijn waarbinnen het overleg tussen de producent, de netbeheerder en de leverancier moet worden gestart.

Een verzoek van een producent moet in de eerste plaats een aantal praktische gegevens bevatten over de identiteit van de producent, wie er eventueel optreedt als contactpersoon namens de producent en wat de contactgegevens van diegene zijn. Daarnaast moet het verzoek duiden op welk warmtenet of welke warmtenetten het verzoek betrekking heeft en tot slot moet het verzoek informatie bevatten over het verwachte leveringsprofiel van de producent per warmtenet waar het verzoek van de producent betrekking op heeft. Met dit laatste vereiste wordt beoogd te borgen dat een verzoek om toegang tot een warmtenet slechts wordt gedaan door een producent die beschikt over een voldoende uitgewerkte businesscase. Bij ministeriële regeling kunnen vervolgens nadere regels worden gesteld aan het leveringsprofiel. Zo kan bij ministeriële regeling bijvoorbeeld worden bepaald dat het leveringsprofiel informatie moet bevatten over de hoeveelheid warmte die de producent wil leveren aan of transporteren via een warmtenet, de temperatuur van deze warmte en (indien van toepassing) het aantal nieuwe verbruikers dat kan worden aangesloten op het bestaande warmtenet die de door de producent geproduceerde warmte willen afnemen.

In het besluit wordt voorts bepaald dat de netbeheerder en leverancier de door de producent gevraagde informatie binnen één maand moeten verschaffen. Voor het bepalen van deze termijn is aangesloten bij de bestaande praktijk van soortgelijke onderhandelingen over de invoeding van groen gas in bestaande regionale gastransportnetten waarbij ook de termijn van één maand gehanteerd wordt. De informatie die de netbeheerder en leverancier dienen te verschaffen is vastgelegd in artikel 21, tweede en derde lid, van de wet.

In het besluit wordt tot slot de termijn waarbinnen het overleg tussen de producent, de netbeheerder en de leverancier moet worden gestart vastgesteld op twee maanden na ontvangst van het verzoek van de producent. Deze termijn geeft partijen voldoende tijd om de vereiste informatie uit te wisselen en te bestuderen voordat zij met elkaar in overleg treden over het verzoek van de producent.

3. Administratieve lasten

Het onderhavige besluit leidt niet tot extra verplichtingen en dus ook niet tot extra regeldrukkosten ten opzichte van het voorstel tot wijziging van de Warmtewet. In de Memorie van Toelichting op het voorstel tot wijziging van de Warmtewet zijn de administratieve lasten reeds beschreven en toegelicht.

ARTIKEL I – Wijziging Warmtebesluit

Het Warmtebesluit wordt als volgt gewijzigd:

Onderdeel A – art. 1 Warmtebesluit

Wijziging van artikel 1, eerste lid.

Tekst besluit - compare

Artikel 1

1. In dit besluit en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- ~~a. wet: de Warmtewet;~~
- ~~b. Onze Minister: Onze Minister van Economische Zaken~~
- ~~aanvrager: degene die een vergunning voor de levering van warmte aanvraagt;~~
- ~~c. vergunning: de vergunning, bedoeld in artikel 10, eerste lid, van de wet;~~
- ~~d. aanvrager: degene die een vergunning voor de levering van warmte aanvraagt.~~
- wet: de Warmtewet;
- warmte koude systemen: systemen als bedoeld in artikel 1a, tweede lid;

2. De in dit besluit en de daarop berustende bepalingen bedoelde tarieven en bedragen zijn inclusief BTW.

Onderdeel B – § 2 Warmtebesluit

Wijziging van het opschrift van paragraaf 2.

Tekst besluit – compare

§ 2. ~~Niet meer dan anders~~ Tariefregulering

Memorie van toelichting- artikelsgewijze toelichting [p. 11]

Artikel I, onderdeel B

In onderdeel B van artikel I wordt het opschrift van paragraaf 2 van het Warmtebesluit gewijzigd. Het opschrift van de paragraaf luidde 'Niet meer dan anders' en verwees daarmee naar de gasreferentie als basis voor de tariefregulering. Als gevolg van de wijziging van de wet is voor een aantal nieuwe elementen tariefregulering voorgeschreven en is de grondslag voor de tariefregulering voor de eenmalige aansluitbijdrage aangepast. Hierbij is de gasreferentie als grondslag voor tariefregulering losgelaten waardoor de het opschrift van de paragraaf niet langer aansloot bij de inhoud van paragraaf 2 van het besluit. Paragraaf 2 gaat over de nadere regels die worden gesteld voor de vaststelling van tarieven door de ACM. Om deze reden is het opschrift van de paragraaf aangepast naar 'Tariefregulering'.

Onderdeel C – art. 1a Warmtebesluit

Na artikel 1 wordt in paragraaf 2 een nieuw artikel ingevoegd:

Artikel 1a

1. Als temperatuur categorieën, als bedoeld in artikel 5, zevende lid, van de wet, worden aangewezen:
 - a. warmte met een temperatuur van 70°C of meer;
 - b. lage temperatuurwarmte met een temperatuur van 30° tot 70°C waarbij:
 - 1°. het warm tapwater door de leverancier die ook warmte levert voor ruimteverwarming geleverd wordt op een temperatuur van 70°C of meer;
 - 2°. de verbruiker de geleverde warmte met behulp van een eigen voorziening opwaardeert tot een temperatuur geschikt voor verwarming van tapwater tot 70°C of meer, en
 - 3°. het warm tapwater geleverd wordt door een andere leverancier dan de leverancier die ook warmte, en
 - c. zeer lage temperatuurwarmte met een temperatuur van minder dan 30°C.
2. Als systeem dat mede dient voor levering van warmte als bedoeld in artikel 5, vierde lid, van de wet wordt ieder systeem aangewezen waarbij de levering van koude onlosmakelijk verbonden is aan de levering van warmte.

Memorie van toelichting – artikelsgewijze toelichting [p. 11]

Met artikel I, onderdeel C, is een nieuw artikel 1a ingevoegd. In het eerste lid van dit artikel zijn temperatuur categorieën vastgesteld. Deze wijziging is toegelicht in paragraaf 2.1.2 van het algemene deel van deze toelichting.

In het tweede lid van dit artikel wordt ieder systeem waarbij de levering van koude onlosmakelijk verbonden is aan de levering van warmte aangewezen als systeem als bedoeld in artikel 5, vierde lid, van de wet. De achtergrond van deze wijziging is toegelicht in paragraaf 2.1.4 van het algemene deel van deze toelichting.

[Onderstaand artikel wordt niet gewijzigd]

Artikel 2

De maximumprijs voor de levering van warmte bestaat uit een gebruiksfhankelijk en gebruiksonafhankelijk deel en wordt vastgesteld met inachtneming van de formule:

$$P_{\max_w} = VK_w + P_w * W_w$$

waarbij:

P_{\max_w} = de maximumprijs voor de levering van warmte in het jaar t;

VK_w = de vaste kosten in het jaar t, uitgedrukt in euro;

P_w = de variabele kosten in het jaar t, uitgedrukt in euro per gigajoule;

W_w = het jaarverbruik van de warmteverbruiker, uitgedrukt in gigajoule.

Onderdeel D – art. 3 Warmtebesluit

Artikel 3 komt te luiden:

Tekst Besluit – compare

Artikel 3

1. Het vaste deel wordt ~~Voor warmte met een temperatuur categorie als bedoeld in artikel 1a, eerste lid, onderdeel a en b, onder 1° en 2°, wordt het gebruiksonafhankelijk deel~~ vastgesteld met inachtneming van de formule:

$$VK_w = VK_g + \Delta GK$$

en

$$\Delta GK = GK_g - GK_w - K_e$$

waarbij:

VK_w = de vaste kosten in het jaar t ;

VK_g = de jaarlijkse vaste kosten van het transport, de levering en de aansluiting van gas, ~~bestaan~~ **bestaande** uit:

- het **gewogen** gemiddelde van de vaste tarieven voor gaslevering van de bekende overeenkomsten tussen leverancier en verbruiker voor éénjaarscontracten met vaste prijs op basis van het G1 tarief van de ~~drie~~ **tien** grootste Nederlandse gasleveranciers, voor het jaar t ;
- het gewogen gemiddelde van de transportafhankelijke verbruikerstarieven voor afnemers met een G6 aansluitingen van de netbeheerders van de gastransportnetten niet zijnde de netbeheerder van het landelijk gastransportnet, voor het jaar t ;
- het gewogen gemiddelde van de transportafhankelijke verbruikerstarieven voor de G6 aansluitingen van de netbeheerders van gastransportnetten niet zijnde de netbeheerder van het landelijk gastransportnet, voor het jaar t , en
- het gewogen gemiddelde van de periodieke aansluittarieven voor de G6 aansluitingen van de netbeheerders van gastransportnetten, niet zijnde de netbeheerder van het landelijk gastransportnet, voor het jaar t ;

ΔGK = het verschil in gebruikskosten, ~~bestaande uit~~ **bestaande uit** het verschil tussen de gebruikskosten bij het gebruik van gas als energiebron en de gebruikskosten bij het gebruik van warmte als energiebron;

GK_g = de gebruikskosten bij gas, **bestaande uit**:

- ~~de kapitaalslasten van een cv-ketel; jaarlijkse afschrijvingslasten op basis van een lineaire afschrijving en vermogensvergoeding op basis van gemiddelde resterende levensduur en reële vermogenskostenvoet;~~
- ~~de onderhoudskosten op basis van een jaarlijks onderhoudscontract;~~
- ~~de meetkosten op basis van het gewogen gemiddelde van de meettarieven voor G6 aansluitingen van de gasmeter van de netbeheerders van de gastransportnetten niet zijnde de netbeheerder van het landelijk gastransportnet, voor het jaar t ;~~ **GK_w = de gebruikskosten bij warmte, bestaande uit;**
 - ~~de kapitaalslasten van een warmtewisselaar; jaarlijkse afschrijvingslasten op basis van een lineaire afschrijving en vermogensvergoeding op basis van gemiddelde resterende levensduur en reële vermogenskostenvoet~~
 - ~~de onderhoudskosten op basis van een jaarlijks onderhoudscontract;~~
 - ~~de meetkosten op basis van het gewogen gemiddelde van de meettarieven voor G6 aansluitingen van de gasmeter van de netbeheerders van de gastransportnetten niet zijnde de netbeheerder van het landelijk gastransportnet, voor het jaar t ;~~
- de onderhoudskosten op basis van een jaarlijks onderhoudscontract, en**
- de meetkosten op basis van het gewogen gemiddelde van de meettarieven voor G6 aansluitingen van de gasmeter van de netbeheerders van de gastransportnetten, niet zijnde de netbeheerder van het landelijk gastransportnet, voor het jaar t ;**

GK_w = de gebruikskosten bij warmte, **bestaande uit**;

- de kapitaalslasten van een afleverset, bestaande uit jaarlijkse afschrijvingslasten op basis**

van een lineaire afschrijving en vermogensvergoeding op basis van gemiddelde resterende levensduur en reële vermogenskostenvoet;

- b. de onderhoudskosten op basis van een jaarlijks onderhoudscontract, en
- c. de meetkosten op basis van het gewogen gemiddelde van de meettarieven voor G6 aansluitingen van de gasmeter van de netbeheerders van de gastransportnetten, niet zijnde de netbeheerder van het landelijk gastransportnet, voor het jaar t;

K_e = de meerkosten van elektrisch koken.

2. Voor warmte met een temperatuur categorie als bedoeld in artikel 1a, eerste lid, onderdeel b, onder 3°, bedraagt het gebruiksonafhankelijk deel dat door verschillende leveranciers aan één verbruiker in rekening wordt gebracht tezamen niet meer dan het gebruiksonafhankelijk deel van de maximumprijs bedoeld in artikel 2.

3. Voor warmte met een temperatuur categorie als bedoeld in artikel 1a, eerste lid, onderdeel c, wordt het gebruiksonafhankelijk deel vastgesteld met inachtneming van de formule:

$$VK_w = BT_{\leq 3 \text{ kW}} + O_{>3 \text{ kW}}$$

waarbij:

VK_w = de vaste kosten in het jaar t

$BT_{\leq 5 \text{ kW}}$ = basistarief voor aansluitingen met een vermogen tot en met 5 kilowatt

$O_{>5 \text{ kW}}$ = opslag per kilowatt extra vermogen van de aansluiting.

4. Bij ministeriële regeling kunnen nadere eisen worden gesteld aan de elementen, genoemd in het eerste lid en worden de elementen, genoemd in het derde lid, vastgesteld.

Memorie van toelichting – artikelsgewijze toelichting [p. 11-12]

Artikel 3 van het Warmtebesluit wordt, in verband met het aantal daarin aangebracht wijzigingen opnieuw vastgesteld. In de eerste plaats wordt ten behoeve van de berekening van de vaste kosten component van de maximumprijsformule het gemiddelde van de vaste tarieven van de drie grootste Nederlandse gasleveranciers vervangen door het gewogen gemiddelde van de 10 grootste Nederlandse gasleveranciers. De achtergrond van deze wijziging is toegelicht in paragraaf 2.1 van het algemene deel.

Ook wordt in artikel 3, eerste, lid, onderdeel a, van het Warmtebesluit ten behoeve van de berekening van de vaste kosten component van de maximumprijsformule in lijn met de wijziging die is doorgevoerd in de Warmtewet het begrip 'warmtewisselaar' vervangen door het begrip 'afleverset'.

Aan artikel 3 zijn voorts, onder vernummering van het tweede tot het vierde lid, twee leden toegevoegd om invulling te geven aan de mogelijkheid om de maximale tarieven voor levering van warmte te differentiëren op basis van de temperatuur van de geleverde warmte. In het tweede lid is een maximering opgenomen van het gebruiksonafhankelijk deel van de kosten die aan verbruikers in rekening mogen worden gebracht in het geval ruimteverwarming en warm tapwater geleverd worden door verschillende leveranciers. In het derde lid is een methode opgenomen voor het vaststellen het gebruiksonafhankelijk deel van de maximumprijs voor zeer lage temperatuurwarmte met een temperatuur van minder dan 30° Celsius. De achtergrond van deze wijzigingen is toegelicht in paragraaf 2.1.2 van het algemene deel van deze toelichting.

In het vierde lid (nieuw) van artikel 3 is tot slot een nieuwe delegatiegrondslag toegevoegd op grond waarvan bij ministeriële regeling de elementen bedoeld in het derde lid kunnen worden vastgesteld.

Onderdeel E – art. 4 Warmtebesluit

Artikel 4 komt te luiden:

Tekst Besluit – compare

Artikel 4

1. Het ~~variabele deel~~ **gebruiksafhankelijk deel van de maximumprijs voor levering van warmte:**

- a. met een temperatuur categorie als bedoeld in artikel 1a, eerste lid, onderdeel a en b, onder 1° wordt vastgesteld met inachtneming van de formule:

$$P_w = \frac{P_g}{\eta * CV_g}$$

- b. met een temperatuur categorie als bedoeld in artikel 1a, eerste lid, onderdeel b, onder 2°, wordt vastgesteld met inachtneming van de formule:

$$P_w = \frac{P_g}{\eta * CV_g} * R$$

- c. met een temperatuur categorie als bedoeld in artikel 1a, eerste lid, onderdeel c, wordt vastgesteld met inachtneming van de formule:

$$P_w = 0$$

waarbij:

P_w = de variabele kosten in het jaar t, uitgedrukt in euro per gigajoule;

P_g = de gemiddelde gebruiksafhankelijke gasprijs op basis van het **gewogen** gemiddelde van het gebruiksafhankelijke deel van de overeenkomsten tussen leverancier en verbruiker van de bekende éénjaarscontracten met vaste prijs op basis van het G1 tarief van de ~~markt~~ **grootste** Nederlandse gasleveranciers inclusief energiebelasting en de opslag duurzame energie, voor het jaar t, uitgedrukt in euro per m³;

CV_g = de bovenwaarde van de verbrandingswaarde van aardgas: 0,03517 GJ / Nm³;

η = het brandstofrendement van de warmteproductie, **en**

R = reductiefactor voor de kosten van de verbruiker voor verwarming tapwater.

2. Het brandstofrendement van de warmteproductie wordt vastgesteld met inachtneming van de formule:

$$\eta = \frac{1}{\left(\frac{VR}{\eta_{ruimte}}\right) + \left(\frac{VT}{\eta_{tap}}\right)}$$

waarbij:

η = het brandstofrendement van warmteproductie;

~~energie_g = energetische waarde van aardgasgebruik in de gaswoning.~~

~~3. De energetische waarde van aardgasgebruik in de gaswoning wordt vastgesteld met inachtneming van de formule:~~

~~waarbij:~~

VR = warmtevraag voor ruimteverwarming als percentage van de totale warmtevraag;

VT = warmtevraag voor warm tapwater als percentage van de totale warmtevraag;

~~LVR = procentuele leidingverlies bij ruimteverwarming;~~

~~LVT = procentuele leidingverlies bij tapwater;~~

η_{ruimte} = gemiddeld opwekrendement voor ruimteverwarming;

η_{tap} = ~~taprendement~~ **gemiddeld opwekrendement voor warm tapwater.**

4.3. Bij ministeriële regeling kunnen nadere eisen worden gesteld aan de elementen, genoemd in het eerste lid, en worden de elementen, genoemd in het ~~derde~~**tweede** lid, vastgesteld.

Memorie van toelichting – artikelsgewijze toelichting [p. 12]

Artikel 4 van het Warmtebesluit wordt, in verband met het aantal daarin aangebracht wijzigingen opnieuw vastgesteld. In het *eerste lid* worden twee formules toegevoegd (onderdeel b en c) onder verlettering van de eerste formule tot onderdeel a. Door de toevoeging van de formules worden methodes toegevoegd voor het vaststellen van het verbruiksafhankelijk deel van de maximumprijs van lage temperatuurverwarming waarbij de gebruiker met behulp van een eigen voorziening tapwater verwarmt (onderdeel b) en zeer lage temperatuurverwarming (onderdeel c). Ook wordt in het eerste lid de waarde R opgenomen. Dit is de reductiefactor voor de kosten van de gebruiker voor verwarming van tapwater. Deze waarde wordt vastgesteld bij ministeriële regeling. De achtergrond van deze wijzigingen is toegelicht in paragraaf 2.1.2 van het algemene deel.

In de tweede plaats wordt, evenals in artikel 3, eerste lid, onderdelen a en b, van het Warmtebesluit, in artikel 4, eerste lid, onderdelen a en b, van het Warmtebesluit ten behoeve van de berekening van de variabele kosten component van de maximumprijsformule het gemiddelde van de vaste tarieven van de drie grootste Nederlandse gasleveranciers vervangen door het gewogen gemiddelde van de 10 grootste Nederlandse gasleveranciers. Voorts wordt in het eerste lid van artikel 4 van het Warmtebesluit de waarde CVg uit de formule aangepast. De waarde van CVg wordt niet langer in het besluit maar bij ministeriële regeling bepaald. De formules in het tweede en het derde lid worden samengevoegd tot één formule en in deze formule wordt het onderdeel leidingverliezen voor ruimteverwarming en verwarming van tapwater geschrapt. De achtergrond van deze wijzigingen is toegelicht in paragraaf 2.1 van het algemene deel.

Als gevolg van het samenvoegen van het tweede en het derde lid is tot slot het *vierde lid* vernummers tot het derde lid en is in het *derde lid* (nieuw) de verwijzing naar het derde lid vervangen door een verwijzing naar het tweede lid. Met deze aanpassing wordt geen inhoudelijke wijziging aangebracht.

Onderdeel F – art. 4a Warmtebesluit

Na artikel 4 wordt een nieuw artikel ingevoegd:

Artikel 4a

1. De prijs die door een leverancier aan een gebruiker in rekening mag worden gebracht voor het gebruik van een systeem als bedoeld in artikel 5, vierde lid, van de wet bestaat uit:
 - a. de prijs voor levering van warmte, en
 - b. de prijs voor de levering van koude.
2. De maximumprijs die door een leverancier aan een gebruiker in rekening mag worden gebracht voor de levering van warmte als bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, wordt vastgesteld overeenkomstig de methode beschreven in artikel 2.

3. De maximumprijs die door een leverancier aan verbruiker in rekening mag worden gebracht voor de levering van koude als bedoeld in het eerste lid, onderdeel b, bedraagt niet meer dan een door de Autoriteit Consument en Markt vastgesteld percentage van de kosten die door de leverancier aan de verbruiker in rekening mogen worden gebracht voor levering van warmte als bedoeld in het eerste lid, onderdeel a.
4. Het percentage bedoeld in het derde lid, wordt vastgesteld met inachtneming van de formule:

$$\% \max_{\text{koude wk}} = \frac{GK_{wk} - P_{\max w}}{GK_{wk}} \times 100$$

waarbij:

$\% \max_{\text{koude wk}}$ = het maximale percentage dat de kosten van levering van koude mag bedragen van de kosten van levering van warmte bij het gebruik van warmte koude systemen;

GK_{wk} = de gemiddelde werkelijke kosten van de leverancier van het gebruik van warmte koude systemen in het jaar t uitgedrukt in euro;

$P_{\max w}$ = de maximumprijs voor levering van warmte in het jaar t, bedoeld in artikel 2.

5. Het percentage, bedoeld in het derde lid kan verschillen per temperatuurcategorie, bedoeld in artikel 1a, van de met behulp van het warmte koude systeem geleverde warmte.
6. De gemiddelde werkelijke kosten van het aanleggen, onderhouden en exploiteren van warmte koude systemen, bedoeld het vierde lid, worden vastgesteld op basis van een representatieve dwarsdoorsnede van de bestaande warmte koude systemen.
7. Wanneer de leverancier de verbruiker jaarlijks de mogelijkheid biedt om de overeenkomst voor levering van koude te beëindigen is de maximumprijs, bedoeld in het derde lid, niet van toepassing.
8. De maximumprijs, bedoeld in het derde lid, is gedurende 15 jaar niet van toepassing op systemen als bedoeld in artikel 5, vierde lid, van de wet die in gebruik zijn genomen voor de datum van inwerkingtreding van dat artikel.

Memorie van toelichting – artikelsgewijze toelichting [p. 12]

Met onderdeel F van artikel I wordt een *nieuw* artikel 4a ingevoegd. In dit artikel wordt het gebruik van warmte koude systemen gereguleerd. De achtergrond van dit artikel is toegelicht in paragraaf 2.1.4 van het algemene deel van deze toelichting.

Onderdeel G – art. 5 Warmtebesluit

Artikel 5 wordt vervangen:

Tekst Besluit – compare

Artikel 5

~~De aansluitbijdrage voor een aansluiting op een bestaand warmtenet die door een leverancier bij een verbruiker of ontwikkelaar in rekening wordt gebracht is maximaal gelijk aan het gewogen gemiddelde tarief dat de Autoriteit Consument en Markt vaststelt voor het verzorgen van een aansluiting voor een G6 aansluiting voor gas, bedoeld in artikel 81c, eerste lid, van de Gaswet.~~

1. Als categorieën aansluitingen, als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de wet worden

vastgesteld:

- a. individuele aansluitingen met een doorlaatwaarde tot 100 kW en een lengte van maximaal 25 meter;
- b. individuele aansluitingen met een doorlaatwaarde tot 100 kW en een lengte van meer dan 25 meter;
- c. centrale aansluitingen met een lengte van maximaal 25 meter en een doorlaatwaarde vanaf 100 kW;
- d. centrale aansluitingen met een lengte van meer dan 25 meter en een doorlaatwaarde vanaf 100 kW;
- e. aansluitingen die tijdelijk zijn afgesloten van een warmtenet of in pandig warmtenet en opnieuw aangesloten worden.

2. De berekening van de hoogte van het bedrag voor aansluitingen:

- a. als bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, b, c en d, wordt vastgesteld op basis van de gemiddelde werkelijke kosten voor de desbetreffende categorie aansluitingen;
- b. als bedoeld in het eerste lid, onderdeel b, is gebaseerd op het maximum bedrag voor een aansluiting als bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, en een vast bedrag per meter;
- c. als bedoeld in het eerste lid, onderdeel d, is gebaseerd op het maximum bedrag voor een aansluiting als bedoeld in het eerste lid, onderdeel c, en een vast bedrag per meter;
- d. als bedoeld in het eerste lid, onderdeel e, is gelijk aan het bedrag dat in rekening gebracht wordt voor het tijdelijk afsluiten van een individuele aansluiting, bedoeld in artikel 5a, eerste lid, onderdeel a.

Memorie van toelichting – artikelsgewijze toelichting [p. 12]

Met onderdeel G wordt artikel 5 van het Warmtebesluit gewijzigd. In het *eerste lid* worden categorieën vastgesteld waarvoor op grond van artikel 6, tweede lid, van de wet verschillende eenmalige aansluitbijdragen kunnen worden vastgesteld. In het *tweede lid* worden regels gegeven voor de vaststelling van deze bedragen door de ACM. De inhoud van deze wijzigingen is toegelicht in paragraaf 2.2 van het algemene deel van deze toelichting.

Onderdeel F – art. 5a en 5b Warmtebesluit

Na artikel 5 worden twee artikelen ingevoegd:

Artikel 5a

1. Bij de berekening van de hoogte van het tarief voor afsluiting, bedoeld in artikel 4a, eerste lid, van de wet wordt onderscheid gemaakt tussen:
 - a. het tijdelijk afsluiten van een individuele aansluiting door de hoofdkraan af te sluiten en te verzegelen of door verwijdering van de afleverset;
 - b. het definitief afsluiten van een individuele aansluiting door verwijdering van de hele aansluiting.
2. Het tarief, bedoeld in artikel 4a, eerste lid, van de wet wordt vastgesteld op basis van de gemiddelde werkelijke kosten voor de desbetreffende wijze van afsluiten.

Memorie van toelichting – artikelsgewijze toelichting [p. 13]

Artikel 5a: Maximale afsluitbijdrage

In het *eerste lid* van artikel 5a wordt ten behoeve van het berekenen van de hoogte van het tarief van afsluiting door de ACM, op basis van de inspanning die nodig is voor het afsluiten van een aansluiting, een onderscheid gemaakt tussen twee soorten afsluitingen. In het *tweede lid* is bepaald dat de ACM de hoogte van de tarieven bepaalt op basis van de gemiddelde werkelijke kosten van de categorie afsluiting. Dit onderwerp is nader toegelicht in paragraaf 2.3 van het algemene deel van deze toelichting.

Overigens betreft dit artikel uitsluitend de situatie waarin de afnemer zijn warmteleverancier verzoekt om afsluiting. Dit staat daarom los van het afsluitbeleid voor warmteleveranciers in gevallen van bijvoorbeeld wanbetaling zoals opgenomen in de artikelen 5 tot en met 7 van de Warmteregeling.

Artikel 5b

1. Als categorieën afleversets voor warmte als bedoeld in artikel 8, eerste lid, van de wet worden vastgesteld:
 - a. een individuele afleverset voor warmte voor alleen ruimteverwarming;
 - b. een collectieve afleverset voor warmte voor alleen ruimteverwarming;
 - c. een individuele afleverset voor warmte voor alleen verwarming van tapwater;
 - d. een collectieve afleverset voor warmte voor alleen verwarming van tapwater;
 - e. een individuele gecombineerde afleverset voor warmte voor ruimteverwarming en verwarming van tap water, en
 - f. een collectieve gecombineerde afleverset voor warmte voor ruimteverwarming en verwarming van tap water.
2. De Autoriteit Consument en Markt kan aanvullende functionaliteiten van afleversets vaststellen voor zover de kosten van een aanvullende functionaliteit zodanig significant zijn dat een apart tarief is gerechtvaardigd.
3. Het maximumtarief, bedoeld in artikel 8, eerste lid, van de wet bestaat uit:
 - a. een basistarief voor een categorie van een afleverset als bedoeld in het eerste lid, die het meest voorkomend is, en
 - b. een opslag of afslag per aanvullende functionaliteit van een afleverset, als bedoeld in het tweede lid, indien van toepassing. De Autoriteit Consument en Markt stelt een bijdrage of teruggave vast die in plaats van een opslag of afslag per aanvullende functionaliteit kan komen voor de economische levensduur van een aanvullende functionaliteit.
4. Het maximumtarief voor een collectieve afleverset als bedoeld in het eerste lid, onderdelen b, d en f, wordt omgeslagen over het aantal verbruikers dat via het met de collectieve afleverset verbonden in pandige leidingstelsel warmte afneemt.
5. Het basistarief, bedoeld in het derde lid, onderdeel a, wordt vastgesteld op basis van:
 - a. de gemiddelde jaarlijkse kapitaal- en operationele kosten van een leverancier, of
 - b. door de Autoriteit Consument en Markt verkregen marktgegevens indien de gemiddelde jaarlijkse kapitaal- en operationele kosten onvoldoende eenduidig vast te stellen zijn op basis van de door de leverancier aangeleverde gegevens.
6. De opslag of afslag, bedoeld in het derde lid, onderdeel b, wordt vastgesteld op basis van:
 - a. de gemiddelde jaarlijkse kapitaalkosten van een leverancier, of
 - b. door de Autoriteit Consument en Markt verkregen marktgegevens indien de gemiddelde jaarlijkse kapitaalkosten onvoldoende eenduidig vast te stellen zijn op basis van de door de leverancier aangeleverde gegevens.

7. De bijdrage, bedoeld in het derde lid, onderdeel b, wordt vastgesteld op basis van:
- a. de gemiddelde kosten van een leverancier van de aanschaf en installatie van een aanvullende functionaliteit;
 - b. door de Autoriteit Consument en Markt verkregen marktgegevens indien de gemiddelde kosten van de aanschaf en installatie van een aanvullende functionaliteit onvoldoende eenduidig vast te stellen zijn op basis van de door de leverancier aangeleverde gegevens.
8. Als een installatie als bedoeld in artikel 1, tweede lid, van de wet wordt aangewezen een warmtepomp in een warmte koude opslaginstallatie.

Memorie van toelichting – artikelsgewijze toelichting [p. 13]

Artikel 5b: Maximale tarieven voor huur afleversets

In het *eerste lid* van artikel 5b worden de verschillende categorieën afleversets voor warmte als bedoeld in artikel 8, eerste lid, van de wet vastgesteld.

In het *tweede lid* van artikel 5b is bepaald dat de ACM aanvullende functionaliteiten van afleversets kan vaststellen voor zover de kosten – het kan hierbij gaan om meer- of minderkosten - van de aanvullende functionaliteit zodanig significant zijn dat een apart tarief gerechtvaardigd is.

In het *derde lid* van artikel 5b is bepaald dat het maximum tarief, zoals bedoeld in artikel 8, eerste lid, van de wet bestaat uit een basistarief voor een uitvoering van een afleverset die binnen een categorie het meest voorkomend is en, voor zover van toepassing, een opslag of afslag per aanvullende functionaliteit. Daarnaast is bepaald dat de ACM tevens een bijdrage of teruggave vaststelt die in de plaats kan komen van een opslag of afslag per aanvullende functionaliteit en die geldt voor de door de ACM vast te stellen economische levensduur van de functionaliteit.

In het *vierde lid* van artikel 5b is bepaald dat het tarief voor de collectieve afleverset door de leverancier dient te worden omgeslagen naar het aantal verbruikers dat via het met de collectieve afleverset verbonden in pandige leidingstelsel warmte geleverd krijgt.

In het *vijfde, zesde en zevende lid* van artikel 5b worden regels gegeven voor de berekening van het basistarief, de opslag of afslag per aanvullende functionaliteit en de bijdrage of teruggave die in de plaats kan komen van de opslag of afslag per aanvullende functionaliteit. De onderverdeling van de categorieën, het vaststellen van de aanvullende functionaliteiten en de regels voor de berekening van maximale tarieven voor de verhuur van afleversets zijn toegelicht in paragraaf 2.4 van het algemene deel van deze Nota van Toelichting.

Tot slot wordt in het *zesde lid* van artikel 5b, ter uitvoering van artikel 1, tweede lid, van de wet, bepaald dat een warmtepomp in een warmte koude opslaginstallatie in afwijking van de definitie van de afleverset in de warmtewet niet als afleverset in de zin van de wet dient te worden beschouwd. Deze uitzondering is opgenomen omdat bij warmtepompen de aspecten drukgevoeligheid en veiligheid geen rol spelen. Onder meer deze aspecten waren juist aanleiding voor de in de wet gemaakte keuze om de verantwoordelijkheid voor installatie en onderhoud van de afleverset voor te behouden aan de warmteleverancier en dat was weer de reden om de maximum tarieven voor de afleverset te reguleren. Door de warmtepomp uit te sluiten is installatie en onderhoud niet voorbehouden aan de leverancier en is er dus ook geen aanleiding voor prijsregulering.

Onderdeel G – art. 5c Warmtebesluit

Na artikel 5b (nieuw) wordt een nieuwe paragraaf ingevoegd:

§2a. Informatie over tarieven en voorwaarden voor een aanbod als bedoeld in artikel 5a, eerste lid, van de wet

Artikel 5c

1. De leverancier baseert ieder aanbod als bedoeld in artikel 5a, eerste lid, van de wet op de persoonlijke situatie van de verbruiker en voorziet een verbruiker voor ieder aanbod van transparante informatie over de tarieven en voorwaarden voor levering en transport van warmte die de verbruiker in staat stelt de verschillende aanbiedingen met elkaar te vergelijken.
2. Bij ieder ander aanbod dan het aanbod om warmte geleverd te krijgen tegen ten hoogste de maximumprijs, bedoeld in artikel 5, eerste lid, van de wet wijst de leverancier de verbruiker er schriftelijk en in begrijpelijke taal op dat de verbruiker gedurende de looptijd van de overeenkomst afziet van de bescherming van artikel 5, eerste lid, van de wet.
3. De transparante informatie over de tarieven en voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, omvat in ieder geval informatie over:
 - a. de looptijd van de overeenkomst;
 - b. de omschrijving van hetgeen er geleverd wordt;
 - c. de prijs waarvoor geleverd wordt;
 - d. de wijze van het opzeggen van de overeenkomst, en
 - e. de gevolgen van het aflopen van de overeenkomst.
4. Indien een overeenkomst voor bepaalde tijd afloopt wordt de overeenkomst van rechtswege omgezet in een overeenkomst waarbij warmte geleverd wordt tegen ten hoogste de maximumprijs, bedoeld in artikel 5, eerste lid, van de wet, tenzij anders overeengekomen op basis van een nieuw aanbod als bedoeld in artikel 5a, eerste lid, van de wet.
5. Bij ministeriële regeling kunnen nadere regels worden gesteld over:
 - a. het bepalen van de persoonlijke situatie van de verbruiker, bedoeld in het eerste lid, en
 - b. de transparante informatie over de tarieven en voorwaarden, bedoeld in het derde lid.

Memorie van toelichting – artikelsgewijze toelichting [p. 13]

Met onderdeel I wordt een *nieuwe paragraaf 2a* toegevoegd aan het besluit waarin, ter uitwerking van artikel 5a, tweede lid, van de wet, regels zijn opgenomen over de eisen waar een aanbod dat afwijkt van de maximumprijs moet voldoen. De inhoud van het *nieuwe artikel 5c* is toegelicht in paragraaf 2.5 van het algemene deel van deze toelichting.

Onderdeel H – § 3 Warmtebesluit

Het opschrift van paragraaf 3 wordt gewijzigd:

Tekst Besluit – compare

§ 3. Boekhouding ~~Facturering~~, boekhouding en jaarrekening

Onderdeel I – art. 5d Warmtebesluit

Na artikel 5c (nieuw) wordt een nieuw artikel ingevoegd:

Artikel 5d

De termijn waarbinnen een leverancier een verbruiker een nota als bedoeld in artikel 2, tweede lid, van de wet verstrekt bedraagt ten hoogste 6 weken:

- a. na afloop van het jaar waar de nota betrekking op heeft, in de gevallen bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel a, van de wet, en
- b. na de dag van beëindiging van de leveringsovereenkomst, in de gevallen bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel b, van de wet.

Onderdeel J – art. 6 Warmtewet

Artikel 6, tweede lid, wordt gewijzigd:

Tekst Besluit – compare

Artikel 6

1. De afzonderlijke boekhouding, bedoeld in artikel 12a, eerste lid, van de wet, bevat in ieder geval:
 - a. een balans,
 - b. een winst- en verliesrekening, en
 - c. een toelichting op de gebruikte regels voor de afschrijving.
2. De vergunninghouder geeft in zijn boekhouding aan:
 - a. welke ~~huurkosten voor verschillende typen afleversets, warmtewisselaars en warmtemeters~~ **tarieven** bij een verbruiker in rekening zijn gebracht, ~~en~~ **waarbij de vergunninghouder in ieder geval onderscheid maakt naar:**
 - 1°. de verschillende categorieën en functionaliteiten van afleversets, als bedoeld in artikel 5b, eerste en tweede lid;
 - 2°. de verschillende typen warmtemeters;
 - 3°. de verschillende typen warmtekostenverdelers;
 - 4°. de verschillende kostenverdeelsystematieken;
 - 5°. het tijdelijk en definitief afsluiten van verbruikers, bedoeld in artikel 5a, eerste lid;
 - 6°. de verschillende categorieën aansluitingen van verbruikers, bedoeld in artikel 5a, eerste lid;
 - 7°. de verschillende tarieven voor de levering van warmte, en
 - 8°. de verschillende tarieven voor het gebruik van warmte koude systemen;
 - b. welke kosten van de vergunninghouder ten grondslag liggen aan de bij verbruikers in rekening gebrachte tarieven, waarbij in ieder geval een onderscheid als bedoeld in onderdeel a wordt gemaakt;
 - c. welke kosten de vergunninghouder heeft gemaakt ten behoeve van het aanleggen, onderhouden en exploiteren van een warmte koude systemen, en
 - ~~d.~~ welke methoden en criteria bij het opstellen van de boekhouding zijn gehanteerd.

Memorie van toelichting – artikelsgewijze toelichting [p. 14]

Als gevolg van de wijziging van artikel 6, tweede lid, van het besluit wordt *onderdeel a* uitgebreid met zes onderwerpen waarvoor de vergunninghouder in zijn boekhouding moet aangeven welke tarieven in rekening zijn gebracht bij verbruikers. Het betreft warmtekostenverdelers, kostenverdeelsystematieken, het tijdelijk en definitief afsluiten van verbruikers, aansluitingen, de verschillende tarieven voor de levering van warmte en de verschillende tarieven voor het gebruik van warmte koude systemen. Daarnaast wordt het begrip warmtewisselaar geschrapt, in lijn met de wijziging van de warmtewet, omdat het begrip warmtewisselaar vervangen wordt door het begrip afleverset, waarvan de warmtewisselaar onderdeel kan uitmaken.

Ook wordt met deze wijziging twee nieuwe onderdelen toegevoegd aan het tweede lid van artikel 6 van het besluit. Op grond van dit nieuwe *onderdeel b* worden vergunninghouders verplicht om ten aanzien van in ieder geval de onderwerpen die in onderdeel a genoemd worden in hun boekhouding informatie op te nemen over de kosten die de vergunninghouder maakt die ten grondslag liggen aan de tarieven die de vergunninghouder in rekening brengt bij verbruikers. Op grond van *onderdeel c* worden vergunninghouders verplicht in hun boekhouding aan te geven welke kosten zij gemaakt hebben ten behoeve van het aanleggen, onderhouden en exploiteren van een warmte koude system.

Het oude onderdeel b is tot slot vernoemd tot *onderdeel d*. De achtergrond van deze wijzigingen is toegelicht in paragraaf 2.7 van het algemene deel van deze toelichting.

Onderdeel K – art. 7 Warmtebesluit

Aan artikel 7 worden drie leden toegevoegd.

Tekst Besluit – compare

Artikel 7

1. Het ~~jaarverslag~~ **bestuursverslag**, bedoeld in artikel 12a, tweede lid, van de wet, bevat in ieder geval:
 - a. het aantal aansluitingen op de warmtenetten van de vergunninghouder,
 - b. het aantal geleverde gigajoules,
 - c. de naar vaste kosten en variabele kosten gesplitste inkoopkosten per gigajoule,
 - d. het geïnvesteerd vermogen,
 - e. de naar tariefcomponenten gesplitste opbrengsten,
 - f. de afschrijvingslasten,
 - g. de onderhoudslasten, en
 - h. het resultaat.
2. De in het bestuursverslag opgenomen informatie over de duurzaamheid van de geleverde warmte, bedoeld in artikel 12a, tweede lid, aanhef en onderdeel c, van de wet omvat voor ieder warmtenet ten minste:
 - a. een beschrijving van het warmtenet;
 - b. informatie over de energieprestatie en de CO₂ - prestaties van de gedurende het jaar waarover verslag wordt gedaan geleverde warmte, en
 - c. informatie over de energiebalans.
3. Indien meerdere vergunninghouders gebruik maken van hetzelfde warmtenet rapporteert iedere vergunninghouder afzonderlijk over de duurzaamheid van het aandeel warmte dat voor zijn verbruikers via het warmtenet is getransporteerd.

4. Bij ministeriële regeling kunnen nadere regels worden gesteld over:

- a. de beschrijving van het warmtenet, bedoeld in het tweede lid onderdeel a;
- b. de informatie over de energieprestatie en de CO₂ - prestaties van de geleverde warmte over het verslagjaar, bedoeld in het eerste lid onderdeel b;
- c. de informatie over de energiebalans, bedoeld in het eerste lid onderdeel c, en
- d. het vaststellen van de informatie over de duurzaamheid van de geleverde warmte in het bestuursverslag.

Memorie van toelichting – artikelsgewijze toelichting [p. 13-14]

Artikel 7 van het Warmtebesluit wordt door onderdeel J gewijzigd. Aan het artikel worden in de eerste plaats drie leden toegevoegd, onder nummering van de aanhef van het artikel tot het eerste lid.

In het nieuwe *tweede lid* is bepaald welke informatie moet worden opgenomen in het bestuursverslag over duurzaamheid per warmtenet. De verplichting om informatie over de duurzaamheid van een warmtenet op te nemen, is van toepassing op ieder warmtenet waarop de wet van toepassing is. Dit zijn, op grond van artikel 1a, eerste lid, van de wet, warmtenetten waarmee warmte wordt geleverd aan verbruikers in de zin van de warmtewet. Indien op een warmtenet zowel verbruikers in de zin van de wet als andere verbruikers zijn aangesloten, strekt de rapportageverplichting zich ook uit tot deze warmtenetten. Wanneer een vergunninghouder meerdere warmtenetten exploiteert, is de vergunninghouder verplicht over al deze warmtenetten afzonderlijk te rapporteren. Grote warmtenetten, die een transportnet (of primair net) en verschillende secundaire netten omvatten, worden beschouwd als één warmtenet. De vergunninghouder is diensgevolge verplicht om te rapporteren over de duurzaamheid van het totaal van deze netten.

In het nieuwe *derde lid* is een verduidelijking op de verplichting om per warmtenet te rapporteren opgenomen. Ingevolge het nieuwe derde lid rapporteert, wanneer meerdere vergunninghouders gebruikmaken van hetzelfde warmtenet of een gedeelte daarvan, iedere vergunninghouder afzonderlijk over de duurzaamheid van het aandeel warmte dat voor zijn verbruikers via het warmtenet is getransporteerd. Dit aandeel is gebaseerd op de gecontracteerde warmtebronnen per leverancier.

Het nieuwe *vierde lid* maakt mogelijk dat bij ministeriële regeling nadere regels worden gesteld met betrekking tot de beschrijving van het warmtenet, de informatie over de energieprestatie en de CO₂ - prestaties van de geleverde warmte over het verslagjaar, de informatie over de energiebalans en het vaststellen van de informatie over de duurzaamheid van de geleverde warmte in het bestuursverslag.

In de artikelen 7, *eerste lid (nieuw)*, en 8, derde lid, wordt tot slot met onderdeel J, onder b, en onderdeel L 'jaarsverslag' vervangen door 'bestuursverslag'. Deze wijziging vloeit voort uit de implementatie van Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en van de Raad van 26 juni 2013 betreffende de jaarlijkse financiële overzichten, geconsolideerde financiële overzichten en aanverwante verslagen van bepaalde ondernemingsvormen (PbEU 2013, L 182).

Onderdeel L – art. 8 Warmtebesluit

In artikel 8 wordt het derde lid gewijzigd.

Tekst Besluit – compare

Artikel 8

1. In de toelichting op de jaarrekening wordt iedere producent van warmte waarmee de leverancier een overeenkomst heeft gesloten, vermeld. Daarbij wordt tevens per bedrijf het aantal van die overeenkomsten gemeld.
2. Indien een leverancier niet reeds uit hoofde van een wettelijke verplichting zijn jaarrekening of een daarmee overeenkomend financieel overzicht openbaar maakt, legt hij die jaarrekening of dat overzicht voor een ieder ter inzage op het kantoor van zijn hoofdvestiging.
3. Bij ministeriële regeling kunnen nadere regels worden gesteld met betrekking tot de inrichting van de boekhouding, de jaarrekening en het **jaarverslag** **bestuursverslag**.

Memorie van toelichting – artikelsgewijze toelichting [p. 14]

In de artikelen 7, eerste lid(nieuw), en 8, derde lid, wordt tot slot met onderdeel J, onder b, en onderdeel L 'jaarverslag' vervangen door 'bestuursverslag'. Deze wijziging vloeit voort uit de implementatie van Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en van de Raad van 26 juni 2013 betreffende de jaarlijkse financiële overzichten, geconsolideerde financiële overzichten en aanverwante verslagen van bepaalde ondernemingsvormen (PbEU 2013, L 182).

[Onderstaande artikelen worden niet gewijzigd]

§ 4. Vergunningverlening

Artikel 9

1. Een aanvraag voor een vergunning wordt ingediend bij de Autoriteit Consument en Markt.
2. De aanvraag voor een vergunning bevat in aanvulling op artikel 4:2, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht:
 - a. een overzicht en een beschrijving van de door de aanvrager te exploiteren warmtenetten,
 - b. een recente jaarrekening of een openingsbalans, welke is voorzien van een accountantsverklaring,
 - c. een recente verklaring van de rechtbank op basis van de registers, bedoeld in de artikelen 19 en 222a van de Faillissementswet, waaruit blijkt dat de aanvrager niet in staat van faillissement verkeert en dat de aanvrager geen surseance van betaling is verleend,
 - d. een beschrijving van de organisatie van de aanvrager, waarin in ieder geval is opgenomen de voorziene administratieve organisatie, met inbegrip van de financiële administratie, en de interne en externe controle hierop,
 - e. een prognose van de warmtevraag van de verbruikers en een beschrijving van de wijze waarop aan deze vraag tegemoet wordt gekomen,
 - f. een beschrijving van de juridische structuur van de groep, bedoeld in artikel 24b, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, voorzien van een organogram, waarin per rechtspersoon en vennootschap wordt aangegeven wie daarin de zeggenschap uitoefent en wie gerechtigd is tot het resultaat,
 - g. voorbeelden van alle door de aanvrager gehanteerde offertes en overeenkomsten voor verbruikers met de hierbij behorende algemene voorwaarden,
 - h. de door de aanvrager gehanteerde klachten- en geschillenregeling voor verbruikers.
3. De bescheiden, bedoeld in het tweede lid, worden niet aan de Autoriteit Consument en Markt overgelegd indien deze bij haar reeds beschikbaar zijn.

4. De aanvrager beschikt over de benodigde organisatorische, financiële en technische kwaliteiten indien ten minste:
 - a. de aanvrager over een goede administratieve organisatie, met inbegrip van de financiële administratie, en over een goede interne of externe controle hierop beschikt,
 - b. de aanvrager niet in staat van faillissement verkeert,
 - c. de aanvrager geen surseance van betaling is verleend, en
 - d. de aanvrager beschikt over een doeltreffend systeem voor de beheersing van de kwaliteit van zijn te leveren goederen en diensten.

Artikel 10

1. De vergoedingen die verschuldigd zijn op grond van artikel 20, eerste lid, van de wet bestaan uit een vast bedrag.
2. Het vaste bedrag wordt vastgesteld bij ministeriële regeling.

Onderdeel M – § 4a Warmtebesluit

Na artikel 10 wordt een nieuwe paragraaf ingevoegd:

§4a. Overleg over toegang voor producenten tot warmtenetten

Artikel 10a

1. Een verzoek als bedoeld in artikel 21, eerste lid, van de wet wordt door een producent schriftelijk ingediend bij de netbeheerder en de leverancier en bevat ten minste de volgende informatie:
 - a. de naam en het adres van de producent;
 - b. wie er optreedt als contactpersoon namens de producent en wat de contactgegevens van de contactpersoon zijn;
 - c. op welk warmtenet of welke warmtenetten het verzoek betrekking heeft, en
 - d. het verwachte leveringsprofiel per warmtenet waarop het verzoek betrekking heeft.
2. Bij ministeriële regeling worden nadere regels gesteld omtrent het leveringsprofiel bedoeld in het eerste lid, onderdeel d.

Artikel 10b

De netbeheerder en de leverancier verschaffen de producent de informatie bedoeld in artikel 21, tweede en derde lid, van de wet binnen 1 maand na indiening van een verzoek als bedoeld in artikel 21, eerste lid, van de wet, door de producent.

Artikel 10c

De producent, netbeheerder en de leverancier treden binnen 2 maanden na ontvangst van het verzoek van de producent, bedoeld in artikel 21, eerste lid, van de wet in overleg over:

- a. toegang tot het warmtenet van de netbeheerder ten behoeve van transport van warmte, of
- b. afname van de door de producent geproduceerde warmte door de leverancier.

Memorie van toelichting – artikelsgewijze toelichting [p. 14-15]

Met dit artikel wordt een nieuwe paragraaf 4a toegevoegd aan het besluit waarin, ter uitwerking van artikel 21, vierde lid, van de wet, regels zijn opgenomen over de toegang voor nieuwe producenten tot bestaande warmtenetten.

In het nieuwe artikel 10 zijn eisen opgenomen waar het verzoek van een producent om toegang tot een warmtenet aan moet voldoen. De nieuwe artikelen 10b en 10c bevatten termijnen voor het reageren op dit verzoek door de leverancier en de netbeheerder en de aanvang van de gesprekken over het verzoek van de producent. De inhoud van deze bepalingen is toegelicht in paragraaf 2.9 van het algemene deel van deze toelichting.

[Onderstaande artikelen worden niet gewijzigd]

§ 5. Overgangs- en slotbepalingen

Artikel 11

[Wijzig het Besluit huurprijzen woonruimte.]

Artikel 12

Dit besluit wordt aangehaald als: Warmtebesluit.

Artikel 13

Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 januari 2014.

ARTIKEL II – Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking met ingang van [PM/op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip].

ONTWERP-WARMTEREGELING

Regeling van de Minister van Economische Zaken van ..., nr. ..., tot wijziging van de Warmteregeling

De Minister van Economische Zaken,

Gelet op 3a, derde lid, van de Warmtewet, artikel 3, vierde lid, 4, derde lid, 5c, vijfde lid, 7, vierde lid, en 10a, tweede lid, van het Warmtebesluit;

Besluit:

Toelichting – algemeen gedeelte

1. Doel en aanleiding

Deze regeling strekt tot wijziging van de Warmteregeling naar aanleiding van de evaluatie van de Warmtewet (hierna: de wet).

De wet richt zich op de bevordering van betrouwbare en betaalbare warmtelevering aan alle verbruikers met een aansluiting van maximaal 100 kilowatt en, in het geval van blokverwarming, verbruikers met een aansluiting van meer dan 100 kilowatt indien zij warmte afnemen ten behoeve van kleinverbruikers. Verbruikers die zijn aangesloten op een warmtenet kunnen niet meer (eenvoudig) overstappen op een andere warmtebron (zoals bijvoorbeeld gas). Zij zijn dan ook gebonden verbruikers.

De wet beschermt deze gebonden verbruikers en delegeert de uitwerking van enkele onderdelen naar het niveau van algemene maatregel van bestuur en van ministeriële regeling. Met deze regeling (hierna: de wijzigingsregeling) wordt de Warmteregeling op een aantal onderdelen gewijzigd als gevolg van de wijziging van de wet. Naast een aantal technische aanpassingen betreft dit wijzigingen van de Warmteregeling op vijf onderdelen:

- een wijziging van de parameters voor de vaststelling van de maximumprijs voor levering van warmte;
- het stellen van nadere regels omtrent de transparantie over tarieven en voorwaarden indien een warmteleverancier zijn verbruiker een aanbod doet om af te wijken van de maximumprijs voor de levering van warmte als bedoeld in artikel 5a, eerste lid, van de wet;
- het stellen van nadere regels over de storingscompensatie voor verbruikers die getroffen worden door een onderbreking in de levering van warmte;
- het stellen van nadere regels over de rapportageverplichting over de duurzaamheid van warmtenetten;
- het stellen van nadere regels over het overleg over toegang voor producenten tot warmtenetten.

Bij de totstandkoming van dit wijzigingsregeling is stakeholders met behulp van verschillende stakeholdersbijeenkomsten gevraagd om inbreng te leveren en zijn gesprekken gevoerd met verschillende deskundigen, de Autoriteit Consument en Markt (hierna: ACM) en het Nationaal Expertise Centrum Warmte van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Daarnaast is gebruik gemaakt van drie rapporten van adviseurs; Royal Haskoning, het Nationaal Expertise Centrum Warmte van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en Harmelink Consulting. Deze rapporten hebben betrekking op de tariefregulering van koude en lauw water, de elementen en wijze van berekening van de maximumprijs en de informatie over de duurzaamheid van de geleverde warmte die door vergunninghouders in het bestuursverslag moet worden opgenomen.

2. Inhoud van het besluit

2.1 Tariefregulering

In artikel 2 van het Warmtebesluit is een formule opgenomen voor het bepalen van de maximumprijs voor levering van warmte. Daarbij bestaat de maximumprijs voor levering van warmte uit de variabele kosten (gebruiksafhankelijk deel) voor levering van warmte vermenigvuldigd met het jaarverbruik van de verbruikers en de vaste kosten (gebruiksonafhankelijk deel) van levering van warmte.

In artikel 3 en 4 van het Warmtebesluit is vervolgens bepaald op welke wijze het gebruiksonafhankelijke (artikel 3) en gebruikafhankelijke (artikel 4) deel moeten worden vastgesteld. Ook hier wordt gebruik gemaakt van formules. De parameters die worden gebruikt in deze formules worden op grond van artikel 3, vierde lid, respectievelijk artikel 4, derde lid, van het Warmtebesluit bij ministeriële regeling vastgesteld of hier worden bij ministeriële regeling nadere regels over gesteld. In de artikelen 2 en 3 van deze regeling is uitvoering gegeven aan deze bepalingen.

2.1.1 Vaste kosten van levering van warmte

Met de wijziging van artikel 2 van de Warmteregeling wordt in de eerste plaats een aantal van deze parameters voor het bepalen van de vaste (gebruiksonafhankelijke) kosten van levering van warmte gewijzigd. Daarnaast worden twee nieuwe parameters toegevoegd.

De parameters voor de aanschafwaarde van een CV-ketel en afleverset, alsmede voor de onderhoudskosten, worden als gevolg van deze wijziging niet meer opgenomen in deze regeling. Deze parameters worden vastgesteld door de ACM. De reden hiervoor is dat de ACM voor de afleversets de gegevens al moet verzamelen voor het bepalen van de maximale huur van een afleverset. Het is dan ook wenselijk dat de ACM, met gebruikmaking van die methodiek, ook de prijs van een gemiddelde afleverset vaststelt ten behoeve van het bepalen van de maximumprijs voor levering van warmte (artikel 2, onderdeel e). De ACM dient daarbij de gemiddelde prijs bepalen voor een afleverset met een prestatie die vergelijkbaar is met een combi CV-ketel CW4.

Aangezien in de formule het verschil tussen de aanschafkosten van een CV-ketel en afleverset is opgenomen, is het van belang dat beiden op dezelfde wijze worden bepaald. Daarom wordt ook de bepaling van de prijs van de CV-ketel na inwerkingtreding van dit wijzigingsregeling uitgevoerd door de ACM (artikel 2, onderdeel a). De ACM dient de prijs voor de CV-ketel daarbij vast stellen op basis van de gemiddelde kosten in de gassituatie voor de vervanging van een CV-ketel met een prestatie CW4 voor warm tapwater. Naar aanleiding van de evaluatie van de Warmtewet is besloten om alleen de vervanging van een CV-ketel mee te nemen bij het berekenen van de prijs en niet meer gedeeltelijk de prijs van een nieuwe CV-ketel mee te nemen.

In aansluiting op de keuze om de gemiddelde prijs voor de afleverset en de CV- ketel door de ACM te laten bepalen, wordt ook de bepaling van de onderhoudskosten in het vervolg door de ACM gedaan (artikel 2, onderdelen d en i). Voor de bepaling van de onderhoudskosten voor een CV-ketel dient de ACM uit te gaan van een all-in service contract. Dit omdat anders ook de kosten van vervanging van onderdelen bepaald moeten worden. Dat zou de bepaling zeer complex maken. De ACM baseert de jaarlijkse onderhoudskosten van een afleverset op de werkelijke onderhoudskosten van een all-in servicecontract die de warmteleveranciers maken.

Voor de correctie elektrisch koken (artikel 2, onderdeel k) is het bedrag aangepast aan de veranderde kosten van elektriciteit en gas. Voor elektrisch koken blijkt het energiegebruik te zijn gezakt naar gemiddeld 202 kWh per jaar door een hogere penetratiegraad van koken op inductie. Uitgaande van een gemiddelde gasprijs van €0,6448 per m³ en een elektriciteitsprijs van €0,1962 per kWh (prijsspeil begin 2017 volgens gegevens van de ACM), daalt de correctie elektrisch koken van €20,68 naar €14,48.

Aan artikel 2 zijn tot slot twee onderdelen toegevoegd waarin de parameters voor het bepalen van het gebruiksonafhankelijk deel van het maximumtarief voor levering van warmte met een temperatuur van minder dan 30°Celsius worden vastgesteld. Deze parameters zijn nieuw opgenomen in het Warmtebesluit (artikel 3, derde lid, van het Warmtebesluit). Het basistarief voor aansluitingen van met een vermogen tot 5 kilowatt (BT <5 kW) is daarbij vastgesteld op €300,-. De opslag voor iedere extra kilowatt vermogen van de aansluiting boven 5 kilowatt (O >5 kW) is vastgesteld op €30,-. Deze bedragen zijn gebaseerd op de gasreferentie onder aftrek van de extra kosten die de verbruiker moet maken om de geleverde warmte op te waarderen tot een temperatuur die geschikt is voor ruimteverwarming en verwarming van tapwater. Daarbij wordt uitgegaan van de warmtekosten van een gemiddelde warmteverbruiker bij afname van warmte met een temperatuur van 70° C of meer met een gemiddeld warmteverbruik van 35 GJ per jaar. In dat geval bedragen de warmtekosten €1353 per jaar. Van deze kosten zijn de extra kosten die een gemiddelde verbruiker van zeer lage temperatuurwarmte moet maken om de hem geleverde warmte op te waarderen tot een temperatuur die geschikt is voor ruimteverwarming en verwarming van tapwater. Afgetrokken. Deze kosten zijn bepaald op € 1043 per jaar. Voor het bepalen van het deze gemiddelde extra kosten wordt uitgegaan van de kosten van de afschrijving van een warmtepomp met een vermogen van 7kWth (€ 500), de onderhoudskosten van deze warmte pomp (€ 30), en de kosten voor het elektriciteitsverbruik (€ 513). Hierbij wordt uitgegaan van een verbruik ten behoeve van verwarming van tapwater van 7 GJ, een verbruik ten behoeve van ruimteverwarming van 28 GJ, een seizoensprestatiefactor van 4,3 voor ruimteverwarming en 2,4 voor verwarming van tapwater, een elektriciteitsverbruik van 2618 kWh en een elektriciteitsprijs van 19,62 ct/kWh.

2.1.2 Variabele kosten van levering van warmte

Met de wijziging van artikel 3 van de Warmteregeling worden drie parameters voor het bepalen van de variabele (gebruiksafhankelijke) kosten van levering van warmte gewijzigd.

In de eerste plaats worden de parameters voor leidingverlies bij ruimteverwarming (LVR) (onderdeel c) en leidingverlies bij tapwater (LVT) (onderdeel d) op 0 gesteld. De reden hiervoor is dat uit de evaluatie is gebleken dat er in het algemeen geen groot verschil in leidingverlies bij een woning met warmtelevering en een woning met een CV-ketel optreedt.

In onderdeel f wordt het rendement voor tapwater verhoogd van 0,65 naar 0,68. Dit omdat uit de rapportage van het Nationaal Expertisecentrum Warmte over de parameters van de warmteregeling is gebleken dat door de penetratie van CV- ketels met het label HR-warmtapwater, het gemiddelde rendement is gestegen.

2.2 Eisen aan aanbod levering warmte dat afwijkt van de maximumprijs

De Warmtewet biedt leveranciers in artikel 5a de mogelijkheid om tarieven aan te bieden die afwijken van het wettelijk maximumtarief voor levering van warmte van artikel 5 van de wet. Op basis van het aanbod van de leverancier moet voor een verbruiker voldoende duidelijk zijn dat ook gekozen kan worden voor warmtelevering tegen het wettelijk maximumtarief en wat de gevolgen zijn van de keuze voor een afwijkend tarief. Dit zodat de verbruiker kan beoordelen of een afwijkend tarief voor hem aantrekkelijker is dan het maximumtarief. Om dit mogelijk te maken zijn op grond van het tweede lid van artikel 5a van de wet in artikel 5c van het besluit nadere regels gesteld aan het aanbod.

Op grond van artikel 5c, eerste en tweede lid, van het besluit moet het aanbod van de leverancier moet worden gebaseerd op de persoonlijke situatie van de verbruiker en moet de leverancier de verbruiker bij ieder aanbod voorzien van transparante informatie over tarieven en voorwaarden. Deze transparante informatie over tarieven en voorwaarden omvat daarbij in ieder geval informatie over de looptijd van de aangeboden overeenkomst, wat in het kader van de overeenkomst wordt geleverd en de prijs die daarvoor in rekening wordt gebracht, het opzeggen van de overeenkomst en het aflopen van de overeenkomst.

Bij ministeriële regeling kunnen vervolgens nadere regels kunnen worden gesteld over het bepalen van de persoonlijke situatie van de gebruiker en de transparante informatie over tarieven en voorwaarden. In de artikelen 3a tot en met 3c van deze regeling zijn daartoe nadere regels gesteld.

In artikel 3a zijn nadere eisen gesteld aan de informatie die moet worden verstrekt over de omschrijving van hetgeen geleverd wordt. Deze omschrijving moet in ieder geval informatie bevatten over de temperatuur van de geleverde warmte (onderdeel a en b). In de praktijk wordt warmte niet altijd op dezelfde temperatuur geleverd. In de winter is bijvoorbeeld doorgaans warmte van een hogere temperatuur nodig om een woning te kunnen verwarmen dan in de zomer. Wanneer warmte wordt geleverd op een temperatuur van minder dan 70° Celsius kan dit voor de verbruiker gevolgen hebben voor het ervaren comfort. Dit kan namelijk gevolgen hebben voor de tijd die nodig is om een ruimte of tapwater te verwarmen. Ook kan dit tot gevolg hebben dat de geleverde warmte in meer of mindere mate opgewaardeerd moet worden door de verbruiker zelf. Zo kan een verbruiker die denkt goedkoper uit te zijn door te kiezen voor een lagere temperatuur warmte uiteindelijk duurder uit zijn. Om deze reden dient een leverancier een verbruiker te informeren wanneer welke temperatuur geleverd wordt, wat de gevolgen hiervan zijn in termen van comfort en extra kosten die de verbruiker moet maken om de warmte op te waarden tot warmte die bruikbaar is voor ruimteverwarming en verwarming van tapwater (onderdeel c). Voorts moet de leverancier de verbruiker informeren over opwekkingsbron van de warmte wanneer dit van belang is voor de wijze van aanprijzen en voor de keuze van de verbruiker (onderdeel d). Wanneer warmte wordt verkocht als duurzame warmte moet de verbruiker kunnen beoordelen of deze ook inderdaad afkomstig is van een duurzame bron. Tot slot moet de leverancier de verbruiker informeren over de diensten die verbonden zijn aan levering van warmte. Wordt er bijvoorbeeld een servicecontract geboden en zo ja, wat omvat de geboden service.

In artikel 3b zijn nadere eisen opgenomen over de informatie die moet worden verstrekt over de prijs waarvoor geleverd wordt. Op basis van deze informatie moet voor de verbruiker voldoende duidelijk zijn hoe de prijs is opgebouwd, of hier kortingen in verwerkt zijn, wat deze korting betekent voor het jaarbedrag en wat er gebeurt met de prijs als de kortingsactie afloopt (eerste lid, onderdeel a). Ook moet duidelijk zijn wat voor soort tarief er geboden (vast of variabel) wordt, wat de looptijd van het tarief is, of het tarief tussentijds kan worden aangepast (en zo ja, onder welke voorwaarden), hoe vaak een tarief kan worden aangepast en wat, op basis van het persoonlijk verbruik van de verbruiker, de gevolgen van een tariefwijziging zijn voor het geschatte jaarbedrag en te betalen voorschot (eerste lid, onderdeel b). Tot slot wordt voorgeschreven dat een leverancier een verbruiker tenminste één maand voor dat een tariefwijziging zijn beslag krijgt informeert over de op handen zijnde tariefwijziging.

Artikel 3c, eerste lid, schrijft voor welke informatie het aanbod moet omvatten over de voorwaarden waaronder de overeenkomst kan worden opgezegd door de verbruiker of de leverancier. In het geval van opzegging van een overeenkomst voor bepaalde tijd gedurende de looptijd van de overeenkomst kan een leverancier van de verbruiker een opzegvergoeding vragen. Op grond van artikel 3c, eerste lid, onderdeel b, dient de informatie over het aanbod duidelijk te maken dat deze opzegvergoeding verplicht is bij tussentijdse opzegging van een overeenkomst voor bepaalde tijd en wat de hoogte van deze vergoeding is. Daarnaast geeft artikel 3d, tweede lid, een termijn van uiterlijk 2 waarbinnen de leverancier de verbruiker schriftelijk moet informeren over het opzeggen van een overeenkomst of het aflopen van een overeenkomst voor bepaalde tijd.

In artikel 3d is tot slot bepaald dat de persoonlijke situatie van de verbruiker, waarop het aanbod van de leverancier moet worden afgestemd, moet worden gebaseerd op het meest recent beschikbare verbruik van de verbruiker.

2.3 Storingscompensatie

In artikel 3a van de Warmtewet is een storingscompensatieregeling opgenomen voor ernstige storingen. Bij ministeriële regeling worden, op grond het derde lid, onderdelen a tot en met c, van dat artikel, nadere regels gesteld over het bestaan van een ernstige storing, de hoogte van de

compensatie in het geval van een ernstige storing en het moment van aanvang en einde van een ernstige storing.

In artikel 3a, eerste lid, van de Warmtewet is bepaald dat een verbruiker van zijn leverancier een compensatie ontvangt bij een ernstige storing. Met artikel I, onderdeel E, van deze wijzigingsregeling wordt artikel 4 van de Warmteregeling op twee punten gewijzigd en worden twee nieuwe leden toegevoegd.

In artikel 4 van de Warmteregeling wordt in de eerste plaats bepaald dat een verbruiker compensatie ontvangt voor een storing die voor een periode van langer dan 4 uur leidt tot een onderbreking van de levering. Deze grens van 4 uur wordt met de wijziging van artikel 4, eerste lid, van de Warmteregeling, gewijzigd naar 8 uur omdat bij warmtenetten in het algemeen meer tijd nodig is om een storing te verhelpen, anders dan bij gasnetten. Dit heeft verschillende oorzaken. In de eerste plaats is er bij warmte altijd sprake van twee leidingen: een aanvoerleiding en een retourleiding. In de tweede plaats liggen de warmteleidingen dieper in de grond dan gasleidingen en moet er zodoende meer graafwerk verricht worden voor reparatie. Bovendien bestaat er bij een warmteleverancier een inherente prikkel om een storing snel te verhelpen omdat hij anders inkomsten misloopt in tegenstelling tot de netbeheerder van gas of elektriciteitsnetten. De warmteleverancier is verantwoordelijk voor een betrouwbare warmtelevering en zal daarom ook goede contractuele afspraken maken met de producent ten aanzien van de levering van de warmte.

Gezien de aanpassing van de grens vanaf wanneer een leverancier verplicht is compensatie te betalen naar 8 uur, dient dit ook aangepast te worden in het tweede lid van artikel 4 van de Warmteregeling. De financiële compensatie van initieel 35 euro vindt voortaan plaats bij een storing vanaf 8 uur. Voor elke volgende aaneengesloten periode van 4 uur die de storing duurt, is de leverancier daarna 20 euro verschuldigd aan de getroffen verbruikers. De reden dat de bedragen gelijk zijn gehouden terwijl de periode van de storing waarvoor geen compensatie verplicht is langer is geworden, is dat het doel van de regeling is om de leverancier te stimuleren om de storing zo spoedig mogelijk te herstellen. Het doel is niet om de verbruiker een vergoeding te geven voor het ondervonden ongemak. Om dit doel te bereiken is het niet noodzakelijk om het bedrag van de compensatie te verhogen omdat van het huidige bedrag reeds voldoende prikkel uitgaat voor de leverancier.

Daarnaast is in het tweede lid van artikel 4 de term onderbreking vervangen door storing. Onderbreking is hier namelijk niet de correcte term. Alleen in het geval een onderbreking kan worden aangemerkt als (ernstige) storing bestaat er een compensatieverplichting. In het geval van een voorziene onderbreking geldt deze verplichting bijvoorbeeld niet.

In artikel 4 van de Warmteregeling worden voorts een nieuw derde en vierde lid ingevoegd ter bepaling van het begin en het einde van een storing in een warmtenet. Voor de vaststelling van het tijdstip waarop een storing begint of eindigt, is gekozen om aan te sluiten bij de Regeling kwaliteitsaspecten netbeheer elektriciteit en gas. Een storing begint op het moment dat ofwel een verbruiker van warmte de storing meldt bij zijn leverancier of netbeheerder ofwel een leverancier of netbeheerder vaststelt dat er sprake is van een storing in een warmtenet. Een storing in het warmtenet is beëindigd op het tijdstip dat de storing is hersteld voor alle door de storing getroffen verbruikers.

In artikel 3a, tweede lid, van de Warmtewet is bepaald dat een leverancier niet verplicht is tot het uitkeren van compensatie indien de storing het gevolg is van een extreme situatie die niet aan de leverancier of verbruiker kan worden toegerekend. Wanneer er dus sprake is van overmacht.

In welke gevallen er sprake is van een dergelijke extreme situatie wordt op grond van artikel 3a, vierde lid, onderdeel d, van de Warmtewet bepaald bij ministeriële regeling. Met artikel I, onderdeel F, van deze wijzigingsregeling wordt een nieuw artikel 4a opgenomen in de Warmteregeling waarin dit wordt uitgewerkt. In de regeling wordt aangesloten bij de systematiek zoals gehanteerd in de Netcode Elektriciteit. Dit betekent dat een storing die het gevolg is van een niet te voorziene

gebeurtenis of situatie die redelijkerwijs buiten de controle van de warmteleverancier of netbeheerder ligt en niet te wijten is aan een fout van een netbeheerder kan worden aangemerkt als een extreme situatie. Wel moet deze situatie zo weinig voorkomen dat het voor de leverancier of netbeheerder oneconomisch zou zijn om daarmee rekening te houden in de reguleringssystematiek. Bovendien moet de situatie niet beïnvloed kunnen worden door de netbeheerder of leverancier. Alleen als aan deze cumulatieve voorwaarden is voldaan kan een leverancier of netbeheerder zich beroepen op deze uitzondering.

Dit betekent dat een storing ook wanneer deze het gevolg is van een storing in de productie-installatie voor warmte of een onvoorziene onderbreking van de levering van gas of elektriciteit die nodig is voor de productie van warmte betreft valt onder het begrip extreme situatie. In deze gevallen ligt de oorzaak van de storing veelal buiten de invloedssfeer van de leverancier of netbeheerder waardoor het onredelijk is om deze tot een compensatie aan de getroffen verbruikers te verplichten. Doel van deze compensatieregeling is immers om voor een prikkel te zorgen voor het herstel van de levering van warmte en dat heeft slechts effect in situaties waarin de leverancier of netbeheerder de oorzaak van de storing kan beïnvloeden. Dit is niet het geval als de storing wordt veroorzaakt door het wegvallen van de productie-installatie en dit buiten de mogelijkheid van contractuele afspraken valt.

Indien een leverancier een storing wil aanmerken als een extreme situatie waarop de compensatieregeling niet van toepassing is, dan ligt de bewijslast bij hem om aan te tonen dat er sprake was van een extreme situatie. Het is immers de leverancier die geen compensatie aan zijn door een storing getroffen verbruikers wil betalen. De leverancier heeft deze bewijsplicht slechts indien bij hem een verzoek tot compensatie wordt ingediend. Een plicht tot openbare publicatie op bijvoorbeeld de website van de leverancier, indien die zich beroept een extreme situatie, wordt niet nodig geacht. In principe kan een ieder een dergelijk verzoek bij de leverancier indienen, maar er wordt minimaal gedacht aan door de storing getroffen verbruikers en de ACM. Daarnaast is de leverancier ook richting verbruikers aansprakelijk voor het betalen van compensatie voor storingen in warmtenetten die in eigendom zijn van netbeheerders en in in pandige warmtenetten die in eigendom zijn van gebouweigenaren. Ook in deze warmtenetten kan als gevolg van een extreme situatie een storing optreden. In dat geval is het aannemelijk dat de bewijslast van de leverancier wordt doorgeschoven naar de gebouweigenaar of de netbeheerder. Dit is thans niet expliciet wettelijk vastgelegd. Het is echter voor leveranciers wel mogelijk om dit contractueel vast te leggen met eventuele gebouweigenaren of netbeheerders indien daar behoefte aan bestaat. Indien wel compensatie betaald moet worden, dan is wettelijk geregeld dat de leverancier de netbeheerder of de gebouweigenaar aansprakelijk kan stellen voor deze kosten. Hiermee bestaat in elk geval een prikkel voor de netbeheerder of gebouweigenaar om in geval van een extreme situatie de bewijslast hiervoor aan te tonen.

2.4 Rapportage duurzaamheid

In artikel 12a, derde lid, onderdeel c, van de Warmtewet is bepaald dat het bestuursverslag van vergunninghouders op betrouwbare en inzichtelijke wijze informatie moet bevatten over de duurzaamheid van geleverde warmte. In het Warmtebesluit (artikel 7, tweede tot met vierde lid) is aan deze verplichting nader invulling gegeven door te duiden wat deze informatie tenminste moet omvatten. Ook is bepaald dat bij ministeriële regeling nadere eisen gesteld kunnen worden aan de beschrijving van het warmtenet, de informatie over de energieprestatie en de CO₂ - prestaties van de geleverde warmte over het verslagjaar, de informatie over de energiebalans, en het vaststellen van de informatie over de duurzaamheid van de geleverde warmte in het bestuursverslag.

Met de deze wijzigingsregeling (onderdeel J) wordt invulling gegeven aan deze nadere eisen door in de Warmteregeling een nieuw artikel 7a in te voegen. In het eerste tot en met het derde lid is nader geduid welke informatie de omschrijving van een warmtenet, de energieprestatie en de CO₂ - prestaties van de geleverde warmte over het verslagjaar en de informatie over de energiebalans moet omvatten. In het vierde lid is voorts bepaald dat de informatie over de energieprestatie en de CO₂ - prestaties van de geleverde warmte en de energiebalans door de vergunninghouder moeten worden vastgesteld met gebruikmaking van een door de minister vastgesteld model. Een

toelichting op deze onderdelen en de rekenmethodiek die de basis vormt voor het door de minister vast te stellen model is te vinden in het rapport "Duurzaamheid van warmtelevering" van Harmelink consulting. Dit rapport is te vinden op www.rvo.nl/warmtewet.

2.5 Overleg over toegang voor producenten tot warmtenetten

Artikel 21, eerste lid, van de wet bepaalt dat de netbeheerder en de leverancier op verzoek van een producent in overleg treden met die producent over toegang tot het warmtenet ten behoeve van afname of transport van warmte. In het Warmtebesluit worden, in de artikelen 10a tot en met 10c, regels gesteld over de eisen waaraan een verzoek van een producent ten minste moet voldoen, de termijn waarbinnen de netbeheerder en leverancier de gevraagde informatie moeten verschaffen en de termijn waarbinnen het overleg tussen de producent, de netbeheerder en de leverancier moet worden gestart. Met deze wijzigingsregeling wordt een nieuw artikel toegevoegd aan de Warmteregeling (artikel 7b) waarin regels worden gesteld over de gegevens die de producent moet aanleveren aan de netbeheerder of de leverancier over het leveringsprofiel bedoeld in artikel 10a, eerste lid, onderdeel d, van het Warmtebesluit.

Een verzoek van de producent voor toegang tot een bestaand warmtenet moet in ieder geval de volgende gegevens over het leveringsprofiel aanleveren:

- hoeveel GJ warmte een producent maandelijks en jaarlijks verwacht te kunnen invoeden op een warmtenet;
- een onderbouwing van het onder b bedoelde aantal GJ;
- de temperatuur van de warmte die de producent verwacht te kunnen invoeden op een warmtenet;
- indien de verwachte leveringstemperatuur varieert, wanneer welke temperatuur geleverd kan worden;
- de warmtebron waarmee de te leveren warmte wordt opgewekt, en
- de verwachte duurzaamheid van de warmtebron waarmee de te leveren warmte wordt opgewekt.

Doel van het aanleveren van bovengenoemde gegevens aan de netbeheerder en de leverancier van het bestaande warmtenet is dat zij over het minimum aan benodigde gegevens beschikken wanneer de partijen met elkaar in overleg treden over het verzoek van de producent.

3. Administratieve lasten

De onderhavige regeling leidt niet tot extra verplichtingen en dus ook niet tot extra regeldrukkosten ten opzichte van het voorstel tot wijziging van de Warmtewet. In de Memorie van Toelichting op het voorstel tot wijziging van de Warmtewet zijn de administratieve lasten reeds beschreven en toegelicht.

4. Uitvoerings- en handhavingstoets

[PM]

5. Inwerkingtreding

[PM]

ARTIKEL I – Wijziging Warmteregeling

Onderdeel A – art. 1 Warmteregeling

Artikel 1 wordt gewijzigd.

Tekst regeling – compare

§ 1. Begripsbepalingen

Artikel 1

In deze regeling wordt verstaan onder:

- ~~a. wet: de Warmtewet;~~
- **besluit: het warmtebesluit;**
- ~~b. maximumprijs: de prijs die de Autoriteit Consument en Markt op grond van artikel 5, eerste lid, van de wet vaststelt.~~
- ~~c.~~ kwetsbare consument: een verbruiker voor wie de beëindiging van de levering van warmte zeer ernstige gezondheidsrisico's tot gevolg zou hebben of voor de huisgenoten van de verbruiker;
- **maximumprijs: de prijs die de Autoriteit Consument en Markt op grond van artikel 5, eerste lid, van de wet vaststelt;**
- ~~d.~~ schuldhulpverlening: de toepassing van de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen, bedoeld in titel III van de Faillissementswet of ondersteuning van natuurlijke personen door een instantie als bedoeld in artikel 48, eerste lid, van de Wet op het consumentenkrediet bij het vinden van een adequate oplossing voor schuldsituaties gericht op de aflossing van schulden;
- **storing: iedere onderbreking van de levering van warmte, met uitzondering van voorziene onderbrekingen als bedoeld in artikel 4, tweede lid, van de wet, en contractueel overeengekomen onderbrekingen van de levering van warmte;**
- **wet: de Warmtewet;**

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1 is opnieuw vastgesteld. Daarbij zijn de daarin vervatte definities op alfabetische volgorde geplaatst en is een definitie van het begrip besluit toegevoegd.

Onderdeel B – § 2 Warmteregeling

Het opschrift van paragraaf 2 komt te luiden:

Tekst regeling – compare

§ 2. ~~Vaste kosten~~ **Tariefregulering**

Artikelsgewijze toelichting

Met de onderdelen B, C en E wordt de indeling in paragrafen aangepast. Paragraaf 2 wordt een paragraaf over tariefregulering met twee sub paragrafen toegevoegd die gaan over vaste kosten van levering van warmte (§2a) en variabele kosten van levering van warmte (§2b).

Onderdeel C – § 2a Warmteregeling

Artikel 2 wordt vervat in een nieuwe subparagraaf:

§ 2a. Vaste kosten van levering van warmte

Artikelsgewijze toelichting [p. 14]

Met de onderdelen B, C en E wordt de indeling in paragrafen aangepast. Paragraaf 2 wordt een paragraaf over tariefregulering met twee sub paragrafen toegevoegd die gaan over vaste kosten van levering van warmte (§2a) en variabele kosten van levering van warmte (§2b).

Onderdeel D – art. 2 Warmteregeling

In artikel 2 wordt het eerste lid:

Tekst regeling – compare

Artikel 2

1. Voor het vaststellen van de maximumprijs wordt bij het berekenen van het verschil in gebruikskosten uitgegaan van;
 - a. een **door de Autoriteit Consument en Markt vastgestelde** aanschafwaarde van een cv-ketel ~~van: € 2.284,50,,~~
 - b. een gemiddelde levensduur van een cv-ketel van 15 jaar,
 - c. een gemiddelde resterende levensduur van een cv-ketel van 7,5 jaar,
 - d. **door de Autoriteit Consument en Markt vastgestelde** jaarlijkse onderhoudskosten van een cv-ketel ~~van € 139,,~~
 - e. een **door de Autoriteit Consument en Markt vastgestelde** aanschafwaarde van een ~~warmtewisselaar van: € 1.925,-~~**afleverset,**
 - f. een reële vermogenskostenvoet gebaseerd op de laatst bekende heffingsrente die door het Ministerie van Financiën is vastgesteld,
 - g. een gemiddelde levensduur van een warmtewisselaar van 15 jaar,
 - h. een gemiddelde resterende levensduur van een warmtewisselaar van 7,5 jaar,
 - i. **door de Autoriteit Consument en Markt vastgestelde** jaarlijkse onderhoudskosten van een ~~warmtewisselaar van € 44,77,-~~**afleverset,**
 - j. de meetkosten op basis van het gewogen gemiddelde van de meettarieven voor G6 aansluitingen van de gasmeter van de netbeheerders van de gastransportnetten niet zijnde de netbeheerder van het landelijk gastransportnet, voor het jaar t.
 - k. jaarlijkse meerkosten van elektrisch koken van € ~~20,68,-~~**14,48,**
 - l. **een basistarief voor aansluitingen met een vermogen tot 3 kilowatt (BT ≤5 kW) van € 310, en**
 - m. **een opslag per kilowatt extra vermogen van de aansluiting (O >5 kW) van €30 per kilowatt extra vermogen van de aansluiting.**
2. Voor de in dit artikel genoemde bedragen geldt het jaar 2014 als referentiejaar en worden deze bedragen voor latere jaren gecorrigeerd voor de relatieve wijziging van de consumentenprijsindex.

Toelichting – algemeen deel

2.1.1 Vaste kosten van levering van warmte [p. 8]

Met de wijziging van artikel 2 van de Warmteregeling wordt in de eerste plaats een aantal van deze parameters voor het bepalen van de vaste (gebruiksonafhankelijke) kosten van levering van warmte gewijzigd. Daarnaast worden twee nieuwe parameters toegevoegd.

De parameters voor de aanschafwaarde van een CV-ketel en afleverset, alsmede voor de onderhoudskosten, worden als gevolg van deze wijziging niet meer opgenomen in deze regeling. Deze parameters worden vastgesteld door de ACM. De reden hiervoor is dat de ACM voor de afleversets de gegevens al moet verzamelen voor het bepalen van de maximale huur van een afleverset. Het is dan ook wenselijk dat de ACM, met gebruikmaking van die methodiek, ook de prijs van een gemiddelde afleverset vaststelt ten behoeve van het bepalen van de maximumprijs voor levering van warmte (artikel 2, onderdeel e). De ACM dient daarbij de gemiddelde prijs bepalen voor een afleverset met een prestatie die vergelijkbaar is met een combi CV-ketel CW4.

Aangezien in de formule het verschil tussen de aanschafkosten van een CV-ketel en afleverset is opgenomen, is het van belang dat beiden op dezelfde wijze worden bepaald. Daarom wordt ook de bepaling van de prijs van de CV-ketel na inwerkingtreding van dit wijzigingsregeling uitgevoerd door de ACM (artikel 2, onderdeel a). De ACM dient de prijs voor de CV-ketel daarbij vast stellen op basis van de gemiddelde kosten in de gassituatie voor de vervanging van een CV-ketel met een prestatie CW4 voor warm tapwater. Naar aanleiding van de evaluatie van de Warmtewet is besloten om alleen de vervanging van een CV-ketel mee te nemen bij het berekenen van de prijs en niet meer gedeeltelijk de prijs van een nieuwe CV-ketel mee te nemen.

In aansluiting op de keuze om de gemiddelde prijs voor de afleverset en de CV- ketel door de ACM te laten bepalen, wordt ook de bepaling van de onderhoudskosten in het vervolg door de ACM gedaan (artikel 2, onderdelen d en i). Voor de bepaling van de onderhoudskosten voor een CV-ketel dient de ACM uit te gaan van een all-in service contract. Dit omdat anders ook de kosten van vervanging van onderdelen bepaald moeten worden. Dat zou de bepaling zeer complex maken. De ACM baseert de jaarlijkse onderhoudskosten van een afleverset op de werkelijke onderhoudskosten van een all-in servicecontract die de warmteleveranciers maken.

Voor de correctie elektrisch koken (artikel 2, onderdeel k) is het bedrag aangepast aan de veranderde kosten van elektriciteit en gas. Voor elektrisch koken blijkt het energiegebruik te zijn gezakt naar gemiddeld 202 kWh per jaar door een hogere penetratiegraad van koken op inductie. Uitgaande van een gemiddelde gasprijs van €0,6448 per m³ en een elektriciteitsprijs van €0,1962 per kWh (prijspeil begin 2017 volgens gegevens van de ACM), daalt de correctie elektrisch koken van €20,68 naar €14,48.

Aan artikel 2 zijn tot slot twee onderdelen toegevoegd waarin de parameters voor het bepalen van het gebruiksonafhankelijk deel van het maximumtarief voor levering van warmte met een temperatuur van minder dan 30°Celsius worden vastgesteld. Deze parameters zijn nieuw opgenomen in het Warmtebesluit (artikel 3, derde lid, van het Warmtebesluit). Het basistarief voor aansluitingen van met een vermogen tot 5 kilowatt (BT <5 kW) is daarbij vastgesteld op €300,-. De opslag voor iedere extra kilowatt vermogen van de aansluiting boven 5 kilowatt (O >5 kW) is vastgesteld op €30,-. Deze bedragen zijn gebaseerd op de gasreferentie onder aftrek van de extra kosten die de verbruiker moet maken om de geleverde warmte op te waarden tot een temperatuur die geschikt is voor ruimteverwarming en verwarming van tapwater. Daarbij wordt uitgegaan van de warmtekosten van een gemiddelde warmteverbruiker bij afname van warmte met een temperatuur van 70° C of meer met een gemiddeld warmteverbruik van 35 GJ per jaar. In dat geval bedragen de warmtekosten €1353 per jaar. Van deze kosten zijn de extra kosten die een gemiddelde verbruiker van zeer lage temperatuurwarmte moet maken om de hem geleverde warmte op te waarden tot een temperatuur die geschikt is voor ruimteverwarming en verwarming van tapwater. Afgetrokken. Deze kosten zijn bepaald op € 1043 per jaar. Voor het bepalen van het deze gemiddelde extra kosten wordt uitgegaan van de kosten van de afschrijving van een warmtepomp met een vermogen van 7kWth (€ 500), de onderhoudskosten van deze warmte pomp (€ 30), en de kosten voor het elektriciteitsverbruik (€ 513). Hierbij wordt uitgegaan van een verbruik ten behoeve van verwarming van tapwater van 7 GJ, een verbruik ten behoeve

van ruimteverwarming van 28 GJ, een seizoensprestatiefactor van 4,3 voor ruimteverwarming en 2,4 voor verwarming van tapwater, een elektriciteitsverbruik van 2618 kWh en een elektriciteitsprijs van 19,62 ct/kWh.

Onderdeel E – § 2b Warmteregeling

Het opschrift van paragraaf 3 wordt gewijzigd.

Tekst regeling – compare

§ 2b. Variabele kosten van levering van warmte

Artikelsgewijze toelichting [p. 14]

Met de onderdelen B, C en E wordt de indeling in paragrafen aangepast. Paragraaf 2 wordt een paragraaf over tariefregulering met twee sub paragrafen toegevoegd die gaan over vaste kosten van levering van warmte (§2a) en variabele kosten van levering van warmte (§2b).

Onderdeel F – art. 3 Warmteregeling

Artikel 3 wordt als volgt gewijzigd.

Tekst regeling – compare

Artikel 3

Bij de bepaling van de energetische waarde van aardgasgebruik in de gaswoning wordt gebruik gemaakt van de volgende factoren:

- warmtevraag voor ruimteverwarming als deel van de totale warmtevraag (VR), dat wordt vastgesteld op 0,79;
- warmtevraag voor warm tapwater als deel van de totale warmtevraag (VT), dat wordt vastgesteld op 0,21;
- leidingverlies bij ruimteverwarming (LVR), dat wordt vastgesteld op ~~0,050~~;
- leidingverlies bij tapwater (LVT), dat wordt vastgesteld op ~~0,100~~;
- gemiddeld opwekendement voor ruimteverwarming (η_{ruimte}), dat wordt vastgesteld op 0,94;
- gemiddeld warm tapwater rendement (η_{tap}), dat wordt vastgesteld op ~~0,65~~ **0,68**.

Toelichting – algemeen deel

2.1.2 Variabele kosten van levering van warmte [p. 9]

Met de wijziging van artikel 3 van de Warmteregeling worden drie parameters voor het bepalen van de variabele (gebruiksafhankelijke) kosten van levering van warmte gewijzigd.

In de eerste plaats worden de parameters voor leidingverlies bij ruimteverwarming (LVR) (*onderdeel c*) en leidingverlies bij tapwater (LVT) (*onderdeel d*) op 0 gesteld. De reden hiervoor is dat uit de evaluatie is gebleken dat er in het algemeen geen groot verschil in leidingverlies bij een woning met warmtelevering en een woning met een CV-ketel optreedt.

In *onderdeel f* wordt het rendement voor tapwater verhoogd van 0,65 naar 0,68. Dit omdat uit de rapportage van het Nationaal Expertisecentrum Warmte over de parameters van de warmteregeling is gebleken dat door de penetratie van CV- ketels met het label HR-warmtapwater, het gemiddelde rendement is gestegen.

Onderdeel G – § 3 Warmteregeling

Na artikel 3 wordt een paragraaf ingevoegd:

§3. Informatie over tarieven en voorwaarden voor een aanbod als bedoeld in artikel 5a, eerste lid, van de wet

Artikel 3a

De transparante informatie over de omschrijving van hetgeen wordt geleverd, bedoeld in artikel 5c, derde lid, onderdeel b, van het besluit omvat in ieder geval informatie over:

- a. de temperatuur van de geleverde warmte;
- b. indien de minimale temperatuur van de geleverde warmte kan verschillen, wanneer de verbruiker welke temperatuur warmte geleverd krijgt;
- c. indien warmte wordt geleverd van een temperatuur lager dan 70°C, wat de gevolgen zijn voor het comfortniveau voor de verbruiker, waaronder onder andere:
 - i. hoe lang het, met in acht name van de kenmerken van de woon- of bedrijfsruimte, duurt voor de woning is opgewarmd tot een temperatuur van 20°C;
 - ii. of de geleverde warmte geschikt is voor het verwarmen van tapwater tot een temperatuur van 60°C, en
 - iii. indien de geleverde warmte niet geschikt is voor het verwarmen van tapwater tot een temperatuur van 60°C, een indicatie van de kosten die de verbruiker extra moet maken ten behoeve van de verwarming van tapwater tot een temperatuur van 60°C;
- d. informatie over de opwekkingsbron van de warmte die geleverd zal worden, wanneer dit bij de wijze van aanprijzing en de keuze die de verbruiker zou maken, van belang is, en
- e. de diensten verbonden aan de levering van warmte.

Toelichting – algemeen deel [p. 10]

In artikel 3a zijn nadere eisen gesteld aan de informatie die moet worden verstrekt over de omschrijving van hetgeen geleverd wordt. Deze omschrijving moet in ieder geval informatie bevatten over de temperatuur van de geleverde warmte (*onderdeel a en b*). In de praktijk wordt warmte niet altijd op dezelfde temperatuur geleverd. In de winter is bijvoorbeeld doorgaans warmte van een hogere temperatuur nodig om een woning te kunnen verwarmen dan in de zomer. Wanneer warmte wordt geleverd op een temperatuur van minder dan 70° Celsius kan dit voor de verbruiker gevolgen hebben voor het ervaren comfort. Dit kan namelijk gevolgen hebben voor de tijd die nodig is om een ruimte of tapwater te verwarmen. Ook kan dit tot gevolg hebben dat de geleverde warmte in meer of mindere mate opgewaardeerd moet worden door de verbruiker zelf. Zo kan een verbruiker die denkt goedkoper uit te zijn door te kiezen voor een lagere temperatuur warmte uiteindelijk duurder uit zijn. Om deze reden dient een leverancier een verbruiker te informeren wanneer welke temperatuur geleverd wordt, wat de gevolgen hiervan zijn in termen van comfort en extra kosten die de verbruiker moet maken om de warmte op te waarden tot warmte die bruikbaar is voor ruimteverwarming en verwarming van tapwater (*onderdeel c*). Voorts moet de leverancier de verbruiker informeren over opwekkingsbron van de warmte wanneer dit van belang is voor de wijze van aanprijzen en voor de keuze van de verbruiker (*onderdeel d*). Wanneer warmte wordt verkocht als duurzame warmte moet de verbruiker kunnen beoordelen of deze ook inderdaad afkomstig is van een duurzame bron. Tot slot moet de leverancier de

verbruiker informeren over de diensten die verbonden zijn aan levering van warmte. Wordt er bijvoorbeeld een servicecontract geboden en zo ja, wat omvat de geboden service.

Artikel 3b

1. De transparante informatie over de prijs waarvoor geleverd zal worden, bedoeld in artikel 5c, derde lid, onderdeel c, van het besluit omvat in ieder geval op duidelijke en begrijpelijke wijze informatie over:
 - a. de opbouw van het tarief, inclusief alle toeslagen en belastingen, waarin in ieder geval wordt weergegeven:
 - i. wat het gebruiksafhankelijk deel is;
 - ii. wat het gebruiksonafhankelijk deel is, en
 - iii. indien in de prijs kortingen zijn verwerkt:
 - 1° voor ieder jaar van de looptijd van de overeenkomst op welke wijze de korting in het jaarbedrag tot uitdrukking komt;
 - 2° wat er gebeurt met het jaarbedrag wanneer de kortingsactie afloopt, en
 - 3° de voorwaarden waaronder van de korting gebruik kan worden gemaakt, en
 - b. het soort tarief, en
 - i. indien er sprake is van een vast tarief:
 - 1° wat de looptijd is van het tarief, en
 - 2° wat er gebeurt met het tarief na afloop van de looptijd van het vaste tarief, en
 - ii. indien er sprake is van een variabel tarief:
 - 1° in welke gevallen het tarief kan worden aangepast;
 - 2° hoe vaak een wijziging kan plaatsvinden gedurende de looptijd van de overeenkomst, en
 - 3° wat de gevolgen van de prijswijziging, op basis van het persoonlijk verbruik van de verbruiker, zijn voor de het geschatte jaarbedrag en het te betalen voorschot.
2. Indien een leverancier de prijs voor warmtelevering wijzigt informeert hij de verbruiker hier persoonlijk over uiterlijk 1 maand voor de tariefwijziging wordt geëffectueerd.

Toelichting – algemeen deel [p. 10]

In artikel 3b zijn nadere eisen opgenomen over de informatie die moet worden verstrekt over de prijs waarvoor geleverd wordt. Op basis van deze informatie moet voor de verbruiker voldoende duidelijk zijn hoe de prijs is opgebouwd, of hier kortingen in verwerkt zijn, wat deze korting betekent voor het jaarbedrag en wat er gebeurt met de prijs als de kortingsactie afloopt (*eerste lid, onderdeel a*). Ook moet duidelijk zijn wat voor soort tarief er geboden (vast of variabel) wordt, wat de looptijd van het tarief is, of het tarief tussentijds kan worden aangepast (en zo ja, onder welke voorwaarden), hoe vaak een tarief kan worden aangepast en wat, op basis van het persoonlijk verbruik van de verbruiker, de gevolgen van een tariefwijziging zijn voor het geschatte jaarbedrag en te betalen voorschot (*eerste lid, onderdeel b*). Tot slot wordt voorgeschreven dat een leverancier een verbruiker tenminste één maand voor dat een tariefwijziging zijn beslag krijgt informeert over de op handen zijnde tariefwijziging.

Artikel 3c

1. De transparantie informatie over het opzeggen van de overeenkomst, bedoeld in artikel 5c, derde lid, onderdeel d, van het besluit bevat in ieder geval:
 - a. de voorwaarden waaronder de overeenkomst door de verbruiker of leverancier kan worden beëindigd, en

- b. indien er bij een tussentijdse opzegging van een overeenkomst voor bepaalde tijd een opzegvergoeding verschuldigd is, wat de hoogte van deze opzegvergoeding is.
2. Een leverancier informeert een verbruiker schriftelijk en uiterlijk 2 maanden voor het aflopen van de overeenkomst over het opzeggen van een overeenkomst of het aflopen van een overeenkomst voor bepaalde tijd.

Toelichting – algemeen deel [p. 10]

Artikel 3c, eerste lid, schrijft voor welke informatie het aanbod moet omvatten over de voorwaarden waaronder de overeenkomst kan worden opgezegd door de verbruiker of de leverancier. In het geval van opzegging van een overeenkomst voor bepaalde tijd gedurende de looptijd van de overeenkomst kan een leverancier van de verbruiker een opzegvergoeding vragen. Op grond van artikel 3c, eerste lid, onderdeel b, dient de informatie over het aanbod duidelijk te maken dat deze opzegvergoeding verplicht is bij tussentijdse opzegging van een overeenkomst voor bepaalde tijd en wat de hoogte van deze vergoeding is. Daarnaast geeft artikel 3d, tweede lid, een termijn van uiterlijk 2 waarbinnen de leverancier de verbruiker schriftelijk moet informeren over het opzeggen van een overeenkomst of het aflopen van een overeenkomst voor bepaalde tijd.

Artikel 3d

1. De persoonlijke situatie van de verbruiker, bedoeld in artikel 5c, eerste lid, van het besluit is gebaseerd op het meest recent beschikbare verbruik van de verbruiker.
2. Indien de leverancier deze gegevens niet kan achterhalen en de verbruiker deze informatie niet kan of wil verstrekken maakt de leverancier een schatting op basis van door de verbruiker ingevulde kenmerken.

Toelichting – algemeen deel [p. 10]

In artikel 3d is tot slot bepaald dat de persoonlijke situatie van de verbruiker, waarop het aanbod van de leverancier moet worden afgestemd, moet worden gebaseerd op het meest recent beschikbare verbruik van de verbruiker.

Onderdeel H – art. 4 Warmteregeling

In artikel 4 worden de eerste twee leden gewijzigd en worden onder vernummering twee nieuwe leden toegevoegd.

Tekst regeling – compare

§ 4. Compensatie bij ernstige storingen en afsluitbeleid

Artikel 4

1. ~~De verbruiker krijgt een financiële compensatie voor storingen die voor een periode langer dan 4 uren tot een onderbreking van de levering van warmte leiden, met uitzondering van voorziene onderbrekingen.~~ Als ernstige storing als bedoeld in artikel 3a, eerste lid, van de wet wordt aangemerkt een storing die langer duurt dan 8 uur.
2. De hoogte van de financiële compensatie per aansluiting van een verbruiker bedraagt EUR 35,-

bij een ~~onderbreking~~ **storing met een duur van 48 tot 812 uur**, vermeerderd met EUR 20,- voor elke volgende aaneengesloten periode van 4 uur.

3. **Een storing vangt voor alle getroffen verbruikers aan op het tijdstip van ontvangst van de eerste melding van een storing of, indien melding niet plaatsvindt of dit eerder is, het tijdstip van vaststelling van de storing door de leverancier of de netbeheerder.**
4. **De duur van de storing wordt voor alle door de storing getroffen verbruikers bepaald als de tijdsduur tussen:**
 - a. **het tijdstip van aanvang van de storing, bedoeld in het derde lid, en**
 - b. **het tijdstip waarop, door middel van een controle door de leverancier of netbeheerder, is vastgesteld dat de storing voor alle door de storing getroffen verbruikers is hersteld.**
5. De compensatie wordt door de leverancier binnen zes maanden na het herstel van de onderbreking betaald.

Toelichting – algemeen deel [p. 12-15]

In artikel 3a, eerste lid, van de Warmtewet is bepaald dat een verbruiker van zijn leverancier een compensatie ontvangt bij een ernstige storing. Met artikel I, onderdeel E, van deze wijzigingsregeling wordt artikel 4 van de Warmteregeling op twee punten gewijzigd en worden twee nieuwe leden toegevoegd.

In artikel 4 van de Warmteregeling wordt in de eerste plaats bepaald dat een verbruiker compensatie ontvangt voor een storing die voor een periode van langer dan 4 uur leidt tot een onderbreking van de levering. Deze grens van 4 uur wordt met de wijziging van artikel 4, *eerste lid*, van de Warmteregeling, gewijzigd naar 8 uur omdat bij warmtenetten in het algemeen meer tijd nodig is om een storing te verhelpen, anders dan bij gasnetten. Dit heeft verschillende oorzaken. In de eerste plaats is er bij warmte altijd sprake van twee leidingen: een aanvoerleiding en een retourleiding. In de tweede plaats liggen de warmteleidingen dieper in de grond dan gasleidingen en moet er zodoende meer graafwerk verricht worden voor reparatie. Bovendien bestaat er bij een warmteleverancier een inherente prikkel om een storing snel te verhelpen omdat hij anders inkomsten misloopt in tegenstelling tot de netbeheerder van gas of elektriciteitsnetten. De warmteleverancier is verantwoordelijk voor een betrouwbare warmtelevering en zal daarom ook goede contractuele afspraken maken met de producent ten aanzien van de levering van de warmte.

Gezien de aanpassing van de grens vanaf wanneer een leverancier verplicht is compensatie te betalen naar 8 uur, dient dit ook aangepast te worden in het *tweede lid* van artikel 4 van de Warmteregeling. De financiële compensatie van initieel 35 euro vindt voortaan plaats bij een storing vanaf 8 uur. Voor elke volgende aaneengesloten periode van 4 uur die de storing duurt, is de leverancier daarna 20 euro verschuldigd aan de getroffen verbruikers. De reden dat de bedragen gelijk zijn gehouden terwijl de periode van de storing waarvoor geen compensatie verplicht is langer is geworden, is dat het doel van de regeling is om de leverancier te stimuleren om de storing zo spoedig mogelijk te herstellen. Het doel is niet om de verbruiker een vergoeding te geven voor het ondervonden ongemak. Om dit doel te bereiken is het niet noodzakelijk om het bedrag van de compensatie te verhogen omdat van het huidige bedrag reeds voldoende prikkel uitgaat voor de leverancier.

Daarnaast is in het *tweede lid* van artikel 4 de term onderbreking vervangen door storing. Onderbreking is hier namelijk niet de correcte term. Alleen in het geval een onderbreking kan worden aangemerkt als (ernstige) storing bestaat er een compensatieverplichting. In het geval van een voorziene onderbreking geldt deze verplichting bijvoorbeeld niet.

In artikel 4 van de Warmteregeling worden voorts een nieuw *derde en vierde lid* ingevoegd ter bepaling van het begin en het einde van een storing in een warmtenet. Voor de vaststelling van het tijdstip waarop een storing begint of eindigt, is gekozen om aan te sluiten bij de Regeling kwaliteitsaspecten netbeheer elektriciteit en gas. Een storing begint op het moment dat ofwel een gebruiker van warmte de storing meldt bij zijn leverancier of netbeheerder ofwel een leverancier of netbeheerder vaststelt dat er sprake is van een storing in een warmtenet. Een storing in het warmtenet is beëindigd op het tijdstip dat de storing is hersteld voor alle door de storing getroffen gebruikers.

Onderdeel H – art. 4a Warmteregeling

Na artikel 4 wordt een nieuw artikel ingevoegd:

Artikel 4a

Met een extreme situatie die niet aan de leverancier of netbeheerder kan worden toegerekend wordt bedoeld een niet te voorziene gebeurtenis of situatie die:

- a. redelijkerwijs buiten de controle van een netbeheerder ligt en niet te wijten is aan een fout van een netbeheerder;
- b. zo weinig voorkomt dat het oneconomisch zou zijn om daarmee rekening te houden in de reguleringssystematiek, en
- c. niet beïnvloed kan worden door de netbeheerder.

Artikelsgewijze toelichting [p. 14]

Met artikel I, onderdeel F, van deze wijzigingsregeling wordt een nieuw artikel 4a opgenomen in de Warmteregeling. In artikel 4a wordt bepaald dat er sprake is van een extreme situatie die niet aan de leverancier of netbeheerder kan worden toegerekend wanneer er sprake is van een niet te voorziene gebeurtenis of situatie die redelijkerwijs buiten de controle van een netbeheerder ligt en niet te wijten is aan een fout van een netbeheerder. Deze situatie moet bovendien zo weinig voorkomen dat het voor de leverancier of netbeheerder oneconomisch zou zijn om daarmee rekening te houden in de reguleringssystematiek. Voorts moet de situatie niet beïnvloed kunnen worden door de netbeheerder of leverancier. Alleen als aan deze cumulatieve voorwaarden is voldaan kan een leverancier of netbeheerder zich beroepen op deze uitzondering.

[Onderstaande artikelen worden niet gewijzigd]

Artikel 5

1. Een leverancier beëindigt de levering van warmte aan een gebruiker niet wegens wanbetaling voordat de procedure, opgenomen in het tweede tot en met vierde lid, is gevolgd.
2. Indien een gebruiker niet binnen de gestelde termijn een vordering tot betaling van een leverancier voldoet, doet de desbetreffende leverancier de gebruiker ten minste eenmaal een schriftelijke herinnering daaromtrent toekomen.
3. De leverancier:
 - a. wijst de gebruiker bij die herinnering op de mogelijkheden voor schuldhulpverlening;

- b. biedt bij de herinnering aan met schriftelijke toestemming van de verbruiker de contactgegevens van de verbruiker, diens klantnummer, en informatie over de hoogte van diens schuld aan een instantie ten behoeve van schuldhulpverlening te verstrekken, tenzij de verbruiker geen natuurlijk persoon is;
 - c. vermeldt bij de herinnering dat de verbruiker niet wordt afgesloten indien de artikelen 6 of 7, tweede lid, van toepassing zijn.
4. De leverancier spant zich in om in persoonlijk contact te treden met de verbruiker teneinde deze te wijzen op mogelijkheden om betalingsachterstanden te voorkomen en te beëindigen.

Artikel 6

1. Een leverancier beëindigt de levering van warmte aan een kwetsbare consument niet, tenzij:
- a. de kwetsbare consument hierom verzoekt;
 - b. er sprake is van fraude of misbruik door de kwetsbare consument;
 - c. de onveiligheid van de installatie beëindiging van de levering noodzakelijk maakt;
 - d. de overeenkomst voor de levering van warmte aan de kwetsbare consument afloopt;
 - f. er sprake is van wanbetaling en de kwetsbare consument niet binnen een redelijke termijn een verklaring van een arts die geen behandelend arts van de betrokkene is, kan overleggen om de zeer ernstige gezondheidsrisico's aan te tonen.
2. Een leverancier draagt er zorg voor dat de levering aan een kwetsbare consument die wegens wanbetaling is beëindigd, wordt hervat indien de kwetsbare consument een verklaring van een arts die geen behandelend arts van de betrokkene is, overlegt om de zeer ernstige gezondheidsrisico's aan te tonen.

Artikel 7

1. Onverminderd de artikelen 5 en 6, is dit artikel van toepassing in de periode van 1 oktober tot 1 april van enig jaar.
2. Een leverancier beëindigt de levering van warmte aan een kleinverbruiker niet, tenzij:
- a. de verbruiker hierom verzoekt;
 - b. er sprake is van fraude of misbruik door de verbruiker;
 - c. de onveiligheid van de installatie beëindiging van de levering noodzakelijk maakt;
 - e. de overeenkomst voor de levering van warmte van de verbruiker met de leverancier afloopt;
 - f. op grond van het derde lid de levering van warmte wegens wanbetaling kan worden beëindigd.
3. Een leverancier kan de levering van warmte aan een verbruiker beëindigen wegens wanbetaling, tenzij:
- a. de verbruiker binnen een door de leverancier vast te stellen redelijke termijn na de herinnering, bedoeld in artikel 5, tweede lid, een bewijs overlegt dat hij heeft verzocht om schuldhulpverlening, totdat op dat verzoek negatief is beslist;
 - b. de vordering van de leverancier binnen een redelijke termijn betrokken wordt bij een lopend traject van schuldhulpverlening aan de verbruiker;
 - c. toepassing dient te worden gegeven aan het zesde lid en binnen een redelijke termijn nadat toepassing is gegeven aan dat lid de vordering van de leverancier is betrokken bij een traject van schuldhulpverlening.
4. Een leverancier draagt er zorg voor dat de levering van warmte aan een verbruiker die wegens wanbetaling is beëindigd, wordt hervat indien de verbruiker een bewijs overlegt:
- a. dat hij heeft verzocht om schuldhulpverlening, totdat op dat verzoek negatief is beslist of totdat de schuldhulpverlening eindigt;

- b. dat de vordering van de leverancier wordt betrokken bij een lopend traject van schuldhulpverlening aan de verbruiker.
5. De uitzonderingsgronden, bedoeld in het derde lid, onderdelen a en b, zijn niet van toepassing indien de schuldhulpverlening aan de verbruiker eindigt of indien de verbruiker de verplichtingen ten aanzien van de schuldhulpverlening niet nakomt.
 6. Indien een verbruiker niet heeft gereageerd op het aanbod, bedoeld in artikel 5, derde lid, onderdeel b, verstrekt de leverancier de contactgegevens van de verbruiker, diens klantnummer en informatie over de hoogte van diens schuld aan een instantie ten behoeve van schuldhulpverlening, tenzij de kleinverbruiker geen natuurlijk persoon is.

Onderdeel J – § 4a en 4b Warmteregeling

Na artikel 7 worden 2 nieuwe paragrafen ingevoegd:

§4a Rapportage duurzaamheid

Artikel 7a

1. De beschrijving van het warmtenet, bedoeld in artikel 7, tweede lid, onderdeel a, van het besluit, omvat voor ieder warmtenet tenminste informatie over:
 - a. de gebiedsafbakening voor het warmtenet;
 - b. het aantal en type warmtebronnen waarmee het warmtenet wordt gevoed, en
 - c. het aantal en type verbruikers aangesloten op het warmtenet.
2. De informatie over de energieprestatie en de CO₂ - prestaties van de geleverde warmte over het verslagjaar, bedoeld in artikel 7, tweede lid, onderdeel b, van het besluit, bevat tenminste informatie over:
 - a. de CO₂ emissie in kg per eenheid geleverde warmte in GJ;
 - b. de primaire fossiele energie-inzet per eenheid geleverde warmte, en
 - c. het aandeel hernieuwbare warmte in de geleverde warmte.
3. De informatie over de energiebalans, bedoeld in artikel 7, tweede lid, onderdeel c, van het besluit, bevat tenminste informatie over:
 - a. de omvang van de primaire fossiele energie die wordt ingezet ten behoeve van de productie en levering van warmte;
 - b. de omvang van de hernieuwbare energie die wordt ingezet ten behoeve van de productie en levering van warmte;
 - c. de omvang van de hulpenergie die wordt ingezet ten behoeve van de productie en levering van warmte;
 - d. de omvang van de warmteproductie;
 - e. de omvang van de warmtelevering, en
 - f. de omvang van het warmteverlies.
4. De informatie over de energieprestatie en de CO₂ - prestaties van de geleverde warmte, bedoeld in het tweede lid, en de energiebalans, bedoeld in het derde lid, wordt vastgesteld met gebruikmaking van een door de minister vastgesteld model.

§4b Overleg over toegang voor producenten tot warmtenetten

Artikel 7b

In het leveringsprofiel, bedoeld in artikel 10a, eerste lid, onderdeel d, van het besluit wordt in ieder geval vermeld:

- a. hoeveel GJ warmte een producent maandelijks en jaarlijks verwacht te kunnen invoeden op een warmtenet;
- b. een onderbouwing van het onder a bedoelde aantal GJ;
- c. de temperatuur van de warmte die de producent verwacht te kunnen invoeden op een warmtenet;
- d. indien de verwachte leveringstemperatuur varieert, wanneer welke temperatuur geleverd kan worden;
- e. de warmtebron waarmee de te leveren warmte wordt opgewekt, en
- f. de verwachte duurzaamheid van de warmtebron waarmee de te leveren warmte wordt opgewekt.

Artikelsgewijze toelichting [p. 14-15]

Met onderdeel J worden twee nieuwe paragrafen en daarmee twee nieuwe artikelen toegevoegd die gaan over de rapportageverplichting over de duurzaamheid van de geleverde warmte (§4a) en het overleg over toegang voor producenten tot warmtenetten (§4b). De inhoud van deze wijzigingen is toegelicht in paragrafen 2.4 en 2.5 van het algemeen deel van deze toelichting.

[Onderstaande artikelen worden niet gewijzigd]

§ 5. Slotbepalingen

Artikel 8

De vergoeding die verschuldigd is op grond van artikel 20, eerste lid, van de wet voor het verlenen van een vergunning is € 500,- en voor het verkrijgen van toestemming is € 500,-.

Artikel 9

Deze regeling treedt in werking met ingang van 1 januari 2014.

Artikel 10

Deze regeling wordt aangehaald als: Warmteregeling.

ARTIKEL II – Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking met ingang van [PM].

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

's-Gravenhage,

De Minister van Economische Zaken,